Cuvânt înainte

Această lucrare este publicată în memoria autoarei, ***conf.univ. dr. DOINA MARIA ROBU****, prodecan al Facultății de Ştiinţe Economice şi Administraţie Publică din cadrul Universității "Ştefan cel Mare" Suceava.*

Din dorința de-a duce pe meleagurile Republicii Moldova şcoala modernă de ştiinţe economice, ***DOINA MARIA ROBU*** *şi-a pierdut viața într-un* ***"stupid"*** *accident de circulaţie, strivită de un autobuz cu poliţişti, într-o intersecţie cu maximă vizibilitate. Împreună cu ea au murit şi prof. univ.dr.* ***ROMUL VANCEA****-decan, lector univ. dd.* ***FLORIN-GEORGE IANCU*** *– şef catedră informatică,* ***NICOLAE POPOVICI****- şofer.*

Mult prea devreme plecată dintre noi, la numai 40 ani, ***DOINA MARIA ROBU*** *a încercat să rezolve într-o viziune creativă şi originală o problematică complexă şi de actualitate din domeniul contabilității.*

Sper că, parcurgând paginile ce urmează, cititorul va reuşi să-şi formeze o imagine completă asupra scopului urmărit.

De asemenea, cred că, această lucrare va fi de folos celor ce păşesc în tainele contabilității, chiar dacă în ultimul timp au apărut modificări în legislația de specialitate.

DOINA MARIA ROBU

ISBN 973 – 9408 – 01 - X

CUPRINS

Cuvânt înainte 1
CUPRINS 2
PREFAȚĂ 7
CAPITOLUL I 8
OBIECTUL ŞI PRINCIPIILE CONTABILITĂȚII GENERALE 8
1.1. Patrimoniul – obiect de studiu al contabilității 8
1.2. Principiile contabilității gestiunii patrimoniului 10
CAPITOLUL II 18
CONTABILITATEA CAPITALULUI 18
2.1. Capitalul propriu 18
2.1.1. Capitalul social 19
2.1.2. Primele legate de capital 21
2.1.3. Diferențele din reevaluare 23
2.1.4. Rezervele 25
2.1.5. Rezultatul raportat 27
2.1.6. Capitalul individual 28
2.1.7. Subvențiile pentru investiții 29
2.1.8. Fondurile cu destinație specială 30
2.1.9. Provizioanele asimilate capitalului 33
2.1.9.1. Provizioanele reglementate 33
2.1.9.2. Provizioanele pentru riscuri şi cheltuieli 34
2.2. Capitalul străin 36
2.2.1 Împrumuturile din emisiunea de obligațiuni 37
2.2.2 Creditele bancare pe termen lung şi mijlociu 38

2.2.3 Datorii legate de participații 39

2.2.4 Datoriile privind concesiunile şi alte datorii asimilate ... 40

CAPITOLUL III 42

CONTABILITATEA IMOBILIZARILOR 42

3.1. Imobilizări necorporale 44

3.1.1. Cheltuieli de constituire 45

3.1.2. Cheltuieli de cercetare-dezvoltare 45

3.1.3. Concesiuni, brevete şi alte drepturi şi valori similare ... 46

3.1.4. Fondul comercial 49

3.1.5. Alte imobilizări necorporale 50

3.2. Imobilizări corporale 50

3.2.1. Terenuri 51

3.2.2. Mijloace fixe 52

3.3. Imobilizări financiare 55

3.4. Imobilizări în curs 59

3.5. Amortizările privind imobilizările 60

3.6. Provizioanele pentru deprecierea imobilizărilor 64

CAPITOLUL IV 68

CONTABILITATEA STOCURILOR ŞI A PRODUCȚIEI ÎN CURS DE EXECUȚIE 68

4.1. Evaluarea stocurilor şi a producției în curs de execuție 69

4.2. Materiile prime şi materialele consumabile 76

4.3. Obiectele de inventar şi baracamentele 80

4.4. Producția unităților economice 83

4.5. Stocurile aflate la terți 87

4.6. Animalele şi păsările 89

4.7. Mărfurile 90

4.8. Ambalajele 92
4.9. Provizioane pentru deprecierea stocurilor şi a producţiei în curs de execuţie 93
CAPITOLULV 97
CONTABILITATEA OPERAŢIILOR PRIVIND RELAŢIILE CU TERŢII 97
5.1. Furnizori şi relaţii asimilate acestora 98
5.2. Clienţi şi relaţii asimilate acestora 105
5.3. Operaţii privind decontarea cu personalul 109
5.4. Asigurările şi protecţia socială 113
5.5. Decontările cu bugetul statului şi alte organisme publice 116
5.6. Decontări în cadrul grupului şi cu asociaţii 124
5.7. Debitori şi creditori diverşi 128
5.8 Operaţiile de regularizare 130
5.9. Provizioanele pentru deprecierea creanţelor 135
CAPITOLUL VI 136
CONTABILITATEA OPERAŢIILOR DE TREZORERIE 136
6.1. Titlurile de plasament 137
6.2. Decontările fără numerar 141
6.3. Operaţii efectuate prin casierie şi viramente interne 148
6.4. Acreditive şi avansuri de trezorerie 154
6.5. Provizioane pentru deprecierea conturilor de trezorerie 157
CAPITOLUL VII 159
CONTABILITATEA CHELTUIELILOR 159
7.1. Cheltuieli cu materii prime, materiale şi mărfuri 164
7.2. Cheltuieli cu lucrările şi serviciile executate de terţi 168
7.3. Cheltuieli cu impozitele, taxele şi vărsămintele asimilate 174

7.4. Cheltuieli cu personalul 175
7.5. Cheltuieli financiare 176
7.6. Cheltuieli excepţionale 177
7.7. Cheltuieli cu amortizările şi provizioanele 178
7.8. Cheltuieli cu impozitul pe profit 180
CAPITOLUL VIII 184
CONTABILITATEA VENITURILOR 184
8.1. Venituri din vânzări de produse, prestări de servicii şi mărfuri 187
8.2. Venituri din producţia stocată 189
8.3. Venituri din producţia de imobilizări 194
8.4. Venituri din subvenţii de exploatare 196
8.5. Alte venituri din exploatare 197
8.6. Venituri financiare 198
8.7. Venituri excepţionale 201
8.8. Venituri din provizioane 204
CAPITOLUL IX 208
CONTABILITATEA REZULTATULUI EXERCIŢIULUI 208
9.1. Determinarea rezultatului 208
9.2. Întocmirea documentelor de sinteză 218
CAPITOLUL 10 223
VERIFICAREA ŞI CERTIFICAREA BILANŢULUI CONTABIL 223
10.1 Rolul şi obiectivele controlului bilanţului contabil 223
10.2. Conceptul de audit financiar contabil 234
10.3. Demersul general în auditul financiar contabil 245
10.4. Riscurile auditului financiar şi controlul de calitate în audit 266
10.4.1. Riscurile auditului financiar 266

10.4.2. Controlul de calitate în audit 270
CAPITOLUL XI 272
ANALIZA PE BAZĂ DE BILANȚ 272
11.1. Rolul analizei financiare 272
11.2. Analiza structurii bilanțului 275
11.3. Analiza rezultatelor 282
11.4. Analiza echilibrelor financiare ale bilanțului 286
11.5. Analiza rentabilității 299
11.6. Analiza riscurilor 303
11.7. Decizii pe bază de bilanț 312
11.7.1. Decizii ale politicii de investiții 312
11.7.2. Decizii cu privire la structura financiară 317
şi costul capitalului 317
11.7.3. Decizii cu privire la distribuirea dividendelor 319
ANEXE 322
BIBLIOGRAFIE 330

PREFAȚĂ

Contabilitatea generală în sistemul contabil dualist tratează întrega problematica teoretică şi metodologică a celui mai important circuit, cel al contabilității financiare. Prin aceasta se asigură evidența şi controlul patrimoniului, situației financiare şi rezultatelor, precum şi elaborarea documentelor contabile de sinteză, respectiv bilanțul contabil şi contul de profit şi peidere, potrivit standardelor şi normelor internaționale(Directiva a IV-a a UE) condițiile cerute de economia de piață.

În elaborarea lucrării s-a avut în vedere construcția gradată a fiecărui capitol şi paragraf în conformitate cu principiile generale ale învățării prin descoperire şi acumulare sistematică de noi cunoştiințe.

În esența ei, lucrarea are menirea de a descoperi în primul rând necesitătile de informare şi documentare ale studenților pentru o disciplină concretă din planurile lor de învățământ, dar, în egală măsură, poate fi utilă şi unui public mult mai larg reprezentat de cursanți ai diferitelor forme de învățământ universitar şi postuniversitar, specialiştilor din domeniul financiar-contabil şi de control gestionar din întreprinderi, organe de control financiar şi fiscal ale statului, precum şi aspiranților la examenele pentru dobândirea calității de contabil autorizat şi expert contabil.

Conştientă că lucrarea poate fi îmbunătățită aşteptăm cu mult interes observațiile şi sugestiile cititorilor, pe care le vom avea în vedere la o eventuală reeditare.

Autoarea

CAPITOLUL I

OBIECTUL ŞI PRINCIPIILE CONTABILITĂȚII GENERALE

1.1. Patrimoniul – obiect de studiu al contabilității

Patrimoniul ca structură economică şi juridică de apropiere şi gestiune a valorilor materiale şi băneşti reprezintă totalitatea drepturilor şi obligațiilor unei persoane fizice sau juridice, precum şi bunurile la care aceasta se referă.

Din punct de vedere al contabilității, patrimoniul apare ca o entitate compusă din bunurile economice ca obiecte de drepturi şi obligații ce formează substanța materială a patrimoniului, pe de o parte, şi drepturile şi obligațiile cu valoare economică care exprimă raporturile de proprietate în cadrul cărora se procură şi gestionează bunurile, pe de altă parte.

Contabilitatea studiază raporturile de schimb proprii patrimoniului.

Într-o viziune statică, la un moment dat, aceste raporturi reprezintă echilibrul intern al patrimoniului, creat între bunurile economice ca obiecte de drepturi şi obligații, şi drepturile şi obligațiile cu privire la aceste bunuri.

Interpretate prin prisma categoriei economice de "capital", raporturile de schimb studiate de contabilitate reprezintă relațiile dintre drepturile şi obligațiile pecuniare şi bunurile economice investite şi folosite în activitatea unității patrimoniale. Drepturile pecuniare corespund "capitalului propriu", obligațiile pecuniare "capitalului străin", iar bunurile economice reprezintă modul de investire şi întrebuințare a capitalului.

La nivelul obiectului contabilității, primul termen "bunurile economice" reprezintă structura patrimonială de "activ", iar cel de-al doilea

termen "drepturile şi obligaţiile" respectiv "capitalul propriu şi capitalul străin" reprezintă structura patrimonială de "pasiv".

În teoria şi practica contabilităţii există şi concepţia potrivit căreia structura patrimonială de pasiv cuprinde numai obligaţiile faţă de terţi, capitalul figurând ca o entitate distinctă. În acest caz se operează cu trei termeni: activul, capitalul şi pasivul .

Structura patrimoniului în această concepţie poate fi prezentată astfel (vezi figura 1):

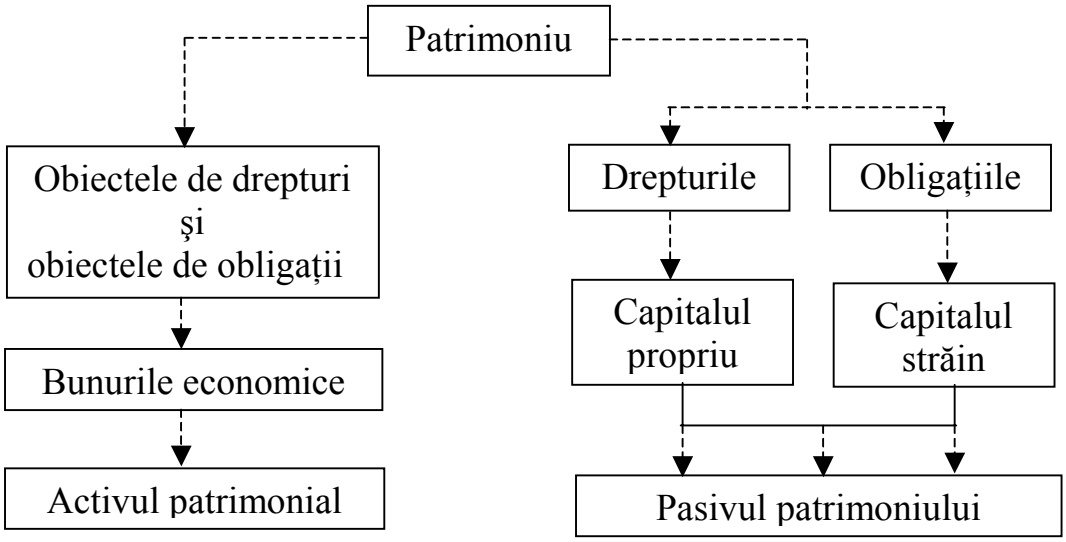

Figura nr. 1 – Structura patrimoniului

Pe baza raporturilor de schimb prezentate, contabilitatea are capacitatea informaţională de a prezenta situaţia patrimoniului şi rezultatul obţinut. Situaţia patrimoniului este descrisă prin prisma raporturilor de proprietate în care se află subiectul de drept, pe baza relaţiei:

$$\text{ACTIVUL} - \underset{\text{(capital străin)}}{\text{OBLIGAŢIILE}} = \underset{\text{(capitalul propriu)}}{\text{DREPTURILE}}$$

Un subiect de drept şi-a asigurat integritatea situației patrimoniului şi independența financiară, atunci când "drepturile" sunt mai mari sau egale cu "obligațiile".

Contabilitatea studiază şi echilibrul specific activităților care produc modificări cantitative şi calitative în volumul şi structura patrimoniului, datorat faptului că orice activitate economică este în acelaşi timp consumatoare de resurse şi producătoare de rezultate.

Acest echilibru este definit şi delimitat ca o relație între "cheltuieli" şi "venituri" care prin comparare evidențiază rezultatul financiar, concretizat în "profit" când veniturile sunt mai mari decât cheltuielile, sau în "pierderi" când veniturile sunt mai mici decât cheltuielile.

1.2. Principiile contabilității gestiunii patrimoniului

Ca ştiință, contabilitatea are o teorie şi metodă proprie privind înregistrarea într-o anumită ordine şi pe baza unor principii a tuturor operațiilor economice şi financiare ce produc modificări în masa patrimoniului cum sunt:

a) principiul gestionar şi al reprezentării exhuastive a stării şi mişcării patrimoniului;
b) dubla reprezentare a stării şi mişcării patrimoniului;
c) înregistrarea cronologică şi sistematică;
d) principiul înregistrării analitice şi sintetice;
e) fundamentarea documentară a înregistrării operațiilor în contabilitate.

a) *Principiul gestiunii şi al reprezentării exhaustive a stării şi mişcării patrimoniului*. Conform acestui principiu, patrimoniul este reprezentat ca o entitate gestionară, ca un raport intern de schimb între cele două laturi ale sale, şi anume, bunurile economice ca obiecte de drepturi şi obligaţii, pe de o parte, şi drepturile şi obligaţiile cu valoare economică, pe de altă parte. Mişcările de valori sunt evidenţiate şi analizate din perspectiva efectului lor asupra unui singur patrimoniu ca entitate gestionară.

Dacă mişcările de valori au loc în circuitul intern al patrimoniului, adică titularul de patrimoniu nu intră în raporturi de schimb sau de finanţare cu alte persoane fizice sau juridice, ele sunt descrise ca operaţii de intrare/ieşire. În cazul mişcărilor de valori specifice circuitului extern al patrimoniului, titularul de patrimoniu intrând în raporturi de schimb sau finanţare cu terţii, sunt evidenţiate ca operaţii de drepturi şi obligaţii, creanţe şi datorii.

Reprezentarea exhaustivă a stării şi mişcării patrimoniului presupune înregistrarea tuturor elementelor patrimoniale, precum şi a tuturor mişcărilor de valori produse în masa patrimoniului într-o anumită perioadă de gestiune. Această reprezentare este determinată de funcţia gestionară a contabilităţii, care asigură informaţia privind integritatea patrimoniului.

Pentru înregistrarea completă şi continuă, proprie reprezentării exhaustive, contabilitatea operează cu două criterii: cele ale continuităţii şi periodizării. În baza acestor criterii, ciclul contabil începe de fiecare dată cu starea iniţială a elementelor patrimoniale la care se adaugă creşterile intervenite în cursul perioadei de gestiune şi se scad reducerile, iar pe această bază se determină starea finală, care devine o componentă de calcul iniţială pentru perioada următoare, criteriul de calcul fiind cel al periodizării.

b) Dubla reprezentare a existenței şi mişcării patrimoniului.

Dubla reprezentare a stării şi mişcării patrimoniului prezintă structurile patrimoniale la un moment dat, precum şi mişcările de valori în masa patrimonială, determinate de operațiile economice şi financiare ca un raport de echivalență între destinația sau investiția valorilor şi provenienței lor.

Semnificația termenilor ecuației se diferențiază în raport de obiectul dublei reprezentări. Astfel, dacă obiectul îl constituie patrimoniul în ansamblul său (bunuri, drepturi, obligații), termenii ecuației sunt cei de "activ" şi "pasiv".

ACTIVUL	=	PASIVUL
(alocarea, destinația elementelor patrimoniale)		(proveniența elementelor patrimoniale)

Din punct de vedere static, dubla reprezentare a patrimoniului (sub aspectul existenței materiale a bunurilor şi cel a provenienței lor) se evidențiază prin bilanț cu cele două părți ale sale: activul şi pasivul. Activul patrimonial cuprinde bunurile economice ca obiecte de drepturi şi obligații, iar pasivul cuprinde drepturile şi obligațiile titularului de patrimoniu privind elementele constituite ca activ.

Elementele componente ale activului sunt divizate şi grupate în bilanț în raport de gradul lor de lichiditate în valori imobilizate şi valori circulante. Valorile imobilizate cuprind bunurile economice care staționează în unitate o perioadă mai mare de un an, iar valorile circulante, acele bunuri al căror termen de lichiditate nu depăşeşte un an.

Elementele componente ale pasivului sunt divizate şi grupate în bilanț în raport cu gradul lor de exigibilitate în resurse (capitaluri) proprii şi resurse (capitaluri) străine.

Dacă obiectul dublei reprezentări îl constituie mişcările individuale ale elementelor ce compun patrimoniul, raportul de schimb este cel dintre debit şi credit.

DEBIT = CREDIT

Contabilitatea fiind grefată pe un patrimoniu, ea reflectă starea lui (de apariție), iar apoi înregistrează în ordine cronologică şi sistematică toate operațiile economice şi financiare care provoacă modificări în masa patrimonială. Elementele patrimoniale din activul şi pasivul bilanțului se modifică continuu ca urmare a operațiilor economice şi financiare generate de activitatea desfăşurată în cadrul unității. Operațiile economice îmbină organic mişcarea tehnică cu cea valorică a mijloacelor economice fiind determinate de activitatea privind transformarea şi deplasarea în spațiu a acestora, constând în prelucrări, manipulări şi transporturi. Operațiile financiare rezultă din operațiile economice, fiind determinate de acestea. Ele alcătuiesc prin conținutul lor activitatea financiară a unității patrimoniale, fiind analizate în strânsă dependență şi corelație cu operațiile economice.

În studierea modificărilor valorice ce intervin în masa patrimonială, contabilitatea supune operațiile economice şi financiare la două feluri de analize:

– analiza echivalențelor valorice;

– analiza mişcărilor valorice.

Analiza echivalențelor valorice constă în cercetarea dublei modificări provocate de operațiile care au loc, reflectată, pe de o parte, în debitul unui cont şi, pe de altă parte, în creditul altui cont (ori mai multe conturi) sau invers în creditul unui cont şi debitul altui cont (ori mai multe conturi).

Analizate din punct de vedere al modificărilor produse în activul şi pasivul bilanțului, operațiile economice şi financiare pot fi grupate în două categorii, şi anume:

- operații care produc modificări de structură, fie în activ, fie în pasiv, denumite mişcări permutative;
- operații care produc modificări în mărimea activului şi pasivului, denumite mişcări opuse.

Operațiile care produc modificări de structură se bazează pe cele opt egalități bilanțiere cunoscute.

Dubla reprezentare a mişcării patrimoniului determinată de operațiile economice şi financiare se realizează cu ajutorul conturilor din Planul general de conturi, avându-se în vedere regulile de funcționare ale conturilor de activ şi pasiv, conform cărora conturile de activ înregistrează în debit soldurile inițiale şi sporirile iar în credit reducerile şi soldurile finale, iar conturile de pasiv înregistrează în credit soldurile inițiale şi sporirile iar în debit reducerile şi soldurile finale.

Analiza modificărilor valorice provocate de operațiile economice şi financiare fructifică proprietățile informative şi funcțiile de cunoaştere ale contabilității. Rezultatele acestei analize se concretizează în concluziile teoretice şi soluțiile practice menite să contribuie la îmbunătățirea activității din unitatea patrimonială.

Între analiza echivalențelor valorice şi analiza modificărilor valorice există o deosebire de esență. Analiza echivalențelor valorice este legată de tehnica de calcul şi de înregistrare a operațiilor economice şi financiare în conturi, având ca obiectiv principal conservarea valorilor patrimoniale în timp ce analiza modificărilor valorice este legată de procesul conducerii gestiunii patrimoniului, urmărind eficiența activității unității. Reflectarea echivalențelor

valorice în contabilitate poare rămâne un simplu instrument formal dacă pe această bază nu se analizează modificările valorice din masa patrimonială, asigurându-se informațiile necesare fundamentării deciziilor privind gestiunea patrimoniului.

c) Înregistrarea cronologică şi sistematică a operaţiilor economice şi financiare. Mişcările de valori produse în masa patrimonială, generate de operațiile economice şi financiare sunt înregistrate în conturi, atât în ordine cronologică, adică a succesiunii lor în timp, cât şi într-o formă grupată, după un anumit sistem, pe elemente şi structuri componente ale patrimoniului. Înregistrarea cronologică a operațiilor se realizează cu ajutorul "Registrului-jurnal".

Înregistrarea sistematică se realizează cu ajutorul "Registrului cartea-mare", obținându-se informaţia de structură şi sinteză privind starea şi mişcarea fiecărui element patrimonial.

d) Principiul înregistrării analitice şi sintetice.

Înregistrarea analitică presupune divizarea patrimoniului în părțile sale componente în scopul cunoaşterii trăsăturilor lor specifice, folosindu-se în acest scop conturile analitice (conturile de gradul II).

Aceste conturi evidențiază existentul şi mişcarea elementelor pe grupe de părți omogene ale structurilor patrimoniale înregistrate în conturile sintetice. Gradul de detaliere a conturilor sintetice în conturi analitice depinde de complexitatea activității din unitatea patrimonială, gradul de generalizare a mijloacelor, resurselor şi proceselor înregistrate şi urmărite cu ajutorul conturilor sintetice. În conturile analitice exprimarea se face cantitativ şi

valoric. Prin intermediul acestor conturi se asigură controlul gestiunii patrimoniului.

Conturile sintetice de gradul I şi II sunt conturile de bază ale contabilității, ele reflectă într-o formă grupată diferitele categorii de active, resurse sau procese economice.

Soldurile finale ale acestor conturi apar ca posturi în activul şi pasivul bilanțului.

e) Fundamentarea documentară a înregistrării operațiilor economice şi financiare în contabilitate

Orice operație economică sau financiară pentru a fi înregistrată în contabilitate trebuie să fie consemnată într-un document întocmit la locul şi momentul producerii ei.

Privite din punct de vedere al procesului de cunoaştere şi gestiune a patrimoniului, documentele justificative îndeplinesc două funcții: *informațională* şi *gestionară*.

Funcția informațională constă în faptul că documentele justificative asigură datele de intrare în sistemul contabil, furnizând informații de reflectare şi control pentru cunoaşterea fiecărei operații care provoacă modificări în masa patrimoniului.

Funcția gestionară a documentelor justificative rezultă din faptul că ele fac dovada înfăptuirii operațiilor economice şi financiare. Pe baza lor se stabilesc şi angajează răspunderi, drepturi şi obligații cu privire la mişcările de valori produse în elementele patrimoniale.

Înregistrarea operațiilor în conturi pe baza documentelor justificative conferă contabilității calitatea de forță probantă în raporturile

economico-juridice. Ele angajează răspunderea persoanelor care le-au întocmit, vizat şi aprobat ori înregistrat în contabilitate.

Pentru înregistrarea operațiilor economice şi financiare în contabilitate se utilizează documente justificative tipizate, stabilite de Ministerul Finanțelor în funcție de natura elementelor patrimoniale (se regăsesc în Monitorul Oficial nr. 303/22.12.1993).

De exemplu:

- *pentru gestionarea mijloacelor fixe se folosesc*: Registrul numerelor de inventar; Registrul pentru evidența mijloacelor fixe; Fişa mijlocului fix; Bon de mişcare a mijloacelor fixe; Proces verbal de scoatere din funcțiune a mijloacelor fixe.

- *pentru gestiunea stocurilor*: Notă de recepție şi constatare de diferențe; Bon de primire consignație; Bon de predare, transfer, restituire; Bon de consum; Fişă limită de consum; Listă zilnică de alimente; Dispoziție de livrare; Fişa de magazie; Fişa de cont analitic pentru valori materiale; Registrul stocurilor; Listă de inventariere şi altele.

- *pentru mijloace băneşti*: Chitanța; Chitanța fiscală; Dispoziția de plată; Dispoziția de încasare; Registrul de casă; Factura; Decont TVA şi altele.

- *pentru salarii şi alte drepturi de personal*: Stat de salarii; Listă de avans chenzinal; Stat de pensii; Listă de ajutoare sociale; Ordin de deplasare; Decont de cheltuieli; Listă de indemnizații pentru concedii de odihnă.

CAPITOLUL II

CONTABILITATEA CAPITALULUI

2.1. Capitalul propriu

Desfăşurarea oricărei activităţi impune existenţa şi utilizarea anumitor mijloace materiale şi băneşti.

Sursa de constituire a acestor mijloace economice o constituie capitalul.

În accepţiunea cea mai largă, capitalul ca factor de producţie "reprezintă o valoare sub formă de bani şi bunuri, destinate activităţii economice din care se obţin alte bunuri şi servicii".

Privit prin prisma dreptului de proprietate, capitalul îmbracă două forme distincte, şi anume:

- capital propriu
- capital străin.

Capitalul propriu constituie resursa de finanţare proprie, destinată pentru procurarea activului patrimonial pe o durată nedeterminată. Capitalul propriu este dobândit prin aportul proprietarului şi prin autofinanţare. Se concretizează în: capital social sau individual, prime legate de capital, rezerve, rezultatul reportat, rezultatul exerciţiului financiar, subvenţiile pentru investiţii, provizioanele reglementate şi provizioanele pentru riscuri şi cheltuieli.

Capitalul străin (capital împrumutat şi atras) constituie o expresie a finanţării străine a bunurilor componente ale patrimoniului pentru care titularul trebuie să îndeplinească o anumită prestaţie sau să dea un echivalent valoric. El cuprinde toate datoriile faţă de terţi pe termen lung şi scurt, cum

sunt: creditele, obligațiile comerciale față de furnizori, datoriile fiscale, salariile etc.

Capitalul propriu trebuie să dețină ponderea cea mai mare în totalul capitalului. Acesta constituie expresia independenței financiare a patrimoniului, titularul având oricând posibilitatea să-şi onoreze obligațiile față de terți. În funcție de mărimea capitalului propriu şi proporția pe care o deține în totalul capitalului se apreciază puterea economică a unității respective.

2.1.1. Capitalul social

Capitalul social, ca o componentă a capitalului propriu, se constituie la înființarea unității patrimoniale, fiind o condiție a existenței şi funcționării acesteia. Atât acționarii cât şi asociații care dețin cote părți din capitalul social sunt considerați coproprietari ai unității patrimoniale, având drepturi la dividende ce se acordă din profitul obținut la închiderea exercițiului financiar.

Capitalul social se diferențiază în capital social subscris şi nevărsat şi capital social subscris şi vărsat.

Capitalul social subscris şi nevărsat reprezintă partea din capitalul subscris care nu a fost încă fizic pus la dispoziția unității patrimoniale, iar capitalul social subscris şi vărsat se concretizează în valoarea aportului în natură şi în numerar pus la dispoziția unității de către acționari şi asociați, rezervele încorporate în capital şi profitul capitalizat.

Contabilitatea capitalului social se realizează cu ajutorul contului sintetic 101 “Capital social”, dezvoltat în două conturi sintetice de gradul II, 1011 “Capital social subscris şi nevărsat” şi 1012 “Capital social subscris şi vărsat”, conturi de pasiv.

Contul 1011 "Capital social subscris şi nevărsat" se creditează cu capitalul subscris de acționari şi asociați, dar nevărsat şi se debitează cu capitalul social subscris şi vărsat. *Soldul final creditor* reflectă capitalul social subscris şi nevărsat.

Contul 1012 "Capital social subscris şi vărsat" se creditează cu capital subscris şi vărsat, precum şi cu creşterile de capital şi se debitează cu reducerile de capital. *Soldul final creditor* reflectă capitalul social subscris şi vărsat.

Majorarea capitalului social se realizează prin emisiunea de noi acțiuni, capitalizarea profitului, încorporarea în capitalul social a primelor legate de capital şi rezervelor în situația în care acestea depăşesc limitele stabilite şi alte operațiuni.

Reducerea capitalului social se poarte face prin reducerea numărului de acțiuni sau diminuarea valorii nominale a acestora, răscumpărarea acțiunilor, acoperirea pierderilor înregistrate în exercițiile financiare precedente şi alte operații. Retragerea capitalului social de unul sau mai mulți asociați, în urma aprobării generale a acționarilor şi asociaților, se evidențiază în contabilitate tot cu ajutorul contului 456. "Decontările cu acționarii privind capitalul".

Exemplu: o retragere de numerar de către un acționar în valoare de 500.000 lei

			D	C
1012	=	456	500.000	500.000
456	=	5311	500.000	500.000

2.1.2. Primele legate de capital

Primele legate de capital reprezintă excedentul dintre valoarea de emisiune (şi respectiv valoarea bunurilor primite ca aport) şi valoarea nominală a acțiunilor sau părților sociale atribuite acționarilor sau asociaților.

Înregistrarea în contabilitate se realizează cu ajutorul contului 104 "Prime legate de capital", cont de pasiv, care înregistrează în credit primele stabilite cu ocazia emisiunii, fuziunii sau aportului de capital, iar în debit primele legate de capital, încorporate în capitalul social şi primele trecute la rezerve. *Soldul creditor* al contului reflectă primele de capital neîncorporate în capitalul social sau netrecute la rezerve.

Contul 104 este dezvoltat în două conturi sintetice de gradul II, care evidențiază structura acestora: 1041 "Prime de emisiune sau de aport" şi 1042 "Prime de fuziune".

a) Primele de emisiune sau de aport asigură condiții de egalitate la obținerea dividendelor pentru toți acționarii unității patrimoniale, indiferent de data participării acestora la constituirea capitalului social.

Exemplu:

– Se subscrie capital în numerar, în valoare de 5.000.000 lei pentru care societatea va încasa şi o primă de emisiune de 12%

			D	C
456	=	%	5.600.000	
		1011		5.000.000
		1041		600.000

– Vărsarea capitalului subscris

			D	C
5121	=	456	5.600.000	5.600.000

– Reflectarea capitalului ca fiind subscris şi vărsat

			D	C
1011	=	1012	5.000.000	5.000.000

– Primele de emisiune se încorporează în capital social

			D	C
1041	=	1012	600.000	600.000

b) Primele de fuziune reprezintă diferența dintre valoarea bunurilor primite ca aport şi suma cu care s-a majorat capitalul social al unității patrimoniale absorbante.

Exemplu:

– Se aduc bunuri ca aport prin fuziune în valoarea de 15.000.000 lei compuse din mijloace fixe în valoare de 10.000.000 lei, obiecte de inventar de 2.000.000 lei şi disponibil în cont de 3.000.000 lei. La unitatea absorbită valoarea acestui capital era de 13.000.000 lei.

			D	C
456	=	%	15.000.000	
		1011		13.000.000
		1042		2.000.000

– Virarea capitalului social, subscirs.

			D	C
%	=	456		15.000.000
212			10.000.000	
321			2.000.000	
5121			3.000.000	

– Reflectarea capitalului social ca fiind subscris şi vărsat.

			D	C
1011	=	1012	13.000.000	13.000.000

– Primele de fuziune se încorporează în capitalul social.

			D	C
1042	=	1012	2.000.000	2.000.000

Adunarea generală poate aproba deblocarea primelor de emisiune sau de fuziune din capitalul social şi acordarea lor asociaților.

2.1.3. Diferențele din reevaluare

Diferențele din reevaluare reprezintă plusurile de valoare rezultate ca diferență între valoarea actuală (mai mare) şi valoarea de intrare înregistrată în contabilitate a elementelor patrimoniale de activ (mai mică) supuse reevaluării în condițiile legi. Cu ocazia reevaluării, valoarea activelor supuse acestei operații creşte comparativ cu valoarea lor de intrare, această sporire de valoare fiind considerată de unitatea patrimonială sigură şi durabilă.

Aceste diferențe sunt menținute atâta timp cât activele reevaluate nu au fost realizate. Pe măsura realizării (vânzării sau consumului) activelor reevaluate, diferențele în reevaluare sunt utilizate pentru creşterea capitalului social sau încorporate în structura patrimonială de "rezerve".

Contabilitatea diferențelor din reevaluare se realizează cu ajutorul contului 105 "Diferențe din reevaluare", cont de pasiv, care evidențiază în credit valoarea diferențelor favorabile aferentă activelor reevaluate, iar în debit valoarea diferențelor încorporată în capitalul social şi valoarea diferențelor încorporate în rezerve.

Soldul creditor al contului reprezintă valoarea diferențelor aferente activelor reevaluate.

Exemplu:

– Se înregistrează reevaluarea terenurilor cu 1,3 (valoarea lor inițială era de 25.000.000 lei), iar mijloacele fixe cu 1,2 (valoarea lor inițială era de 10.000.000 lei).

			D	C
%	=	105		9.500.000
211			7.500.000	
212			2.000.000	

– Se înregistrează trecerea lor la rezerve.

			D	C
105	=	1068	9.500.000	9.500.000

2.1.4. Rezervele

Rezervele reprezintă în principiu profitul capitalizat în mod durabil, fiind asimilate resursele proprii.

Caracteristica de bază a rezervelor constă în aceea că ele se constituie din profitul realizat de unitatea patrimonială la sfârşitul exercițiului financiar şi din primele de capital. Rezervele sunt structurate în următoarele categorii:

– rezerve legale,

– rezerve statutare,

– alte rezerve.

Rezervele legale se constituie din profitul brut al unității patrimoniale, în cotele prevăzute de lege. În aceste rezerve se include şi excedentul obținut prin emisiunea de acțiuni la un curs mai mare decât valoarea lor nominală, dacă acesta nu este folosit pentru plata cheltuielilor de emisiune sau pentru amortizarea lor.

Limita maximă a rezervelor legale este de 20% pentru societăți comerciale şi regii autonome şi 25% pentru societățile comerciale cu participare de capital străin.

Rezervele statutare se constituie anual din profitul net obținut de unitățile patrimoniale, conform prevederilor din statutul acestora. Aceste rezerve se utilizează pentru acoperirea pierderilor înregistrate în unele exerciții financiare.

Alte rezerve, neprevăzute de lege ori statut, se constituie facultativ pe seama profitului net şi sunt folosite pentru majorarea capitalului social sau alte scopuri, aceasta în conformitate cu hotărârea adunării generale a acționarilor sau asociaților.

În contabilitate, rezervele se evidențiază cu ajutorul contului 106 "Rezerve" cont de pasiv, care înregistrează în credit rezervele constituite din profitul realizat în exercițiile precedente şi primele de capital trecute la rezerve, iar în debit înregistrează rezervele destinate creşterii capitalului social şi cele utilizate pentru acoperirea pierderilor din exercițiile anterioare.

Soldul creditor al contului reprezintă rezervele existente.

Contul 106 "Rezerve" este dezvoltat în trei conturi sintetice de gradul II, care reflectă natura acestora.

1061 – Rezerve legale,

1063 – Rezerve statutare,

1068 – Alte rezerve.

Exemplu:

– Se constituie rezerve legale la sfârşitul exercițiului de 150.000 lei.

			D	C
129	=	1061	150.000	150.000
121	=	129	150.000	150.000

– Se constituie alte rezerve în valoare de 100.000 lei.

			D	C
121	=	1063	100.000	100.000

– Se acoperă pierderile din exercițiul anterior.

			D	C
1063	=	107	100.000	100.000

Unitatea patrimonială poate decide ca o parte din rezervele neconsumate să fie încorporate în capitalul social.

2.1.5. Rezultatul raportat

În categoria capitalurilor proprii sunt cuprinse şi rezultatele financiare reportate din exercițiile financiare precedente, a căror repartizare sau acoperire a fost amânată de adunarea generală a asociaților sau acționarilor. În unele exerciții financiare unitatea patrimonială poate înregistra pierderi, situație în care acestea se trec în bilanțul exercițiului următor, urmând ca tot adunarea generală să decidă modul de acoperire a lor, fie de rezervele constituite în exercițiile financiare anterioare, fie prin micşorarea capitalului social.

În situația când unitatea a obținut profit, iar acesta nu a fost repartizat la sfârşitul exercițiului financiar (sau nu a fost repartizat în totalitate), el se reportează în exercițiul următor, adunarea generală urmând să decidă repartizarea lui, fie la capitalul social, fie la rezerve.

Contabilitatea rezultatului financiar din exercițiile precedente se realizează cu ajutorul contului 107 "Rezultatul raportat", cont bifuncțional care înregistrează în credit rezervele utilizate pentru acoperirea pierderilor din exercițiile anterioare, profitul realizat în exercițiile precedente, nerepartizat şi pierderile înregistrate în exercițiile precedente care diminuează capitalul social, iar în debit înregistrează pierderea înregistrată în exercițiile precedente care nu a fost acoperită şi profitul realizat în exercițiul precedent destinat creşterii capitalului social.

Soldul final debitor al contului reflectă pierderea neacoperită. *Soldul final creditor* al contului reprezintă profitul nerepartizat.

Exemplu:

– Se înregistrează profitul realizat în exercițiul precedent care majorează capitalul social în valoarea de 2.500.000 lei.

			D	C
107	=	1012	2.500.000	2.500.000

– Se înregistrează acoperirea pierderii de 1.500.000 lei.

			Debit	Credit
1063	=	107	1.500.000	1.500.000

2.1.6. Capitalul individual

Capitalul individual este format din valoarea aportului adus de întreprinzător, constând în imobilizări, numerar (în lei sau valută), sume depuse în conturile de disponibil şi profitul capitalizat.

În contabilitate, capitalul individual se evidențiază cu ajutorul contului 108 "Contul întreprinzătorului individual", cont de pasiv, care funcționează astfel: în credit înregistrează aporturile în natură şi bani ale întreprinzătorului, iar în debit înregistrează valoarea aportului retras de întreprinzător şi valoarea pierderilor înregistrate, suportate de întreprinzător.

Soldul creditor al contului reprezintă aportul întreprinzătorului individual.

În contabilitate operațiile privind constituirea, majorarea sau reducerea capitalului individual se înregistrează direct în contul 108 "Contul întreprinzătorului individual" fără a utiliza contul 456 "Decontări cu asociații privind capitalul".

2.1.7. Subvenţiile pentru investiţii

Subvenţiile pentru investiţii sunt constituite din sumele alocate de la bugetul de stat sau din alte surse de care beneficiază unitatea patrimonială în vederea producerii sau achiziţionării de imobilizări, pentru finanţarea unor activităţi pe termen lung sau altor cheltuieli de natura investiţiilor.

În această structură patrimonială de pasiv se include şi valoarea bunurilor de natura imobilizărilor primite cu titlu gratuit sau constate plus la inventariere.

Valoarea subvenţiilor pentru investiţii se înregistrează la venituri pe măsura amortizării bunurilor respective.

Scopul principal al subvenţiilor pentru investiţii îl constituie dezvoltarea unităţii patrimoniale şi creşterea eficienţei activităţii acesteia.

Recepţia imobilizărilor corporale din subvenţii se contabilizează la fel ca orice lucrare de investiţie capitală, fără însă a se deconta pe seama fondurilor proprii. Lunar are loc majorarea veniturilor din subvenţii pentru investiţii, care sunt egale cu amortizarea lunară aferentă acestor imobilizări.

În contabilitate, subvenţiile pentru investiţii se evidenţiază cu ajutorul contului 131 “Subvenţii pentru investiţii”, cont de pasiv, care înregistrează în credit valoarea subvenţiilor primite, valoarea imobilizărilor primite prin donaţii sau cu titlu gratuit şi plusuri de inventar la imobilizări, iar în debit valoarea subvenţiilor virate la rezultatul exerciţiului.

Soldul creditor al contului evidenţiază valoarea subvenţiilor pentru investiţii nevirate la rezultatul exerciţiului.

Exemplu:

– Subvenții de primit de la buget în valoare de 10.000.000 lei şi imobilizări corporale primite cu titlu gratuit în valoare de 5.000.000 lei.

			D	C
%	=	131		15.000.000
445			10.000.000	
2121			5.000.000	

– Primirea efectivă a subvențiilor de la buget.

			D	C
5121	=	445	10.000.000	10.000.000

– Amortizarea subvenției în primul exercițiu financiar.

			D	C
131	=	7727	150.000	150.000

2.1.8. Fondurile cu destinație specială

Pentru desfăşurarea normală a activității, agenții economici îşi constituie o serie de fonduri, pe tot parcursul exercițiului, sau numai la sfârşitul acesteia, pe seama costurilor de producție, a rezultatelor financiare favorabile sau a altor surse.

Categoria economică de fonduri, în viziunea planului de conturi general, se referă la fondurile proprii cu destinație specială care se constituie şi utilizează potrivit dispozițiilor legale în vigoare.

În principiu, aceste fonduri nu pot fi utilizate decât pe destinația pentru care au fost create, însă în intervalul de timp de la constituirea lor şi până la utilizare pot reprezenta surse de finanțe a activității curente, motiv pentru care ele au fost incluse în grupa de capital.

Categoria de fonduri se structurează în următoarele componente:

– fond de dezvoltare;

– fond de participare la profit;

– alte fonduri;

– repartizări la fonduri de dezvoltare.

Reflectarea în contabilitate a constituirii şi utilizării acestor fonduri, se realizează cu ajutorul unor specifice, şi anume:

Contul 111 "Fond de dezvoltare" – ține evidența constituirii şi utilizării fondului de dezvoltare potrivit legii. Este un cont de pasiv, care înregistrează în credit: amortizarea destinată constituirii fondului de dezvoltare; sume rezultate din valorificarea materialelor obținute prin dezmembrarea imobilizărilor corporale scoase din funcțiune, mai puțin cheltuielile efectuate; sumele încasate din vânzarea mijloacelor fixe şi active; profitul realizat în exercițiul curent şi repartizat pentru constituirea fondului de dezvoltare; sumele rezultate din reducerea impozitului pe profit şi utilizate pentru constituirea fondului de dezvoltare.

În debitul contului 111 "Fond de dezvoltare" se înregistrează: sumele utilizate din fondul de dezvoltare pentru mijloace fixe executate sau achiziționate din profit; sumele utilizate din fondul de dezvoltare pentru mijloace fixe executate sau achiziționate din amortizare, precum şi ratele scadente şi dobânzile aferente pentru creditele primite pentru investiții.

Soldul creditor al contului reflectă fondul de dezvoltare constituit la dispoziția agentului economic şi neutilizat.

Contul 112 "Fond de participare la profit" – ține evidența constituirii şi utilizării fondului de participare la profit a salariaților la societățile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat.

Este un cont de pasiv care se creditează cu profitul realizat în exercițiul curent, repartizat pentru constituirea fondului de participare la profit şi se debitează cu sumele utilizate din fondul de participare la profit.

Soldul contului reprezintă fondul de participare la profit existent.

Contul 118 "Alte fonduri" – care evidențiază diversele fonduri care se constituie, cum ar fi: fondul creşterii surselor proprii de finanțare din profitul net realizat, fondul pentru organizarea şantierului, precum şi alte fonduri constituite potrivit legii.

Contabilitatea analitică se ține pe feluri de fonduri. Contul 118 "Alte fonduri" este un cont de pasiv şi înregistrează în credit: sumele încasate în avans de la beneficiari pentru executarea lucrărilor de organizare a şantierelor, valoarea mijloacelor fixe executate sau achiziționate din profit şi din sumele din vânzarea mijloacelor fixe, precum şi profitul net realizat în exercițiul financiar curent, repartizat pentru constituirea fondului pentru creşterea surselor proprii de finanțare. În debitul contului 118 "Alte fonduri" se înregistrează: transferul fondului baracamentelor şi amenajărilor provizorii, la venituri, în cazul ieşirii acestora din patrimoniu.

Soldul contului reflectă fondurile neutilizate.

Contul 119 "Repartizări la fondul de dezvoltare" asigură evidența repartizării amortizării la fondul de dezvoltare. Este un cont de activ, care se debitează cu amortizarea destinată constituirii fondului de dezvoltare şi se creditează cu sumele utilizate din fondul de dezvoltare pentru mijloacele fixe executate sau achiziționate din amortizare. Soldul debitor al contului reflectă amortizarea neutilizată încă pentru investiții.

2.1.9. Provizioanele asimilate capitalului

2.1.9.1. Provizioanele reglementate

Provizioanele reglementate reprezintă rezerve destinate activității viitoare, permise a se constitui de către legislația economică națională.

Aceste provizioane prezintă caracteristicile rezervelor supuse impozitării asupra cărora însă operează o sarcină latentă de impozitare care nu este contabilizată. Rațiunea pentru care se constituie provizioanele reglementate este determinată de avantajul fiscal obținut de agentul economic care le constituie.

Provizioanele de această natură sunt utilizate, de regulă, pentru: investiții, creşterea prețurilor, fluctuația cursurilor de schimb, etc. Atunci când provizioanele acoperă o depreciere reală, ele trebuie, pentru cota parte corespunzătoare deprecierii reale, să asigure diminuarea activului sau a pasivului. În caz contrar, prezentarea informațiilor în bilanț şi contul de rezultate va fi denaturată.

Contabilitatea provizioanelor reglementate se realizează cu ajutorul contului 141 "Provizioane reglementate". Este un cont de pasiv, care se creditează cu valoarea cheltuielilor pentru constituirea provizioanelor reglementate şi se debitează cu sumele reprezentând anularea sau consumarea provizioanelor.

Soldul creditor al contului reflectă provizioanele reglementate constituite la dispoziția agenților economici.

Deci, în momentul constituirii, aceste provizioane influențează în mod indirect, prin reducere, profitul obținut. Astfel, se creează temporar un avantaj fiscal pentru unitatea patrimonială, care pe măsura revenirii asupra

provizionului, valoarea acestora se trece la venituri, determinând creşterea profiturilor şi a impozitului pe profit.

Provizioanele reglementate sunt asimilate capitalului datorită caracterului lor relativ stabil pentru o anumită perioadă, fără alte obligații cum ar fi: dobânzi, prime şi penalități.

Exemplu:

– Se constituie un provizion reglementat în valoare de 200.000 lei.

			D	C
6874	=	141	200.000	200.000

– Se înregistrează anularea lui, deoarece a rămas fără obiect.

			D	C
141	=	7874	200.000	200.000

2.1.9.2. Provizioanele pentru riscuri şi cheltuieli

Desfăşurându-şi activitatea în condițiile concrete ale economiei de piață concurențiale, orice agent economic este supus mai mult sau mai puțin la numeroase riscuri şi cheltuieli. Aceste riscuri şi cheltuieli, având precizat clar obiectul lor, determină potrivit principiului prudenței constituirea de provizioane.

De regulă, provizioanele pentru riscuri şi cheltuieli se constituie la finele exercițiului financiar pentru acel elemente patrimoniale a căror realizare sau plată este incertă şi pentru cheltuieli care devin exigibile în perioadele următoare, cum sunt: litigiile, amenzile şi penalitățile, despăgubirile, daunele şi alte datorii incerte, cheltuieli legate de activitatea de service în perioada de garanție şi alte cheltuieli privind garanții acordate

clienților, pierderi latente aferente unor datorii pe termen lung în devize şi alte provizioane specifice anumitor sectoare de activitate.

Un provizion nu poate fi constituit decât pentru deprecierile reversibile. Ele sunt destinate să acopere riscurile şi cheltuielile născute în cursul exercițiului, a căror mărime nu poate fi estimată decât aproximativ întrucât ele se vor produce în viitor. Dacă mărimea şi realizarea sunt sigure, acestea vor fi contabilizate ca datorii, iar dacă riscul nu este nici individualizat şi nici estimat este convenabilă constituirea unei rezerve prin prelevare din profit.

În toate cazurile, provizioanele trebuie să fie estimate la valoarea lor financiară viitoare, apreciată la data închiderii exercițiului, ținând cont de informațiile disponibile la această dată. Prin valoare financiară viitoare se înțelege valoarea estimată a riscului, însă ținând cont de efectele unei posibile actualizări sau indexări.

Contabilitatea provizioanelor pentru riscuri şi cheltuieli se ține pe feluri de provizioane, după natura şi scopul sau obiectul pentru care au fost constituite. La finele exercițiului financiar provizioanele constituite la închiderea exercițiului precedent sau în cursul exercițiului se analizează şi regularizează astfel: în cazul majorării provizionului vor creşte cheltuielile, iar în cazul reducerii sau anulării acestuia vor creşte veniturile excepționale din provizioane pentru riscuri şi cheltuieli.

În contabilitate, aceste provizioane sunt evidențiate cu ajutorul contului 151 "Provizioane pentru riscuri şi cheltuieli", cont de pasiv care înregistrează în credit valoarea provizioanelor constituite pentru riscuri şi cheltuieli când acestea privesc activitatea de exploatare, financiară şi cu caracter excepțional, iar în debit valoarea provizioanelor pentru riscuri şi cheltuieli reduse sau anulate care privesc activitatea de exploatare, financiară şi cu caracter excepțional.

Soldul creditor al contului reprezintă provizioane pentru riscuri şi cheltuieli constituite.

În funcție de natura, scopul sau obiectul pentru care au fost constituite "Provizioanele pentru riscuri şi cheltuieli" se dezvoltă în următoarele conturi sintetice de gradul II, şi anume:

1511 – "Provizioane pentru litigii"

1512 – "Provizioane pentru garanții acordate clienților"

1513 – "Provizioane pentru cheltuieli de repartizat pe mai multe exerciții"

1514 – "Provizioane pentru pierderi din schimb valutar"

1518 – "Alte provizioane pentru riscuri şi cheltuieli"

La finele fiecărui exercițiu, provizioanele constituite la sfârşitul anului anterior se analizează şi se regularizează.

2.2. Capitalul străin

O unitate patrimonială care doreşte atragerea de capitaluri suplimentare pentru desfăşurarea activității sale are la îndemână utilizarea unor resurse variate grupate sub denumirea de "împrumuturi şi datorii asimilate".

Aceste resurse au fost incluse în cadrul clasei de conturi care privesc capitalul, întrucât datorită termenului lor de utilizare (peste un an) sunt asimilate capitalului unei unități patrimoniale.

În componența acestei structuri patrimoniale de pasiv se cuprind: împrumuturile din emisiunea de obligațiuni creditele bancare pe termen lung şi mijlociu, concesiunile şi alte datorii asimilate, datoriile legate de participații, precum şi dobânzile aferente.

2.2.1 Împrumuturile din emisiunea de obligaţiuni

Acestea reprezintă sumele primite pe termen lung prin vânzarea de titluri de credit (obligaţiuni) negociabile către public. Ele se obţin în urma emisiunii şi punerii în vânzare a obligaţiunilor ce conferă posesorilor calitatea de creditor al unităţilor şi dreptul de a primi pentru suma împrumutată un venit fix sub formă de dobândă. Vânzarea se face de regulă, prin intermediul unor instituţii financiare, fără a fi exclusă şi posibilitatea vânzării directe de către unitatea patrimonială care se angajează să ramburseze la termen sau eşalonat ratele scadente şi dobânda aferentă.

Pentru contabilitatea obligaţiilor unei societăţi ce decurg din împrumuturile de acest gen se utilizează un cont specific şi anume: 161 "Împrumuturi din emisiunea de obligaţiuni" cont de pasiv, care înregistrează în credit suma împrumuturilor obţinute la valoarea de rambursare a obligaţiunilor emise şi valoarea primelor de rambursare aferente împrumuturilor din emisiuni de obligaţiuni, iar în debit înregistrează valoarea împrumuturilor din emisiuni de obligaţiuni rambursate, precum şi valoarea obligaţiunilor emise şi răscumpărate anulate, la valoarea de răscumpărare.

Soldul creditor al contului reprezintă împrumuturile din emisiuni de obligaţiuni nerambursate.

Luând în considerare faptul că, din punct de vedere practic, emisiunea de obligaţiuni se poate realiza în două modalităţi şi anume: fără primă de rambursare şi cu primă de rambursare pentru cea de-a doua modalitate se utilizează un cont specific care evidenţiază primele de rambursare a obligaţiunilor şi anume contul 169 "Prime privind rambursarea obligaţiunilor". Este un cont de activ şi înregistrează în debit valoarea

primelor de rambursare aferente împrumuturilor din emisiuni de obligațiuni, iar în credit valoarea primelor amortizate.

Soldul debitor al creditului reflectă valoarea primelor de rambursat, neamortizate.

Întrucât utilizarea împrumuturilor din emisiunea de obligațiuni presupune plata unor dobânzi, pentru contabilitatea acestora se utilizează contul 1681 "Dobânzi aferente împrumuturilor din emisiuni de obligațiuni", cont de pasiv, care înregistrează în credit valoarea dobânzilor aferente împrumuturilor din emisiuni de obligațiuni, iar în debit valoarea dobânzilor plătite.

Soldul creditor al contului reprezintă valoare dobânzilor datorate.

2.2.2 Creditele bancare pe termen lung şi mijlociu

Aceste credite sunt garantate de unitatea patrimonială şi reprezintă sumele primite de la bancă sau alte instituții de credit ori societăți comerciale, pe o perioadă mai mare de un an. Ele se acordă în special pentru dezvoltarea unității.

În contabilitate, operațiile ce privesc aceste credite se înregistrează cu ajutorul contului 162 "Credite bancare pe termen lung şi mijlociu" şi 1682 "Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen lung şi mijlociu". Sunt conturi de pasiv.

Contul 162 "Credite bancare pe termen lung şi mijlociu" se creditează cu valoarea creditelor primite şi se debitează cu valoarea creditelor rambursate.

Soldul creditor al contului reprezintă creditele pe termen lung şi mijlociu nerambursate.

Contul 1682 "Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen lung şi mijlociu" se creditează cu valoarea dobânzilor aferente creditelor primite datorate băncii şi se debitează cu valoarea dobânzilor plătite.

Soldul creditor al contului reprezintă dobânzile neplătite.

Pentru a fi operațional, contul 162 "Credite bancare pe termen lung şi mijlociu" se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II astfel:

- 1621 "Credite bancare pe termen lung şi mijlociu";
- 1622 "Credite bancare pe termen lung şi mijlociu nerambursate la scadență";
- 1623 "Credite externe guvernamentale";
- 1624 "Credite externe garantate de stat";
- 1625 "Credite externe garantate de bănci";
- 1626 "Credite de la trezoreria statului".

2.2.3 Datorii legate de participații

Acestea evidențiază datoriile unei unități patrimoniale legate de participații. Conturile în care se evidențiază aceste datorii sunt: 166 "Datorii legate de participații" şi 1686 "Dobânzi aferente datoriilor legate de participații". Sunt conturi de pasiv.

Contul 166 "Datorii legate de participații" se creditează cu sumele încasate de la societățile comerciale ce dețin titluri de participare ale unității patrimoniale; reluarea sumelor înregistrate ca diferențe favorabile de curs valutar la încheierea exercițiului financiar anterior şi diferențe nefavorabile de curs valutar rezultate la încheierea exercițiului financiar, aferente datoriilor exprimate în devize, ca urmare a creşterii cursului valutar. În debitul contului se înregistrează sumele restituite societăților comerciale care dețin titluri de

participare ale unității patrimoniale; reluarea sumelor înregistrate ca diferențe nefavorabile de curs valutar la încheierea exercițiului financiar anterior; diferențele favorabile de curs valutar rezultate în urma scăderii cursului valutar al împrumutului pe termen lung şi mijlociu exprimat în devize la încheierea exercițiului financiar, precum şi diferențele favorabile de curs valutar rezultate în urma lichidării datoriilor legate de participații, în devize.

Soldul creditor al contului reprezintă sumele primite şi nerestituite.

Contul 1686 "Dobânzi aferente datoriilor legate de participații" se creditează cu valoarea dobânzilor datorate legate de participații şi se debitează cu valoarea dobânzilor plătite.

Soldul creditor al contului reprezintă dobânzile neplătite.

2.2.4 Datoriile privind concesiunile şi alte datorii asimilate

În cadrul acestei structuri patrimoniale se cuprind datoriile legate de dreptul obținut de unitatea patrimonială de a exploata anumite bunuri sau servicii ale statului, datoriile privind dreptul de a folosi brevetele, licențele şi mărcile de fabrică dobândite pe diferite căi.

În contabilitate, aceste datorii se evidențiază cu ajutorul conturilor: 167 "Alte împrumuturi şi datorii asimilate" şi 1687 "Dobânzi aferente altor împrumuturi şi datorii asimilate". Sunt conturi de pasiv.

Contul 167 "Alte împrumuturi şi datorii asimilate" înregistrează în credit valoarea concesiunilor, brevetelor, licențelor şi alte datorii asimilate iar în debit valoarea plătită pentru concesiunile, brevetele, licențele şi datoriile asimilate.

Soldul creditor al contului reprezintă valoarea datoriilor privind concesiunile, brevetele şi alte datorii asimilate.

Contul 1687 “Dobânzi aferente altor împrumuturi şi datorii asimilate” se creditează cu valoarea dobânzilor datorate privind concesiunile şi alte datorii asimilate şi se debitează cu valoarea dobânzilor plătite aferente concesiunilor şi altor datorii asimilate.

Soldul creditor al contului reprezintă dobânzi datorate.

În clasa conturilor de capital sunt cuprinse şi conturile 121 “Profit şi pierdere” şi 129 “Repartizarea profitului”. Ceea ce trebuie menționat, este faptul că profitul nerepartizat, ca sursă asimilată capitalului propriu, poate fi utilizat în finanțarea activității de exploatare a oricărei unități patrimoniale.

CAPITOLUL III

CONTABILITATEA IMOBILIZARILOR

Imobilizările cuprind, în general, valorile economice de investiție care constituie baza şi mijloacele de acțiune ale unității patrimoniale, concretizându-se atât prin durata şi durabilitatea lor mai îndelungată (mai mare de un an) cât şi participarea repetată la circuitul economic.

În literatura de specialitate, imobilizările sunt definite ca acele valori patrimoniale destinate de a servi de o manieră durabilă, pe o perioadă mai mare de timp (de regulă mai mare de un an) activitatea întreprinderii.

Deci funcția acestor bunuri este fixată în activitatea economică şi socială a unității patrimoniale, fără ca prin destinația lor să se delimiteze ca bunuri destinate direct comercializării.

Caracteristica lor de bază constă în faptul că ele nu se consumă şi nu se înlocuiesc după prima utilizare.

Imobilizările prevăzute în activul bilanțului sunt numai bunurile sau drepturile reale ce constituie proprietatea unității patrimoniale. Bunurile pe care aceasta le utilizează, dar care nu sunt proprietatea sa, nu trebuie să figureze în bilanț.

Având în vedere modul de participare la exploatare, structura tehnică şi comportamentul lor economic, activele imobilizate sunt grupate în următoarele categorii:

a) *Active imobilizate necorporale* (imobilizări necorporale sau active intangibile). Sunt acele valori ce se utilizează o perioadă mai mare de un an,

contribuind direct sau indirect la profitul întreprinderii. Caracteristica de bază a acestor imobilizări este dată de faptul că ele nu îmbracă o formă concret materială.

b) *Active imobilizate corporale* (imobilizări materiale, active fixe tangibile). Sunt reprezentate de acele bunuri materiale obținute de o unitate patrimonială pentru a fi utilizate o perioadă îndelungată, în producția de bunuri sau prestare de servicii, fie pentru a fi închiriate terților, fie pentru susținerea activității administrative. Ele dețin ponderea cea mai mare în totalul activelor imobilizate.

c) *Active imobilizate financiare* (active fixe financiare, investiții financiare sau de portofoliu). Cuprind acele valori financiare investite de o unitate patrimonială în capitalul altor societăți, pe o perioadă mai mare de un an, şi care aduc profit investitorului sub formă de dividend sau dobândă.

d) *Active imobilizate în curs* (neterminate). Se concretizează în lucrări de investiții care la sfârşitul exercițiului nu sunt terminate şi care la finalizare se regăsesc, de regulă, sub formă de imobilizări corporale şi mai rar, sub forma imobilizărilor necorporale.

În ceea ce priveşte evaluarea activelor imobilizate, aceasta se face diferit, în funcție de modul de dobândire.

Ca regulă generală, elementele activului imobilizat sunt înscrise în bilanț la valoarea lor de intrare (contul istoric) sau , dacă este cazul, la cea rezultată din reevaluare. Ele figurează la această valoare pe toată durata existenței lor, chiar dacă sunt parțial amortizate.

Valoare de intrare a unei imobilizări corespunde costului său de achiziție sau costului de producție dacă este produsă în cadrul aceleaşi unități patrimoniale, sau la valoarea de utilitate, dacă bunurile de această natură intră în patrimoniul unității cu titlu gratuit.

Costul de achiziție al unei imobilizări este egal cu prețul de cumpărare, taxele nerecuperabile, cheltuieli de transport-aprovizionare şi alte cheltuieli accesorii necesare pentru punerea în stare de utilitate sau intrare în gestiune a bunului respectiv.

Costul de producție al activelor imobilizate create în aceiaşi unitate patrimonială include costul de achiziție al materialelor şi utilajelor încorporate, celelalte cheltuieli directe de producție, precum şi cota cheltuielilor indirecte repartizate rațional asupra bunului obținut.

Valoarea de utilitate a imobilizărilor intrate cu titlu gratuit se apreciază în funcție de prețul pieței din momentul intrării, gradul de uzură estimat (atunci când acestea sunt parțial uzate) şi utilitatea acestora pentru unitatea patrimonială respectivă.

3.1. Imobilizări necorporale

Imobilizările necorporale dețin o pondere redusă în ansamblul activelor imobilizate ale unei unități patrimoniale şi se caracterizează printr-un conținut eterogen, cuprinzând: cheltuielile de constituire; cheltuielile de cercetare-dezvoltare; concesiunile, brevetele şi alte drepturi şi valori similare; fondul comercial; alte imobilizări necorporale.

Având în vedere conținutul eterogen al activelor fixe necorporale, precum şi unele particularități ce intervin în comportamentul financiar al fiecăruia din elementele constitutive, a apărut necesitatea de a asigura contabilitatea separată a fiecărei componente.

3.1.1. Cheltuieli de constituire

Cheltuielile de constituire sunt imobilizări necorporale reprezentate prin cheltuieli ocazionate de înființarea sau dezvoltarea agentului economic cum ar fi: taxe şi alte cheltuieli de înscriere şi înmatriculare, cheltuieli privind emiterea şi vânzarea de acțiuni şi obligațiuni, cheltuieli de prospectare a pieței şi de publicitate etc.

Reflectarea în contabilitate a acestor cheltuieli se realizează cu ajutorul contului 201 "Cheltuieli de constituire".. Este un cont de activ şi înregistrează în debit cheltuielile ocazionate de înființarea şi dezvoltarea societăților comerciale, iar în credit cheltuielile de constituire sau dezvoltare amortizate integral.

Soldul debitor al contului reprezintă cheltuielile de constituire efectuate şi neamortizate încă.

Aceste imobilizări necorporate trebuie să se amortizeze într-o perioadă de cel mult cinci ani, de la producerea lor.

3.1.2. Cheltuieli de cercetare-dezvoltare

Cheltuielile de cercetare-dezvoltare cuprind cheltuielile ocazionate de efectuarea unor lucrări sau obiective de cercetare care să prezinte garanția eficienței scontate în urma realizării acestora, pentru necesitățile proprii ale unității patrimoniale. Sunt excluse din categoria imobilizărilor necorporale acele cheltuieli de cercetare-dezvoltare efectuate pe bază de comenzi primite de la terți şi incluse în costul comenzilor.

În virtutea principiului prudenței, cheltuielile de cercetare-dezvoltare ar trebui înregistrate asupra contului de rezultate, dar ele pot fi înregistrate în

activul bilanțului ca imobilizări necorporale dacă îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

– conducerea unităților patrimoniale trebuie să aibă precizată intenția de a produce şi comercializa sau de a utiliza produsul sau procedeul obținut;

– delimitarea strictă a proiectelor de cercetare-dezvoltare;

– stabilirea costului pe fiecare proiect în parte;

– fiecare proiect trebuie să prezinte şanse mari de reuşită tehnică şi de rentabilitate comercială.

Evidența cheltuielilor de cercetare-dezvoltare de natura imobilizărilor se realizează în contabilitate cu ajutorul contului 203 "Cheltuieli de cercetare-dezvoltare". Este un cont de activ care înregistrează în debit valoarea lucrărilor şi proiectelor de cercetare şi dezvoltare efectuate pe cont propriu, iar în credit cheltuielile de cercetare-dezvoltare amortizate integral.

Soldul debitor al contului reflectă cheltuielile de cercetare-dezvoltare existente.

Evidența analitică a cheltuielilor de cercetare-dezvoltare se ține pe categorii de lucrări sau pe obiective. Ca şi cheltuielile de constituire, cheltuielile de cercetare-dezvoltare se amortizează într-o perioadă de maximum 5 ani, de la producerea lor.

3.1.3. Concesiuni, brevete şi alte drepturi şi valori similare

În cadrul activelor imobilizate în concesiuni şi alte drepturi similare se cuprinde valoarea bunurilor preluate cu acest titlu în patrimoniu de către unitatea primitoare potrivit contractelor încheiate.

Concesiunea se defineşte drept „modalitate juridică prin care activități sau bunuri ale statului sunt date, pe timp îndelungat, în posesia, folosința şi

exploatarea unei persoane fizice sau juridice, autohtone sau străine, contra unui preț care se numeşte „*redevență*”. În țara noastră, concesiunea, ca modalitate de utilizare a obiectului proprietății publice de către persoane particulare în mod individual sau organizate în asociații, este reglementată prin Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome şi societăți comerciale. Obligațiile concesionarului se stabilesc prin contractul sau acordul de concesiune, iar durata concesionării nu poate fi mai mare de 20 de ani.

În categoria altor drepturi similare concesiunii se cuprind închirierile şi locația de gestiune.

Închirierea reprezintă darea în folosință temporară a unui bun unei persoane fizice sau juridice, în schimbul unei sume de bani numită chirie. Bunurile ce pot fi închiriate sunt: clădiri, spații comerciale, hoteluri, întreprinderi, unități economice şi altele. Valoarea chiriei ce se stabileşte de cei doi parteneri trebuie să țină cont de valoarea bunului închiriat, dotările de care dispune acesta, precum şi de nivelul chiriei similare pe plan mondial.

Locația de gestiune constă în transferarea de către o persoană, unei alte persoane a posesiei, folosinței şi exploatării unor clădiri, terenuri sau alte bunuri. În acest caz, relațiile dintre cele două părți ale contractului de locație sunt mai complexe, existând prestații şi angajări reciproce, astfel încât fiecare să obțină un câştig maxim.

Şi aceste drepturi, adică închirierea şi locația au la bază Legea 15/1990.

În ceea ce priveşte brevetele, licențele, mărcile de fabrică şi de comerț, şi alte drepturi de proprietate industrială şi intelectuală similare, aduse ca aport, achiziționate sau dobândite pe alte căi, sunt înregistrate în conturile de imobilizări necorporale la valoarea de aport, costul de achiziție sau costul de producție după caz.

Brevetul este un titlu eliberat de o instituție de stat competentă, prin care se confirmă caracterul de invenție al obiectului său şi care conferă inventatorului o serie de drepturi, principalul fiind dreptul exclusiv de a utiliza invenția. Brevetul de invenție poate fi transmis unei alte persoane prin contract de cesiune, iar dreptul de utilizare a invenției se transmite prin contract de licență.

Licența, ca modalitate de utilizare a rezultatelor cercetării, reprezintă un contract prin care posesorul unui brevet de invenție, al unei mărci fabrică sau de comerț, cedează dreptul altei persoane fizice sau juridice şi chiar statului, în schimbul unei sume de bani, pentru a utiliza total sau parțial, de a valorifica în mod liber sau limitat brevetul său.

În categoria altor valori asimilate se cuprind mărcile de fabrică, de comerț, drepturile de proprietate industrială şi intelectuală (dreptul de autor, de traducător etc.).

Activele imobilizate în concesiuni şi alte drepturi similare se amortizează pe durată stabilită conform contractului, iar brevetele şi alte valori asimilate se amortizează pe durata prevăzută pentru utilizarea lor de către unitatea patrimonială care le deține.

Pentru reflectarea în contabilitate a imobilizărilor necorporale de această natură se utilizează contul 205 „Concesiuni, brevete şi alte drepturi şi valori similare". Este un cont de activ şi funcționează astfel: înregistrează în debitul său concesiunile, brevetele şi alte drepturi şi valori similare achiziționate, realizate pe cont propriu, aduse ca aport la înființarea societății şi redevențele aferente concesiunilor, iar în credit: concesiuni, brevete, licențe şi alte drepturi şi valori asimilate, amortizate integral precum şi valoarea neamortizată la cedarea imobilizărilor.

Soldul debitor al contului reprezintă concesiunile, brevetele şi alte drepturi şi valori similare existente.

3.1.4. Fondul comercial

Fondul comercial cuprinde partea din fondul de comerț care nu figurează în cadrul celorlalte elemente de patrimoniu, dar care conduce la menținerea sau la dezvoltare activității, cum ar fi: clientela, vadul, debuşeele, reputația şi alte elemente necorporale.

Cu alte cuvinte, fondul comercial reprezintă acel ceva în plus care-l determină pe consumator să cumpere de la o anumită societate comercială. El se determină ca diferență între valoarea de aport sau costul de achiziție, după caz, a fondului de comerț şi valoarea elementelor de activ înregistrate în conturile corespunzătoare.

În contabilitate, fondul comercial se evidențiază cu ajutorul contului 207 „Fond comercial". Este un cont de activ, care se debitează cu valoarea fondului comercial achiziționat, precum şi a celui adus ca aport la capitalul societății şi se creditează cu valoarea fondului comercial cedat.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea fondului comercial existent.

Fondul comercial, de regulă, nu este supus amortizării, iar dacă se amortizează, contul 207 "Fond comercial" se va credita şi cu valoare fondului comercial complet amortizat şi scos din activul societății (2807 "Amortizarea fondului comercial").

3.1.5. Alte imobilizări necorporale

În această categorie se regăsesc acele imobilizări necorporale care nu s-au avut în vedere în categoriile menționate până acum.

În categoria altor imobilizări necorporale se cuprind programele informatice create de unitate sau achiziționate de la terți pentru necesitățile de utilizare proprii, evaluate la costul de producție sau la costul de achiziție, precum şi alte imobilizări necorporale.

Contabilitatea acestor imobilizări necorporale se realizează cu ajutorul contului 208 "Alte imobilizări necorporale". Este un cont de activ şi înregistrează în debit valoarea altor imobilizări necorporale achiziționate, realizate pe cont propriu sau aduse ca aport la capitalul societății, iar în credit valoarea altor imobilizări necorporale scoase din activ sau cedate.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea altor imobilizări necorporale aflate la dispoziția societății.

Valoarea programelor informatice se amortizează în funcție de durata probabilă de utilizare, care nu poate depăşi trei ani.

3.2. Imobilizări corporale

Imobilizările corporale, ca parte componentă a mijloacelor de producție a unei societăți comerciale, dețin ponderea cea mai mare în totalul activelor imobilizate, caracterizând totodată capacitatea tehnică a acesteia. Imobilizările corporale, în concordanță cu noul plan contabil general, cuprind două structuri distincte şi anume: terenurile şi mijloacele fixe.

3.2.1. Terenuri

Desfăşurarea activităţii agenţilor economici în condiţiile unei economii concurenţiale a impus şi o nouă orientare în domeniul contabilităţii, în sensul că aceasta are rolul de a evidenţia toate valorile materiale şi băneşti de care aceştia dispun la un moment dat. În această orientare se înscrie şi reflectarea contabilă distinctă a terenurilor aflate în proprietatea sau în folosinţa unităţilor patrimoniale. (În economia centralizată, terenurile nu erau evidenţiate în contabilitate, fiind considerate fără valoare).

Din punct de vedere al regimului lor financiar, terenurile sunt structurate în două grupe şi anume: terenuri şi amenajări de terenuri care sunt reflectate distinct şi în contabilitate.

În ceea ce priveşte evaluarea terenurilor, aceasta se realizează în conformitate cu dispoziţiile legale în vigoare, ţinând seama de o serie de criterii cum ar fi: clasa de fertilitate, suprafaţa, amplasamentul etc., precum şi în funcţie de costul de achiziţie sau valoarea de aport a terenurilor intrate în patrimoniu. Având în vedere aceste aspecte ale evaluării terenurilor, valoarea lor pe unitate de suprafaţă poate varia foarte mult de la o societate al alta.

Contabilitatea terenurilor deţinute de o unitate patrimonială se realizează cu ajutorul contului 211 "Terenuri". Este un cont de activ care se debitează cu valoarea terenurilor achiziţionate şi a celor aduse ca aport la capital şi se creditează cu valoarea terenurilor cedate.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea terenurilor şi costul efectiv al amenajărilor de terenuri.

Pentru a fi operaţional, contul sintetic de gradul I, 211 "Terenuri" se dezvoltă pe următoarele conturi sintetice de gradul al II-lea:

– 2111 "Terenuri"

– 2112 “Amenajări de terenuri”.

Terenurile de regulă nu sunt amortizabile, deci nu sunt supuse amortizării, deoarece prin utilizarea lor ele nu-şi pierd valoarea de întrebuinţare şi deci nici valoarea. În schimb, investiţiile efectuate pentru amenajarea terenurilor şi alte lucrări similare sunt supuse amortizării. De asemenea, conform legii, se supun amortizării terenurile cu destinaţie economică.

Contabilitatea analitică a terenurilor se poate ţine pe următoarele grupe: terenuri agricole şi silvice, terenuri fără construcţii, terenuri cu zăcăminte, terenuri cu construcţii, etc.

3.2.2. Mijloace fixe

Mijloacele fixe, ca parte componentă a imobilizărilor corporale, deţin un rol hotărâtor în desfăşurarea activităţii, cea mai mare parte a lor acţionează asupra obiectelor muncii pentru a le transforma în produse, lucrări sau servicii. De altfel, mijloacele fixe deţin ponderea cea mai mare în totalul imobilizărilor din dotarea unei întreprinderi. De performanţele lor tehnice depinde în mare măsură şi eficienţa activităţii desfăşurate.

Mijloacele fixe prezintă o serie de caracteristici care le delimitează de celelalte valori materiale aflate în patrimoniul unei unităţi şi anume: au o valoare mai mare şi o durată de folosinţă îndelungată, participă la mai multe procese de exploatare, nu-şi schimbă forma iniţială pe timpul utilizării şi îşi transmit treptat valoarea asupra bunurilor nou create, lucrărilor executate sau serviciilor prestate.

Sunt considerate mijloace fixe obiectul singular sau complexul de obiecte ce se utilizează ca atare şi îndeplineşte cumulativ următoarele condiţii:

– are o valoare mai mare decât limita stabilită de lege;

– are o durată normală de utilizare mai mare de 1 an.

Pentru mijloacele fixe de natura obiectelor care sunt folosite în loturi, seturi, sau formează un singur corp, la încadrarea lor ca mijloace fixe se are în vedere valoarea întregului corp, lot sau set.

Legat de evidența mijloacelor fixe, contabilității îi revin o serie de sarcini cum ar fi:

– cunoaşterea mijloacelor fixe de care dispune unitatea şi a locului de folosință a fiecărui mijloc fix;

– asigurarea controlului gestiunii mijloacelor fixe;

– calculul amortizării şi a provizioanelor constituite pentru deprecierea acestora.

Pentru asigurarea gestiunii ştiințifice a mijloacelor fixe este necesară clasificarea acestora, fapt ce permite cunoaşterea conținutului economic, destinația, modul de participare în procesul de producție şi apartenența acestora.

Conform Legii contabilității nr. 82/1991, mijloacele fixe ca structură de activ în cadrul patrimoniului se clasifică în următoarele categorii:

– clădiri;

– construcții speciale;

– maşini, utilaje şi instalații de lucru;

– aparate şi instalații de măsurare, control şi reglare;

– mijloace de transport;

– animale de muncă;

– plantații;

– unelte, inventar gospodăresc şi alte mijloace fixe.

Din punct de vedere al legăturii cu procesele economice care se desfăşoară în unitatea patrimonială, mijloacele fixe se clasifică în două categorii:

a) *mijloace fixe productive*, ce participă nemijlocit în sfera producției materiale, asigurând transformarea obiectelor muncii în bunuri destinate consumului şi cele care asigură condițiile materiale ale desfăşurării proceselor de producție

b) *mijloace fixe cu destinație socială*, utilizate în activitățile sociale, culturale şi sportive.

După apartenență, mijloacele fixe se grupează în două categorii:

– mijloace fixe proprii, care aparțin unității şi figurează în patrimoniul acesteia;

– mijloace fixe închiriate, care aparțin altor unități patrimoniale şi sunt evidențiate în conturile extrapatrimoniale.

La intrarea în patrimoniu, mijloacele fixe se evaluează şi se înregistrează în contabilitate la valoarea de intrare, care, în funcție de natura provenienței, poate fi:

– costul de achiziție, pentru mijloace fixe procurate cu titlu oneros;

– costul de producție, pentru mijloace fixe obținute în cadrul unității patrimoniale;

– valoarea actuală, care este egală cu valoarea de intrare a mijloacelor fixe cu caracteristici tehnice similare sau apropiate, pentru mijloace fixe primite cu titlu gratuit;

– valoarea de aport, acceptată de părți, pentru mijloacele fixe intrate în patrimoniu în momentul asocierii sau fuziunii, conform statutelor şi contractelor;

– valoarea rezultată în urma reevaluării, pentru mijloace fixe reevaluate.

La ieşirea din patrimoniu prin casare, vânzare, lipsuri, mijloacele fixe se evaluează şi înregistrează în contabilitate la valoarea de intrare.

În situația reevaluării mijloacelor fixe existente în patrimoniul unității se stabileşte "valoarea rămasă actualizată" ținându-se seama de: valoarea de intrare, gradul de uzură, durata consumată şi durata de folosință stabilită de comisia de reevaluare.

Reflectarea în contabilitate a mijloacelor fixe se realizează cu ajutorul contului 212 "Mijloace fixe". Este un cont de activ care înregistrează în debit valoarea mijloacelor fixe aduse ca aport la capital, precum şi valoarea mijloacelor fixe achiziționate, realizate din producția proprie, primite ca donații, iar în credit valoarea mijloacelor fixe amortizate sau scoase din activ.

Soldul debitor al contului reflectă valoarea mijloacelor fixe aflate în patrimoniul unității.

Contabilitatea analitică a mijloacelor fixe se ține pe fiecare obiect de evidență, prin care se înțelege obiectul singular sau complexul de obiecte cu toate dispozitivele şi accesoriile lui, destinat să îndeplinească în mod independent, în totalitatea lui, o funcție distinctă.

3.3. Imobilizări financiare

Disponibilul de capital social al unei societăți poate fi utilizat în activitatea financiară prin plasarea lui în capitalul altei societăți aflată în dificultate sau care are nevoie de resurse de finanțare suplimentare pentru dezvoltarea activității.

Scopul care determină decizia de participare a unei societăți la finanțarea activității investiționale sau de exploatare a altei firme rezultă din venitul obținut prin plasamentul capitalului (dividend sau dobândă), unele avantaje în cooperare sau chiar exercitarea unui control sau a unei influențe notabile asupra societății finanțate.

În categoria imobilizărilor financiare se cuprind, în principal:

– titlurile de participare;

– titlurile imobilizate ale activității de portofoliu;

– alte titluri imobilizate;

– creanțe imobilizate.

a) *Titlurile de participare* reprezintă o formă a investițiilor financiare ale unei societăți, concretizată în cumpărarea de titluri de capital (acțiuni etc.) de la alte societăți, care asigură unității deținătoare exercitarea unui control sau a unei influențe notabile, precum şi realizarea unui profit. Având în vedere interesele urmărite prin achiziționarea titlurilor de participare, se înțelege că societatea creditoare intenționează deținerea acestora pe o perioadă îndelungată.

Contabilitatea participanților firmei în capitalul altor societăți se realizează cu ajutorul contului 261 "Titluri de participare". Este un cont de activ, care înregistrează în debit valoarea titlurilor de participare achiziționate sau aduse ca aport la capital, iar în credit valoarea titlurilor de participare retrase sau cedate.

Soldul debitor al contului reflectă valoarea titlurilor de participare deținute de o societate în capitalul altor societăți.

Deoarece momentul subscrierii participării unei societăți la constituirea sau majorarea capitalului altei societăți diferă de momentul vărsării efective a capitalului subscris, intervine un cont specific care reflectă relațiile financiare

între aceasta şi societatea beneficiară de aport, şi anume contul 269 "Vărsăminte de efectuat pentru imobilizări financiare". Este un cont de pasiv, care înregistrează în credit sumele datorate pentru achiziționarea de imobilizări financiare, iar în debit sumele plătite pentru imobilizări financiare.

Soldul creditor al contului reflectă sumele rămase de plătit pentru imobilizările financiare achiziționate.

Contul 269 "Vărsăminte de efectuat pentru imobilizări financiare" se utilizează şi pentru evidența vărsămintelor de efectuat pentru "titlurile imobilizate ale activității de portofoliu" şi "alte titluri imobilizate".

Categoria a II-a şi a III-a de imobilizări financiare, respectiv *titlurile imobilizate ale activității de portofoliu şi alte titluri imobilizate* reprezintă acele titluri pe care unitatea patrimonială le dobândeşte în vederea realizării unor venituri financiare, fără scopul de a interveni direct şi nemijlocit în gestiunea unității patrimoniale emițătoare, precum şi alte titluri de plasament deținute pe o perioadă îndelungată.

Contabilitatea acestor două forme de manifestare a imobilizărilor se organizează distinct.

b) Pentru titlurile imobilizate ale activității de portofoliu se utilizează contul 262 "Titluri imobilizate ale activității de portofoliu", cont care asigură evidența acelor acțiuni sau părți sociale achiziționate de o societate comercială de la alte firme, în scopul obținerii unor venituri sub formă de dividende, fără a intervenii în gestiunea unităților patrimoniale emitente. Este un cont de activ care înregistrează în debit valoarea titlurilor de portofoliu achiziționate sau aduse ca aport la capital, iar în credit valoarea titlurilor retrase sau vândute.

Soldul debitor al contului reprezintă titlurile de portofoliu deținute.

c) Pentru alte titluri imobilizate se utilizează contul 263 ”Alte titluri imobilizate” cu ajutorul căruia se asigură evidența altor titluri de plasament deținute de o unitate patrimonială pe o perioadă îndelungată.

Este un cont de activ care se debitează cu valoarea altor titluri imobilizate achiziționate sau aduse ca aport şi se creditează cu valoarea altor imobilizări retrase sau vândute.

Soldul debitor al contului reprezintă alte titluri imobilizate aflate la dispoziția societății.

d) A IV-a categorie, şi anume *creanțele imobilizate*, reprezintă acele investiții financiare pe termen lung, cum ar fi împrumuturile acordate societăților comerciale la care unitatea patrimonială deține acțiuni sau părți sociale; împrumuturile acordate pe termen lung altor societăți comerciale, alte creanțe pe termen lung, precum şi dobânzile aferente acestor creanțe imobilizate.

Evidența creanțelor imobilizate se realizează în contabilitate cu ajutorul contului 267 “Creanțe imobilizate”. Este un cont de activ, care înregistrează în debit valoarea împrumutului virat şi veniturile de realizat din împrumuturi şi dobânzi; diferențele favorabile de curs valutar rezultate în urma lichidării creanțelor; precum şi diferențele favorabile de curs valutar aferente împrumuturilor acordate la încheierea exercițiului.

În creditul contului 267 “Creanțe imobilizate” se înregistrează: valoarea împrumutului rambursat şi a dobânzii încasate; diferențele nefavorabile de curs valutar aferente împrumuturilor acordate la încheierea exercițiului; valoarea pierderilor privind creanțele legate de participații, precum şi diferențele nefavorabile de curs valutar rezultate în urma lichidării creanțelor.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea împrumuturilor şi altor creanțe acordate altor unități.

Pentru a fi operațional, contul de gradul I 267 "Creanțe imobilizate" se dezvoltă în următoarele conturi sintetice de gradul II şi anume:

– 2671 "Creanțe legate de participații";

– 2672 "Împrumuturi acordate pe termen lung";

– 2677 "Alte creanțe imobilizate";

– 2678 "Dobânzi aferente creanțelor imobilizate".

3.4. Imobilizări în curs

Desfăşurarea activității investiționale de către un agent economic duce la situații în care, la sfârşitul perioadei de gestiune, aceasta să nu fie finalizată. Pentru aceste situații s-au rezervat conturi specifice care să evidențieze valorile materiale şi băneşti încorporate în lucrările de investiții neterminate. Aceste lucrări de investiții neterminate privesc fie imobilizări necorporale, fie imobilizări corporale, iar pentru fiecare dintre ele contabilitatea se realizează distinct.

Imobilizările în curs necorporale reprezintă costul de producție, respectiv costul de achiziție, privind imobilizările necorporale neterminate până la finele exercițiului.

Imobilizările în curs corporale reprezintă investițiile neterminate realizate în regie proprie sau în antrepriză care se evaluează la costul de producție, respectiv la costul de achiziție, reprezentând prețul de deviz al investiției. Dacă la finele perioadei de gestiune nu se cunoaşte exact costul de producție (achiziție), acesta se poate aproxima, urmând ca diferențele care apar să afecteze cheltuielile din perioada următoare.

Imobilizările în curs corporale se trec în categoria mijloacelor fixe după recepția lor la darea în folosință sau punerea în funcțiune a acestora, după caz.

În contabilitate, imobilizările în curs sunt evidenţiate cu ajutorul conturilor: 230 "Imobilizări necorporale în curs" şi 231 "Imobilizări corporale în curs".

Contul 230, "Imobilizări necorporale în curs" este un cont de activ, care înregistrează în debit valorile necorporale facturate de furnizori, valoarea imobilizării necorporale în curs realizată pentru nevoi proprii şi imobilizările necorporale aduse ca aport la capital. În credit înregistrează valoarea imobilizărilor necorporale recepţionate.

Soldul debitor al contului reflectă valoarea imobilizării necorporale în curs.

Contul 231 "Imobilizări corporale în curs" ţine evidenţa investiţiilor neterminate, efectuate în regie proprie sau în antrepriză, evaluate la costul de producţie, respectiv la costul de achiziţie. Este un cont de activ care înregistrează în debit valoarea imobilizărilor în curs corporale realizate pentru nevoi proprii, aduse ca aport la capital sau facturate de furnizor, iar în credit valoarea imobilizărilor corporale recepţionate.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea imobilizărilor corporale în curs.

3.5. Amortizările privind imobilizările

Datorită utilizării lor în procesul de exploatare curentă (producţie, comerţ, prestări servicii), mijloacele fixe şi amenajările de termeni îşi pierd treptat o parte din valoare lor de întrebuinţare.

În sensul diminuării performanţelor tehnico-productive acţionează şi factorii din mediul natural.

Aceşti doi factori, adică utilizarea lor efectivă şi influenţa mediului ambiant, dau expresie uzurii fizice a mijloacelor fixe.

De asemenea, imobilizările sunt supuse unei uzuri morale cauzată de influenţa progresului tehnic şi concretizată în creşterea performanţelor, reducerea costului de obţinere a lor, precum şi influenţele factorului timp care determină o învechire a tehnologiei.

Pierderea valorii de întrebuinţare a imobilizărilor duce şi la pierderea valorii acestora. Pentru asigurarea continuităţii procesului tehnologic la nivelul oricărui agent economic se impune răscumpărarea părţii pierdute din valoarea imobilizată, determinată de uzura acesteia.

Deprecierea imobilizărilor, în funcţie de caracterul ei, poate fi reversibilă, caz în care în contabilitate se constituie provizioane, sau ireversibilă, care îmbracă forma amortizării.

În general, amortizarea este definită ca o "constatare contabilă" a unei mişcări ireversibile a valorii imobilizărilor datorată uzurii acestora prin utilizarea lor, ca urmare a efectului exercitat de progresul tehnic sau de alte cauze.

Având în vedere cauzele care duc la deprecierea activelor imobilizate din patrimoniul unei întreprinderi, acestea au ca efect scurtarea duratei de viaţă economică a imobilizărilor cu excepţia terenului care, datorită limitării lui ca suprafaţă, de regulă, se constată o creştere a valorii acestuia.

În afara imobilizărilor de natura terenurilor, mai sunt bunuri din patrimoniul economic care nu suferă în mod obişnuit deprecieri, datorită uzurii şi trecerii timpului şi deci ele nu fac obiectul amortizării. Această categorie se referă la fondul comercial şi la imobilizările financiare.

Scopul calculului şi includerii amortizări în cheltuielile de producţie sau de circulaţie, după caz, este de a se recupera pierderea de valoare

definitivă a imobilizărilor, prin încasarea prețului de vânzare al bunurilor sau serviciilor la a căror realizare au contribuit şi, pe această bază, constituirea unor mijloace băneşti care să asigure înlocuirea bunurilor uzate total sau parţial, fizic sau moral, scoase din folosință.

Deci, amortizarea are în vedere două aspecte: economic şi financiar. Sub aspect economic, prin amortizare se urmăreşte includerea în cheltuielile fiecărui exercițiu a sumei corespunzătoare deprecierilor suportate de imobilizări. Sub aspect financiar, prin amortizare se urmăreşte asigurarea disponibilităților băneşti necesare înlocuirii imobilizărilor scoase din folosință, sau pentru a achiziționa alte imobilizări.

Calculul şi înregistrarea amortizării reprezintă o obligație ce decurge din principiul prudenței şi al realității informațiilor oferite de contabilitate. O unitate patrimonială care nu amortizează imobilizările de care dispune, supraestimează activul său şi rezultatele financiare, întrucât prin însumarea aritmetică a valorii de înregistrare a imobilizărilor cu amortizarea acestora, se obține valoarea netă a activelor fixe din momentul întocmirii bilanțului contabil.

Datorită faptului că amortizarea trebuie să fie corelată cu pierderea de valoare definitivă suferită de bunurile respective şi că trebuie să se evalueze o pierdere viitoare, determinată atât de factori interni (cum ar fi : ritmul de utilizare a bunurilor, modul lor de întrebuințare), cât şi factori externi (influența progresului tehnic), calculul amortismentului ridică anumite probleme de ordin tehnic.

Fiecare agent economic trebuie să asigure recuperarea valorii activelor, pe baza unui program fundamentat ştiințific denumit plan de amortizare. În stabilirea amortizării de înscris în acest plan se vor avea în vedere următoarele elemente:

– valoarea de amortizat, respectiv valoarea de inventar a imobilizărilor supuse amortizării;

– durata de calcul a amortizării (durata de folosință prevăzută ca normală pentru fiecare bun economic supus amortizării);

– prevederile legislației economico-financiare, având în vedere asigurarea unei "uniformități" la nivelul economiei naționale pentru calculul amortizării, precum şi evaziunii fiscale.

În practică, pentru calculul amortizării activelor imobilizate, se pot utiliza mai multe metode, în funcție de condițiile concrete şi anume :

– metoda amortizării lineare (proporționale);

– metoda amortizării progresive;

– metoda amortizării degresive.

Contabilitatea amortizării imobilizărilor se ține distinct pentru cele necorporale şi separat pentru cele corporale cu ajutorul conturilor:

– 280 "Amortizări privind imobilizările necorporale";

– 281 "Amortizări privind imobilizări corporale".

Contul 280 "Amortizări privind imobilizări necorporale" este contul de pasiv care înregistrează în credit valoarea cheltuielilor aferente amortizării imobilizărilor necorporale, iar în debit amortizarea aferentă imobilizărilor necorporale vândute sau scoase din activ.

Soldul creditor al contului reprezintă valoarea amortizării aferentă imobilizărilor necorporale la sfârşitul exercițiului.

Pentru a fi operațional, contul 280 "Amortizări privind imobilizările necorporale" se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II, astfel:

– 2801 "Amortizarea cheltuielilor de constituire";

– 2803 "Amortizarea cheltuielilor de cercetare-dezvoltare";

– 2805 “Amortizarea concesiunilor, brevetelor şi altor drepturi şi valori similare”;
– 2807 “Amortizarea fondului comercial”;
– 2808 “Amortizarea altor imobilizări necorporale”.

Contul 281 “ Amortizarea privind imobilizările corporale” este un cont de pasiv, se creditează cu cheltuieli aferente amortizării imobilizărilor corporale şi se debitează cu amortizarea aferentă imobilizărilor vândute sau scoase din activul unității.

Soldul creditor al contului reflectă amortizarea calculată asupra imobilizărilor corporale. Se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II, astfel:

– 2810 “Amortizarea terenurilor”;
– 2811 “Amortizarea clădirilor”;
– 2812 “Amortizarea construcțiilor speciale”;
– 2813 “Amortizarea maşinilor, utilajelor şi instalațiilor de lucru”;
– 2814 “Amortizarea aparatelor şi instalațiilor de măsură, control şi reglare”;
– 2815 “Amortizarea mijloacelor de transport”;
– 2816 “Amortizarea animalelor de muncă”;
– 2817 “Amortizarea plantațiilor”;
– 2818 “Amortizarea uneltelor, inventarului gospodăresc şi a altor mijloace fixe”.

3.6. Provizioanele pentru deprecierea imobilizărilor

În vederea protejării imobilizărilor în cazul deprecierilor, chiar dacă asemenea situații nu sunt frecvente, unitatea patrimonială poate constitui provizioane în acest scop.

Aceste provizioane se constituie ca urmare a diminuării valorii activului imobilizat din cauze ale căror efecte nu sunt ireversibile, ele reprezentând pierderi sau cheltuieli previzibile, determinate de aplicarea principiului "prudenței".

Spre deosebire de amortizare care, atunci când se înregistrează, nu reprezintă decât o constatare a pierderilor efectiv suferite de unitățile patrimoniale, provizioanele reprezintă pierderi sau cheltuieli previzibile, dar incerte fie în ceea ce priveşte realizarea lor, fie ca mărime.

Provizioanele pentru reducerile de valoare reprezintă structuri patrimoniale de pasiv opuse deprecierii reversibile a valorii activelor. Acestea sunt determinate de fenomene şi operații imprevizibile cum sunt: deprecierea valorii firmei, deprecierea fondului comercial, deprecierea terenurilor, deprecierea mijloacelor fixe şi a creanțelor imobilizate.

Provizioanele corespund pierderilor de valoare previzibile a afecta un element al activului net. Aceste pierderi de valoare reprezintă diferența între valoarea de utilitate (care este mai mică) şi valoarea contabilă (care este mai mare) a imobilizărilor, constatată cu ocazia inventarierii.

Provizioanele pentru deprecierea imobilizărilor necorporale, corporale, în curs şi financiare, nesupuse amortizării, se constituie pe seama cheltuielilor la sfârşitul exercițiului financiar.

Pentru deprecierea creanțelor imobilizate se constituie provizioane, reprezentând diferența dintre valoarea de intrare a acestora şi valoarea de utilitate stabilită pe seama inventarierii.

Deci, provizioanele pentru depreciere se constituie, ca regulă generală, pentru imobilizările neamortizabile. Se pot constitui asemenea provizioane şi pentru imobilizările amortizabile, dar numai atunci când acestea suferă deprecieri excepționale, şi legislația financiar-fiscală o permite.

Ca tehnică, provizioanele pentru deprecierea imobilizărilor se constituie pe seama cheltuielilor şi se consumă, sau se anulează, pe seama veniturilor.

Având în vedere numărul, în general, mare şi variat al imobilizărilor de care dispune o unitate patrimonială, evidența provizioanelor constituite pentru deprecierea imobilizărilor se realizează pe categorii de imobilizări, cu ajutorul conturilor:

– 290 "Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor necorporale";

– 291 "Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor corporale";

– 293 "Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor în curs";

– 296 "Provizioane privind deprecierea imobilizărilor financiare".

Contul 290 "Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor necorporale" este un cont de pasiv care înregistrează în credit cheltuielile aferente provizioanelor pentru deprecierea imobilizărilor necorporale, iar în debit, sumele reprezentând reluarea provizioanelor pentru deprecierea imobilizărilor necorporale consumate sau anulate.

Soldul creditor al contului reprezintă valoarea provizioanelor aferente imobilizărilor necorporale.

Contul 291 "Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor corporale" este un cont de pasiv care se creditează cu valoarea cheltuielilor aferente provizioanelor privind deprecierea imobilizărilor corporale şi se debitează cu sumele reprezentând reluarea provizioanelor pentru deprecierea imobilizărilor corporale, consumate sau anulate.

Soldul creditor al contului reprezintă valoarea provizioanelor aferente imobilizărilor corporale.

Contul 293 "Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor în curs" este un cont de pasiv care înregistrează în credit valoarea cheltuielilor aferente

provizioanelor pentru deprecierea imobilizărilor necorporale şi corporale în curs, iar în debit sumele ce reprezintă reluarea provizioanelor pentru deprecierea imobilizărilor în curs anulate sau consumate.

Soldul creditor al contului reflectă valoarea provizioanelor aferente imobilizărilor în curs.

Contul 296 "Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor financiare" este un cont de pasiv care se creditează cu valoarea cheltuielilor aferente provizioanelor pentru deprecierea imobilizărilor financiare şi se debitează cu sumele reprezentând reluarea provizioanelor pentru deprecierea imobilizărilor financiare, anulate sau consumate.

Soldul creditor al contului reprezintă valoarea provizioanelor aferente imobilizărilor financiare.

În perioadele următoare de gestiune, la sfârşitul fiecărui exercițiu sau la ieşirea din patrimoniu a imobilizărilor, în urma analizei provizioanelor constituite la sfârşitul exercițiului anterior pentru deprecierea imobilizărilor se procedează astfel:

a) în situația în care deprecierea este superioară provizionului constituit, se constituie un provizion suplimentar;

b) în cazul în care deprecierea constatată este inferioară provizionului constituit, diferența se deduce din provizionul constituit şi se înregistrează la venituri;

c) cu ocazia anulării unui provizion devenit fără obiect, ieşirea din patrimoniu a imobilizărilor se înregistrează la cheltuieli, iar provizioanele constituite se înregistrează la venituri.

CAPITOLUL IV

CONTABILITATEA STOCURILOR ŞI A PRODUCȚIEI ÎN CURS DE EXECUȚIE

Pe lângă activele fixe care asigură baza tehnică a producției, circulației mărfurilor şi prestărilor de servicii, desfăşurarea activității unităților patrimoniale impune şi utilizarea unui volum mare şi diversificat de active circulante. În cadrul activelor circulante, cele materiale dețin rolul hotărâtor în ceea ce priveşte realizarea obiectului de activitate al fiecărei întreprinderi producătoare.

Deşi activele circulante materiale se caracterizează printr-o mare eterogenitate determinată de rolul lor economic, modul de intrare în patrimoniul unității, sursele de finanțare şi destinația lor, ele pot fi structurate în două mari categorii, şi anume:

– stocuri;

– producție în curs de execuție.

Stocurile şi producția în curs de execuție se concretizează în ansamblul bunurilor şi serviciilor din cadrul unității patrimoniale ce sunt destinate fie a fi vândute în aceeaşi stare sau după parcurgerea anumitor stadii ale procesului de fabricație, fie a fi consumate la prima lor utilizare. Ele se caracterizează, în general, printr-o viteză de rotație mare, servind activitatea întreprinderii pe o perioadă mai mică de 1 an (cu unele excepții).

Deşi stocurile şi producția în curs de execuție sunt termeni generici ce grupează o mare varietate de elemente ale activului circulant, acestea pot fi analizate pe grupe relativ mai omogene în funcție de conținutul lor economic şi anume:

– materii prime şi materiale consumabile;

– obiecte de inventar;

– producție în curs de execuție;

– produse;

– stocuri aflate la terți (în custodie, spre prelucrare, în consignație);

– animale;

– mărfuri;

– ambalaje.

În condițiile economiei de piață şi prin introducerea noului plan de conturi general, compartimentului "contabilitatea stocurilor" îi revin sarcini deosebite atât pe linia asigurării evidenței şi controlului gestiunii valorilor materiale, cât şi în ceea ce priveşte asigurarea bazei informaționale necesare calculației costurilor de către contabilitatea de gestiune.

4.1. Evaluarea stocurilor şi a producției în curs de execuție

O problemă deosebită pentru contabilitate o reprezintă cea a evaluării stocurilor având în vedere, pe de o parte, sursele diferite de proveniență a acestora iar, pe de altă parte, efectele liberalizării şi negocierii prețurilor care pot conduce la variații ale valorii lor de la o perioadă de gestiune la alta, cu influențe asupra costului de producție şi de circulație.

Legea contabilității nr. 82/1991(art. 7) precizează că "înregistrarea în contabilitate a bunurilor mobile şi imobile se face la valoarea de achiziție, valoarea de producție sau la prețul pieței, după caz", pe baza unui înscris care devine astfel, document justificativ.

Din punct de vedere practic, pentru a conduce şi organiza contabilitatea stocurilor astfel încât aceasta să răspundă cerințelor informațional-

decizionale, o unitate patrimonială poate opta pentru unul din următoarele sisteme şi anume:

– sistemul inventarului permanent;

– sistemul inventarului intermitent.

Atunci când inventarul se realizează permanent, fiecare intrare de bunuri se înregistrează cantitativ şi valoric în conturile de stocuri corespunzătoare. Această înregistrare se face la nivelul contului sintetic, cantităţile evaluându-se la costul de achiziţie sau contul de producţie. La rândul ei, fiecare ieşire se evaluează cantitativ şi valoric în conturile respective de stocuri.

Deci este posibil să se cunoască în permanenţă cantităţile şi valorile de bunuri existente în stoc.

În cazul folosirii inventarului permanent, contabilitatea analitică a stocurilor se poate organiza în funcţie de specificul activităţii şi de necesităţile proprii de informare a echipei manageriale, după una din următoarele metode:

a) operativ-contabilă;

b) cantitativ-valorică;

c) global-valorică.

a) Metoda operativ-contabilă (pe solduri) constă în evidenţierea cantitativă a bunurilor materiale (pe fişe de magazie), pe feluri la locurile de gestionare, iar la contabilitate prin evidenţa valorică organizată pe gestiuni, şi în cadrul gestiunilor, pe grupe sau subgrupe de bunuri. Controlul dintre înregistrările la locurile de depozitare şi cele din contabilitate se realizează lunar prin evaluarea stocurilor cantitative din fişele de magazie în registrul stocurilor.

b) Metoda cantitativ-valorică (pe fişe de cont analitic) constă în evidenţierea cantitativă a bunurilor deţinute la locul de depozitare, iar la

compartimentul financiar contabil evidențierea cantitativ valorică. În cazul acestei metode, contabilitatea stocurilor se desfăşoară pe gestiuni, iar în cadrul acestora pe feluri de bunuri. Asigurarea controlului între exactitatea şi concordanța înregistrărilor evidenței la locul de depozitare şi contabilitate se realizează periodic prin punctaje între cantitățile înregistrate în fişele de magazie şi cele din fişele de cont analitic ținute la contabilitate.

c) Metoda global-valorică asigură evidența global-valorică atât la locurile de depozitare cît şi în contabilitate. Controlul între concordanța înregistrărilor din evidența gestiunii cu cea din contabilitate se realizează periodic. Această metodă se aplică, în general, pentru evidența mărfurilor şi ambalajelor gestionate de unitățile de desfacere cu amănuntul şi pentru alte bunuri.

Sistemul inventarului permanent a fost considerat inadecvat o mare perioadă de timp, întrucât generează costuri ridicare determinate de volumul mare de înregistrări contabile şi calcule. Dar în condițiile utilizării tehnicii moderne de calcul, acest inconvenient este eliminat, iar sistemul inventarului permanent devine un instrument de bază al contabilității stocurilor din unitățile patrimoniale.

Sistemul inventarului intermitent constă în inventarierea la sfârşitul perioadei de gestiune a diferitelor stocuri, iar diferențele cantitative constatate faptic sunt valorificate printr-un calcul extracontabil.

În acest caz, ieşirile (E) se determină cu ajutorul relației:

$$E = V_{si} + I - V_{Sf}, \text{ în care:}$$

V_{si} – valoarea stocurilor inițiale;

I – valoarea intrărilor;

V_{Sf} – valoarea stocurilor finale (stabilită pe baza inventarierii);

E – valoarea ieşirilor.

Datorită metodologiei de lucru impusă de acest sistem, în cursul perioadei de gestiune valoarea stocurilor existente nu se poate cunoaşte cu exactitate decât cu un efort de realizare a unui inventar fizic valorizat.

Sistemul inventarului intermitent este, în general, preferat de unităţile mici şi mijlocii care nu utilizează un nomenclator variat de active circulante materiale, datorită dezavantajului pe care îl prezintă şi anume: este suficientă o eroare sau o omisiune în inventarul fizic pentru a se ajunge la informaţii false în conturile anuale.

Pe baza noii orientări în domeniul contabilităţii, prin planul de conturi general, sistemul inventarului intermitent se realizează prin calculele contabilităţii financiare (generale), iar sistemul inventarului permanent constituie un instrument de lucru şi o sursă de informaţii pentru contabilitatea de gestiune.

În general, intrările de bunuri materiale nu ridică probleme deosebite sub aspectul evaluării deoarece toate informaţiile necesare cu privire la cantităţile şi preţurile acestora sînt preluate din documentele justificative. Astfel, la intrarea în patrimoniu bunurile materiale se evaluează şi se înregistrează în contabilitate, în funcţie de sursele de proveniență, după cum urmează:

– materiile prime, materialele consumabile, obiectele de inventar, animalele, mărfurile şi alte bunuri procurate cu titlu oneros se înregistrează la costul de achiziţie;

– producţia în curs de execuţie, semifabricatele şi produsele finite, precum şi alte bunuri obţinute în unitatea patrimonială respectivă se înregistrează la costul de producţie.

Dificultăţi din punct de vedere practic prezintă evaluarea ieşirilor de bunuri materiale, întrucât acestea provin din intrări diferite a căror preţuri pot

varia de la intrare la alta. Astfel, contabilitatea are sarcina de a evalua de aşa manieră ieşirile, încât stocul final să fie corect evaluat, iar diferenţele de preţ cu caracter conjunctural să afecteze costurile perioadei la care se referă.

La evaluarea ieşirilor de mijloace circulante materiale trebuie să se aibă în vedere şi cheltuielile ocazionale de aprovizionarea acestora, care trebuie repartizate asupra cheltuielilor de exploatare ale fiecărei perioade proporţional cu consumurile de valori materiale în vederea respectării principiului "imaginii fidele" a contabilităţii.

Având în vedere complexitatea operaţiei de evaluare a ieşirii bunurilor materiale, în practica societăţilor comerciale (unităţilor patrimoniale) din ţările cu economie de piaţă sau consacrat anumite metode care, chiar dacă nu asigură evaluarea cu exactitate a ieşirilor, realizează o apropiere de valoarea reală a mijloacelor materiale ieşite. Astfel se poate vorbi de :

– metoda FIFO (prima intrare-prima ieşire);

– metoda LIFO (ultima intrare-prima ieşire);

– metoda CMP (costul mediu ponderat).

Conform *metodei FIFO* (prima intrare-prima ieşire) bunurile materiale ieşite din gestiune se evaluează la costul de achiziţie sau de producţie al primei intrări (lot). Pe măsura epuizării lotului bunurile ieşite din gestiune se evaluează la costul de achiziţie (producţie) al lotului următor, în ordine cronologică.

Conform *metodei LIFO* (ultima intrare-prima ieşire) se evaluează materialele ieşite la costul de producţie sau achiziţie al ultimei intrări. Bunurile materiale ieşite sunt considerate ca aparţinând ultimului lot intrat în depozit şi evaluate la costul acestuia. În continuare, ieşirile de bunuri se consideră ca aparţinând lotului imediat precedent.

Metoda CMP (costului mediu ponderat) se recomandă a fi utilizată în cazul în care bunurile materiale sunt cumpărate la prețuri diferite, iar în contabilitate acestea nu sunt individualizate în funcție de costul de achiziție (producție). Tehnica de evaluare folosită în cadrul acestei metode este următoarea:

– intrările de materii prime, materiale consumabile etc., sunt evidențiate la costul de achiziție (producție) al fiecărui lot;

– ieşirile de bunuri, materiale din stoc se înregistrează la costul mediu ponderat calculat fie după fiecare lot de materiale intrat, fie lunar, ca raport între valoarea totală a stocului inițial şi valoarea intrărilor pe de o parte şi cantitatea existentă în stocul inițial şi cantitățile intrate pe de altă parte.

$CMP = \frac{V_{Si} + V_i}{C_{Si} + C_i}$, în care:

V_{si} – valoarea totală a stocului inițial;

C_{si} – cantitatea existentă în stocul inițial;

V_i – valoarea intrărilor;

C_i – cantitățile intrate.

Legislația economică din țara noastră permite şi înregistrarea în contabilitate a materiilor prime, produselor, mărfurilor şi a altor bunuri de natura stocurilor la prețul standard (prețuri prestabilite) pe baza prețurilor medii ale bunurilor respective, denumite prețuri de înregistrare, cu condiția evidențierii distincte a diferențelor de preț față de costul de achiziție sau costul de producție, după caz.

Folosirea prețurilor standard impune ca diferențele care apar între acestea şi costurile efective (de producție sau de achiziție) la intrarea bunurilor respective în patrimoniu să se înregistreze proporțional, atât asupra bunurilor ieşite cât şi asupra stocurilor.

Prețurile standard folosite pentru înregistrarea în contabilitate a bunurilor de natura celor menționate trebuie actualizate periodic, în scopul evitării denaturărilor.

Dacă unitățile patrimoniale utilizează evaluarea bunurilor materiale la nivelul prețurilor standard, diferențele dintre acest preț şi costul de achiziție s-au costul de producție efectiv trebuie să fie evidențiate distinct în contabilitate.

Repartizarea diferențelor de preț asupra valorii bunurilor ieşite şi asupra stocurilor se asigură prin intermediul unui coeficient de repartizare astfel:

$$K = \frac{S_{idp} + D_{pi}}{S_{is} + V_i}, \text{ în care:}$$

S_{idp} – soldul inițial al diferențelor de preț;

D_{pi} – diferențele de preț aferente intrărilor în cursul perioadei;

S_{is} – soldul inițial al stocurilor la preț de înregistrare;

V_i – valoarea intrărilor în cursul perioadei la preț de înregistrare.

Acest coeficient se înmulțeşte cu valoare bunurilor ieşite din gestiune la preț de înregistrare, iar suma corespunzătoare se înregistrează în conturile în care au fost înregistrate bunurile ieşite.

Coeficienții de repartizare a diferențelor de preț pot fi calculați la nivelul conturilor sintetice de gradul I şi II prevăzute în planul general de conturi, pe grupe sau pe categorii de stocuri.

Prin cumularea soldurilor conturilor de diferențe cu soldurile conturilor de stocuri, la finele perioadei de gestiune, aceste conturi reflectă valoarea stocurilor la costul efectiv de achiziție sau de producție.

Luând în considerare faptul că unele bunuri materiale cum sunt cele de natura rechizitelor de birou, imprimatelor şi a altor materiale consumabile nu

deţin o pondere semnificativă în totalul mijloacelor circulante materiale, acestea pot fi incluse direct în cheltuieli.

O problemă dificilă sub aspectul evaluării o ridică şi producţia finită sau în curs de execuţie, având în vedere că trebuie să fie luate în considerare pe de o parte preţul pieţei, iar pe de altă parte costul de producţie şi de desfacere.

Referitor la producţia de execuţie "Regulamentul privind aplicarea Legii contabilităţii" prevede că se evaluează "fie prin inventarierea producţiei neterminate la finele perioadei, prin metode tehnice de constatare a stadiului sau gradului de efectuare a operaţiilor tehnologice, fie prin metoda contabilă, potrivit căreia valoarea producţiei este egală cu diferenţa dintre totalul cheltuielilor de producţie şi costul efectiv al producţiei obţinute."

Pentru reflectarea contabilă a stocurilor şi producţiei în curs de execuţie se consideră necesară distincţia între natura fizică a mijlocului circulant material pe de-o parte şi pe de altă parte desfăşurarea normală a procesului de exploatare.

De asemenea, în tratarea contabilă a stocurilor şi producţiei în curs de execuţie, s-a urmărit realizarea unei separări între aprovizionările de la terţi (din ţară sau din străinătate) cu bunuri materiale şi stocurile obţinute din producţia unităţii patrimoniale respective.

4.2. Materiile prime şi materialele consumabile

Materiile prime constituie substanţa de bază în obţinerea produselor finite, semifabricatelor şi serviciilor din obiectul de activitate al întreprinderii şi în care se regăsesc, total sau parţial în forma iniţială sau transformată.

Materialele consumabile se referă la materialele auxiliare, combustibil, materiale pentru ambalat, piese de schimb, materiale de plantat, furaje şi alte materiale.

Materiale auxiliare asigură condiții normale de lucru pentru obținerea produselor finite.

Combustibilii pot participa direct sau indirect la procesul tehnologic, asigurând transformarea materiilor prime şi auxiliare în producție finită sau în curs de execuție, de regulă sub influența energiei calorice.

Ambalajele sunt bunuri materiale destinate a proteja materiile prime, produsele finite sau mărfurile pe timpul transportului, manipulării, păstrării sau vânzării acestora.

În categoria ambalajelor se includ ambalajele refolosibile achiziționate goale sau o dată cu materialele şi mărfurile aprovizionate, cele confecționate în unitate şi cele restituite de clienți, în concordanță cu contractele încheiate cu aceştia, precum şi materialele de ambalat, aprovizionate în vederea folosirii lor la ambalarea produselor proprii.

Ambalajele de natura obiectelor de inventar care nu circulă pe bază de decontare, ci se folosesc numai în interiorul unității patrimoniale se înregistrează în categoria obiectelor de inventar.

Ambalajele, paletele-lăzi şi containerele de natura mijloacelor fixe care aparțin unității patrimoniale, folosite pentru transportul materialelor şi mărfurilor în interiorul şi în afara unității, se înregistrează în contabilitate în categoria mijloacelor fixe.

Ambalajele şi materialele de ambalat, produse în unitatea patrimonială pentru a fi vândute ca atare, sunt considerate produse finite.

Materialele de ambalat care nu se pot gestiona ca ambalaje se înregistrează în contabilitate la alte materiale consumabile.

Piesele de schimb sunt acele bunuri materiale destinate înlocuirii unor componente uzate ale imobilelor de natura mijloacelor fixe.

Semințele şi materialele de plantat sunt mijloace circulante materiale utilizate în unitățile patrimoniale din agricultură şi silvicultură, fiind destinate a asigura procesul de reproducție din aceste ramuri ale economiei naționale.

Furajele reprezintă bunuri materiale utilizate în unitățile cu profil agricol, fiind considerate produse finite la fermele vegetale şi materiale pentru fermele zootehnice.

Alte materiale consumabile reprezintă o categorie mai cuprinzătoare de bunuri materiale care include acele active circulante materiale din dotarea unităților patrimoniale ce dețin o pondere redusă în totalul activelor circulante, cum sunt: imprimatele şi rechizitele de birou, materialele pentru întreținere şi materialele pentru curățenie etc.

Rezultă deci că materiile prime şi materialele consumabile gestionate de unitățile patrimoniale se caracterizează printr-o mare diversitate determinată de obiectul de activitate al întreprinderii, şi sunt evidențiate distinct în contabilitate.

Contul 300 "Materii prime" asigură evidența existenței şi mişcării stocurilor de materii prime care participă direct la fabricație şi se regăsesc în produsul finit integral sau parțial, fie în starea lor inițială, fie transformată. Este un cont de activ care înregistrează în debit valoarea la prețul de înregistrare a materiilor prime intrate în gestiunea unității astfel: achiziționate cu plată de la furnizori; aduse de la terți, din cele date spre prelucrare sau lăsate în custodie; aduse ca aport în natură la capital de către întreprinzători sau asociați; plătite din avansuri de regie; primite prin donație sau cu titlu gratuit şi constate bunuri de inventar.

În creditul contului 300 "Materii prime" se înregistrează valoarea la preț de înregistrare a materiilor prime ieşite din gestiune astfel: incluse pe cheltuielile exercițiului, date spre prelucrare sau în custodie la terți; retragerea aportului în natură la capital, lipsuri de perisabilități în limita normelor legale, vânzare fără a fi prelucrate, precum şi pierderi din calamități.

Soldul debitor al contului reflectă valoarea la preț de înregistrare a materiilor prime aflate în patrimoniul unității.

Contul 301 "Materiale consumabile" este un cont de activ, prezentând aceeaşi funcțiune ca şi contul 300 "Materii prime".

Întrucât contul sintetic de gradul I, 301 "Materiale consumabile" nu este operațional, el se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II astfel:

- 3011 "Materiale auxiliare";
- 3012 "Combustibili";
- 3013 "Materiale pentru ambalat";
- 3014 "Piese de schimb";
- 3015 "Semințe şi materiale de plantat";
- 3016 "Furaje";
- 3018 "Alte materiale consumabile".

Având în vedere faptul că unitățile patrimoniale au posibilitatea să evalueze bunurile materiale de natura materiilor prime şi materialelor consumabile la nivelul costului prestabilit, atât la intrarea acestora în gestiune cât şi la ieşire, este necesară intervenția unui cont specific şi anume:

Contul 308 "Diferențe de preț la materii prime şi materiale" care ține evidența diferențelor dintre prețul de înregistrare prestabilit şi costul de achiziție, inclusiv TVA, deductibilă, aferentă materiilor prime şi materialelor consumabile intrate în gestiunea unității. Este un cont de activ, rectificativ al valorii de înregistrare a materiilor prime şi materialelor consumabile. În

debitul contului se înregistrează diferențele de preț aferente materiilor prime intrate în gestiunea unității, fiind achiziționate cu plată de la furnizori sau cumpărate din avansuri de trezorerie. În creditul contului se înregistrează diferențele de preț la materiile prime şi materialele consumabile ieşite din gestiune prin: includerea pe cheltuielile exercițiului, vânzare, lipsuri de inventar şi pierderi din calamități.

Soldul debitor al contului 308 "Diferențe de preț la materii prime şi materiale" evidențiază diferențele de preț aferente materiilor prime şi materialelor consumabile aflate în stoc.

4.3. Obiectele de inventar şi baracamentele

Obiectele de inventar sunt acele mijloace de muncă cu o valoare mai mică decât limita minimă prevăzută de lege pentru a fi considerate mijloace fixe, indiferent de durata de serviciu, sau cu o durată mai mică un an, indiferent de valoarea lor, precum şi bunurile asimilate acestora, cum sunt: echipamentul de protecție, echipamentul de lucru, îmbrăcămintea specială, mecanismele, sculele, dispozitivele, verificatoarele, aparatele de măsură şi control şi materialele folosite la executarea anumitor produse, precum şi alte obiecte similare.

Datorită faptului că sunt mijloace de producție, ele se caracterizează prin aceea că deservesc mai multe cicluri de producție şi în consecință îşi transmit treptat valoarea asupra producției la a căror realizare contribuie.

Valoarea obiectelor de inventar se include în cheltuieli integral la darea lor în folosință ori la scoaterea din folosință, sau eşalonat într-o perioadă de cel mult 3 ani.

Valoarea sculelor, dispozitivelor şi verificatoarelor cu destinaţie specială şi a aparatelor de măsură şi control destinate fabricării produselor de serie şi de masă se include, de regulă, eşalonat în costurile de producţie ale acestor produse.

Baracamentele şi amenajările provizorii sunt bunuri achiziţionate sau construite de unităţile patrimoniale pentru executarea lucrărilor şi prestaţiilor de construcţii.

Nu se includ in această categorie lucrările de organizare de şantier la care prin demontare sau demolare nu se recuperează materiale (platforme betonate, drumuri şi căi de acces, gropi de var, etc.). Evidenţa acestor bunuri realizează cu ajutorul mai multor conturi şi anume:

Contul 321 "Obiecte de inventar" asigură evidenţa existenţei şi mişcării stocurilor de obiecte de inventar aflate în patrimoniul unităţii. Este un cont de activ care se debitează cu valoarea la preţ de înregistrare a obiectelor de inventar intrate în gestiunea unităţii prin: achiziţionarea cu plată de la furnizori, aduse de la terţi unde au fost date spre prelucrare sau în custodie, aduse ca aport în natură capital, plătite din avansuri de trezorerie, primite prin donaţie sau cu titlu gratuit, sau constatate plusuri la inventar.

În creditul contului se înregistrează valoarea la preţ de înregistrare a obiectelor de inventar ieşite din gestiunea unităţii prin: scoaterea din folosinţă a obiectelor de inventar, date spre prelucrare sau în custodie la terţi, retragerea aportului în natură la capital, lipsuri de inventar neimputabile, prin vânzare fără a fi prelucrate şi pierderi din calamităţi.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea la preţ de înregistrare a obiectelor de inventar aflate în patrimoniu.

Întrucât contul 321 "Obiecte de inventar" ţine evidenţa atât a obiectelor de inventar aflate în depozit cât şi a celor aflate în folosinţă este

necesară separarea acestor două categorii prin intermediul contabilității analitice.

Contul 322 "Uzura obiectelor de inventar" asigură evidența uzurii obiectelor de inventar. Este un cont de pasiv care înregistrează în credit uzura obiectelor de inventar date în folosință, inclusă pe cheltuieli, iar în debit, valoarea obiectelor de inventar scoase din folosință şi constatate lipsă la inventariere, neimputabile. *Soldul creditor* al contului reflectă valoarea uzurii obiectelor de inventar în folosință.

Pentru includerea pe cheltuieli a uzurii obiectelor de inventar s-au consacrat mai multe metode şi anume:

– metoda integrală care presupune trecerea pe cheltuieli a întregii valori a obiectelor de inventar odată cu darea lor în folosință sau la scoaterea din uz;

– metoda cotelor lunare care constă în includerea eşalonată a valorii obiectelor de inventar pe cheltuieli prin aplicarea unei cote lunare de uzură la valoarea obiectelor de inventar în folosință. La stabilirea cotei lunare de uzură se va avea în vedere ca prin aceasta să se asigure recuperarea integrală a valorii obiectelor de inventar în maximum 3 ani de la darea lor în folosință;

– metoda cotelor egale care presupune includerea pe cheltuieli a 50% din valoarea obiectelor de inventar la darea în folosință şi 50% din valoarea acestora la scoaterea din uz.

Contul 323 "Baracamente şi amenajări provizorii" evidențiază baracamentele şi amenajările provizorii pe şantier, achiziționate sau construite de unitățile patrimoniale în vederea executării lucrărilor şi prestațiilor de construcții. Este un cont de activ care înregistrează în debit valoarea baracamentelor intrate în gestiunea unității prin achiziționare şi aduse ca aport, iar în credit înregistrează valoarea baracamentelor ieşite din gestiune

prin includerea pe cheltuieli, constatate lipsă la inventar, neimputabile, vândute, retrase ca aport precum şi pierderi din calamităţi.

Soldul debitor al contului reflectă valoarea baracamentelor şi amenajărilor provizorii existente.

Contul 328 "Diferenţe de preţ la obiecte de inventar" ţine evidenţa diferenţelor între preţul de înregistrare prestabilit şi costul de achiziţie sau costul de producţie al obiectelor intrate în patrimoniul unităţii. Este un cont de activ, rectificativ al valorii de înregistrare a obiectelor de inventar, având aceeaşi funcţie ca şi contul 308 "Diferenţe de preţ la materii şi materiale".

4.4. Producţia unităţilor economice

Activitatea desfăşurată de unităţile patrimoniale producătoare are ca rezultat obţinerea unei producţii concretizată în produse. În situaţia în care, la sfârşitul perioadei de gestiune respectiva producţie nu este finalizată, ea îmbracă forma producţiei neterminate sau în curs de execuţie.

Produsele finite sunt acele bunuri materiale care au parcurs în întregime fazele procesului de fabricaţie şi nu mai necesită prelucrări ulterioare în cadrul unităţii patrimoniale, fiind considerate corespunzătoare din punct de vedere calitativ. Ele pot fi depozitate în vederea livrării ulterioare sau pot fi expediate direct clienţilor.

Semifabricatele sunt produsele care nu au trecut prin toate fazele prelucrării stabilite şi determinate de procesul tehnologic, prelucrarea acestora fiind încheiată la nivelul unei secţii. Pentru transformarea lor în produse finite, acestea sunt supuse prelucrării ulterioare, într-o altă secţie a unităţii sau se livrează terţilor.

Lucrările şi serviciile reprezintă ansamblul operațiilor executate în întreprindere asupra unor produse furnizate de terți, special pentru a suporta aceste transformări, fără a li se modifica însă destinația inițială.

Produsele reziduale se referă la rebuturi, materiale recuperabile şi deşeuri.

Producția în curs de execuție reprezintă producția care nu a trecut prin toate fazele (stadiile) de prelucrare prevăzute de procesul tehnologic, precum şi produsele nesupuse probelor şi recepției tehnice sau necompletate în întregime, considerate producție neterminată. În cadrul producției în curs de execuție se cuprind, de asemenea, lucrările şi serviciile, precum şi studiile în curs de execuție sau neterminate.

Pentru evidența acestei producții rezultate din activitatea desfăşurată de un agent economic, planul de conturi general prevede utilizarea următoarelor conturi:

Contul 331 "Produse în curs de execuție" care evidențiază produsele în curs de execuție ce nu au trecut prin toate fazele de prelucrare, prevăzute în procesul tehnologic, precum şi produsele nesupuse probelor şi recepției tehnice sau necompletate în întregime.

Este un cont de activ care se debitează cu costul efectiv al produselor în curs de execuție. În creditul acestui cont se înregistrează: costul efectiv al producției terminate, valoarea produselor în curs de execuție constatate lipsă sau deteriorate, costul efectiv al producției neterminate existente în stoc la începutul perioadei (în situația inventarului intermitent), precum şi pierderi din calamități la producția neterminată.

Soldul contului reprezintă costul efectiv al produselor aflate în curs de execuție.

Contul 332 "Lucrări şi servicii în curs de execuţie" ţine evidenţa lucrărilor şi serviciilor, precum şi a studiilor în curs de execuţie sau neterminate. Este un cont de activ care prezintă aceiaşi funcţiune ca şi contul 331 "Produse în curs de execuţie".

Soldul contului reprezintă valoarea lucrărilor şi serviciilor în curs de execuţie sau neterminate.

Contul 341 "Semifabricate" ţine evidenţa existenţei şi mişcării stocurilor de semifabricate. Este un cont de activ care înregistrează în debit valoarea de preţ de înregistrare a semifabricatelor intrate în gestiune din activitatea proprie, valoarea semifabricatelor aduse de la terţi, precum şi plusurile constatate cu ocazia inventarierii. În creditul contului se înregistrează valoarea la preţ de înregistrare a semifabricatelor vândute (facturate), valoarea la preţ de înregistrare a semifabricatelor trimise la terţi, precum şi lipsurile constatate la inventariere.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea la preţ de înregistrare a semifabricatelor existente în stoc.

Contul 345 "Produse finite" asigură evidenţa existenţei şi mişcării stocurilor de produse finite din patrimoniul unităţilor. Este un cont de activ care înregistrează în debit valoarea la preţ de înregistrare a produselor finite intrate în gestiunea unităţii pe următoarele căi: realizate din producţie proprie, aduse de la terţi unde au fost date spre prelucrare sau lăsate în custodie, aduse ca aport la capital, precum şi constate plus la inventar.

În creditul contului se înregistrează valoarea la preţ de înregistrare a produselor finite ieşite din gestiunea unităţii astfel: vânzare, trimitere spre prelucrare sau în custodie la terţi, retragerea aportului în natură la capital, lipsuri la inventar şi pierderi din calamităţi.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea la preț de înregistrare a produselor finite aflate în stoc.

Contul 346 "Produse reziduale" ține evidența existenței şi mişcării stocurilor de produse reziduale (rebuturi, materiale recuperabile sau deşeuri). Este un cont de activ şi înregistrează în debit valoarea la preț de înregistrare a produselor reziduale intrate în gestiune din producție proprie şi valoarea produselor reziduale aduse de la terți. În creditul contului se înregistrează valoarea la preț de înregistrare a produselor reziduale vândute şi valoarea produselor reziduale trimise la terți.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea la preț de înregistrare a produselor reziduale existente în stoc.

Contul 348 "Diferențe de preț la produse" asigură evidența diferențelor favorabile şi nefavorabile, stabilite la sfârşitul fiecărei perioade, între prețul standard şi contul de producție efectiv a semifabricatelor, produselor finite şi produselor reziduale.

Este un cont de activ, rectificativ al valorii de înregistrare al produselor, care înregistrează în debit diferențele de preț aferente semifabricatelor şi produselor finite obținute din producția proprie, iar în credit, diferențele de preț repartizate la sfârşitul perioadei asupra produselor vândute şi a pierderilor din calamități la produse.

Soldul debitor al contului reprezintă diferențele de preț aferente semifabricatelor şi produselor finite existente în stoc.

Suma diferențelor de preț aferentă produselor ieşite din gestiunea unității se determină pe baza coeficientului mediu de repartizare:

$$K = \frac{S_{i348} + R_{d348}}{S_{i345} + R_{d345}} \times 100$$

$$C = K \cdot R_{c345}.$$

În care:

K – coeficient mediu de repartizare;

S_i – sold inițial;

R_d – rulaj debitor;

R_c – rulaj creditor;

C – cota parte de diferențe de preț aferentă ieşirilor.

Evidența separată în contabilitatea fiecărui agent economic a diferențelor de preț la produse finite, semifabricate şi produse reziduale se realizează prin dezvoltarea contului 348 "Diferențe de preț la produse" pe conturi analitice.

4.5. Stocurile aflate la terți

În activitatea desfăşurată de o unitate patrimonială, intervin anumite situații în care valori materiale proprietatea unității respective nu se regăsesc faptic în patrimoniu, ele aflându-se la terți pentru diferite scopuri, sau din anumite cauze cum ar fi: trimise spre prelucrare, lăsate în custodie, predate spre vânzare, depozitate temporar la aceştia, în curs de aprovizionare etc.

Pentru evidența bunurilor materiale aflate în afara unității în a căror proprietate se află se utilizează mai multe conturi specifice naturii bunurilor respective astfel:

– 351 " Materii şi materiale aflate la terți";

– 352 " Obiecte de inventar la terți";

– 354 “ Produse aflate la terți”;

– 356 “ Animale aflate la terți”;

– 357 “ Mărfuri în custodie sau consignație la terți”;

– 358 “ Ambalaje aflate la terți”.

Contul 351 “Materii şi materiale aflate la terți” ține evidența materiilor prime şi materialelor consumabile aflate spre prelucrare sau în custodie la terți. Este un cont de activ care înregistrează în debit valoarea la preț de înregistrare a materiilor prime şi materialelor aflate la terți spre prelucrare sau în custodie, precum şi a celor în curs de aprovizionare, iar în credit valoarea materiilor prime şi materialelor reintrate în gestiune prin aducerea lor de la terți.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea materiilor prime şi a materialelor consumabile trimise la terți, precum şi a celor în curs de aprovizionare.

Conturile 352 “Obiecte de inventar la terți”, 354 “Produse aflate la terți”, 356 “Animale aflate la terți”, 357 “Mărfuri în custodie sau în consignație la terți” şi 358 “Ambalaje aflate la terți” sunt tot conturi de activ şi au aceiaşi funcțiune ca şi contul 351 “Materii şi materiale aflate la terți” care a fost prezentat anterior.

În conturile de stocuri aflate la terți se înregistrează şi valoarea materiilor prime, materialelor consumabile şi obiectelor de inventar aflate în una din următoarele situații:

– achitate şi nesosite;

– s-au primit documentele justificative înaintea sosirii efective a bunurilor respective;

– recepționate de către delegatul agentului economic la furnizor.

4.6. Animalele şi păsările

O categorie distinctă în cadrul stocurilor o reprezintă animalele şi păsările. Deşi animalele şi păsările sunt întâlnite predominant la unitățile cu profil zootehnic, ca excepție pot apare şi la unitățile cu activitate industrială sau institute de cercetare (dacă avem în vedere animalele şi păsările pentru experiențe).

Pentru contabilitatea acestora se utilizează următoarele conturi:

Contul 361 "Animale şi păsări" cont de activ care se debitează cu valoarea la preț de înregistrare a animalelor şi păsărilor intrate în gestiunea unității patrimoniale astfel: achiziționate cu plată de la furnizori, aduse de la terți, aduse ca aport în natură la capital de către întreprinzători sau asociați, obținute din producție proprie, primite prin donație sau cu titlu gratuit şi constatate ca plusuri de inventar. În creditul contului se evidențiază valoarea la preț de înregistrare a animalelor şi păsărilor ieşite din patrimoniul unității pe următoarele căi: incluse pe cheltuielile exercițiului curent, pierderi din calamități, vânzare (inclusiv vânzările prin magazinele proprii de prezentare şi desfacere), precum şi lipsurile de inventar neimputabile.

Soldul debitor al contului reflectă valoarea animalelor şi păsărilor existente în stoc.

Contul 368 "Diferențe de preț la animale şi păsări" evidențiază diferențele favorabile între prețul de înregistrare prestabilit (standard) şi costul de achiziție efectiv aferent animalelor şi păsărilor existente în patrimoniul unității.

Este un cont de activ, rectificativ al valorii de înregistrare al animalelor şi păsărilor, care înregistrează în debit diferențele de preț pozitive sau

negative aferente animalelor şi păsărilor intrate în gestiunea unității din producție proprie şi achiziționate cu plată de la furnizori.

În creditul contului se înregistrează diferențele de preț repartizate asupra valorii animalelor şi păsărilor ieşite din gestiunea unității, astfel: prin vânzare sau sacrificare în vederea valorificării, incluse pe cheltuieli, pierderi din mortalități, cât şi din lipsuri la inventar neimputabile şi pierderi din calamități.

Soldul debitor al contului reprezintă diferențele de preț aferente animalelor şi păsărilor aflate în patrimoniul unității la sfârşitul perioadei de gestiune.

Din cele prezentate se poate desprinde concluzia că reflectarea în contabilitate a operațiilor referitoare la animale şi păsări se realizează ca şi la materii prime şi produse finite, făcându-se însă distincție, şi în acest caz, în funcție de metoda inventarului utilizată în organizarea contabilității stocurilor.

4.7. Mărfurile

Prin mărfuri se înțelege, în general, acele bunuri materiale achiziționate de o unitate patrimonială în scopul revânzării lor.

Evidența acestor bunuri materiale se realizează în contabilitate cu ajutorul contului 371 "Mărfuri". Este un cont de activ care înregistrează în debit valoarea la preț de înregistrare a mărfurilor intrate în gestiunea unității astfel: achiziționate cu plată de la furnizori, aduse de la terți, aduse ca aporturi în natură la capital de către acționari sau asociați, plătite din avansuri de trezorerie, materiale şi obiecte de inventar vândute ca mărfuri, plusuri constatate la inventar sau primite prin donații şi cu titlu gratuit.

În creditul contului se înregistrează valoarea la preț de înregistrare a mărfurilor ieşite din patrimoniul unității pe următoarele căi: prin vânzare, date în custodie sau consignație la terți, retragerea aportului în natură la capital de către întreprinzător, lipsuri constatate la inventariere neimputabile, perisabilități şi pierderi din calamități la mărfuri.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea la preț de înregistrare a mărfurilor existente în stoc.

Pentru evidența diferențelor între prețul prestabilit şi costul de achiziție efectiv al mărfurilor se utilizează contul 378 "Diferențe de preț la mărfuri". Deci cu ajutorul acestui cont se va evidenția adaosul comercial (sau marja comerciantului) aferent mărfurilor existente în gestiunea unității cu activitate comercială.

Este un cont de pasiv, rectificativ al valorii de înregistrare al mărfurilor şi evidențiază în credit valoarea adaosului comercial aferent mărfurilor intrate în gestiune, iar în debit valoarea adaosului comercial aferent mărfurilor vândute.

Soldul creditor al contului reprezintă valoarea adaosului comercial aferent mărfurilor existente în stoc.

Calculul diferenței de preț aferente mărfurilor vândute, în practica contabilă comercială se stabileşte pe cale indirectă după metoda coeficientului mediu de diferențe (de repartizare).

Potrivit acestei metode coeficientul mediu de repartizare se calculează cu ajutorul următoarei relații:

$K = \frac{S_{i378} + R_{c378}}{S_{i371} + R_{d371}} \times 100$, în care:

S_i – sold inițial;

R_c – rulaj creditor;

R_d – rulaj debitor.

Suma diferențelor de preț aferente mărfurilor ieşite se calculează:

$S = K \cdot R_{c371}$.

4.8. Ambalajele

Ambalajele sunt bunuri materiale destinate protejării produselor finite şi mărfurilor pe timpul transportului, păstrării sau vânzării acestora.

Contabilitatea acestora se realizează cu ajutorul mai multor conturi şi anume:

Contul 381 "Ambalaje" ține evidența existenței şi mişcării stocurilor de ambalaje, achiziționate sau confecționate în unitate, care sunt destinate ambalării şi transportului produselor finite şi mărfurilor.

Este un cont de activ şi înregistrează în debit valoarea la preț de înregistrare a ambalajelor achiziționate de la furnizori sau din avansuri de trezorerie, valoarea ambalajelor reprezentând aportul în natură al acționarilor şi asociaților, valoarea ambalajelor aduse de la terți, valoarea ambalajelor nerestituite furnizorilor în situația în care acestea circulă pe principiul restituirii, valoarea la preț de înregistrare a ambalajelor constatate plus la inventar sau primite cu titlu gratuit, cât şi valoarea la preț de înregistrare a ambalajelor realizate din producție proprie. În creditul contului se înregistrează valoarea ambalajelor ieşite din gestiune prin retragerea aportului în natură, valoarea la preț de înregistrare a ambalajelor vândute ca atare,

valoarea la preț de înregistrare a ambalajelor incluse pe cheltuieli, precum şi lipsurile constatate la inventar, valoarea ambalajelor trimise la terți, precum şi valoarea pierderilor din calamități înregistrate la ambalaje.

Soldul debitor al contului reprezintă valoare al preț de înregistrare a ambalajelor existente.

Contul 388 "Diferențe de preț la ambalaje" ține evidența diferențelor favorabile sau nefavorabile între prețul prestabilit şi costul de achiziție, aferente ambalajelor intrate în gestiune.

Este un cont de activ, rectificativ al valorii de înregistrare şi înregistrează în debit diferențele de preț în plus (cost achiziție > preț prestabilit) aferente ambalajelor ieşite din gestiune şi diferențele de preț în minus aferente ambalajelor ieşite din gestiune, iar în credit înregistrează diferențele de preț în minus aferente ambalajelor achiziționate de la furnizori şi din avansuri de trezorerie precum şi diferențele de preț în plus aferente ambalajelor date în consum.

Soldul debitor al contului reprezintă diferențele de preț aferente ambalajelor existente în stoc.

4.9. Provizioane pentru deprecierea stocurilor şi a producției în curs de execuție

Provizioanele pentru deprecierea stocurilor şi producției în curs de execuție au drept scop acoperirea riscurilor generate de reducerea valorii acestora din cauze a căror efecte nu sunt considerate ca fiind ireversibile. Ele se constituie la nivelul diferențelor dintre prețul zilei (mai mic) la care sunt evaluate elementele de natura stocurilor şi producției în curs de execuție prin

inventarul efectuat, de regulă, la sfârşitul exerciţiilor financiare şi costul de achiziţie sau de producţie (mai mare) al respectivelor active circulante.

Se constată deci, deprecierea latentă a stocurilor de mijloace circulante şi a producţiei în curs de execuţie şi au drept finalitate acoperirea riscurilor conjuncturale în măsura în care acestea se vor produce în exerciţiile financiare viitoare.

Noţiunea de provizioane pentru deprecierea stocurilor poate fi interpretată din două puncte de vedere: economic şi contabil. Din punct de vedere economic, ele reprezintă o cheltuială, atunci când se constituie sau se majorează provizioanele existente şi respectiv venituri în situaţia diminuării sau anulării acestora. Din punct de vedere contabil, provizioanele pentru deprecierea stocurilor şi a producţiei în curs de execuţie constituie o modalitate de rectificare a valorii acestor elemente patrimoniale de la valoarea de intrare (valoarea contabilă) la valoarea lor actuală determinată în funcţie de utilitatea bunului şi preţul pieţei.

Aceste provizioane afectează cheltuielile exerciţiului financiar în care se constată deprecierea latentă a stocurilor, având rolul de acoperire a riscurilor conjuncturale în situaţia în care acestea vor avea loc în exerciţiile financiare următoare.

Prin aceste provizioane se evită transmiterea efectelor riscurilor din exerciţiile financiare în care ele se constată, asupra exerciţiilor financiare viitoare.

În perioadele următoare, la finele fiecărui exerciţiu financiar sau la ieşirea din patrimoniu a stocurilor respective, în urma analizei provizioanelor constituite se procedează astfel:

– în situaţia în care deprecierea este superioară provizionului constituit, se constituie un provizion suplimentar;

– dacă deprecierea constatată este inferioară provizionului constituit, diferența se deduce din acest provizion şi se înregistrează la venituri;

– dacă provizionul constituit devine fără obiect, valoarea acestuia se trece la venituri.

În contabilitate, aceste provizioane sunt evidențiate cu ajutorul conturilor din grupa 39 "Provizioane pentru deprecierea stocurilor şi producției în curs de execuție" care cuprinde 9 conturi sintetice de gradul I, care reflectă natura stocurilor pentru care s-au constituit provizioanele astfel:

– 390 "Provizioane pentru deprecierea materiilor prime";

– 391 "Provizioane pentru deprecierea materialelor consumabile";

– 392 "Provizioane pentru deprecierea obiectelor de inventar";

– 393 Provizioane pentru deprecierea producției în curs de execuție";

– 394 "Provizioane pentru deprecierea produselor";

– 395 "Provizioane pentru deprecierea stocurilor aflate la terți";

– 396 "Provizioane pentru deprecierea animalelor";

– 397 "Provizioane pentru deprecierea mărfurilor";

– 398 "Provizioane pentru deprecierea ambalajelor".

Toate aceste conturi sunt conturi de pasiv care înregistrează în credit valoarea provizioanelor constituite, iar în debit valoarea provizioanelor diminuate sau anulate. Soldurile creditoare ale acestor conturi reprezintă valoarea provizioanelor constituite, pe categorii de stocuri.

Exemplu:

– Constituirea sau majorarea de provizioane pentru deprecierea stocurilor:

			D	C
6814	=	%	1.400.000	
		390		200.000
		391		100.000
		392		200.000
		393		250.000
		394		150.000
		395		150.000
		396		100.000
		397		150.000
		398		100.000

– Anularea sau consumarea provizioanelor pentru deprecierea stocurilor.

			D	C
%	=	7814		1.400.000
390			200.000	
391			100.000	
392			200.000	
393			250.000	
394			150.000	
395			150.000	
396			100.000	
397			150.000	
398			100.000	

CAPITOLULV

CONTABILITATEA OPERAȚIILOR PRIVIND RELAȚIILE CU TERȚII

Activitatea unităților economice, concretizată în procesele de aprovizionare, producție şi desfacere, determină raporturi economico-juridice privind datorii şi drepturi de creanță față de furnizori, clienți, personal angajat, stat, asigurările sociale, unitățile din cadrul grupului, asociați, acționari, diverşi debitori şi creditori.

Aceşti parteneri cu care un agent economic intră în relații directe şi indirecte sunt cunoscuți sub denumirea generică de „terți".

Relațiile ce se stabilesc între întreprindere şi terți generează anumite drepturi şi obligații, creanțe şi datorii care duc la o modificare permanentă a structurii patrimoniului şi la o continuă transformare a sa.

Evidențierea în contabilitate a datoriilor şi creanțelor este necesară deoarece, în general decontarea, respectiv achitarea datoriilor şi încasarea drepturilor de creanță se realizează în principiu prin intermediul unităților bancare, ulterior efectuării operațiilor economice.

Evaluarea datoriilor şi creanțelor în momentul constatării (intrării în patrimoniu) se face la valoarea lor nominală.

Ca instrumente de decontare se utilizează ordinul de plată, dispoziția de încasare, cecurile de decontare şi efectele comerciale (efecte de plată şi efecte de primit).

Efectele de comerț utilizate în relațiile de decontare cu furnizorii şi clienții trebuie să îndeplinească condițiile de formă şi fond prevăzute legal, fără acestea validitatea lor putând fi anulată sau contestată.

Datoriile şi creanțele se înregistrează în contabilitate, conform Planului contabil general, cu ajutorul conturilor din clasa a IV-a "Conturi de terți"

5.1. Furnizori şi relații asimilate acestora

Furnizorii sunt reprezentați de acele persoane fizice sau juridice care livrează agentului economic bunuri, îi execută anumite lucrări sau prestează servicii contra plată în baza unei înțelegeri prealabile.

Evidența relațiilor ce se stabilesc între o unitate patrimonială şi furnizorii săi se realizează cu ajutorul contului 401 "Furnizori".

Este un cont de pasiv, de resurse atrase, care se creditează cu valoarea materiilor prime, materialelor consumabile, obiectelor de inventar, animalelor, păsărilor şi mărfurilor intrate în patrimoniu la cost de achiziție, inclusiv diferențelor de preț aferente; diferențele favorabile sau nefavorabile de curs valutar la închiderea exercițiului; materiale nestocate aprovizionate, incluse direct pe cheltuieli; consumul de energie şi apă; valoarea lucrărilor executate sau a serviciilor prestate de terți; diferențe nefavorabile de curs valutar evidențiate cu ocazia lichidărilor datoriilor către furnizori; valoarea facturilor primite în cazul în care acestea au fost evidențiate anterior ca facturi nesosite şi taxa pe valoarea adăugată înscrisă în facturile furnizorilor.

În debitul contul 401 "Furnizori" se înregistrează plățile efectuate către furnizori; reluarea diferențelor de curs valutar înregistrate la închiderea exercițiilor; valoarea biletelor la ordin sau cambiilor acceptate de furnizori; diferențele favorabile de curs valutar aferente datoriilor către furnizori externi

exprimate în devize cu ocazia lichidării acestora; valoarea avansurilor virate furnizorilor cu ocazia regularizării plăților cu aceştia; valoarea sconturilor obținute de la furnizori şi valoarea ambalajelor care circulă în sistem de restituire, predate furnizorului.

Soldul creditor al contului reflectă sumele datorate furnizorilor.

În condițiile economiei de piață o amploare deosebită iau vânzările de bunuri, lucrări şi servicii pe credit comercial, adică cu achitare ulterioară la un anumit termen stabilit, a prețului concret. Creditul comercial este acordat de obicei pe termen scurt şi este mijlocit de utilizarea efectelor de comerț (cambii, waranturi şi alte titluri de valoare).

Cambia este un titlu de credit folosit ca instrument de plată, care reflectă o obligație de plată pe termen scurt ce trebuie achitată la scadență. Prin intermediul cambiei emitentul se obligă să achite necondiționat sau dispune să se plătească unei alte persoane (beneficiar) o anumită sumă la data şi la locul precizat prin acest înscris.

Cambia îmbracă două forme şi anume:

– biletul la ordin prin care un debitor eliberează o cambie în favoarea creditorului, obligându-se să plătească necondiționat o sumă de bani acestuia într-un anumit loc şi la o anumită dată;

– trata care este o cambie prin care un creditor dă ordin debitorului său să plătească o sumă de bani unei alte persoane la o anumită dată şi într-un anumit loc.

Warantul este un titlu de credit, variantă a biletului la ordin, subscris de o persoană care dă un gaj în garanție sub semnătura sa. Gajul este reprezentat de produse sau de mărfuri depozitate.

Titlul de valoare este un înscris ce face obiectul tranzacţiilor financiare şi a cărui proprietate conferă posesorului dreptul de asociere, de creanţe şi valoare de plată.

În funcţie de modul în care afectează patrimoniul agentului economic la scadenţă, efectele de comerţ se împart în două grupe distincte, şi anume:

– efecte de plătit – care generează obligaţia de plată a sumei înscrise în acestea la scadenţa stabilită;

– efecte de primit – reprezentând creanţele unităţii ce urmează a se încasa la un anumit termen.

Evidenţa obligaţiilor de plată a agentului economic la scadenţă, rezultând din utilizarea creditului comercial se reflectă în contabilitate cu ajutorul contului 403 "Efecte de plătit" .

Este un cont de pasiv care se creditează cu: diferenţele de curs valutar nefavorabile la lichidarea efectelor de plată în devize; valoarea acceptată a cambiilor sau biletelor de ordin subscrise; diferenţele de curs valutar la închiderea exerciţiului, aferente datoriilor faţă de furnizorii externi exprimate în devize, ce urmează a se deconta pe bază de efecte comerciale.

În debitul contului se înregistrează: diferenţele favorabile de curs valutar constatate la lichidarea efectelor de plată în devize; plăţile efectuate la scadenţă pe bază de efecte comerciale; reluarea diferenţelor de curs valutar înregistrate la închiderea exerciţiului, aferente datoriilor către furnizori, ce se decontează pe bază de efecte comerciale.

Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate terţilor pe bază de efecte comerciale.

Contabilitatea relaţiilor cu terţii rezultând din bunuri aprovizionate, lucrări executate şi servicii prestate pentru imobilizări se realizează la

beneficiar cu ajutorul conturilor 404 "Furnizori de imobilizări" şi 405 "Efecte de plătit pentru imobilizări".

Contul 404 "Furnizori de imobilizări" este un cont de pasiv care se creditează cu: diferențele de curs valutar înregistrate la închiderea exercițiului, aferente datoriilor către furnizorii de imobilizări; valoarea imobilizărilor facturate de furnizori, a serviciilor prestate sau a lucrărilor executate de terți pentru realizarea unor imobilizări şi taxa pe valoarea adăugată deductibilă sau neexigibilă înscrisă în factura furnizorilor de imobilizări. În debitul contului se înregistrează: diferențele favorabile de curs valutar cu ocazia lichidării datoriilor față de furnizorii de imobilizări; sumele achitate furnizorilor de imobilizări, valoarea sconturilor obținute; valoarea facturilor ce urmează a se achita pe bază de efecte comerciale, remise furnizorilor de imobilizări şi reluarea diferențelor de curs valutar înregistrate la închiderea exercițiului financiar, aferente datoriilor către furnizorii de imobilizări.

Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate furnizorilor de imobilizări.

Contul 405 "Efecte de plătit pentru imobilizări" este un cont de pasiv care înregistrează în credit: diferențele nefavorabile de curs valutar constatate la lichidarea efectelor de plată pentru imobilizări în devize; valoarea acceptată a cambiilor sau biletelor la ordin subscrise şi diferențele de curs valutar înregistrate la închiderea exercițiului, aferente datoriilor către furnizorii de imobilizări, ce se decontează pe bază de efecte comerciale. În debitul acestui cont se înregistrează: diferențele favorabile de curs valutar constatate la lichidarea imobilizărilor în devize; plățile efectuate către furnizorii de imobilizări pe bază de efecte comerciale la scadența acestora şi reluarea diferențelor de curs valutar înregistrate la închiderea exercițiului, aferente

datoriilor către furnizorii de imobilizări ce se decontează pe bază de efecte comerciale.

Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate furnizorilor de imobilizări pe bază de efecte comerciale.

Având în vedere că în practica de zi cu zi a agenților economici sunt situații în care, deşi bunurile materiale au fost primite, lucrările executate şi serviciile prestate, nu s-au primit facturile de la furnizori, iar unitatea beneficiară trebuie să afecteze cheltuielile perioadei cu valoarea acestora, în contabilitate se utilizează contul 408 "Furnizori-facturi nesosite".

Este un cont de pasiv care înregistrează în creditul său: diferențele nefavorabile de curs valutar constatate la lichidarea creanțelor de la furnizori, pentru care nu s-au primit facturi; valoarea bunurilor aprovizionate, a lucrărilor executate sau a serviciilor prestate, inclusiv taxa asupra valorii adăugate aferente exercițiului în curs pentru care nu s-au primit facturi şi diferențele de curs valutar înregistrate la închiderea exercițiului aferente datoriilor către furnizori pentru care nu s-au primit facturile.

În debitul contul se înregistrează: diferențele favorabile de curs valutar constatate la lichidarea creanțelor de la furnizorii de la care nu s-au primit facturi; valoarea facturilor sosite şi reluarea diferențelor de curs valutar înregistrate la închiderea exercițiului anterior, aferente datoriilor către furnizori, pentru care nu s-au primit facturile.

Soldul creditor al contului reflectă valoarea facturilor nesosite.

În cazul în care valoarea bunurilor ce urmează a fi livrate, lucrărilor executate şi serviciilor prestate este mai mare agenții economici pot achita furnizorilor, sub formă de avansuri, o parte din valoare. Pentru evidența sumelor acordate furnizorilor sub formă de avansuri, în contabilitate se utilizează contul 409 "Furnizori-debitori".

Este un cont de activ care se debitează cu valoarea avansurilor sau aconturilor achitate în contul unor livrări de bunuri, prestări de servicii sau executări de lucrări; diferențele de curs valutar înregistrate la închiderea exercițiului, aferente avansurilor în devize şi diferențelor de curs valutar favorabile constatate la lichidarea avansurilor în devize acordate furnizorilor.

În creditul contului se înregistrează: diferențele nefavorabile de curs valutar constatate la lichidarea avansurilor în devize acordate furnizorilor; valoarea avansurilor sau a aconturilor regularizate cu furnizorii la primirea bunurilor, lucrărilor sau serviciilor pentru care acestea au fost acordate şi reluarea diferențelor de curs valutar aferente avansurilor sau a aconturilor în devize existente la sfârşitul exercițiului.

Soldul debitor al contului reflectă sumele acordate furnizorilor sub formă de avansuri sau aconturi şi nedecontate.

Contabilitatea analitică a relațiilor de decontare cu furnizorii se ține pe categorii de furnizori (interni şi externi), iar în cadrul acestora pe termene de plată (termen lung - peste 5 ani, mediu – de la 1 la 5 ani, scurt – sub un an).

De asemenea, contabilitatea analitică trebuie să asigure evidența distinctă a datoriilor izvorâte din tranzacțiile cu clauze de rezervă de proprietate, precum şi a furnizorilor la care unitatea patrimonială deține titluri de participare.

Exemple:

– Diferența nefavorabilă de curs valutar aferentă datoriei la sfârşitul exercițiului, ca urmare a creşterii cursului de schimb.

			D	C
476	=	401	50.000	50.000

– Diferența favorabilă de curs valutar aferentă unui efect de plătit, ca urmare a scăderii cursului de schimb valutar la sfârşitul exercițiului.

			D	C
403	=	477	100.000	100.000

– La începutul exercițiului financiar următor se înregistrează reluarea acestor diferențe.

			D	C
401	=	476	50.000	50.000

şi

			D	C
477	=	403	100.000	100.000

– Recepționarea de materii prime de la furnizori, pentru care nu s-a primit încă factura.

			D	C
%	=	408		1.220.000
300			1.000.000	
4428			220.000	

– La primirea facturii se înregistrează:

			D	C
408	=	401	1.220.000	1.220.000

şi

			D	C
4426	=	4428	220.000	220.000

5.2. Clienți şi relații asimilate acestora

Dacă avem în vedere calitatea unei unități patrimoniale de furnizare de bunuri, lucrări şi servicii, între aceasta şi terți, respectiv beneficiarii bunurilor, lucrărilor sau serviciilor, se stabilesc anumite relații ce îmbracă forma creanțelor legate de livrări. Creanța se defineşte, în general, ca fiind un act prin care se certifică dreptul creditorului de a primi, la un anumit termen, o sumă de bani sau alte bunuri economice ori valori, de la debitor.

Creanțele rezultate din livrări individualizează din marea masă a terților o categorie distinctă denumită generic "clienți", reprezentată de acele persoane fizice sau juridice având calitatea de cumpărători sau beneficiari potențiali ori efectivi ai bunurilor, lucrărilor ori serviciilor oferite spre vânzare de un agent economic.

Contabilității îi revine sarcina de a urmări raporturile specifice dintre întreprindere şi clienții săi, respectiv de a reflecta creanțele aferente livrărilor, precum şi modul de lichidare a lor. Pentru realizarea acestui scop se utilizează o serie de conturi specifice, şi anume:

Contul 411 "Clienți" evidențiază decontările cu clienți interni sau externi pentru produse, semifabricate, materiale, mărfuri etc., vândute; lucrări executate şi servicii prestate pe bază de facturi. Este un cont de activ care înregistrează în debit: prețul de vânzare al mărfurilor livrate, lucrărilor executate şi serviciilor prestate, TVA colectată aferentă; valoarea bunurilor livrate sau serviciilor prestate evidențiate anterior în contul 418 "Clienți – facturi de întocmit"; diferențele de curs valutare aferente creanțelor evidențiate în devize la închiderea exercițiului; contravaloarea creanțelor reactivate, precum şi diferențelor de curs valutar constatate cu ocazia lichidării creanțelor în devize.

În creditul contului se înregistrează: sumele încasate de la clienţi în conturile de disponibilităţi bancare sau în numerar; diferenţele nefavorabile de curs valutar constatate cu ocazia lichidării creanţelor, contravaloarea efectelor comerciale acceptate; valoarea sconturilor acordate clienţilor; sumele datorate de clienţi incerţi, rău platnici sau aflaţi în litigiu, evidenţiate ca atare, precum şi reluarea diferenţelor de curs valutar aferente creanţelor în devize existente la închiderea exerciţiului.

Soldul debitor al contului reprezintă sumele datorate de clienţi.

Contul 413 "Efecte de primit" asigură evidenţa drepturilor de creanţă stabilite pe bază de efecte comerciale rezultate din relaţiile cu clienţii. Este un cont de activ care se debitează cu: diferenţele favorabile de curs valutar constatate la lichidarea efectelor de primit; sumele datorate de clienţi sub forma efectelor comerciale acceptate şi diferenţele de curs valutar înregistrate la închiderea exerciţiului aferente creanţelor faţă de clienţii externi a căror decontare se face pe bază de efecte comerciale.

În creditul contului se înregistrează: efectele comerciale încasate de la clienţi; reluarea diferenţelor de curs valutar aferente creanţelor în devize a căror decontare se face pe bază de efecte comerciale, precum şi diferenţele nefavorabile de curs valutar la lichidarea efectelor de primit în devize.

Soldul debitor al contului relevă contravaloarea efectelor comerciale de primit.

Contul 416 "Clienţi incerţi" evidenţiază creanţele unităţii patrimoniale faţă de clienţii incerţi, rău platnici sau aflaţi în litigiu. Este un cont de activ care înregistrează în debit: diferenţele favorabile de curs valutar constatate la lichidarea clienţilor care se dovedesc rău platnici, incerţi sau cu care unitatea patrimonială se află în litigiu pentru sumele de încasat, precum şi diferenţele de curs valutar înregistrate le închiderea exerciţiului, aferente clienţilor incerţi

sau în litigiu exprimate în devize. În creditul contului se înregistrează diferențele nefavorabile de curs valutar constatate la lichidarea clienților incerți sau în litigiu; sumele încasate în conturile de disponibilități sau în numerar de la clienții incerți sau în litigiu; reluarea diferențelor de curs valutar înregistrate la închiderea exercițiului aferente creanțelor în devize datorate de clienții incerți sau în litigiu, precum şi sumele trecute la pierderi cu prilejul scăderii din evidență a clienților incerți sau în litigiu.

Soldul debitor al contului reflectă sumele datorate de clienții incerți sau în litigiu.

Contul 418 "Clienți – facturi de întocmit" asigură evidența livrărilor de bunuri, prestărilor de servicii sau executărilor de lucrări, inclusiv a TVA pentru care nu s-au întocmit facturi, dar a căror valoare este suficient de bine determinată şi care trebuie evidențiată la venituri în exercițiul la care se referă aceste livrări. Acest cont funcționează asemănător cu contul 411 "Clienți".

Contul 419 "Clienți-creditori" evidențiază relațiile cu clienții creditori din avansurile sau aconturile încasate de la aceştia. Este un cont de pasiv care înregistrează în credit: sumele încasate de la clienți în conturile de disponibilități băneşti sau în numerar, reprezentând avansuri sau aconturi pentru livrările de bunuri, prestările de servicii sau executările de lucrări viitoare; diferențele nefavorabile de curs valutar constatate la lichidarea avansului de la clienți, precum şi diferențele de curs valutar înregistrate la închiderea exercițiului, aferente datoriilor în devize către clienți din avansuri sau aconturi.

În debitul contului se înregistrează: diferențele favorabile de curs valutar constatate la lichidarea avansurilor de la clienți, în devize; valoarea avansurilor sau aconturilor încasate de la clienți, decontate cu aceştia pentru livrările de bunuri, prestările de servicii şi executările de livrări, precum şi

reluarea diferențelor de curs valutar înregistrate la închiderea exercițiului aferente avansurilor sau aconturilor primite de la clienți.

Soldul creditor al contului reprezintă avansurile sau aconturile încasate de la clienți.

Exemplu:

– Acceptarea unui efect comercial.

			D	C
413	=	411	2.000.000	2.000.000

– Înregistrarea efectului comercial primit de la clienți.

			D	C
5113	=	413	2.000.000	2.000.000

– Încasarea efectului comercial la scadență.

			D	C
581	=	5113	2.000.000	2.000.000
5121	=	581	2.000.000	2.000.000

– Înregistrarea unui avans primit de la client.

			D	C
5121	=	419	1.000.000	1.000.000

5.3. Operații privind decontarea cu personalul

Desfăşurarea oricărei activități, a oricărui proces de producție, este de neconceput fără intervenția forței de muncă. Forța de muncă, ca rezultantă a capacităților fizic şi intelectuale ale omului are rolul de a acționa împreună cu mijloacele de muncă asupra obiectelor muncii în vederea transformării lor în produse, lucrări şi servicii destinate consumului individual sau productiv.

Pentru evidența relațiilor specifice ce se stabilesc între o unitate patrimonială şi personalul propriu se utilizează mai multe conturi specifice, astfel:

Contul 421 "Personal – remunerații datorate" asigură evidența decontărilor cu personalul pentru salariile datorate acestuia. Este un cont de pasiv care se creditează cu valoarea salariilor pe baza statelor de plată întocmite şi se debitează cu reținerile din retribuțiile datorate ca: avansuri acordate personalului; sumele salariaților datorate de aceştia terților; contribuția personalului pentru pensia suplimentară; contribuția personalului pentru ajutorul de şomaj; impozitul pe salarii; sumele neridicate de personal în termenul legal, precum şi retribuțiile nete achitate personalului.

Soldul creditor al contului indică sumele datorate de unitatea patrimonială salariaților săi.

Contul 423 "Personal – ajutoare materiale datorate" asigură evidența ajutoarelor de boală pentru incapacitate temporară de muncă, a celor pentru îngrijirea copilului, a ajutoarelor de deces şi a altor ajutoare acordate de unitatea patrimonială care se suportă din contribuția pentru asigurări sociale, precum şi eventualele sume achitate potrivit legii pentru şomaj tehnic.

Este un cont de pasiv care înregistrează în credit sumele brute datorate personalului pe baza statelor de plată, ca ajutoare materiale din contribuția

unității pentru asigurările sociale, precum şi cele acordate potrivit legii pentru protecția socială, iar în debit înregistrează plățile în numerar către personal ce cuprind ajutoarele materiale şi protecția socială, reținerile din ajutoarele materiale a avansurilor acordate, a impozitului aferent, a eventualelor reţineri datorate de personal terților, contribuția pentru pensia suplimentară, contribuția pentru ajutorul de şomaj, precum şi sumele reprezentând ajutoarele materiale neridicate în termenul legal.

Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate salariaților, constând în ajutoare materiale suportate din contribuția pentru asigurări sociale.

Contul 424 "Participarea personalului la profit". Cu ajutorul acestui cont se realizează evidența stimulentelor datorate personalului din profitul obținut, atât în cursul anului, cât şi din profitul anual. Este un cont de pasiv care se creditează cu sumele utilizate din fondul de participare la profit şi se debitează cu sumele nete achitate salariaților reprezentând stimulentele acordate, impozitul reținut din acestea, precum şi sumele neridicate de personal reprezentând stimulentele acordate personalului.

Soldul creditor al contului reflectă sumele datorate personalului din profit.

Contul 425 "Avansuri acordate personalului" ține evidența avansurilor acordate. Este un cont de activ care înregistrează în debit avansurile acordate personalului conform contractelor de muncă, iar în credit sumele reținute pe statele de plată sau statele de ajutoare materiale reprezentând avansuri acordate cu ocazia lichidării drepturilor băneşti lunare cuvenite personalului.

Soldul debitor al contului reflectă avansurile acordate salariaților.

Contul 426 "Drepturi de personal neridicate" ține evidența drepturilor nete de personal neridicate în termen de 3 zile şi până la prescrierea acestora.

Este un cont de pasiv care se creditează cu sumele datorate personalului neridicate în termen, reprezentând salarii, sporuri, adaosuri, stimulente în cursul anului acordate din profit, ajutoare de boală şi alte drepturi de personal şi se debitează cu drepturile nete ale personalului ridicate cu ocazia achitării acestora, ori datorate bugetului statului potrivit legii, sau înregistrate ca venituri excepționale ale perioadei curente.

Soldul creditor al contului reprezintă sumele neridicate de către personal, datorate de unitate.

Contul 427 "Reținеri din remunerații datorate terților". Este un cont de pasiv care înregistrează în credit sumele reținute de la salariați, pe statele de plată ale salariilor sau ajutoarelor materiale, datorate de aceştia terților reprezentând chirii, cumpărări cu plata în rate şi alte obligații ale acestora față de terți, stabilite conform legii, iar în debit înregistrează sumele achitate terților.

Soldul creditor al contului reflectă sumele reținute din salarii, încă nevirate terților.

Contul 428 "Alte datorii şi creanțe în legătură cu personalul" ține evidența decontărilor cu salariații la închiderea exercițiului pentru a permite înregistrarea cheltuielilor şi veniturilor aferente exercițiului expirat datorate personalului sau datorate de acesta unității patrimoniale. Este cont bifuncțional.

Acest cont înregistrează în credit sumele datorate salariaților pentru care nu s-au întocmit state de plată determinate de activitatea exercițiului care urmează să se închidă şi sumele încasate de la salariați, evidențiate anterior în acest cont. În debitul contului se înregistrează sumele achitate personalului, evidențiate anterior în acest cont, precum şi sumele datorate de către personal drept chirii şi consumuri care se constituie venit la unitatea patrimonială,

precum şi eventualele sume datorate privind debite, remuneraţii, sporuri şi adausuri necuvenite.

Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate de unitatea patrimonială salariaţilor, iar *soldul debitor* reprezintă sumele datorate de salariaţi.

Exemplu:

– Acordarea unui avans salariaţilor.

			D	C
425	=	5311	1.500.000	1.500.000

– Înregistrarea salariilor la sfârşitul perioadei de gestiune.

			D	C
641	=	428	6.500.000	6.500.000

– Întocmirea statelor de plată ale salariilor.

			D	C
428	=	421	6.500.000	6.500.000

– Înregistrarea reţinerilor din salarii.

			D	C
421	=	%	3.200.000	
		425		1.500.000
		444		1.300.000
		4312		195.000
		4372		65.000
		427		140.000

– Virarea datoriilor față de stat şi terți.

			D	C
%	=	5121		1.700.000
444			1.300.000	
4312			195.000	
4372			65.000	
427			140.000	

– Plata salariilor nete.

			D	C
421	=	5311	3.300.000	3.300.000

5.4. Asigurările şi protecția socială

Pe lângă salarizarea forței de muncă utilizată efectiv, unitățile patrimoniale şi chiar personalul muncitor contribuie la protecția forței de muncă prin sistemul asigurărilor sociale şi a fondurilor pentru ajutorul de şomaj.

Aceste două modalități de asigurare a protecției forței de muncă au un regim financiar deosebit, în sensul că fondul de şomaj se varsă integral la bugetul asigurărilor sociale, odată cu plata chenzinei a II-a, iar contribuția la asigurările sociale are drept scop acoperirea drepturilor sociale ale salariaților reprezentate de concedii de boală, concedii de maternitate etc., iar diferența dintre contribuția la asigurările sociale datorată şi cea efectiv utilizată se varsă la bugetul asigurărilor sociale.

Potrivit legislației în vigoare, fondul asigurărilor sociale de stat se constituie din următoarele resurse:

– contribuția agentului economic la asigurările sociale, stabilită prin legea bugetară anuală, se realizează prin aplicarea unei cote procentuale asupra fondului de salarii lunar aferent personalului încadrat cu contract de muncă pe perioadă nedeterminată, ce poate varia în funcție de obiectul de activitate al agentului economic respectiv. În prezent, cota medie de contribuție la bugetul asigurărilor sociale reprezintă 27,5% din fondul de salarii lunar;

– contribuția personalului angajat cu contract de muncă pe perioadă nedeterminată pentru pensia suplimentară este de 3% din salariile brute lunare.

Fondul pentru protecția socială a şomerilor se realizează din aceleaşi surse dar în următoarele cuantumuri:

– contribuția întreprinderii la constituirea fondului pentru ajutorul de şomaj este de 5% din veniturile realizate de personalul angajat, atât cu contract de muncă pe perioadă nedeterminată cât şi de colaboratori cu contract de muncă pe perioadă determinată;

– contribuția personalului la formarea fondului de şomaj este de 1% din fondul de salarii realizat lunar.

Pentru evidențierea acestora, în contabilitate se utilizează mai multe conturi şi anume:

Contul 431 “Asigurările sociale” asigură evidența decontărilor privind contribuția unității la asigurările sociale, precum şi contribuția salariaților pentru pensia suplimentară. Este un cont de pasiv care înregistrează în credit contribuția unității patrimoniale datorată asigurărilor sociale şi contribuția personalului datorată pentru pensia suplimentară. În debitul contului se

înregistrează sumele virate asigurărilor sociale reprezentând contribuția unității patrimoniale, precum şi contribuția salariaților pentru pensia suplimentară datorată asigurărilor sociale şi sumele datorate personalului ce se suportă din bugetul asigurărilor sociale.

Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate bugetului asigurărilor sociale.

Contul 431 "Asigurări sociale" se dezvoltă pe două conturi sintetice de gradul II, şi anume:

– 4311 "Contribuția unității la asigurările sociale";

– 4312 "Contribuția personalului pentru pensia suplimentară".

Contul 437 "Ajutor de şomaj" ține evidența decontărilor privind ajutorul de şomaj datorat, potrivit legii, atât de unitatea patrimonială, cât şi a sumelor datorate de salariați. Este un cont de pasiv care se creditează cu sumele datorate de unitatea patrimonială pentru constituirea fondului de ajutor de şomaj şi sumele datorate de personalul muncitor pentru constituirea fondului de ajutor de şomaj. În debitul contului se înregistrează virarea sumelor ce constituie contribuția unității, precum şi a personalului la constituirea fondului de ajutor de şomaj, precum şi sumele acordate salariaților, potrivit legii, din fondul de ajutor de şomaj.

Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate de unitate şi de către salariați pentru constituirea fondului de şomaj şi nevirate.

Şi acest cont se dezvoltă pe două conturi sintetice de gradul II şi anume:

– 4371 "Contribuția unității la fondul de şomaj";

– 4372 "Contribuția personalului la fondul de şomaj".

Contul 438 "Alte datorii şi creanțe sociale" evidențiază datoriile de achitat sau creanțele de încasat în contul asigurărilor sociale aferente

exercițiului financiar în curs, precum şi plata acestora. Este un cont bifuncțional. În creditul contului se înregistrează sumele reprezentând ajutoare materiale achitate în plus personalului, iar în debit se înregistrează sumele datorate personalului aferente exercițiului încheiat, ce se achită din asigurările sociale sau din fondul de ajutor de şomaj, precum şi sumele virate asigurărilor sociale reflectate ca alte datorii şi creanțe sociale.

Soldul creditor al contului reflectă sumele datorate bugetului asigurărilor sociale, iar *soldul debitor* reflectă sumele cuvenite salariaților, ce urmează a se încasa de la bugetul asigurărilor sociale.

5.5. Decontările cu bugetul statului şi alte organisme publice

În categoria decontărilor cu bugetul statului şi alte organisme publice se cuprind: impozitul pe profit, taxa pe valoare adăugată, impozitul pe salarii, subvențiile de primit şi alte impozite, taxe şi vărsăminte asimilate.

În ceea ce priveşte impozitul pe profit este necesară lămurirea unor aspecte cu caracter metodologic, determinate de prevederile legislației financiar-fiscale naționale, şi anume:

– impozitul pe profit se varsă bugetului administrației centrale sau bugetelor locale de către toate persoanele juridice care obțin profituri în urma activității desfăşurate;

– impozitul pe profit se determină prin luarea în considerare a profitului realizat de la începutul anului cumulat prin aplicarea procentului unic de impozit pe profit, şi anume de 38%;

– determinarea cu exactitate a impozitului pe profit este posibilă la sfârşitul anului, dar trebuie să se realizeze o determinare cât mai precisă şi a celui trimestrial şi chiar a impozitului lunar;

– la calculul impozitului pe profit trebuie să se aibă în vedere scutirile sau reducerile din impozitul pe profit.

De asemenea, trebuie să se aibă în vedere reducerile ce se acordă unităţilor care utilizează o parte din profitul impozabil pentru lărgirea şi modernizarea bazei tehnico-materiale a procesului tehnologic.

Pentru evidenţa relaţiilor unităţii cu bugetul statului privind datoria acesteia reprezentând impozitul pe profit se utilizează contul 441 ”Impozitul pe profit”. Este un cont bifuncţional care înregistrează în credit sumele datorate de unitatea patrimonială bugetului de stat reprezentând impozitul pe profit, iar în debit sumele virate la bugetul statului.

Soldul creditor al contului reflectă sumele datorate de unitatea patrimonială bugetului statului ca impozit pe profit, iar *soldul debitor* reprezintă sumele virate în plus faţă de cele datorate efectiv.

Taxa pe valoare adăugată este un impozit indirect, general, neutru, unic, dar cu plata fracţionată, care cuprinde toate fazele circuitului economic, respectiv producţia, serviciile şi distribuţia până la vânzările către consumatorii finali inclusiv.

Taxa pe valoare adăugată se calculează asupra sumelor obţinute din livrări de bunuri mobile, vânzări imobiliare, prestări de servicii, precum şi asupra impozitului de bunuri şi servicii.

Taxa pe valoare adăugată datorată bugetului de stat se stabileşte lunar, pe bază de decont, ca diferenţă între valoarea taxei exigibile aferentă bunurilor livrate sau serviciilor prestate (TVA colectată) şi a taxei deductibile pentru cumpărările de bunuri şi servicii(TVA deductibilă).

În cazul în care există decalaje între faptul generator de TVA şi exigibilitatea acesteia, totalul de TVA se înregistrează într-un cont distinct,

denumit TVA neexigibilă care, pe măsură ce devine exigibilă se trece la TVA colectată, respectiv la TVA deductibilă.

De asemenea, în acest cont se înregistrează TVA deductibilă sau colectată pentru livrări de bunuri şi servicii pentru care nu s-au întocmit facturi până la închiderea exercițiului.

Diferența de taxă în plus sau în minus între TVA colectată şi TVA deductibilă se înregistrează în conturi distincte şi se regularizează potrivit legii.

Pentru evidența decontărilor cu bugetul statului privind taxa pe valoare adăugată datorată de unitățile patrimoniale se utilizează contul 442 "Taxa pe valoare adăugată". Întrucât este necesară evidențierea distinctă a taxei pe valoare adăugată, planul contabil general prevede utilizarea următoarelor conturi sintetice de gradul II şi anume:

4423 "Taxa pe valoare adăugată de plată" care evidențiază TVA de plătit la bugetul satului. Este un cont de pasiv care se creditează cu diferențele rezultate la sfârşitul perioadei între TVA colectată mai mare şi TVA deductibilă, debitându-se cu sumele virate efectiv la bugetul statului ca TVA.

Soldul creditor al contului reprezintă TVA exigibilă la plată.

4424 "Taxa pe valoare adăugată de recuperat" asigură evidența TVA de recuperat de la bugetul statului. Este un cont de activ care înregistrează în debit diferențele rezultate la sfârşitul perioadei de gestiune între TVA colectată mai mică şi TVA deductibilă mai mare. În creditul contului se înregistrează TVA încasată de la bugetul statului în baza cererii de rambursare (în cazul unităților ce livrează produse, lucrări şi servicii la export) sau TVA de recuperat compensată în perioadele următoare cu TVA de plată.

Soldul debitor al contului reprezintă TVA de recuperat de la bugetul statului.

4426 "Taxa pe valoare adăugată deductibilă" reflectă TVA înscrisă în facturile emise de furnizori pentru bunurile, serviciile şi lucrările achiziționate de unitatea patrimonială, deductibilă din punct de vedere fiscal. Este un cont de activ, înregistrând în debitul său cuantumul TVA deductibilă, potrivit legii, iar în credit sumele deductibile din TVA colectată şi suma TVA deductibilă ce depăşeşte TVA colectată ce urmează a se încasa de la bugetul statului.

La sfârşitul perioadei de gestiune *contul nu prezintă sold*.

4427 "Taxa pe valoarea adăugată colectată" ține evidența sumelor datorate de unitatea patrimonială bugetului de stat drept TVA aferentă vânzărilor de bunuri, prestărilor de servicii sau executărilor de lucrări. Este un cont de pasiv care înregistrează în creditul său TVA înscrisă de facturile emise către clienți şi TVA neexigibilă devenită exigibilă în cursul lunii, iar în debit sumele ce constituie TVA deductibilă.

La sfârşitul perioadei de gestiune *contul nu prezintă sold*.

4428 "Taxa pe valoare adăugată neexigiblă" asigură informațiile referitoare la taxa pe valoarea adăugată neexigibilă rezultată din vânzările şi cumpărările de bunuri, servicii şi lucrări realizate cu plata în rate, precum şi cea aferentă facturilor nesosite, sau pentru livrările la care nu s-au întocmit facturi.

În creditul contului se înregistrează: TVA aferentă livrărilor de bunuri, prestărilor de servicii şi executărilor de lucrări cu plata în rate; TVA aferentă facturilor de întocmit; TVA aferentă cumpărăturilor cu plata în rate devenită exigibilă (deductibilă) şi TVA deductibilă aferentă facturilor sosite de la furnizori, evidențiate anterior ca facturi nesosite.

În debitul contului se înregistrează: TVA aferentă cumpărăturilor efectuate cu plata în rate; TVA deductibilă aferentă facturilor nesosite de la furnizori; TVA colectată aferentă facturilor întocmite, evidențiate anterior ca

facturi de întocmit şi TVA aferentă livrărilor de bunuri, prestărilor de servicii sau executărilor de lucrări cu plata în rate, ce urmează a se evidenția ca TVA colectată.

Soldul contului evidențiază TVA neexigibilă.

În cadrul relațiilor de decontare cu bugetul statului şi cu alte organisme publice se mai includ şi sumele datorate sau primite de o unitate patrimonială reprezentând:

– impozitul pe salarii;

– subvențiile;

– alte impozite, taxe şi vărsăminte asimilate;

– fonduri speciale - taxe şi vărsăminte asimilate;

– alte datorii şi creanțe cu bugetul statului.

Pentru evidența fiecăreia din datoriile sau creanțele menționate se utilizează în contabilitate câte un cont distinct, şi anume:

Contul 444 „Impozitul pe salarii" ține evidența impozitelor datorate bugetului statului provenite din: impozitul pe salarii, impozitul aplicat asupra plaților efectuate din asigurările sociale, impozitul reținut de unitate pentru plățile efectuate către colaboratori; impozitul reținut, potrivit legii, pentru orice plăți efectuate către salariați, precum şi impozitul suplimentar datorat de unitate pentru depăşirea fondului de salarii admisibil.

Este un cont de pasiv care se creditează cu: sumele datorate bugetului statului ca impozit pe salarii, reținute din drepturile băneşti cuvenite salariaților, potrivit legii; sumele reținute de unitate reprezentând impozit datorat de către colaboratori unității pentru plățile efectuate către aceştia şi sumele datorate bugetului statului drept impozit suplimentar datorat de unitate pentru depăşirea fondului de salarii admisibil. În debitul acestui cont se înregistrează sumele virate la bugetul statului sub forma impozitului pe

salarii, a impozitului reținut din plățile efectuate către colaboratori, precum şi a impozitului suplimentar datorat de unitate pentru depăşirea fondului de salarii admisibil.

Soldul creditor al contului reflectă sumele datorate bugetului de stat sub forma impozitului pe salarii.

Contul 445 "Subvenții" ține evidența sumelor alocate de la bugetul statului sub forma subvențiilor pentru investiții, subvenții pentru diferențe de preț, precum şi alte subvenții potrivit legii.

Este un cont de activ care se debitează cu subvențiile ce urmează a fi primite şi se creditează cu subvențiile încasate.

Soldul debitor al contului reprezintă subvențiile datorate de bugetul statului unității patrimoniale.

Contul 446 "Alte impozite, taxe şi vărsăminte asimilate" ține evidența decontărilor cu bugetul administrației centrale sau cu bugetele locale privind alte impozite şi taxe, precum şi vărsăminte asimilate cum ar fi: accizele, impozitul pe țițeiul din producția internă şi pe gaze naturale, impozitul pe dividende, impozitul pe clădiri, impozitul pe terenuri, taxa pentru folosirea terenurilor proprietate de stat şi vărsămintele din profitul net al regiilor autonome, precum şi alte impozite şi taxe. Este un cont de pasiv care înregistrează în creditul său valoarea altor impozite, taxe şi vărsăminte asimilate datorate bugetului statului, impozitul pe dividende datorat şi sumele restituite de la buget reprezentând vărsăminte efectuate în plus. În debitul contului se înregistrează plățile efectuate bugetului statului sau bugetelor locale privind alte impozite, taxe şi vărsăminte asimilate.

Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate bugetului statului sau bugetelor locale.

Contul 447 "Fonduri speciale – taxe şi vărsăminte asimilate" ţine evidenţa datoriilor şi a vărsămintelor efectuate către alte organisme publice cum ar fi: contribuţia unităţii pentru constituirea fondului de cercetare-dezvoltare, pentru constituirea fondului special pentru agricultură, a fondului special pentru sănătate, a fondului pentru risc şi accidente, precum şi alte vărsăminte asimilate.

Este un cont de pasiv care înregistrează în creditul său datoriile şi vărsămintele de efectuat, conform prevederilor legale către alte organisme publice, iar în debitul său înregistrează plăţile efectuate către organismele publice privind taxele şi vărsămintele asimilate datorate acestora.

Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate de unitate organismelor publice.

Contul 448 "Alte datorii şi creanţe cu bugetul statului" ţine evidenţa altor datorii şi creanţe cu bugetul statului.

Este un cont bifuncţional care înregistrează în creditul său:

– sumele reprezentând salariile neridicate, prescrise, datorate bugetului statului;

– alte datorii faţă de bugetul statului, cum sunt amenzile şi penalităţile;

– sumele încasate de la buget reprezentând vărsăminte efectuate în plus din alte datorii şi creanţe.

În debitul contului se înregistrează sumele virate la buget reprezentând alte datorii faţă de acesta şi sumele cuvenite unităţii, datorate de buget, altele decât impozitele şi taxele.

Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate de unitate sub forma altor datorii şi creanţe cu bugetul statului, iar *soldul debitor* arată sumele datorate de bugetul statului unităţii patrimoniale sub forma altor datorii şi creanţe.

Exemplu:

– Înregistrarea impozitului pe salariile personalului, retribuirea colaboratorilor şi a premiilor.

			D	C
%	=	444		2.500.000
421			1.500.000	
423			250.000	
401			350.000	
424			400.000	

– Virarea impozitului la bugetul statului.

			D	C
444	=	5121	2.500.000	2.500.000

– Înregistrarea impozitului pe profit.

			D	C
691	=	441	1.750.000	1.750.000

– Înregistrarea impozitului pe dividende.

			D	C
457	=	446	2.350.000	2.350.000

– Înregistrarea impozitului pe clădiri şi alte impozite şi taxe.

			D	C
%	=	446		200.000
632			150.000	
635			50.000	

– Virarea lor la bugetul de stat.

			D	C
%	=	5121		4.300.000
441			1.750.000	
446			2.550.000	

5.6. Decontări în cadrul grupului şi cu asociaţii

Desfăşurarea activităţii în condiţiile economiei de piaţă, în care concurenţa devine o trăsătură dominantă a acesteia, impune în faţa agenţilor economici problema regrupării acestora în funcţie de anumite interese imediate sau de perspectivă, dar urmărindu-se în principal asigurarea unei capacităţi mai mari de rezistenţă în lupta concurenţială.

Această regrupare conduce la stabilirea anumitor relaţii economico-financiare între unităţile membre ale grupului care determină decontări băneşti. Decontările în cadrul grupului cuprind operaţiile care se înregistrează reciproc şi în aceeaşi perioadă de gestiune, atât în contabilitatea unităţii patrimoniale debitoare, cât şi a celei creditoare, ce aparţin aceluiaşi grup.

De asemenea, societăţile comerciale intră în relaţii directe cu acţionarii sau asociaţii proprii, relaţii determinate de constituirea sau modificarea capitalului social, de utilizarea unor sume lăsate de asociaţi la dispoziţia unităţii cu titlu de depozit şi de drepturile acţionarilor sau asociaţilor rezultând din aportul vărsat la capital.

Pentru evidența relațiilor ce se stabilesc între unitățile membre ale aceluiaşi grup, precum şi între societățile comerciale şi acționarii sau asociații, se utilizează următoarele conturi:

Contul 451 "Decontări în cadrul grupului" evidențiază operațiile privind virările de sume între unitățile aceluiaşi grup. Este un cont bifuncțional.

Se debitează cu: diferențele favorabile de curs valutar constatate la lichidarea creanțelor în devize; prețul de vânzare al imobilizărilor financiare cedate la unități din cadrul grupului; sumele virate altor unități din cadrul aceluiaşi grup; dobânzile aferente împrumuturilor acordate şi dividendele de încasat din participații. În creditul acestui cont se înregistrează: sumele încasate de la alte unități din cadrul aceluiaşi grup; dobânzile aferente împrumuturilor încasate; diferențele nefavorabile de curs valutar constatate la lichidarea creanțelor în devize; valoarea debitelor scăzute din evidență şi încasarea dividendelor din participații.

Poate prezenta *sold debitor* care reflectă datoriile celorlalte unități ale grupului față de unitatea patrimonială, sau *sold creditor* ce reprezintă datoriile unității față de celelalte unități din cadrul grupului.

Acest cont se dezvoltă pe două conturi sintetice de gradul II şi anume:

– 4511 "Decontări în cadrul grupului";

– 4518 "Dobânzi aferente decontărilor în cadrul grupului".

Contul 455 "Asociați – conturi curente" asigură evidența sumelor lăsate temporar la dispoziția unității patrimoniale de către asociați. Este un cont de pasiv care înregistrează în creditul său: sumele depuse de către asociați sau lăsate de către aceştia la dispoziția unității patrimoniale; dobânzile curente cuvenite asociaților pentru disponibilitățile depuse la unitate; diferențele nefavorabile de curs valutar înregistrate cu ocazia restituirii sumelor depuse

de către asociaţi în deviza şi sumele depuse în contul curent al asociaţilor reprezentând dividende nete. În debitul contului se înregistrează: diferenţele de curs valutar favorabile, cu ocazia restituirii sumelor depuse în devize şi sumele virate sau restituite în numerar către asociaţi din disponibilităţile depuse de către aceştia.

Soldul creditor al contului indică sumele datorate de unitate către asociaţi.

Şi acest cont este structurat similar contului anterior pe două conturi sintetice de gradul II şi anume:

– 4551 "Asociaţi – conturi curente";

– 4558 "Dobânzi – conturi asociaţi".

Contul 456 "Decontări cu asociaţi privind capitalul" evidenţiază aporturile subscrise de asociaţi pentru constituirea şi creşterea capitalului social. Este un cont de activ care înregistrează în debitul său valoarea capitalului subscris de acţionari sau asociaţi, în natură sau în numerar; valoarea primelor legate de capital şi sumele achitate asociaţilor cu ocazia retragerii capitalului. În creditul contului se înregistrează: valoarea aportului adus în natură de către asociaţi; sumele depuse ca aport în numerar la constituirea capitalului social şi capitalul social retras.

Soldul debitor al contului reprezintă aportul la capital subscris şi nevărsat.

Contul 457 "Dividende de plată" ţine evidenţa dividendelor de plătit, datorate acţionarilor sau asociaţilor potrivit aportului vărsat la capital. Este un cont de pasiv care se creditează cu dividendele datorate acţionarilor sau asociaţilor din profitul realizat şi se debitează cu sumele achitate acţionarilor sau asociaţilor; impozitul pe dividende reţinut de unitatea patrimonială;

diferențele favorabile de curs valutar cu ocazia achitării dividendelor în devize şi sumele depuse în contul curent al asociaților ca dividende nete.

Soldul creditor al contului reprezintă dividendele datorate acționarilor sau asociaților.

Contul 458 "Decontări din operațiuni de participație" ține evidența operațiunilor în participație, a decontării cheltuielilor şi veniturilor realizate din operațiuni în participație, precum şi a sumelor virate între coparticipanți. Este un cont bifuncțional, care înregistrează în credit: veniturile realizate din operațiuni în participație transferate coparticipanților conform contractului de asociere; cheltuielile primite prin transfer din operațiuni în participație şi sumele primite de la coparticipanți sau cele primite ca rezultat al operațiunilor în participație. În debitul contului se înregistrează: veniturile primite prin transfer din operațiuni în participație; amortizarea transferată pentru mobilizări utilizate în operațiuni de participație conform contractelor; cheltuielile transferate din operațiuni în participație şi sumele achitate coparticipanților sau virate ca rezultat al operațiunii în participație.

Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate coparticipanților ca rezultat favorabil (profit) din operațiuni în participație, precum şi sumele datorate de coparticipanți pentru acoperirea eventualelor pierderi înregistrate din operațiuni în participație.

Soldul debitor al contului reprezintă sumele ce urmează a fi încasate din operațiuni în participație ca rezultat favorabil (profit) sau sumele datorate de coparticipanți pentru acoperirea eventualelor pierderi înregistrate din operațiuni în participație.

5.7. Debitori şi creditori diverşi

Agenţii economici prin activitatea pe care o desfăşoară intră în relaţii economico-financiare, care îmbracă forma creanţelor şi datoriilor şi cu alte persoane fizice sau juridice decât furnizorii, clienţii, personalul propriu, asigurările sociale, bugetul statului, unităţile membre ale grupului şi asociaţii.

De aceea, prin planul contabil general s-au prevăzut conturi distincte pentru evidenţa relaţiilor dintre o unitate patrimonială şi terţii săi (alţii decât cei menţionaţi anterior) şi anume:

Contul 461 "Debitori diverşi" ţine evidenţa creanţelor unităţii faţă de alte persoane fizice sau juridice rezultând din reclamaţii, amenzi şi pagube materiale produse de terţi stabilite pe baza hotărârii instanţelor judecătoreşti, avansuri acordate spre decontare, distribuiri de echipamente de lucru şi uniforme etc. Este un cont de activ care înregistrează în debit: diferenţele favorabile de curs valutar evidenţiate cu ocazia lichidării debitelor în devize; contravaloarea debitelor reactivate; valoarea titlurilor mobiliare de plasament şi instrumentelor de trezorerie cedate; preţul de vânzare al elementelor de activ cedate; sumele datorate de terţi pentru cesiuni de imobilizări financiare; valoarea produselor, stocurilor în curs de execuţie, materialelor, mărfurilor, obiectelor de inventar şi mijloacelor fixe constatate lipsă sau deteriorate imputate persoanelor vinovate; dobânzile aferente debitelor; sumele datorate de terţi pentru concesiuni, locaţii de gestiune, licenţe, brevete şi alte drepturi similare.

În creditul contului se înregistrează: valoarea aconturilor acordate debitorilor; sumele încasate în contul debitelor constituite; reluarea diferenţelor de curs valutar aferente debitelor exprimate în devize; valoarea

debitelor scăzute din evidență datorită insolvabilității şi diferențele nefavorabile de curs valutar constatate cu ocazia lichidării debitelor în devize.

Soldul debitor al contului reflectă sumele datorate de către debitori unității patrimoniale.

Contul 462 "Creditori diverşi" evidențiază sumele datorate terților pe bază de titluri executorii sau a unor obligații ale unității față de terți, provenind din alte operații. Este un cont de pasiv care înregistrează în credit: datoriile privind achiziționarea titlurilor de plasament şi diferențele nefavorabile de curs valutar, la lichidarea datoriilor. În debitul contului se înregistrează: sumele reprezentând plata datoriilor pentru achiziționarea titlurilor de plasament; sconturile obținute de la creditori şi diferențele favorabile de curs valutar, evidențiate cu ocazia lichidării creditelor.

Soldul creditor al contului reprezintă obligațiile unității față de terți.

Exemplu:

– se înregistrează locația lunară datorată de un locatar pentru folosirea unui spațiu de producție.

			D	C
461	=	706	2.000.000	2.000.000

– Se înregistrează creanța de la un debitor extern, iar în momentul încasării cursul de schimb valutar este mai mic.

			D	C
%	=	461		3.000.000
5124			2.900.000	
665			100.000	

– Se înregistrează contravaloarea unui debit prescris.

			D	C
6714	=	461	350.000	350.000

– Se înregistrează cumpărarea de obligațiuni emise de o altă societate, ce urmează a se achita ulterior.

			D	C
506	=	462	5.000.000	5.000.000

– Se achită un creditor extern, iar în momentul plății cursul de schimb este mai mic.

			D	C
462	=	%	2.500.000	
		5124		2.400.000
		765		100.000

5.8 Operațiile de regularizare

Una din sarcinile principale ale contabilității o reprezintă cea de redare a imaginii fidele a patrimoniului, a situației financiare şi a rezultatelor obținute. De aceea, în cazul în care apar unele cheltuieli sau se realizează unele venituri în perioada de gestiune curentă, dar care privesc perioadele sau exercițiile viitoare, precum şi cheltuieli de repartizat pe mai multe exerciții, acestea se reflectă distinct în contabilitate prin utilizarea conturilor de regularizare.

Contul 471 "Cheltuieli înregistrate în avans" ține evidența cheltuielilor anticipate sau a celor constatate în avans, care urmează a se suporta eşalonat pe cheltuielile de exploatare, în baza unui scadentar, în perioadele sau în exercițiile viitoare. Este un cont de activ care se debitează cu: cheltuielile privind reparațiile capitale neprevizibile; reparațiile curente efectuate anticipat; cheltuielile constatate la închiderea exercițiului ca fiind aferente exercițiului următor. În creditul contului se înregistrează sumele repartizate în perioadele următoare sau exercițiile următoare pe cheltuieli, conform scadentarelor şi sumele constatate la finele exercițiului anterior ca fiind efectuate în avans, aferente exercițiului în curs.

Soldul debitor al contului reflectă cheltuielile anticipate sau efectuate în avans.

Contul 472 "Venituri înregistrate în avans" ține evidența veniturilor anticipate şi a veniturilor de realizat. Este un cont de pasiv care înregistrează în credit veniturile anticipate constatate la finele perioadei sau exercițiului, aferente perioadelor următoare sau exercițiilor următoare (cum ar fi: încasările din chiri, abonamente, asigurări) şi veniturile de realizat, dobânzile cuvenite pentru vânzările cu plata în rate care nu sunt aferente exercițiului în curs. În debitul contului se înregistrează veniturile în avans aferente perioadei curente sau exercițiului financiar în curs.

Soldul creditor al contului reprezintă veniturile înregistrate în avans.

Sunt situații în care anumite operații nu pot fi înregistrate direct în conturile corespunzătoare, întrucât sunt necesare unele lămuriri ulterioare. De aceea, ele se înregistrează provizoriu într-un cont distinct.

Sumele înregistrate în acest cont trebuie clarificate de către unitatea patrimonială într-un termen cât mai scurt, dar nu mai târziu de închiderea exercițiului. Pentru evidența operațiilor ce necesită unele lămuriri ulterioare se

utilizează contul 473 "Decontări din operaţii în curs de clarificare" care asigură evidenţa sumelor în curs de clarificare; sumele plătite ca amenzi, locaţii, cheltuieli de judecată, a operaţiilor efectuate în conturile bancare pentru care nu există documente, operaţii ce nu pot fi înregistrate pe cheltuieli, rezultate financiare sau în alte conturi în mod direct, fiind necesare cercetări şi lămuriri suplimentare.

Sumele înregistrate în acest cont trebuie clarificate în termen de 60 zile, dar nu mai târziu de data încheierii bilanţului contabil. Este un cont bifuncţional. În debitul contului se înregistrează sumele în curs de lămurire şi plăţile pentru care în momentul efectuării sau constatării acestora nu se pot lua măsuri de înregistrare definitivă într-un cont, necesitând clarificări suplimentare, precum şi sumele restituite, necuvenite unităţii. În creditul contului se înregistrează sumele clarificate, trecute pe cheltuieli, precum şi sumele încasate în conturile de trezorerie.

Soldul contului reprezintă sumele în curs de clarificare.

La închiderea exerciţiului, diferenţele de curs valutar faţă de data înregistrării în contabilitate a creanţelor şi datoriilor se înregistrează în conturile de conversie de activ (nefavorabile) sau de pasiv (favorabile), după caz, care se regularizează la deschiderea exerciţiului următor, neadmiţându-se compensări între acestea. Pentru diferenţele de conversie nefavorabile se pot constitui provizioane pentru deprecierea creanţelor, respectiv pentru riscuri şi cheltuieli.

Contabilitatea diferenţelor rezultate din variaţia cursului de schimb valutar se realizează cu ajutorul următoarelor conturi:

Contul 476 "Diferenţe de conversie – activ" evidenţiază diferenţele nefavorabile între valoarea creanţelor şi datoriilor înregistrate în patrimoniul unităţii în devize şi valoarea acestora la cursul ultimei zile a exerciţiului. Este

un cont de activ şi se debitează cu diferenţele nefavorabile de curs valutar rezultate la închiderea exerciţiului, aferente creanţelor exprimate în devize ca urmare a scăderii cursului valutar şi cu diferenţele nefavorabile de curs valutar rezultate la închiderea exerciţiului aferente datoriilor exprimate în devize ca urmare a creşterii cursului valutar. În creditul contului se înregistrează la începutul exerciţiului următor, reluarea sumelor înregistrate ca diferenţe nefavorabile de curs valutar la închiderea exerciţiului anterior.

Soldul debitor al contului reprezintă diferenţele de conversie activ existente.

Contul 477 ”Diferenţe de conversie – pasiv” ţine evidenţa diferenţelor favorabile de curs valutar între data de intrare a creanţelor şi datoriilor exprimate în devize şi data încheierii exerciţiului financiar. Este un cont de pasiv care se creditează cu diferenţele favorabile de curs valutar ale creanţelor exprimate în devize şi cu diferenţele favorabile de curs valutar rezultate în urma scăderii cursului valutar pentru datoriile exprimate în devize. În debitul contului se înregistrează reluarea diferenţelor favorabile de curs valutar, înregistrate la închiderea exerciţiului anterior.

Soldul creditor al contului reprezintă diferenţele de conversie-pasiv existente.

Exemplu:

– Se înregistrează o lucrare de reparaţii capitale neprevizibilă, la mijloace fixe.

			D	C
%	=	401		12.200.000
471			10.000.000	
4426			2.200.000	

– Virarea la societatea de asigurare a primelor de asigurare pe trimestrul III.

			D	C
471	=	5121	120.000	120.000

– Încasarea chiriei pe trimestrul următor.

			D	C
5121	=	472	800.000	800.000

– Trecerea unei părți din cheltuielile înregistrate în avans asupra cheltuielilor curente.

			D	C
%	=	471		2.040.000
611			2.000.000	
613			40.000	

– Trecerea unei părți din veniturile înregistrate în avans asupra veniturilor curente.

			D	C
472	=	706	250.000	250.000

5.9. Provizioanele pentru deprecierea creanțelor

Pentru deprecierea creanțelor din conturile de clienți, decontări în cadrul grupului şi debitori, de regulă, la sfârşitul exercițiului, cu ocazia inventarierii, se constituie provizioane pe seama cheltuielilor.

Provizioanele pentru deprecierea creanțelor se evidențiază cu ajutorul conturilor:

– 491 "Provizioane pentru deprecierea creanțelor – clienți";

– 495 "Provizioane pentru deprecierea creanțelor – decontări în cadrul grupului şi cu asociații";

– 496 "Provizioane pentru deprecierea creanțelor – debitori diverşi".

Aceste conturi funcționează similar conturilor de provizioane prezentate, constituindu-se pe seama cheltuielilor şi consumându-se pe seama veniturilor.

CAPITOLUL VI

CONTABILITATEA OPERAȚIILOR DE TREZORERIE

Prin trezorerie se înțelege ansamblul operațiunilor financiare desfăşurate de un agent economic pentru atragerea disponibilităților băneşti necesare şi utilizarea lor în vederea realizării obiectului său de activitate.

Astfel, disponibilitățile băneşti ale unei unități patrimoniale reprezintă capitalul financiar al acesteia exprimat în formă monetară sau de lichidități, constituind partea cea mai mobilă a capitalului.

Legat de activitatea agenților economici apare termenul de lichiditate care reprezintă capacitatea unității economice de a transforma imediat sau într-un anumit interval de timp şi fără pierderi, mijloacele materiale sau creanțele de care dispune în bani de cont sau în numerar. De fapt, lichiditatea dă expresie calității activității desfăşurate şi determină solvabilitatea întreprinderii, adică aptitudinea acesteia de a-şi onora în orice moment obligațiile ce decurg din relațiile cu creditorii săi.

Tocmai datorită acestui fapt, contabilitatea trezoreriei capătă o importanță deosebită în condițiile economiei concurențiale, asigurând informațiile necesare echipei de conducere a unității economice, pentru aprecierea gradului de lichiditate şi solvabilitate ce o caracterizează.

Astfel, contabilității îi revine sarcina de a asigura evidența existenței şi mişcării titlurilor de plasament, disponibilităților în conturile deschise la bănci şi în casieria proprie, creditelor bancare şi altor instrumente de trezorerie.

6.1. Titlurile de plasament

Titlurile de plasament se referă la hârtiile de valoare (în marea lor majoritate acțiuni şi obligațiuni), emise de o societate pentru atragerea capitalului de exploatare temporar necesar, sau cumpărate de o societate de la alte societăți în vederea plasării capitalului temporar disponibil pentru obținerea de dividende, dobânzi sau avantaje în cooperare pe termen lung sau scurt, ori în scopuri pur speculative. Aceste operații de atragere a capitalului temporar disponibil dau expresie şi conținut activității financiare desfăşurate de un agent economic.

La intrarea lor în patrimoniu, titlurile de plasament sunt evaluate la costul de achiziție prin care se înțelege prețul de cumpărare, sau la valoarea de aport stabilită conform contractului de societate.

Pentru contabilitatea existenței şi mişcării titlurilor de plasament se utilizează un sistem de conturi specifice, astfel:

Contul 502 "Acțiuni proprii" care evidențiază acțiunile proprii răscumpărate de o unitate patrimonială de la acționari, precum şi mişcarea acestora. Este un cont de activ care se debitează cu costul de achiziție al acțiunilor proprii răscumpărate şi se creditează cu valoarea acțiunilor proprii revândute şi cu valoarea acțiunilor proprii anulate.

Soldul debitor al contului reflectă costul acțiunilor proprii răscumpărate aflate la dispoziția societății.

Contul 503 "Acțiuni" ține evidența acțiunilor cotate şi necotate, cumpărate de unitatea patrimonială, fie în vederea obținerii de dividende, fie pentru revânzare, precum şi a mişcării acestora. Este un cont de activ şi înregistrează în debit costul acțiunilor cumpărate, iar în credit valoarea acțiunilor revândute.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea acțiunilor achiziționate, deținute de agentul economic.

Contul 505 "Obligațiuni emise şi răscumpărate" asigură contabilitatea obligațiunilor emise de către o întreprindere în vederea obținerii de împrumuturi publice, şi răscumpărate de la creditori (obligatori), precum şi mişcarea lor. Este un cont de activ şi înregistrează în debit valoarea obligațiunilor emise şi răscumpărate, iar în credit valoarea obligațiunilor emise şi răscumpărate anulate.

Soldul debitor al contului reflectă valoarea obligațiunilor emise şi răscumpărate, neanulate.

Contul 506 "Obligațiuni" evidențiază obligațiunile cumpărate de o întreprindere în vederea plasării capitalului temporar disponibil, a obținerii unui venit sub formă de dobândă sau pentru realizarea unui profit cu ocazia revânzării acestora, precum şi a mişcării acestora. Este un cont de activ care înregistrează în debit costul de achiziție al obligațiunilor cumpărate, iar în credit valoarea obligațiunilor cedate, adică valoarea obligațiunilor răscumpărate de emitent sau revândute.

Soldul debitor al contului reprezintă valoarea obligațiunilor deținute de întreprindere.

Contul 508 "Alte titluri de plasament şi creanțe asimilate" ține evidența altor titluri de plasament şi creanțe asimilate achiziționate în vederea obținerii unui profit anual ori cu ocazia scadenței acestora sau prin revânzarea lor, inclusiv mişcarea acestora. Acest cont este de activ şi funcționează similar conturilor 503 "Acțiuni" şi 506 "Obligațiuni". Contul 508 "Alte titluri de plasament şi creanțe asimilate" se dezvoltă în două conturi sintetice de gradul II, operaționale, şi anume:

– 5081 "Alte titluri de plasament";

– 5088 "Dobânzi la obligaţiuni şi titluri de plasament".

Contul 509 "Vărsăminte de efectuat pentru titluri de plasament" înregistrează în contabilitate vărsămintele de efectuat pentru titlurile de plasament dobândite. Este un cont de pasiv care înregistrează în credit valoarea datorată pentru titlurile de plasament cumpărate, iar în debit înregistrează valoarea achitată a titlurilor de plasament cumpărate.

Soldul creditor al contului reprezintă valoarea datorată pentru titlurile de plasament cumpărate.

Exemplu:

– Achiziţionarea de acţiuni emise de un alt agent economic.

			D	C
503	=	5121	5.000.000	5.000.000

– Cumpărarea de obligaţiuni emise de o altă societate, neachitate integral.

			D	C
506	=	%	4.000.000	
		5121		3.000.000
		509		1.000.000

– Achitarea datoriei privind cumpărarea obligaţiunilor.

			D	C
509	=	5121	1.000.000	1.000.000

– Revinderea acțiunilor, prețul de vânzare este mai mare decât costul de achiziție.

			D	C
5121	=	%	5.500.000	
		503		5.000.000
		764		500.000

– Revinderea acțiunilor când prețul de vânzare estre mai mic decât costul de achiziție.

			D	C
%	=	503		5.000.000
5121			4.500.000	
664			500.000	

– Revinderea obligațiunilor când prețul de vânzare este mai mare decât costul de achiziție.

			D	C
5121	=	%	4.800.000	
		506		4.000.000
		764		800.000

– Revinderea obligațiunilor când prețul de vânzare este mai mic decât costul de achiziție.

			D	C
%	=	506		4.000.000
5121			3.200.000	
664			800.000	

– Dividendul încasat din acțiunile deținute.

			D	C
5121	=	761	600.000	600.000

– Dobânda încasată din obligațiunile deținute.

			D	C
5121	=	766	1.000.000	1.000.000

6.2. Decontările fără numerar

Activitatea desfăşurată de unitățile patrimoniale generează relații de decontări cu terții care se concretizează în operații de încasări şi plăți. Aceste operații, din punct de vedere practic, se pot realiza cu numerar şi fără numerar, adică prin virament.

Operațiile de încasări şi plăți fără numerar dețin ponderea cea mai însemnată în cadrul relațiilor de decontare cu terții. Operațiunile efectuate prin conturile deschise la bănci sunt diverse, cuprinzând: valorile de încasat cum ar fi cecurile şi efectele comerciale depuse la bănci, disponibilitățile în lei şi în devize, carnetele de cecuri cu limită de sumă, creditele bancare pe termen scurt, precum şi dobânzile aferente disponibilităților şi creditelor bancare.

Pentru a evidenția în contabilitate multitudinea acestor operații, se utilizează conturi distincte (de gradul I şi II).

Contul 511 "Valori de încasat" evidențiază sumele ce urmează a se încasa de către o unitate patrimonială, reprezentând cecurile şi efectele comerciale primite de la clienți pentru produsele livrate, lucrări executate şi

servicii prestate. Este un cont de activ care se debitează cu valoarea cecurilor şi efectelor comerciale primite de la clienți şi se creditează cu valoarea cecurilor şi efectelor comerciale încasate precum şi cu valoarea sconturilor acordate.

Soldul debitor al contului reflectă valoarea cecurilor şi a efectelor comerciale aflate la dispoziția agentului economic şi neîncasate, respectiv neajunse la scadență.

Acest cont se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II şi anume:

– 5112 "Cecuri de încasat";

– 5113 "Efecte de încasat";

– 5114 "Efecte remise spre scontare".

Contul 512 „Conturi curente la bănci" evidențiază disponibilitățile în lei şi în devize aflate în conturi la bănci, carnete de cec cu limită de sumă şi sumele în curs de decontare, precum şi mişcarea acestora. Este un cont bifuncțional.

Se debitează cu: sumele depuse în cont, rezultate din încasările în numerar; sumele depuse în conturile de disponibil în lei şi în devize, ca aport adus de întreprinzător; sumele depuse în conturile de disponibil în lei şi în devize necuprinse în capital; suma împrumuturilor obținute la valoarea de rambursare a obligațiunilor emise; suma creditelor bancare pe termen lung şi mijlociu primite; sumele încasate de la societățile comerciale ce dețin titluri de participare ale unității patrimoniale; sumele încasate reprezentând alte împrumuturi şi datorii asimilate; valoarea împrumutului pe termen lung rambursat şi a dobânzii aferente încasate; sumele încasate în lei sau în devize de la clienți prin conturile curente; sumele încasate în lei sau în devize de la clienți incerți sau în litigiu; taxa pe valoarea adăugată încasată de la bugetul statului; sumele restituite de la buget, vărsăminte efectuate în plus din

impozite, taxe, alte datorii şi creanțe; sumele încasate de la alte unități în cadrul grupului; sumele depuse în cont în lei sau în devize de către asociați sau lăsate de aceştia la dispoziția unității; sumele depuse în lei sau în devize ca aport în bani la capitalul social; sumele încasate de la diverşi debitori în lei sau în devize; sumele virate în contul de disponibilități la bancă şi necuvenite unității; sumele încasate în avans (în lei sau în devize) şi care privesc exercițiile viitoare; sumele virate în cont pe măsura clarificării operațiilor potrivit reglementărilor în vigoare; sumele încasate reprezentând contravaloarea redevențelor datorate pentru concesiuni, locații de gestiune, folosirea brevetelor, a mărcilor şi a altor drepturi similare; încasarea prin cont a subvențiilor de echilibru (pentru acoperirea pierderilor) şi diferențele de preț la produsele subvenționate; încasarea veniturilor provenite din exploatarea curentă; încasarea dividendelor pentru participarea la capitalul altor societăți; încasarea în lei sau în devize a veniturilor din cedarea valorilor mobiliare; înregistrarea veniturilor din diferențele favorabile de curs valutar aferente disponibilităților la bancă în devize, precum şi sumele încasate prin cont, în lei sau în devize, din donații.

În creditul contului se înregistrează: sumele ridicate în numerar din cont; sumele retrase din contul de disponibilități, în lei sau în devize, de către întreprinzători; valoarea obligațiunilor emise şi răscumpărate; suma creditelor pe termen lung şi mijlociu rambursate; sumele plătite pentru concesiuni, brevete, licențe şi alte datorii asimilate; sumele restituite societăților comerciale care dețin titluri de participare ale societății comerciale; sumele plătite reprezentând alte împrumuturi şi datorii asimilate rambursate; suma dobânzilor plătite în lei sau în devize; suma primelor de rambursare aferente împrumuturilor din emisiunile de obligațiuni rambursate; costul de achiziție al titlurilor de plasament imobilizate achitate prin cont; plățile efectuate către

furnizori; sumele achitate la scadență pe baza efectelor de plată; valoarea avansului sau aconturilor achitate pentru livrări de bunuri, prestări de servicii sau executări de lucrări din disponibilitățile în lei sau în devize sau din carnete de cecuri cu limită de sumă; sumele achitate terților ca rețineri sau popriri din salarii; sumele achitate drept contribuția unității şi a salariaților la asigurările sociale şi la fondul de şomaj; sumele virate asigurărilor sociale ca alte datorii sociale; sumele plătite la buget reprezentând impozitul pe profit; plata către buget a TVA; plata către buget a accizelor şi a altor impozite, taxe şi vărsăminte asimilate; plata către bugetul de stat a impozitului pe salarii, inclusiv a impozitului suplimentar datorat de unitate pentru depăşirea fondului de salarii admisibil; sumele virate altor unități din cadrul grupului, sumele achitate acționarilor sau asociaților din disponibilitățile acestora aflate la unități; sumele achitate prin cont acționarilor sau asociaților din dividendele cuvenite; plățile efectuate pentru lichidarea obligațiilor față de creditorii diverşi; restituirea sumelor aflate în curs de clarificare; plățile în avans prin cont sau cecuri cu limită de sumă privind cheltuielile cu reparațiile curente, reviziile tehnice, abonamentele şi chiriile; costul acțiunilor proprii răscumpărate la valoarea de achiziție sau la valoarea determinată potrivit contractelor; valoarea primelor de asigurare achitate; plățile pentru alte servicii efectuate de terți; valoarea serviciilor bancare plătite; diferențele de curs valutar nefavorabile aferente disponibilităților aflate în conturi la bancă în devize, precum şi valoarea despăgubirilor, amenzilor, penalităților, donațiilor şi subvențiilor acordate, plătite prin conturi la bănci.

Soldul debitor al contului reprezintă disponibilitățile în lei şi în devize, iar *soldul creditor* reprezintă creditul acordat de bancă.

Sumele virate sau depuse la bănci sau prin mandat poştal de către terţi şi unităţile ce aparţin aceluiaşi grup, pe bază de documente prezentate unităţii patrimoniale şi neapărute încă în extrasele de cont, se evidenţiază distinct.

Conturile curente la bănci se dezvoltă pe următoarele conturi sintetice de gradul II, şi anume:

– 5121 „Conturi la bănci în lei”;

– 5124 „Conturi la bănci în devize”;

– 5125 „Sume în curs de decontare”;

– 5126 „Carnete de cecuri cu limită de sumă”.

Contul 518 „Dobânzi” evidenţiază dobânzile de plătit precum şi cele de primit aferente creditelor acordate de bănci în conturile curente, respectiv disponibilităţilor aflate în conturile curente. Este un cont bifuncţional şi înregistrează în debit dobânzile de primit aferente disponibilităţilor aflate în conturile curente şi cele plătite aferente împrumuturilor primite, iar în credit înregistrează dobânzile de plătit aferente creditelor acordate de bănci în conturile curente şi cele încasate aferente disponibilităţilor în conturile curente.

Soldul debitor arată dobânzile de primit, iar *soldul creditor* arată dobânzile de plătit.

Dobânzile de plătit aferente exerciţiului în curs se înregistrează la cheltuieli financiare, iar dobânzile de încasat aferente exerciţiului în curs se înregistrează la venituri financiare.

Şi acest cont se dezvoltă pe două conturi sintetice de gradul II, şi anume:

– 5186 „Dobânzi de plătit”;

– 5187 „Dobânzi de încasat”.

Contul 519 „Credite bancare pe termen scurt” ține evidența creditelor acordate de instituțiile bancare unității patrimoniale pentru necesități temporare, inclusiv dobânzile aferente acestora. Este un cont de pasiv care se creditează cu creditele bancare pe termen scurt (inclusiv dobânzile aferente) acordate de bănci şi se debitează cu creditele bancare pe termen scurt (inclusiv dobânzile aferente) rambursate băncii finanțatoare.

Soldul creditor al contului reprezintă creditele bancare pe termen scurt (inclusiv dobânzile de plată) nerambursate.

Pentru a evidenția distinct toate tipurile de credite pe termen scurt ce pot fi primite de unitatea patrimonială, acest cont se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II, astfel:

– 5191 „Credite bancare pe termen scurt”;

– 5192 „Credite bancare pe termen scurt nerambursate la scadență”;

– 5193 „Credite externe guvernamentale”;

– 5194 „Credite externe garantate de stat”;

– 5195 „Credite externe garantate de bănci”;

– 5196 „Credite de la trezoreria statului”;

– 5198 „Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen scurt”.

Exemplu:

– Primirea de la client a unei file de CEC.

			D	C
5112	=	411	3.000.000	3.000.000

– Contractarea unui credit pe termen scurt.

			D	C
5121	=	5191	5.000.000	5.000.000

– Depunerea la bancă şi încasarea filei de CEC.

			D	C
581	=	5112	3.000.000	3.000.000
5121	=	581	3.000.000	3.000.000

– Suplimentarea carnetului de CEC cu limită de sumă.

			D	C
5126	=	5121	4.000.000	4.000.000

– Plata unui furnizor prin CEC bancar.

			D	C
401	=	5126	3.500.000	3.500.000

– Încasarea unui client prin virament bancar.

			D	C
5121	=	411	2.500.000	2.500.000

– Se rambursează contravaloarea creditului pe termen scurt.

			D	C
5191	=	5121	5.000.000	5.000.000

– La sfârşitul perioadei de gestiune se înregistrează dobânzile cuvenite societății pentru disponibilitățile din cont şi se încasează.

			D	C
5187	=	766	450.000	450.000
5121	=	5187	450.000	450.000

– Se înregistrează concomitent şi dobânzile datorate de societate şi achitarea lor.

			D	C
666	=	5198	1.500.000	1.500.000
5198	=	5121	1.500.000	1.500.000

6.3. Operaţii efectuate prin casierie şi viramente interne

O parte din operaţiile de încasări şi de plăţi efectuate de o unitate patrimonială se realizează în numerar, prin casieria acesteia. Încasările şi plăţile în numerar deţin o pondere mai redusă în ansamblul operaţiilor băneşti, comparativ cu cele fără numerar, sub aspectul volumului de bani vehiculaţi, dar se caracterizează printr-o frecvenţă mare şi o importanţă deosebită pentru gestiunea agentului economic.

Manipularea banilor prin casieriile proprii are în vedere, în general, operaţii de încasări şi plăţi care nu presupun utilizarea unui volum mare de disponibilităţi băneşti.

De asemenea, sunt asimilate mijloacelor băneşti sub formă de lichidităţi şi alte valori păstrate în casieria unităţii, cum ar fi timbre fiscale şi poştale, bilete de tratament şi odihnă, tichete şi bilete de călătorie, etc.

Motivaţia pentru care aceste valori sunt asimilate lichidităţilor o constituie posibilitatea transformării lor rapide în bani.

Evidenţa operaţiilor de încasări şi plăţi în numerar, precum şi alte valori gestionate prin casieria unităţilor patrimoniale se realizează cu ajutorul următoarelor conturi:

Contul 531 "Casa" care ține evidența mijloacelor băneşti aflate în casieria unității, precum şi mişcării acestora, ca urmare a încasărilor şi plăților efectuate în numerar. Este un cont de activ care se debitează cu: ridicările de numerar de la bancă; valoarea aportului în numerar (lei şi devize) adus de întreprinzător; sumele încasate în numerar de la clienți incerți sau în litigiu; sumele depuse în numerar de către asociați sau lăsate de către aceştia la dispoziția unității; sumele depuse în numerar ca aport la capital; sumele încasate în numerar de la diverşi debitori; sumele încasate în numerar necuvenite unității; încasările anticipate în numerar (chirii, abonamente, asigurări, etc.) care privesc exercițiile următoare; încasările în numerar sub forma redevențelor datorate pentru concesiuni, locații de gestiune, folosirea brevetelor, mărcilor şi altor drepturi similare; încasarea veniturilor din exploatarea curentă privind despăgubirile; încasarea în numerar a dividendelor pentru participațiile la capitalul altor societăți; încasarea veniturilor din cedarea valorilor mobiliare de plasament; înregistrarea veniturilor din diferențele favorabile de curs valutar la disponibilitățile în devize din casierie, precum şi veniturile realizate prin casierie din conturile acordate de furnizori în lei sau devize.

În creditul contului se înregistrează: valoarea aportului în lei sau în devize retras de întreprinzător; costul titlurilor de participare achiziționate sau răscumpărate la valoarea de achiziție sau valoarea determinată potrivit contractelor; valoarea titlurilor de portofoliu achiziționate sau răscumpărate; plățile efectuate către furnizori; valoarea avansurilor sau sconturilor acordate, în lei sau în devize pentru livrarea de bunuri prestări de servicii sau executări de lucrări; salariile nete achitate personalului; plățile în numerar către personal (sub forma ajutoarelor materiale şi protecției sociale); sumele nete achitate salariaților ca stimulente acordate din profit; avansurile din salarii;

sumele evidențiate ca drepturi de personal neridicate; sumele achitate terților drept reținеri sau popriri din salarii; sumele achitate personalului, evidențiate anterior ca alte datorii față de acesta; sumele virate în numerar la asigurările sociale ce reflectă contribuția unității şi contribuția salariaților pentru pensia suplimentară; plata în numerar a TVA cuvenită bugetului; sumele restituite în numerar către asociați din disponibilitățile aflate la dispoziția unității; sumele achitate în numerar din dividendele cuvenite acționarilor şi asociaților; plățile în numerar pentru lichidarea obligațiilor față de creditori diverşi; plățile în numerar efectuate în avans privind cheltuielile cu reparațiile curente, reviziile tehnice, abonamente şi chirii; plățile în numerar privind operațiuni în curs de clarificare; valoarea primelor achitate în numerar conform contractelor de asigurare; diferențele nefavorabile de curs valutar aferente disponibilităților în devize existente, precum şi valoarea despăgubirilor, amenzilor şi penalităților plătite în numerar, a donațiilor şi subvențiilor acordate.

Soldul debitor al contului reflectă mijloacele băneşti existente în casierie.

Pentru a evidenția valoarea în lei de valoarea în devize din casierie se utilizează două conturi sintetice de gr. II şi anume: 5311 "Casa în lei" şi 5314 "Casa în devize".

Contul 532 "Alte valori" asigură evidența în contabilitate a timbrelor fiscale şi poştale, biletelor de tratament şi odihnă, tichetelor şi biletelor de călătorie şi a altor valori, precum şi mişcarea acestora ca urmare a achiziționării şi folosirii lor. Este un cont activ care înregistrează în debit valoarea timbrelor fiscale şi poştale, biletelor de tratament şi odihnă, tichetelor şi biletelor de călătorie şi a altor valori achiziționate, iar în credit valoarea consumului (folosinței) acestora.

Prezintă *sold debitor* care reflectă alte valori existente.

Şi acest cont se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II, şi anume:

– 5321 "Timbre fiscale şi poştale";

– 5322 "Bilete de tratament şi odihnă";

– 5323 "Tichete şi bilete de călătorie";

– 5328 "Alte valori".

Pentru evidența viramentelor de disponibilități dintr-un cont de trezorerie în alt cont de trezorerie se utilizează un cont specific şi anume contul 581 "Viramente interne". Este un cont de tranzit (de activ) utilizat pentru înregistrarea operațiilor la sfârşitul cărora trebuie să fie soldat. Acest cont asigură contabilizarea fără riscul dublei folosiri a viramentelor de disponibilități dintr-un cont de trezorerie într-un alt cont de trezorerie.

Deci, acest cont se debitează cu sumele virate dintr-un cont de trezorerie în alt cont de trezorerie şi se creditează cu sumele intrate într-un cont de trezorerie din alt cont de trezorerie.

De regulă, *contul nu prezintă sold*.

Exemplu:

– Ridicarea de numerar din contul de disponibil.

			D	C
581	=	5121	2.000.000	2.000.000
5311	=	581	2.000.000	2.000.000

– Se achită un furnizor intern în numerar.

			D	C
401	=	5311	1.500.000	1.500.000

– Se încasează în numerar o creanță.

			D	C
5311	=	411	7.000.000	7.000.000

– Se plăteşte în numerar un furnizor de imobilizări.

			D	C
404	=	5311	2.500.000	2.500.000

– Se depune la casierie contravaloarea unui debit.

			D	C
5311	=	461	1.000.000	1.000.000

– Se încasează anticipat chiriile.

			D	C
5311	=	472	800.000	800.000

– Se recuperează creanța unui client în litigiu.

			D	C
5311	=	416	1.200.000	1.200.000

– Participarea unității la majorarea capitalului altei societăți (cumpărarea de titluri de participare).

			D	C
261	=	5311	3.000.000	3.000.000

– Se vând la bursă acțiuni costul de achiziție este mai mic decât prețul de vânzare.

			D	C
5311	=	%	3.000.000	
		503		2.800.000
		764		200.000

– Se cumpără timbre poştale.

			D	C
5321	=	5311	150.000	150.000

– Se achită în numerar dividendele cuvenite acționarilor.

			D	C
457	=	5311	1.800.000	1.800.000

– Se încasează contravaloarea aferentă perioadei curente pentru un mijloc fix dat cu chirie.

			D	C
5311	=	758	900.000	900.000

– Se înregistrează plata unei amenzi în numerar.

			D	C
6711	=	5311	100.000	100.000

– Se depune la bancă suma peste limita plafonului de casă.

			D	C
581	=	5311	4.200.000	4.200.000
5121	=	581	4.200.000	4.200.000

– Se înregistrează consumul de timbre poştale în cursul lunii.

			D	C
626	=	5321	75.000	75.000

– Se înregistrează diferența de curs valutar favorabilă aferentă valutei aflate în casieria unității.

			D	C
5314	=	765	35.000	35.000

6.4. Acreditive şi avansuri de trezorerie

Una din modalitățile de plată cel mai des utilizate în țările cu economie de piață şi în schimburile economice internaționale o reprezintă acreditivul.

Acreditivul este definit de literatura de specialitate ca o sumă de bani rezervată în mod special de unitatea cumpărătoare din contul său, la unitatea bancară ce deserveşte unitatea patrimonială furnizoare, pentru ca acesteia să i se achite contravaloarea bunurilor expediate, serviciilor prestate sau lucrărilor executate în baza prezentării documentelor specifice, băncii sale.

Pentru evidența acreditivelor în lei şi în devize deschise la bănci pentru efectuarea de plăți unui terț, se utilizează contul 541 "Acreditive". Este un cont de activ care se debitează cu sumele depuse în bancă la dispoziția terților şi diferențele favorabile de curs valutar aferente existentului în conturile de acreditive deschise în devize şi se creditează cu sumele plătite efectiv terților sau restituite unității patrimoniale ca urmare a încetării valabilității folosirii

acreditivului, precum şi cu diferenţele nefavorabile de curs valutar aferente existentului în conturile de acreditive deschise în devize.

Soldul debitor al contului reprezintă acreditivele deschise la bănci existente.

Acest cont se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II astfel:

– 5411 "Acreditive în lei";

– 5412 "Acreditive în devize".

În situaţia în care o unitate patrimonială acordă anumite sume de bani unor persoane împuternicite a efectua plăţi în favoarea ei, acestea se evidenţiază distinct în contabilitate cu ajutorul contului 542 "Avansuri de trezorerie". Este un cont de activ care înregistrează în debit sumele virate din conturi la bănci sau acordate în numerar, iar în credit înregistrează: plăţile efectuate din avansuri de trezorerie; cheltuielile efectuate pentru acţiunile de protocol, reclamă şi publicitate; cheltuielile efectuate privind transportul de bunuri şi transportul colectiv de persoane; cheltuielile ocazionale de deplasări, detaşări şi transferări; diferenţele nefavorabile de curs valutar cu ocazia lichidării avansurilor de trezorerie; valoarea serviciilor poştale şi a taxelor de telecomunicaţii, precum şi plăţile efectuate pentru alte servicii executate de terţi.

Soldul debitor al contului reprezintă sumele acordate ca avansuri de trezorerie, nedecontate.

Exemplu:

– Deschiderea unui acreditiv în favoarea unui furnizor intern.

			D	C
5411	=	5121	7.000.000	7.000.000

– Se acordă administratorului o sumă de bani pentru efectuarea unei plăți.

			D	C
542	=	5311	500.000	500.000

– Se deschide un acreditiv în favoarea unui furnizor extern.

			D	C
5412	=	5124	3.000.000	3.000.000

– Din avansul de trezorerie se achiziționează materii prime.

			D	C
%	=	542		366.000
300			300.000	
4426			66.000	

– Se plăteşte furnizorul extern din acreditivul deschis.

			D	C
401	=	5412	2.500.000	2.500.000

– Se restituie societății avansul de trezorerie necheltuit.

			D	C
5311	=	542	134.000	134.000

– La sfârşitul lunii se înregistrează diferența de curs valutar favorabilă aferentă acreditivului deschis.

			D	C
5412	=	765	25.000	25.000

– Se înregistrează plata unui furnizor intern din acreditivul deschis în favoarea acestuia.

			D	C
401	=	5411	7.000.000	7.000.000

– Se restituie unității partea acreditivului în devize neutilizată, în acel moment cursul de schimb fiind mai mic.

			D	C
%	=	5412		300.000
5124			280.000	
665			20.000	

6.5. Provizioane pentru deprecierea conturilor de trezorerie

Pentru deprecierea conturilor de trezorerie se constituie provizioane. Acestea se creează numai pentru deprecierea titlurilor de plasament care se evidențiază în contabilitate cu ajutorul contului 590 "Provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament". Este un cont de pasiv care se creditează cu sumele aferente deprecierii titlurilor de plasament constatate la finele exercițiului, cu ocazia inventarierii (concretizându-se în constituire şi majorare) şi se debitează cu sumele reprezentând reluarea provizioanelor privind deprecierea titlurilor de plasament (îmbrăcând forma diminuării sau anulării).

Soldul creditor al contului reflectă provizioanele constituite pentru titlurile de plasament existente.

Exemplu:

– Constituirea sau majorarea provizionului se face pe seama cheltuielilor.

			D	C
6863	=	590	1.000.000	1.000.000

– Diminuarea sau anularea provizionului se face pe seama veniturilor.

			D	C
590	=	7863	1.000.000	1.000.000

Constituirea provizioanelor reprezintă o măsură de protecție a capitalului, dar cu implicații fiscale generate de reducerea impozitului pe profit în momentul constituirii lor şi creşterea impozitului pe profit în situația reducerii sau anulării provizioanelor.

În ceea ce priveşte mărimea lor, aceasta trebuie stabilită cu prudență avându-se în vedere evoluția viitoare a unității.

DOINA MARIA ROBU

CAPITOLUL VII

CONTABILITATEA CHELTUIELILOR

Realizarea obiectului de activitate al fiecărui agent economic impune utilizarea tuturor elementelor ce compun procesul muncii (obiectele muncii, mijloacele de muncă şi forţa de muncă). O parte din aceste elemente se consumă în procesul de producţie sau comercializare al unităţii patrimoniale, o altă parte se depreciază, iar altele trebuie să fie remunerate. Indiferent de modul de utilizare, mijloacele materiale şi băneşti şi forţa de muncă folosită în procesul economic al întreprinderii generează cheltuieli de exploatare.

Cheltuielile reprezintă expresia bănească a consumului de muncă vie şi materializată determinat de obţinerea şi desfacerea bunurilor materiale, executarea de lucrări şi prestarea de servicii.

Recuperarea cheltuielilor ocazionate de obţinerea unui bun, prestarea unui serviciu sau executarea unei lucrări se realizează prin includerea lor în costul producţiei obţinute, vânzarea şi încasarea contravalorii de la clienţi.

Dacă termenul generic de "cheltuială" are în vedere totalitatea cheltuielilor ocazionate de desfăşurarea procesului economic la nivelul unei întreprinderi, costul se referă la acele cheltuieli ocazionate de obţinerea unui anumit obiect al producţiei materiale din gama de activitate a agentului respectiv. De aceea, determinarea costului producţiei obţinute, ca obiectiv al contabilităţii de gestiune din fiecare unitate patrimonială, impune o delimitare a cheltuielilor în timp şi spaţiu, precum şi o localizare a lor pe obiecte ale producţiei materiale, adică pe obiecte de calculaţie.

Având în vedere gama foarte variată de cheltuieli care concură la realizarea producţiei unui agent economic, precum şi ponderea diferită a fiecărei cheltuieli la realizarea obiectului de activitate al unităţii este necesară

o cunoaştere în detaliu a structurii costului fiecărui produs, lucrare sau serviciu obținut. De aceea, este utilă gruparea cheltuielilor de exploatare în funcție de diferite criterii, iar analiza fiecărei componente din structura costului şi găsirea modalităților specifice de reducere a acestuia reprezintă o cale de creştere a eficienței activității desfăşurate şi deci, obținerea unor rezultate financiare superioare concurenților.

Determinarea ponderii fiecărui tip de cheltuială în structura costului prezintă importanță, întrucât eforturile de diminuare a costurilor de exploatare trebuie să vizeze reducerea acelor cheltuieli care dețin ponderea cea mai mare.

Astfel cheltuielile de producție pot fi grupate după mai multe criterii, şi anume:

I. După felul activității, cheltuielile de producție se grupează în:

– cheltuieli ale producției de bază;

– cheltuieli ale producției auxiliare;

– cheltuieli ale producției anexe.

II. După natura mijloacelor consumate, cheltuielile de producție se împart în:

– cheltuieli cu munca vie;

– cheltuieli cu munca materializată.

III. În funcție de posibilitatea individualizării lor pe obiecte de calculație (produse, grupe de produse şi activități direct productive) cheltuielile de producție se împart în:

– cheltuieli directe – adică acele cheltuieli legate indisolubil de executarea unui anumit produs, comandă sau lucrare, cheltuieli ce pot fi individualizate pe produs în momentul efectuării lor, ca aparținând unor rezultate precise ale activității desfăşurate cum ar fi: consumul de materii

prime şi materiale directe, salarii de bază ale muncitorilor direct productivi etc.

– cheltuieli indirecte – acele cheltuieli generate de executarea simultană a mai multor produse sau locuri de fabricaţie comune diferitelor produse sau lucrări (reparaţii, amortizări, salariile personalului indirect productiv, contribuţia la asigurările sociale aferentă acestora şi ajutorul de şomaj, care se împart la rândul lor în:

a) cheltuieli comune – aparţinând unei anumite secţii de producţie;

b) cheltuieli de interes general – acestea aparţinând activităţii de ansamblu.

IV. În funcţie de compatibilitatea momentului efectiv al efectuării cheltuielilor de producţie cu perioada de gestiune pe care acestea le afectează:

– cheltuieli curente ale perioadei curente – acestea sunt efectuate şi se includ în totalitatea lor în costul efectiv al producţiei din perioada respectivă;

– cheltuieli anticipate – acestea sunt efectuate în perioada curentă, dar privesc producţia perioadelor viitoare de gestiune în ale căror costuri se includ treptat pe măsura ajungerii lor la scadenţă;

– cheltuieli preliminate – (denumite şi rezerve) sunt acele cheltuieli care urmează a fi efectuate în perioadele viitoare de gestiune, dar care trebuie incluse în costul perioadei curente, evitându-se prin aceasta încărcarea costului produselor cu sumele respective, numai în lunile în care s-au efectuat de fapt cheltuielile ca atare.

V. Criteriul de bază în procesul de formare a costurilor se referă la sistematizarea cheltuielilor de producţie în funcţie de natura lor, prin îmbinarea "elementelor de cheltuială" cu "articolele de calculaţie" care să permită în final şi calculaţia costurilor pe ansamblul producţiei, dar şi pe grupe de produse, produse, lucrări, servicii şi activităţi.

Structura cadru pentru organizarea evidenței cheltuielilor de producție şi a celor de circulație o reprezintă cea oferită de "elementele de cheltuieli" şi anume:

1. Materii prime şi materiale
2. Energie, combustibil, carburanți
3. Cheltuieli de personal
4. Amortizări
5. Servicii externe
6. Cheltuieli financiare
7. Alte cheltuieli

În cadrul lor este necesară o a doua separație a cheltuielilor pe activități fundamentale cum ar fi:

a) activitatea de producție;

b) activitatea comercială;

c) administrația generală.

VI. După comportamentul cheltuielilor față de volumul producției întâlnim gruparea cheltuielilor în:

– cheltuieli fixe (abonamente, chirii, amortismente) – care nu depind de volumul producției;

– cheltuieli variabile – care depind de volumul producției.

Regulamentul privind aplicarea Legii Contabilității precizează că, contabilitatea cheltuielilor se ține pe categorii de cheltuieli, după natura lor, care se grupează astfel:

– cheltuieli de exploatare;

– cheltuieli financiare;

– cheltuieli excepționale;

– cheltuieli cu amortizările şi provizioanele;

– cheltuieli cu impozitul pe profit.

a) *Cheltuielile de exploatare* cuprind:

1. cheltuieli privind consumurile de materii prime, materiale auxiliare, combustibilul, piese de schimb, materiale de plantat, semințe şi alte materiale consumabile, costul de achiziție al obiectelor de inventar consumate sau uzura acestora, costul de achiziție al materialelor nestocate trecute direct asupra cheltuielilor, costul de achiziție al animalelor şi păsărilor, costul de achiziție al energiei şi al apei consumate, precum şi costul mărfurilor vândute şi al ambalajelor;

2. cheltuieli cu lucrările şi serviciile executate de terți cum ar fi: întreținere şi reparații, redevențe, locații de gestiune şi chirii, studii şi cercetări inclusiv sumele plătite pentru contracte de cercetare, precum şi cheltuieli cu alte servicii executate de terți colaboratori cum ar fi: comisioane şi onorarii, cheltuieli de protocol, reclamă şi publicitate, transportul de bunuri şi personal, deplasări, detaşări şi transferări, poştă şi taxe de telecomunicații, servicii bancare şi altele;

3. cheltuieli cu impozitele, taxele şi vărsămintele asimilate suportate de unitatea patrimonială, ca de exemplu: impozitul suplimentar pe salarii, impozitul pe clădiri, alte impozite, taxe şi vărsăminte asimilate cum sunt: taxa pentru folosirea terenurilor proprietate de stat; taxa asupra mijloacelor de transport, cotele prevăzute de lege pentru constituirea fondului special de cercetare-dezvoltare şi a fondului special pentru asigurările sociale ale țărănimii etc.;

4. cheltuieli cu personalul care îmbracă forma: salariilor şi alte drepturi de personal, asigurările şi protecția socială, contribuția unității la asigurările sociale şi contribuția pentru ajutorul de şomaj;

5. alte cheltuieli de exploatare cum ar fi: pierderi din creanțe şi altele.

b) *Cheltuieli financiare* care cuprind: pierderi din creanțe legate de participații, pierderi din vânzarea titlurilor de plasament, diferențe nefavorabile de curs valutar din operațiunile curente şi disponibilitățile în devize, dobânzile curente aferente împrumuturilor primite şi altor datorii privind exercițiul în curs, sconturile acordate clienților, precum şi alte cheltuieli financiare.

c) *Cheltuieli excepționale* reprezentând acele cheltuieli care nu sunt legate de activitatea normală, curentă a unității patrimoniale şi se referă fie la operații de gestiune cum ar fi: despăgubiri, amenzi, penalități, donații şi subvenții acordate (inclusiv donațiile efectuate în scopuri umanitare) şi pierderi din debitori diverşi, fie că se referă la operațiuni de capital cum ar fi: valoarea contabilă a imobilizărilor cedate şi alte cheltuieli excepționale.

d) *Cheltuieli cu amortizările şi provizioanele* care includ: amortizarea imobilizărilor necorporale şi corporale, provizioanele pentru riscuri şi cheltuieli, provizioanele pentru deprecierea stocurilor şi producției în curs de execuție, provizioanele pentru deprecierea creanțelor, provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament, amortizarea primelor de rambursare a obligațiunilor şi provizioanele reglementate.

e) *Cheltuieli cu impozitul pe profit* – cuprinde impozitul calculat asupra profitului, determinat potrivit legii.

7.1. Cheltuieli cu materii prime, materiale şi mărfuri

În general, materiile prime şi materialele constituie baza materială a procesului de exploatare al agenților economici producători. De aceea, ponderea cheltuielilor de această natură este foarte mare, ajungându-se în unele ramuri până la 80% din total. Natura materiilor prime şi materialelor

utilizate în procesul de exploatare este foarte variată şi diferită de la o unitate patrimonială la alta, în funcţie de obiectul de activitate al fiecăreia.

Dacă ne referim la agenţii economici din domeniul circulaţiei mărfurilor, la nivelul acestora, ponderea cea mai mare în structura cheltuielilor de comercializare revine celor determinate de costul aprovizionării mărfurilor vândute.

Având în vedere rolul acestor cheltuieli în procesul de producţie şi de comercializare a bunurilor materiale, a lucrărilor şi a serviciilor, ca şi ponderea însemnată pe care o deţin în structura costului, se utilizează pentru evidenţa lor în contabilitate mai multe conturi, şi anume:

Contul 600 "Cheltuieli cu materiile prime" ţine evidenţa cheltuielilor ocazionate de consumul de materii prime în activitatea de producţie, în scopul obţinerii de produse finite şi semifabricate, executării de lucrări sau prestării de servicii către terţi.

Este un cont de activ care se debitează cu valoarea la preţ de înregistrare a materiilor prime eliberate în consum sau constatate lipsă la inventariere şi neimputabile, precum şi diferenţele de preţ aferente;

Contul 601 "Cheltuieli cu materialele consumabile" este un cont de activ care se debitează cu valoarea la preţ de înregistrare a materialelor consumabile eliberate în consum sau constatate lipsă la inventariere şi neimputabile, precum şi diferenţele de preţ aferente.

Acest cont se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II pentru a pune în evidenţă în mod distinct toată gama de materiale consumabile, astfel:

– 6011 "Cheltuieli cu materialele auxiliare";

– 6012 "Cheltuieli privind combustibilul";

– 6013 "Cheltuieli privind materialele pentru ambalat";

– 6014 "Cheltuieli privind piesele de schimb";

– 6015 “Cheltuieli privind semințele şi materialele de plantat”;

– 6016 “Cheltuieli privind furajele”;

– 6018 “Cheltuieli privind alte materiale consumabile”.

Contul 602 “Cheltuieli privind obiectele de inventar” asigură evidența valorii uzurii obiectelor de inventar inclusă pe cheltuieli, integral sau eşalonat, pe durata mai multor exerciții, în funcție de metoda utilizată de către unitățile patrimoniale. Este un cont de activ care se debitează cu uzura obiectelor de inventar date în folosință, inclusă pe cheltuieli.

Contul 603 “Cheltuieli privind baracamentele şi amenajările provizorii” evidențiază în contabilitate cheltuielile privind baracamentele şi amenajările provizorii vândute clienților de către agenții economici. Este un cont de activ care înregistrează în debit valoarea baracamentelor sau a amenajărilor provizorii ieşite din gestiunea unității prin vânzare, aferentă exercițiului în curs.

Contul 604 “Cheltuieli privind materialele nestocate” înregistrează în debit valoarea materialelor nestocate aprovizionate de la furnizori, aferentă perioadei de gestiune.

Contul 605 “Cheltuieli privind energia şi apa” ține evidența cheltuielilor ocazionate de consumul de energie şi apă necesare desfăşurării activității unității patrimoniale. În debitul acestui cont se înregistrează valoarea consumurilor de energie şi apă efectuate de către unitățile patrimoniale, aferentă exercițiului în curs.

Contul 606 “Cheltuieli cu animalele şi păsările” înregistrează în debit valoarea la preț de înregistrare a animalelor şi păsărilor ieşite din gestiune prin includerea pe cheltuielile exercițiului curent prin vânzări, pierderi din mortalități, lipsuri constatate la inventariere şi neimputabile, precum şi diferențele de preț aferente.

Contul 607 "Cheltuieli privind mărfurile" asigură evidența costului mărfurilor vândute de către unitățile patrimoniale. Este un cont de activ care se debitează cu valoarea la preț de înregistrare a mărfurilor vândute sau constatate lipsă la inventariere, precum şi diferențele de preț aferente.

Contul 608 "Cheltuieli privind ambalajele" ține evidența cheltuielilor privind ambalajele, este un cont de activ şi se debitează cu valoarea la preț de înregistrare a ambalajelor vândute, constatate lipsă la inventariere şi diferențele de preț aferente, precum şi valoarea ambalajelor care circulă în sistem de restituire, nerestituite furnizorilor.

Reflectarea în contabilitate a cheltuielilor cu materiile prime, materialele şi mărfurile diferă în funcție de sistemul de inventar utilizat pentru organizarea contabilității stocurilor, şi anume:

a) în cazul inventarului intermitent:

– la începutul fiecărei perioade de gestiune se înregistrează pe cheltuielile de exploatare valoarea stocurilor de bunuri constatate la sfârşitul exercițiului anterior prin inventariere şi pe baza datelor oferite de contabilitatea de gestiune;

– în cursul exercițiului, toate aprovizionările cu valori materiale de natura celor menționate se înregistrează direct în conturile de cheltuieli specifice, pe baza documentelor primite de la furnizori şi a documentelor întocmite la recepție. De asemenea, eventualele cheltuieli ocazionate de operațiile de aprovizionare se evidențiază mai întâi în conturile de diferențe de preț, după care se includ în aceleaşi conturi de cheltuieli în care au fost înregistrate şi bunurile materiale achiziționate;

– la sfârşitul perioadei de gestiune se determină prin inventariere valoarea stocului final din fiecare materie primă, material sau mărfuri şi se

înregistrează în contabilitate prin debitul contului de stocuri specific şi creditul contului de cheltuieli, corespunzător naturii stocului.

b) în cazul inventarului permanent:

– aprovizionările de valori materiale se înregistrează, în cursul perioadei de gestiune, în conturile de stocuri specifice, iar la sfârşitul perioadei de gestiune, pe baza documentelor primare şi centralizatoare, se înregistrează consumurile sau ieşirile din cursul perioadei, pe conturile de cheltuieli corespunzătoare naturii bunurilor ieşite. Concomitent, asupra aceloraşi locuri de cheltuieli se înregistrează şi diferenţele de preţ aferente, proporţional cu valoarea ieşirilor.

Celelalte categorii de cheltuieli de natura baracamentelor şi amenajărilor provizorii, materialelor nestocate, consumului de energie şi apă, ieşirile de animale şi păsări se înregistrează în contabilitate identic cu cheltuielile privind materiile prime, materialele consumabile şi mărfurile.

7.2. Cheltuieli cu lucrările şi serviciile executate de terţi

Complexitatea proceselor economice şi financiare ce se desfăşoară la nivelul agenţilor economici din sfera producţiei şi circulaţiei mărfurilor face imposibilă asigurarea tuturor lucrărilor şi serviciilor necesare obţinerii şi realizării producţiei din interiorul întreprinderii. De aceea, pentru asigurarea eficienţei activităţii desfăşurate, unităţile patrimoniale intră în relaţii directe cu terţii pe linia asigurării de lucrări şi servicii specializate.

Deşi aceste lucrări şi servicii nu deţin o pondere însemnată în totalul cheltuielilor unui agent economic, ele prezintă o importanţă deosebită pentru economia fiecărei firme, caracterizându-se în acelaşi timp, printr-o mare

diversitate. Pentru a se asigura contabilitatea distinctă a fiecărei categorii de lucrări şi servicii furnizate de terţi se utilizează mai multe conturi specifice şi anume:

Contul 611 "Cheltuieli de întreţinere şi reparaţii" ţine evidenţa cheltuielilor de această natură, executate de terţi şi suportate de unităţile patrimoniale. Este un cont de activ care se debitează cu valoarea lucrărilor de întreţinere şi reparaţii executate de către terţi, aferentă exerciţiului în curs.

Contul 612 "Cheltuieli cu redevenţele, locaţiile de gestiune şi chiriile". Acest cont se debitează cu cheltuielile de natura redevenţelor, locaţiilor de gestiune şi chiriilor datorate de către unităţile patrimoniale, aferente perioadei de gestiune.

Contul 613 "Cheltuieli cu primele de asigurare" evidenţiază cheltuielile cu primele de asigurare stabilite prin contract şi suportate de agenţii economici. Este un cont de activ care înregistrează în debit valoarea primelor achitate conform contractelor de asigurare, aferentă exerciţiului în curs.

Contul 614 "Cheltuieli cu studiile şi cercetările" asigură evidenţa cheltuielilor ocazionate de procurarea de studii şi plata contractelor de cercetare. Este un cont de activ şi se debitează cu valoarea studiilor şi a contractelor de cercetare executate de terţi, aferente exerciţiului în curs.

Contul 621 "Cheltuieli cu colaboratorii" evidenţiază cheltuielile de această natură, suportate de întreprinderi în baza contractelor încheiate cu aceştia. Este un cont de activ, debitându-se cu sumele datorate colaboratorilor pentru prestaţiile efectuate, conform listelor de plată înregistrate de către agenţii economici.

Contul 622 "Cheltuieli privind comisioanele şi onorariile" ţine evidenţa cheltuielilor reprezentând comisioanele datorate pentru cumpărarea sau vânzarea titlurilor de valoare imobilizate sau a celor de plasament,

comisioanele de intermediere, onorariile de consiliere, contencios, expertizare, precum şi a altor cheltuieli similare. Este un cont de activ şi înregistrează în debit sumele datorate privind comisioanele şi onorariile.

Contul 623 "Cheltuieli de protocol, reclamă şi publicitate" este un cont de activ şi înregistrează în debit valoarea facturilor datorate sau achitate cu privire la acțiunile de protocol, reclamă şi publicitate.

Contul 624 "Cheltuieli cu transportul de bunuri şi de personal" ține evidența cheltuielilor privind transportul de bunuri şi de personal executate de către terți şi suportate de unitățile patrimoniale. Este un cont de activ şi se debitează cu valoarea facturilor datorate furnizorilor sau a celor achitate din avansuri de trezorerie pentru transportul de bunuri şi personal, referitoare la perioada de gestiune.

Contul 625 "Cheltuieli cu deplasări, detaşări şi transferări" este un cont de activ şi se debitează cu sumele datorate furnizorilor sau cheltuielile ocazionate de deplasări, detaşări şi transferări decontate.

Contul 626 "Cheltuieli poştale şi taxe de telecomunicații" este un cont de activ şi se debitează cu valoarea serviciilor poştale şi a taxelor de telecomunicații datorate de către unitățile patrimoniale, aferente exercițiului în curs.

Contul 627 "Cheltuieli cu serviciile bancare şi asimilate" evidențiază în contabilitate valoarea cheltuielilor cu serviciile bancare şi asimilate, suportate de unitatea patrimonială. Este un cont de activ care se debitează cu valoarea serviciilor bancare plătite de agenții economici.

Contul 628 "Alte cheltuieli cu serviciile executate de terți" este un cont de activ şi se debitează cu sumele datorate de unitatea patrimonială pentru alte servicii executate de terți, aferente exercițiului în curs.

Exemplu:

– Trecerea la scadență pe cheltuieli de exploatare a valorii RK la mijloace fixe.

			D	C
611	=	471	300.000	300.000

– Valoarea primelor de asigurare pentru o perioadă mai mare de timp, inclusiv perioada curentă.

			D	C
%	=	5121		200.000
613			50.000	
471			150.000	

– Cheltuieli cu transportul de personal pentru luna în curs, datorat unității de transport, pentru care nu s-a primit factura.

			D	C
%	=	408		610.000
624			500.000	
4428			110.000	

– Cheltuieli cu locațiile de gestiune.

			D	C
612	=	462	600.000	600.000

– Valoarea scadentă a chiriei plătită anticipat.

			D	C
612	=	471	250.000	250.000

– Contravaloarea prestațiilor efectuate de colaboratorii unității patrimoniale conform contractelor încheiate.

			D	C
621	=	401	1.000.000	1.000.000

– Cheltuieli cu achiziționarea unui studiu realizat de o unitate specializată.

			D	C
%	=	401		2.440.000
614			2.000.000	
4426			440.000	

– Cheltuieli cu comisioanele şi spezele bancare reținute din contul de disponibil de către unitatea bancară, pentru serviciile efectuate în cursul perioadei de gestiune.

			D	C
627	=	5121	30.000	30.000

– Se înregistrează factura primită de la o unitate specializată pentru publicitatea efectuată agentului economic.

			D	C
%	=	401		146.400
623			120.000	
4426			26.400	

– Se prezintă documentele de cheltuieli justificative de către un angajat al societății, care a efectuat o deplasare în interes de serviciu, diferența de avans se depune în numerar la casierie.

			D	C
%	=	461		500.000
625			400.000	
5311			100.000	

– Se achită în numerar un expert contabil, pentru o expertiză efectuată societății aflată în litigiu cu o altă unitate patrimonială .

			D	C
622	=	5311	2.000.000	2.000.000

– Se înregistrează un consum de timbre fiscale sau poştale.

			D	C
626	=	5321	50.000	50.000

– Se înregistrează o factură primită de la unitatea specializată pentru serviciile de telecomunicații asigurate în cursul lunii.

			D	C
%	=	401		207.400
626			170.000	
4426			37.400	

7.3. Cheltuieli cu impozitele, taxele şi vărsămintele asimilate

Agenții economici au obligația de a vărsa, în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare, la bugetul de stat anumite impozite şi taxe cum sunt: impozitul suplimentar pe salarii, impozitul pe clădiri, taxa pentru folosirea terenurilor proprietate de stat, taxa asupra mijloacelor de transport, cotele pentru constituirea fondului special pentru asigurările sociale ale țărănimii şi pentru constituirea fondului de protecție socială a persoanelor handicapate şi altele.

Reflectarea în contabilitate a acestor sume datorate de unitatea patrimonială, care se constituie în cheltuieli, se realizează cu ajutorul următoarelor conturi:

Contul 631 "Cheltuieli cu impozitul pe salarii" este un cont de activ care ține evidența cheltuielilor reprezentând impozitul suplimentar datorat, potrivit legii, bugetului statului pentru depăşirea fondului total destinat plății salariilor. În debitul acestui cont se înregistrează sumele datorate bugetului de stat sub forma impozitului suplimentar, pentru depăşirea fondului de salarii admisibil.

Contul 635 "Cheltuieli cu alte impozite, taxe şi vărsăminte asimilate". Este un cont de activ care evidențiază alte impozite şi taxe datorate de către unitățile patrimoniale. În debitul acestui cont se înregistrează decontările cu bugetul statului privind: diferențele de preț la gaze şi țiței obținute din producția internă, impozitul pe clădiri, impozitul pe terenuri, taxa pentru folosirea terenurilor proprietate de stat, contribuția la constituirea fondului special pentru cercetare-dezvoltare, a fondului special pentru ajutorarea persoanelor handicapate, a fondului de asigurări sociale ale țărănimii şi altele.

7.4. Cheltuieli cu personalul

Orice proces economic, financiar sau social-cultural poate fi desfăşurat numai în condiţiile utilizării forţei de muncă, care se constituie ca factor activ, dinamizator şi creator de plusvaloare.

De aceea, orice unitate patrimonială, oricât de mică sau mare ar fi ea, utilizează forţă de muncă, generând o serie de cheltuieli cunoscute în literatura de specialitate drept cheltuieli cu munca vie.

În categoria cheltuielilor cu munca vie se cuprind cele legate de salarizarea personalului, care deţin ponderea cea mai mare în structura cheltuielilor cu personalul, contribuţia unităţii la asigurările sociale şi contribuţia unităţii la constituirea fondului de şomaj.

Pentru fiecare din aceste cheltuieli se utilizează câte un cont distinct, şi anume:

Contul 641 "Cheltuieli cu remuneraţiile personalului" evidenţiază cheltuielile ocazionate de salarizarea personalului utilizat de unitatea patrimonială. Este un cont de activ care înregistrează în debitul său valoarea salariilor brute şi a altor drepturi cuvenite personalului, cum ar fi: sporuri, indemnizaţii de conducere, precum şi drepturi de personal pentru care nu s-au întocmit statele de plată, aferente exerciţiului financiar încheiat.

Contul 645 "Cheltuieli privind asigurările şi protecţia socială" este un cont de activ care se debitează cu contribuţia unităţii la asigurările sociale şi la constituirea fondului pentru ajutor de şomaj. Acest cont se dezvoltă pe următoarele conturi sintetice de gradul II, şi anume:

- 6451 "Cheltuieli privind contribuţia unităţii la asigurările sociale";
- 6452 "Cheltuieli privind contribuţia unităţii pentru ajutorul de şomaj";
- 6458 "Alte cheltuieli privind asigurările şi protecţia socială".

7.5. Cheltuieli financiare

Agenții economici nu se limitează numai la activitatea de exploatare, ci se implică şi în activitatea financiară, adică efectuează un ansamblu de operații prin care îşi plasează capitalurile temporare disponibile în activitatea altor unități. De asemenea, în activitate financiară se includ şi operațiile de atragere a capitalului temporar necesar de la persoanele fizice şi juridice care au resurse financiare şi sunt interesate în plasarea lor.

Faptul că orice activitate desfăşurată presupune efectuarea anumitor cheltuieli şi conduce, în mod normal, la obținerea unor venituri, contabilitatea are sarcina de a evidenția distinct cheltuielile şi veniturile rezultate din activitatea desfăşurată.

Astfel se utilizează următoarele conturi:

Contul 663 "Pierderi din creanțe legate de participanți" care înregistrează în debitul său valoarea pierderilor privind creanțele legate de participanți.

Contul 664 "Cheltuieli privind titlurile de plasament cedate" ține evidența cheltuielilor privind diferențele nefavorabile din vânzarea titlurilor de plasament. Este un cont de activ care se debitează cu diferența nefavorabilă dintre valoarea totală a titlului de plasament şi prețul pieței.

Contul 665 "Cheltuieli din diferențele de curs valutar" evidențiază cheltuielile rezultate din diferența de curs valutar nefavorabilă suportate de unitatea patrimonială. În debitul acestui cont se înregistrează diferențele nefavorabile de curs valutar aferente disponibilităților bancare în devize existente în casiere, precum şi existentului în conturile de acreditive deschise în devize, inclusiv a diferențelor nefavorabile rezultate în urma lichidării creanțelor şi datoriilor în valută ale unității.

Contul 666 "Cheltuieli privind dobânzile" este un cont de activ care se debitează cu valoarea dobânzilor datorate aferente împrumuturilor, datoriilor asimilate, datoriilor legate de participanți, valoarea dobânzilor plătite aferente creditelor acordate de bănci în conturile curente şi valoarea dobânzilor aferente creditelor bancare pe termen scurt.

Contul 667 "Cheltuieli privind sconturile acordate". Este un cont de activ care se debitează cu valoarea sconturilor acordate clienților, debitorilor sau băncilor pentru plata anticipată a datoriilor acestora.

Contul 668 "Alte cheltuieli financiare" evidențiază în contabilitate cheltuielile financiare, altele decât cele menționate anterior. Este un cont de activ care are o funcțiune similară conturilor prezentate în această grupă.

7.6. Cheltuieli excepționale

Sunt situații în care activitatea desfăşurată de un agent economic generează anumite cheltuieli cu caracter întâmplător, accidental sau excepțional. Aceste cheltuieli nu sunt legate de activitatea normală, curentă a unității patrimoniale, ci se referă fie la operațiuni de gestiune, fie la operațiuni de capital, evidențiindu-se în contabilitate în conturi distincte şi anume:

Contul 671 "Cheltuieli excepționale privind operațiile de gestiune" care evidențiază în debit valoarea pierderilor din calamități înregistrate la materii prime, obiecte de inventar, baracamente, semifabricate, produse finite, animale şi păsări, mărfuri precum şi diferențele de preț aferente; valoarea debitelor prescrise sau a debitorilor insolvabili scoşi din evidență; valoarea despăgubirilor, amenzilor, penalităților donațiilor şi subvențiilor acordate. Acest cont se dezvoltă pe următoarele conturi sintetice de gradul II:

– 6711 "Despăgubiri, amenzi şi penalități";

– 6712 “Donaţii şi subvenţii acordate”;

– 6714 “Pierderi din debitori diverşi”;

– 6718 “Alte cheltuieli excepţionale privind operaţiile de gestiune”.

Contul 672 “Cheltuieli privind operaţiile de capital” ţine evidenţa cheltuielilor privind operaţiile de capital suportate de unitatea patrimonială. În debitul contului se înregistrează valoarea neamortizată a imobilizărilor necorporale sau corporale cedate.

Şi acest cont se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II:

– 6721 “Cheltuieli privind activele cedate”;

– 6728 “Alte cheltuieli excepţionale privind operaţiile de capital”.

7.7. Cheltuieli cu amortizările şi provizioanele

Ca expresie a capitalului utilizat de unităţile patrimoniale pentru finanţarea activităţii desfăşurate, unele active suportă o depreciere care privită prin prisma factorului timp poate fi ireversibilă sau reversibilă.

Dacă imobilizările de natura mijloacelor fixe şi a amenajărilor de terenuri se depreciază ireversibil ca urmare a utilizării în procesul de producţie, a influenţei factorilor fizico-naturali şi progresului tehnic, anumite active imobilizate şi circulante suferă o depreciere reversibilă.

Astfel, pentru deprecierile ireversibile în contabilitatea întreprinderilor se înregistrează cheltuieli cu amortizarea, iar pentru deprecierile cu caracter reversibil se evidenţiază provizioanele constituite.

Având în vedere caracterul deprecierilor ce pot surveni asupra activelor unei unităţi patrimoniale în contabilitate se utilizează următoarele conturi:

Contul 681 “Cheltuieli de exploatare privind amortizările şi provizioanele” care evidenţiază cheltuielile de exploatare privind amortizările

şi provizioanele suportate de unitatea patrimonială. Este un cont de activ care se debitează cu amortizarea aferentă imobilizărilor corporale şi necorporale; valoarea provizioanelor constituite pentru riscuri şi cheltuieli când acestea privesc exploatarea, valoarea provizioanelor pentru deprecierea imobilizărilor necorporale, corporale şi în curs, valoarea provizioanelor pentru deprecierea materiilor prime, materialelor consumabile, obiectelor de inventar, producției în curs de execuție, produselor, stocurilor aflate la terți, animalelor, păsărilor, mărfurilor, precum şi valoarea provizioanelor constituite pentru creanțe neîncasabile, clienți rău platnici sau aflați în litigiu.

Pentru a asigura o evidență operațională a cheltuielilor privind amortizările şi provizioanele, acest cont se dezvoltă pe următoarele conturi sintetice de gradul II:

- 6811 "Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor";
- 6812 "Cheltuieli de exploatare privind provizioanele pentru riscuri şi cheltuieli";
- 6813 "Cheltuieli de exploatare privind provizioanele pentru deprecierea imobilizărilor";
- 6814 "Cheltuieli de exploatare privind provizioane pentru deprecierea activelor circulante".

Contul 686 "Cheltuieli financiare privind amortizările şi provizioanele" ține evidența cheltuielilor financiare cu amortizările şi provizioanele suportate de către unitatea patrimonială. Este un cont de activ care înregistrează în debit valoarea provizioanelor pentru riscuri şi cheltuieli când acestea privesc activitatea financiară, valoarea primelor de rambursat, valoarea provizioanelor pentru deprecierea imobilizărilor financiare, valoarea provizioanelor constituite pentru deprecierile de natură financiară a creanțelor din conturile

de decontări în cadrul grupului sau cu asociații, şi valoarea provizioanelor privind deprecierea titlurilor de plasament.

Pentru evidența operațională a acestora, acest cont se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II astfel:

- 6862 "Cheltuieli financiare privind provizioane pentru riscuri şi cheltuieli";
- 6863 "Cheltuieli financiare privind provizioane pentru depreciere";
- 6868 "Cheltuieli financiare privind amortizarea primelor de rambursare a obligațiunilor".

Contul 687 "Cheltuieli excepționale privind amortizările şi provizioanele". Este un cont de activ şi se debitează cu valoarea cheltuielilor pentru constituirea provizioanelor reglementate; valoarea provizioanelor constituite pentru riscuri şi cheltuieli când acestea au un caracter excepțional şi valoarea provizioanelor constituite pentru deprecierile excepționale survenite în conturile de debitori diverşi.

Şi acest cont se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II:

- 6871 "Cheltuieli excepționale privind amortizarea imobilizărilor";
- 6872 "Cheltuieli excepționale privind provizioanele pentru riscuri şi cheltuieli";
- 6873 "Cheltuieli excepționale privind provizioanele pentru deprecieri";
- 6874 "Cheltuieli excepționale privind provizioane reglementate".

7.8. Cheltuieli cu impozitul pe profit

Pentru profitul obținut din activitatea desfăşurată, agenții economici au obligația legală de a vărsa la bugetul statului impozitul pe profit.

În acest sens, Ordonanța nr. 70/1994 privind impozitul pe profit a emis următoarele instrucțiuni:

1. Sunt obligați la plata impozitului pe profit următorii contribuabili:

a) Persoanele juridice române, pentru profitul impozabil obținut din orice sursă, atât din țară, cât şi din străinătate. În această categorie de contribuabili se cuprind: regiile autonome, indiferent de subordonare; societățile comerciale, indiferent de forma juridică de organizare şi forma de proprietate (inclusiv cele cu participare de capital străin sau capital integral străin); societățile agricole; organizațiile cooperatiste; instituțiile financiare şi de credit, şi de asemenea persoanele juridice române;

b) Persoanele juridice străine care desfăşoară activități printr-un sediu permanent în România, pentru profitul impozabil aferent acestui sediu. Prin sediu permanent se înțelege locul prin intermediul căruia orice activitate a unei persoane fizice sau juridice străine este, total sau parțial, condusă direct sau prin intermediul unui agent dependent. Sediul permanent include: un birou, inclusiv o conducere, o sucursală, o agenție, o fabrică, un magazin, un atelier, etc. Un sediu permanent nu include folosirea de spații pentru depozitare sau distribuire de mărfuri;

c) Persoanele juridice şi fizice străine care desfăşoară activități în România ca partener într-o asociere ce nu dă naştere unei persoane juridice, pentru toate veniturile rezultate din desfăşurarea acestei activități;

d) Persoanele juridice şi fizice române pentru veniturile dintr-o asociere a acestora care nu dă naştere unei persoane juridice. În acest caz, impozitul datorat de persoanele fizice se calculează, se reține şi se varsă de persoana juridică.

2. Sunt exceptate de la plata impozitului pe profit trezoreria statului pentru operațiunile din fondurile publice derulate prin contul general al

trezoreriei, instituțiile publice pentru fondurile publice constituite, inclusiv pentru veniturile extrabugetare şi disponibilitățile realizate şi utilizate potrivit legii nr. 10/1991 privind finanțele publice.

3. Veniturile şi cheltuielile persoanelor juridice fără scop lucrativ ce se iau în calcul la determinarea profitului impozabil sau numai cele aferente activităților economice desfăşurate cu scopul obținerii de profit.

În această categorie de contribuabili se cuprind: asociațiile, fundațiile, organizațiile sindicale, cultele religioase, partidele politice şi altele asemenea, înființate cu scopul desfăşurării de activități nelucrative, fără a urmări obținerea de profit, caz în care nu devin subiect al impozitării.

Veniturile obținute din activități fără scop lucrativ ale acestor contribuabili şi care nu sunt impozabile includ: cotizațiile membrilor, contribuțiile băneşti sau în natură ale membrilor sau simpatizanților, donațiile şi sumele sau bunurile primite prin sponsorizare; dobânzile şi dividendele obținute din plasarea disponibilităților rezultate din asemenea venituri şi alte venituri de aceeaşi natură.

4. Cota de impozit pe profit este de 38%, cu câteva excepții şi anume:

a) Contribuabilii care obțin venituri şi în domeniul jocurilor de noroc, autorizate potrivit prevederilor legale, inclusiv baruri şi cluburi cu program de noapte, plătesc o cotă adițională pe profit de 22%, dacă ponderea veniturilor realizate din aceste activități depăşeşte 50% din totalul veniturilor;

b) În cazul Băncii Naționale a României, cota de impozit pe profit este de 80% şi se aplică asupra veniturilor rămase după scăderea cheltuielilor deductibile şi a fondului de rezervă, potrivit legii;

c) Profitul impozabil al unei persoane juridice străine realizat printr-un sediu permanent în România se impozitează cu o cotă adițională de impozit pe profitul acesteia de 6,2%. Deci în cazul acestora, impozitul pe profit se

calculează prin aplicarea cotei de 44,2% (38+6,2%) asupra profitului impozabil, caz în care nu se mai aplică impozitul pe dividende

Cota de 6,2% nu se aplică în cazul societăților comerciale persoane juridice române cu participare de capital străin sau cu capital integral străin.

d) Cota de impozit pe profit în cazul contribuabililor care realizează anual cel puțin 80% din venituri din agricultură este de 25%. Prin agricultură se înțelege activitatea desfăşurată în domeniul culturii vegetale, creşterii animalelor, producție, selecție şi piscicultură din care se obțin materii prime, exclusiv cultura florilor, plantelor ornamentale şi tutunului.

Suma impozitului pe profit datorat este egală cu profitul impozabil înmulțit cu cota respectivă de impozit.

Cheltuielile privind obligația întreprinderii de a vărsa la bugetul de stat impozitul pe profit se înregistrează în contabilitate cu ajutorul contului:

691 "Cheltuieli cu impozitul pe profit" care este un cont de activ şi înregistrează în debit valoarea impozitului pe profit datorat de unitățile patrimoniale, calculat în conformitate cu prevederile legale.

Exemplu:

– Se înregistrează impozitul pe profit datorat de o unitate patrimonială.

			D	C
691	=	441	800.000	800.000

DOINA MARIA ROBU

CAPITOLUL VIII

CONTABILITATEA VENITURILOR

Scopul principal al activității desfăşurate de agenții economici productivi este obținerea de bunuri materiale, executarea de lucrări şi prestarea de servicii care să aibă asigurată desfacerea lor pe piață în vederea satisfacerii necesităților de consum productiv, individual sau social.

Corelarea producției obținute cu cerințele pieței reprezintă, în condițiile economiei concurențiale, o condiție de care depinde însăşi existența unității patrimoniale. Astfel, prin vânzarea şi încasarea contravalorii producției obținute, agenții economici realizează venituri din care, în primul rând, se acoperă cheltuielile efectuate şi se obține un profit care trebuie să asigure o eficiență satisfăcătoare pentru întreprindere.

Potrivit Regulamentului de aplicare Legii contabilității, contabilitatea veniturilor evidențiază o serie de elemente, printre care menționez:

1. Contravaloarea produselor, lucrărilor şi serviciilor facturate se constituie ca venit al perioadei de gestiune încă din momentul facturării, indiferent dacă acestea se încasează în cursul aceluiaşi exercițiu sau în exercițiile viitoare;

2. Valoarea producției finite sau în curs de execuție destinată activității investiționale a întreprinderii se constituie, de asemenea, ca venit al perioadei;

3. Valoarea producției finite, semifabricatelor, mărfurilor şi a producției nefinalizate se consideră venit al perioadei de gestiune în care acestea au fost obținute luând în considerare creşterea sau descreşterea stocului la sfârşitul perioadei față de începutul perioadei.

Asemănător cheltuielilor şi pentru venituri se cunosc mai multe criterii de clasificare a lor, printre care menționăm:

I. După felul activității, veniturile se grupează în:

– venituri din activitatea de bază;

– venituri din activități diverse.

II. După stadiul circuitului economic la care se referă, veniturile se grupează în:

– venituri intermediare;

– venituri finale.

III. După perioada de gestiune la care se raportează, veniturile se grupează în:

– venituri ale perioadei curente;

– venituri ale perioadei viitoare.

Regulamentul privind aplicarea Legii contabilității precizează faptul că, contabilitatea veniturilor se ține pe categorii de venituri, după natura lor, grupându-se astfel:

– venituri din exploatare;

– venituri financiare;

– venituri excepționale;

– venituri din diminuarea sau anularea provizioanelor.

a) Veniturile de exploatare cuprind:

– venituri din vânzarea produselor, mărfurilor, lucrărilor executate şi serviciilor prestate;

– venituri din producția stocată, adică variația în plus sau în minus între valoarea la cost de producție efectiv a stocurilor de produse şi producție în curs de la finele perioadei şi valoarea stocurilor inițiale ale produselor şi producției în curs, neluând în calcul provizioanele pentru depreciere constituite pentru acestea;

– veniturile din producția de imobilizări, adică costul lucrărilor şi cheltuielilor efectuate de unitatea patrimonială pentru activitatea de investiții, care se înregistrează ca active corporale sau necorporale;

– veniturile din subvenții de exploatare reprezentând subvențiile primite pentru acoperirea diferențelor de preț şi pentru acoperirea pierderilor, precum şi alte subvenții de care beneficiază unitatea patrimonială din partea statului sau a altor unități patrimoniale;

– alte venituri din exploatarea curentă, ce cuprind veniturile din creanțe recuperate şi alte venituri din exploatare;

– veniturile realizate în avans, ca încasări sau creanțe aferente unor bunuri nelivrate, a unor lucrări sau prestații neefectuate, care nu se consideră venituri ale exercițiului, acestea înregistrându-se în contabilitate într-un cont distinct ce se regăseşte în bilanț.

b) Veniturile financiare reprezintă venituri din participații, venituri din alte imobilizări financiare, venituri din creanțe imobilizate, venituri din titluri de plasament, venituri din diferențe de curs valutar, venituri din dobânzi, venituri din sconturi obținute şi alte venituri financiare.

c) Veniturile excepționale reflectă acele venituri care nu sunt legate de activitatea normală, curentă a unității patrimoniale şi se referă fie la operațiuni de gestiune, fie la operațiuni de capital. În sfera acestora se includ: despăgubiri şi penalități încasate, venituri din cedarea activelor, cotele părți din subvenții pentru investiții virate la rezultatul exercițiului şi alte venituri excepționale (cum ar fi: donații, salarii neridicate şi prescrise şi alte venituri).

Analiza modului de evidențiere în contabilitate a cheltuielilor şi veniturilor relevă o anumită similitudine între grupurile de cheltuieli şi venituri, corespondență menită să asigure comparabilitatea între eforturile

depuse şi rezultatele obținute de agentul economic în cursul unei perioade de gestiune.

8.1. Venituri din vânzări de produse, prestări de servicii şi mărfuri

Majoritatea veniturilor obținute de o unitate patrimonială în cursul unui exercițiu provin din activitatea de exploatare reprezentată de vânzarea de bunuri materiale, executarea de lucrări şi prestarea de servicii, potrivit obiectului de activitate.

Astfel, planul contabil general oferă posibilitatea unei evidențe stricte şi detaliate a veniturilor din activitatea de bază a agentului economic, în funcție de sursa lor de proveniență, cu ajutorul mai multor conturi.

Contul 701 "Venituri din vânzarea produselor finite" este cont de pasiv care se creditează cu prețul de vânzare al produselor finite livrate terților, mai puțin TVA; prețul de vânzare al produselor finite aferent exercițiului în curs pentru care nu s-au întocmit facturi, mai puțin TVA; sumele încasate în avans care se consideră ca venituri ale perioadei de gestiune.

Contul 702 "Venituri din vânzarea semifabricatelor" ține evidența veniturilor din vânzarea semifabricatelor. Este un cont de pasiv care se creditează cu prețul de vânzare al semifabricatelor livrate clienților, mai puțin TVA şi prețul de vânzare al semifabricatelor pentru care nu s-au întocmit facturi mai puțin TVA.

Contul 703 "Venituri din vânzarea produselor reziduale" înregistrează în credit prețul de vânzare al produselor reziduale livrate clienților, mai puțin TVA şi prețul de vânzare al produselor reziduale pentru care nu s-au întocmit facturi, mai puțin TVA.

Contul 704 "Venituri din lucrările executate şi servicii prestate" este un cont de pasiv şi înregistrează în credit: valoarea lucrărilor executate şi serviciilor prestate, calculată pe bază de tarife şi facturată clienților (exclusiv TVA); tarifele lucrărilor executate şi serviciilor prestate (exclusiv TVA) pentru care nu s-au întocmit facturi şi tarifele lucrărilor executate şi serviciilor prestate (mai puțin TVA) încasate în numerar.

Contul 705 "Venituri din studii şi cercetări" cont de pasiv şi înregistrează în credit valoarea studiilor şi a contractelor de cercetare facturate clienților (mai puțin TVA) şi valoarea studiilor şi contractelor de cercetare (mai puțin TVA) pentru care nu s-au întocmit facturi.

Contul 706 " Venituri din revedențe, locații de gestiune şi chirii" este un cont de pasiv şi înregistrează în credit: valoarea redevențelor pentru concesiuni, locații de gestiune şi chirii (mai puțin TVA), pentru care nu s-au întocmit facturi; sumele datorate de personal, reprezentând chiriile care se constituie ca venituri ale unității; valoarea redevențelor pentru concesiuni, locații de gestiune şi chirii (mai puțin TVA) pentru care s-au emis facturi către concesionari, locatari sau chiriaşi; sumele încasate în avans care se constituie ca venituri ale perioadei curente de gestiune; precum şi sumele încasate reprezentând valoare redevențelor datorate pentru concesiuni, locații de gestiune, chirii, precum şi pentru folosirea brevetelor, mărcilor şi a altor drepturi similare.

Contul 707 "Venituri din vânzarea mărfurilor" este un cont de pasiv şi înregistrează în credit prețul de vânzarea al mărfurilor (mai puțin TVA) livrate clienților şi prețul de vânzare al mărfurilor livrate pentru care nu s-au întocmit facturi (mai puțin TVA).

Contul 708 "Venituri din activități diverse" ține evidența veniturilor realizate din diverse activități, cum ar fi: comisioane, servicii prestate în

interesul personalului unității, veniturile din valorificarea ambalajelor, precum şi alte venituri realizate din relațiile cu terții. Este un cont de pasiv şi înregistrează în credit: sumele facturate clienților (mai puțin TVA) reprezentând venituri din activități diverse; sumele datorate de clienți pentru care nu s-au întocmit facturi; valoarea ambalajelor nerestituite de clienți, care circulă în sistem de restituire; sumele datorate de personal reprezentând consumuri efectuate pentru acesta, care se constituie ca venituri ale unității; precum şi sumele încasate în numerar sau în cont, de la terți (mai puțin TVA), reprezentând venituri din activități diverse.

Se observă că organizarea şi evidențierea în contabilitate a veniturilor din vânzări nu este influențată de sistemul de inventar utilizat în contabilitatea stocurilor.

8.2. Venituri din producția stocată

Potrivit noii orientări din domeniul contabilității, stocurile de orice natură sunt considerate aducătoare de venit şi valoarea lor este înregistrată ca venit al perioadei, pe de o parte din necesitatea de a echilibra cheltuielile efectuate în cursul aceleiaşi perioade şi pe această bază determinarea profitului obținut, iar pe de altă parte, determinată de faptul că acestea constituie o valoare, un venit latent, un venit potențial.

Veniturile aferente producției stocate de unitatea patrimonială sunt evidențiate în contabilitate cu ajutorul contului 711 "Venituri din producția stocată". În creditul acestui cont se înregistrează: costul efectiv al baracamentelor obținute din producție proprie; costul efectiv al producției neterminate lucrărilor şi serviciilor în curs de execuție; prețul prestabilit al semifabricatelor, produselor finite şi produselor reziduale obținute la sfârşitul

perioadei precum şi diferenţele dintre preţul prestabilit şi costul efectiv aferent; preţul de înregistrare al animalelor şi păsărilor obţinute din producţie proprie şi diferenţele de preţ aferente. În debitul contului se înregistrează valoarea producţiei în curs terminată şi a lucrărilor şi serviciilor în curs finalizate; valoarea semifabricatelor, produselor finite, produselor reziduale, animalelor şi păsărilor vândute precum şi valoarea baracamentelor vândute sau demolate.

Exemplu:

A. Cazul inventarului permanent

– Relansarea în fabricaţie la începutul lunii a producţiei neterminate constatată la sfârşitul perioadei anterioare.

			D	C
711	=	%	6.000.000	
		331		5.000.000
		332		1.000.000

– Obţinere de produse finite în cursul lunii la preţ de înregistrare.

			D	C
345	=	711	10.000.000	10.000.000

– Descărcare de gestiune la sfârşitul lunii la preţ de înregistrare.

			D	C
711	=	345	10.000.000	10.000.000

– Obţinere de semifabricate din producţie proprie la preţ de înregistrare.

			D	C
341	=	711	3.000.000	3.000.000

– Se înregistrează valoarea baracamentelor demolate în cursul lunii la cost efectiv.

			D	C
711	=	118	200.000	200.000

– Se descarcă gestiunea de produse reziduale livrate la preț de înregistrare.

			D	C
711	=	346	500.000	500.000

– Se obțin produse reziduale la preț de înregistrare.

			D	C
346	=	711	800.000	800.000

– Se descarcă gestiunea de semifabricatele livrate.

			D	C
711	=	341	2.000.000	2.000.000

– La sfârşitul lunii se înregistrează costul efectiv al produselor finite şi semifabricatelor.

			D	C
348	=	711	1.300.000	1.300.000

– Se repartizează diferențele de preț, aferente produselor finite şi semifabricatelor livrate, pe baza coeficientului mediu de repartizare.

			D	C
711	=	348	1.100.000	1.100.000

– Se înregistrează valoarea producției în curs de execuție şi a livrărilor şi serviciilor în curs de execuție (la costul efectiv pe baza inventarului).

			D	C
%	=	711		8.000.000
331			7.000.000	
332			1.000.000	

– Se soldează contul 711 "Venituri din producția stocată".

			D	C
711	=	121	2.900.000	2.900.000

Dacă soldul contului 711 "Venituri din producția stocată" ar fi fost debitor (ceea ce echivalează cu o reducere a stocurilor de producție finită şi în curs de execuție), articolul contabil s-ar întocmi invers, diminuând profitul perioadei de gestiune.

B) În cazul inventarului intermitent:

– La începutul perioadei de gestiune se preiau stocurile înregistrate la sfârşitul perioadei anterioare (la cost efectiv).

			D	C
711	=	%	18.500.000	
		331		5.000.000
		332		1.000.000
		341		2.000.000
		345		10.000.000
		346		500.000

– Concomitent se înregistrează şi diferenţele de preţ.

			D	C
711	=	348	1.100.000	1.100.000

– La sfârşitul perioadei de gestiune, pe baza inventarierii se preiau stocurile la costul efectiv.

			D	C
%	=	711		21.800.000
331			7.000.000	
332			1.000.000	
341			3.000.000	
345			10.000.000	
346			800.000	

– Concomitent se înregistrează şi diferenţele de preţ aferente.

			D	C
348	=	711	1.300.000	1.300.000

Se poate constata faptul că indiferent de modul de organizare a contabilităţii stocurilor (inventar permanent sau intermitent) rezultatele obţinute sunt aceleaşi.

8.3. Venituri din producţia de imobilizări

Deoarece sunt situaţii în care un agent economic îşi asigură o parte din necesităţile tehnico-productive prin efort propriu, în general pe seama lucrărilor de investiţii executate în regie proprie, această componentă a producţiei se constituie drept venit şi trebuie evidenţiată distinct în contabilitate.

Acest lucru se realizează cu ajutorul următoarelor conturi:

Contul 721 "Venituri din producţia de imobilizări necorporale" este un cont de pasiv cu ajutorul căruia se ţine evidenţa veniturilor realizate din producţia de imobilizări necorporale. În creditul acestui cont se înregistrează: lucrări şi proiecte de cercetare-dezvoltare efectuate pe cont propriu; valoarea concesiunilor, brevetelor, licenţelor şi altor drepturi şi valori similare, realizate pe cont propriu, precum şi valoarea imobilizărilor necorporale în curs, realizate pentru nevoi proprii.

Contul 722 "Venituri din producţia de imobilizări corporale" se creditează cu costul efectiv al imobilizărilor corporale obţinute din producţia proprie, precum şi cu valoarea imobilizărilor corporale în curs.

Exemplu:

– Se înregistrează costul efectiv al unui studiu de cercetare a pieței de desfacere.

			D	C
203	=	721	3.000.000	3.000.000

– Se înregistrează costul efectiv al unui program informatic realizat pe cont propriu.

			D	C
208	=	721	4.500.000	4.500.000

– Se obține din activitatea de investiții în regie mijloace fixe (o construcție).

			D	C
212	=	722	20.000.000	20.000.000

– Se înregistrează obținerea unui brevet de invenții ca rezultat al activității de cercetare a societății.

			D	C
205	=	721	5.000.000	5.000.000

– La sfârşitul perioadei de gestiune se înregistrează cheltuielile efectuate cu activitatea de cercetare, pentru un prototip nefinalizat.

			D	C
230	=	721	3.800.000	3.800.000

– Se înregistrează la sfârşitul lunii, lucrările efectuate şi nefinalizate pentru o investiție în regie.

			D	C
231	=	722	8.000.000	8.000.000

8.4. Venituri din subvenții de exploatare

Unitățile patrimoniale (în general regiile autonome şi societățile comerciale cu capital de stat) pot primi de la bugetul statului anumite resurse financiare pentru acoperirea pierderilor, pentru diferențe de preț la produse subvenționate şi altele.

Aceste sume alocate de la bugetul de stat constituie pentru agentul economic beneficiar venituri din subvenții de exploatare care se evidențiază în contabilitate cu ajutorul contului 741 "Venituri din subvenții de exploatare". Este un cont de pasiv care înregistrează în credit subvențiile de exploatare primite sau care urmează a fi primite pentru acoperirea pierderilor şi diferențelor de preț primite sau care urmează a se primi pentru produsele subvenționate.

Exemplu:

– Subvențiile de la bugetul de stat, pentru acoperirea diferențelor de preț la produse.

			D	C
445	=	741	6.000.000	6.000.000

– Subvenţiile primite de la bugetul de stat pentru acoperirea pierderilor din exerciţiul încheiat.

			D	C
5121	=	741	7.500.000	7.500.000

8.5. Alte venituri din exploatare

În activitatea desfăşurată de un agent economic este posibilă şi apariţia de alte venituri de exploatare, decât cele menţionate şi anume: din creanţe recuperate, din chirii, despăgubiri etc. Pentru evidenţierea veniturilor de această natură, în contabilitate se utilizează două conturi distincte şi anume:

Contul 754 "Venituri din creanţe reactivate" care înregistrează în credit contravaloarea creanţelor faţă de clienţi şi debitori diverşi reactivate.

Contul 758 "Alte venituri din exploatare" care se creditează cu veniturile realizate din exploatarea curentă din despăgubiri, chirii etc.

Exemplu:

– Se reactivează o creanţă faţă de un client pentru produsele livrate acestuia.

			D	C
411	=	754	1.200.000	1.200.000

– Se reactivează creanţa faţă de un debitor insolvabil (concomitent se înregistrează şi în creditul contului 8034 "Debitori scoşi din activ, urmăriţi în continuare").

			D	C
461	=	754	800.000	800.000

– Se înregistrează rata scadentă din chiria încasată anticipat de la locatarii căminului societății.

			D	C
472	=	758	150.000	150.000

8.6. Venituri financiare

Criteriul eficienței economice trebuie să stea la baza tuturor deciziilor şi activităților desfăşurate de un agent economic. Derularea de operațiuni cu caracter financiar constituie calea principală de a asigura migrarea capitalului sub forma plasării celui temporar disponibil sau atragerii celui necesar. De aceea, activitatea financiară prezintă o importanță deosebită pentru asigurarea flexibilității şi mobilității capitalului, iar dacă este bine orientată, această activitate poate conduce la obținerea de profituri însemnate de către agentul economic implicat.

Pentru desfăşurarea activității cu caracter financiar, unitățile patrimoniale au la îndemână multiple posibilități care fructificate, conduc la obținerea de venituri reflectate în contabilitate cu ajutorul următoarelor conturi:

Contul 761 "Venituri din participații" ține evidența veniturilor încasate pentru participațiile la capitalul altor societăți. În creditul contului se vor înregistra dividendele încasate de unitatea patrimonială de la societățile la care se dețin titluri de participare.

Contul 762 "Venituri din alte imobilizări financiare" ține evidența veniturilor din titlurile imobilizate ale activității de portofoliu şi alte imobilizări financiare. În creditul contului se înregistrează dividendele aferente altor titluri imobilizate.

Contul 763 "Venituri din creanțe imobilizate" evidențiază în creditul său dobânzile aferente împrumuturilor pe termen lung sau scurt acordate altor societăți.

Contul 764 "Venituri din titluri de plasament" asigură evidențierea veniturilor nete rezultate din vânzarea titlurilor de plasament şi se creditează cu diferențele favorabile pentru valoarea totală a titlurilor de plasament şi prețul de cesiune al acestora.

Contul 765 "Venituri din diferențe de curs valutar" evidențiază în contabilitate diferențele favorabile de curs valutar rezultate din operațiunile curente efectuate în devize sau aferente disponibilităților în devize. În creditul contului se înregistrează diferențele favorabile de curs valutar rezultate în urma lichidării creanțelor şi datoriilor în valută ale unității, precum şi diferențele favorabile de curs valutar aferente disponibilităților bancare în devize, disponibilităților în devize existente în casierie şi existentului în conturile de acreditive deschise în devize.

Contul 766 "Venituri din dobânzi" ține evidența veniturilor financiare din dobânzile cuvenite pentru disponibilitățile din conturile bancare, pentru împrumuturile acordate sau pentru livrările pe credit comercial. Acest cont se creditează cu: dobânzile cuvenite aferente împrumuturilor acordate în cadrul grupului, dobânzile aferente sumelor datorate de către debitori diverşi, dobânzile *de primit* aferente disponibilităților din conturile curente precum şi dobânzile încasate în avans care se constituie ca venituri ale perioadei curente de gestiune.

Contul 767 "Venituri din sconturi obținute" se creditează cu valoarea sconturilor acordate unității patrimoniale de către furnizorii săi sau de alți creditori.

Contul 768 "Alte venituri financiare" funcționează similar conturilor de venituri financiare prezentate, asigurând evidența veniturilor obținute din diferențe între valoarea contabilă şi valoarea de piață a titlurilor de plasament imediat negociabile, deținute în portofoliul unității.

Exemplu:

– Se evidențiază dividendele cuvenite pentru participația deținută în capitalul unei societăți în cadrul grupului.

			D	C
4511	=	761	1.000.000	1.000.000

– Se înregistrează prețul de vânzare al unor acțiuni cedate în favoarea altei unități din cadrul grupului.

			D	C
4511	=	762	10.000.000	10.000.000

– Se vinde la bursă un pachet de acțiuni, prețul de vânzare este mai mare decât prețul plătit de societate la cumpărarea lor.

			D	C
5311	=	%	16.000.000	
		503		15.000.000
		764		1.000.000

– Se restituie un credit bancar pe termen mijlociu, ajuns la scadență. În momentul rambursării cursul de schimb valutar a scăzut.

			D	C
1621	=	%	9.000.000	
		5124		8.500.000
		765		500.000

– Se înregistrează dobânda cuvenită pentru împrumutul acordat pe termen lung altei societăți.

			D	C
2678	=	763	800.000	800.000

– Se înregistrează valoarea unui scont obținut de la un furnizor pentru datoria achitată anticipat.

			D	C
401	=	%	500.000	
		5121		450.000
		767		50.000

– Se înregistrează dobânda cuvenită pentru disponibilitățile din contul curent.

			D	C
5187	=	766	120.000	120.000

8.7. Venituri excepționale

Veniturile excepționale nu sunt determinate de activitatea curentă, normală a unităților patrimoniale, ele având un caracter accidental şi întâmplător.

Sub aspectul dimensiunii lor, aceste venituri au influență nesemnificativă asupra rezultatului financiar global al unității.

Evidența veniturilor cu caracter excepțional realizate de o unitate patrimonială se ține pe două grupe distincte şi anume: venituri din operații de gestiune şi venituri din operații de capital, cu ajutorul conturilor distincte:

Contul 771 "Venituri excepționale din operații de gestiune" care evidențiază acele venituri ce nu sunt legate de activitatea normală, curentă a unității patrimoniale, dar care se referă la operațiuni de exploatare. În creditul acestui cont se înregistrează: bunurile sau valorile primite prin donații sau cu titlu gratuit; drepturile de personal neridicate după prescrierea acestora; valoarea lipsurilor constatate la inventariere şi imputate persoanelor vinovate, precum şi sumele încasate din despăgubiri şi penalități.

Pentru a fi operațional acest cont se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II astfel:

– 7711 "Venituri din despăgubiri şi penalități";

– 7718 "Alte venituri excepționale din operații de gestiune".

Contul 772 "Venituri din operații de capital" se creditează cu prețul de vânzare al elementelor de activ cedate (exclusiv TVA); cu cota parte a subvențiilor pentru investiții virate asupra rezultatului exercițiului financiar, precum şi cu alte venituri excepționale din operații de capital.

Şi acest cont se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II, astfel:

– 7721 "Venituri din cedarea activelor";

– 7727 "Subvenții pentru investiții virate la venituri";

– 7728 "Alte venituri excepționale din operații de capital".

Exemplu:

– Se primeşte cu titlu gratuit un lot de materii prime .

			D	C
300	=	7718	500.000	500.000

– Se încasează o despăgubire datorată de un furnizor pentru nerespectarea unor clauze contractuale.

			D	C
5121	=	7711	1.500.000	1.500.000

– Se vinde un mijloc fix .

			D	C
461	=	%	12.200.000	
		7721		10.000.000
		4427		2.200.000

– Se înregistrează prescrierea drepturilor de personal neridicate .

			D	C
426	=	7718	2.000.000	2.000.000

– Se virează la rezultatul exercițiului cota parte din subvențiile aferente exercițiului în curs.

			D	C
131	=	7727	55.000	55.000

– Se încasează o penalitate pentru livrarea cu întârziere a materiilor prime .

			D	C
5121	=	7711	250.000	250.000

– Se înregistrează valoarea materiilor prime lipsă din gestiune imputate persoanelor vinovate (inclusiv TVA).

			D	C
461	=	%	244.000	
		7718		200.000
		4427		44.000

– Concomitent se înregistrează descărcarea gestiunii pentru materiile prime lipsă şi imputate.

			D	C
600	=	300	200.000	200.000

8.8. Venituri din provizioane

Provizioanele, ca instrumente de protecţie a agenţilor economici împotriva riscurilor, deprecierilor şi cheltuielilor cu caracter previzibil dar incert, sunt generatoare de venituri la sfârşitul perioadei de gestiune, când acestea se analizează şi se decide, după caz:

– diminuarea sau anularea provizioanelor atunci când riscul asigurat prin provizion nu a atins dimensiunile prevăzute iniţial sau nu s-a produs, operaţie care se realizează prin majorarea veniturilor perioadei de gestiune;

– când riscul, cheltuiala sau deprecierea s-a produs se înregistrează consumarea sau diminuarea provizioanelor tot prin majorarea veniturilor;

Acest lucru se realizează în contabilitate prin intermediul conturilor din grupa 78 “Venituri de provizioane” din care fac parte :

Contul 781 “Venituri din provizioane privind activitatea de exploatare” care asigură evidenţa veniturilor obţinute din reluarea provizioanelor pentru

riscuri şi cheltuieli, reluarea provizioanelor pentru deprecierea imobilizărilor şi reluarea provizioanelor pentru deprecierea activelor circulante. Acest cont se creditează cu: sumele reprezentând anularea sau diminuarea provizioanelor pentru riscuri şi cheltuieli; sumele reprezentând anularea sau diminuarea provizioanelor pentru deprecierea imobilizărilor; sumele reprezentând anularea sau diminuarea provizioanelor pentru deprecierea stocurilor şi producției în curs de execuție; precum şi sumele reprezentând anularea sau diminuarea provizioanelor pentru deprecierea creanțelor-clienți.

Pentru a fi operațional, acest cont se dezvoltă pe următoarele conturi sintetice de grad II, astfel:

- 7812 "Venituri din provizioane pentru riscuri şi cheltuieli";
- 7813 "Venituri din provizioane pentru deprecierea imobilizărilor";
- 7814 "Venituri din provizioane pentru deprecierea activelor circulante".

Contul 786 "Venituri financiare din provizioane" asigură evidența veniturilor obținute din reluarea provizioanelor privind deprecierea imobilizărilor financiare şi pentru deprecierea titlurilor de plasament, reluarea provizioanelor pentru riscuri şi cheltuieli când acestea privesc activitatea financiară, precum şi reluarea provizioanelor pentru deprecierea creanțelor din conturile de decontări din cadrul grupului sau societății. Acest cont se creditează cu: sumele reprezentând anularea sau diminuarea provizioanelor pentru riscuri şi cheltuieli; sumele reprezentând anularea sau diminuarea provizioanelor privind deprecierea imobilizărilor financiare; sumele reprezentând anularea sau diminuarea provizioanelor pentru deprecierea creanțelor "Decontări în cadrul grupului şi cu asociați", precum şi cu sumele reprezentând anularea sau diminuarea provizioanelor pentru deprecierea titlurilor de plasament.

Pentru a fi operațional, contul se dezvoltă pe următoarele conturi sintetice de gradul II:

– 7862 "Venituri din provizioane pentru riscuri şi cheltuieli";

– 7863 "Venituri din provizioane pentru deprecieri".

Contul 787 "Venituri excepționale din provizioane" asigură evidența în contabilitate a veniturilor excepționale din amortizarea imobilizărilor corporale sau necorporale, reluarea provizioanelor pentru riscuri şi cheltuieli şi reluarea provizioanelor pentru deprecieri reglementate. În creditul acestui cont se înregistrează: sumele reprezentând anularea sau diminuarea provizioanelor reglementate; sumele reprezentând anularea sau diminuarea provizioanelor pentru riscuri şi cheltuieli; sumele reprezentând anularea sau diminuarea provizioanelor pentru deprecierea creanțelor – debitori diverşi; precum şi sumele reprezentând diminuarea sau anularea provizioanelor aferente imobilizărilor corporale sau necorporale.

Şi acest cont prezintă o structură detaliată pe conturi sintetice de grad II, astfel:

– 7872 "Venituri excepționale din provizioane pentru riscuri şi cheltuieli";

– 7873 "Venituri excepționale din provizioane pentru deprecieri";

– 7874 "Venituri excepționale din provizioane reglementate".

Exemplu:

– Se constituie provizioane pentru litigii şi pentru reparații capitale la mijloace fixe .

			D	C
6812	=	%	6.200.000	
		1511		1.200.000
		1513		5.000.000

– S-a înregistrat plata litigiului, iar reparația capitală în valoare mai mică decât provizionul constituit (se înregistrează consumul provizionului).

			D	C
%	=	7813		5.700.000
1511			1.200.000	
1513			4.500.000	

– Partea de provizion pentru RK se anulează.

			D	C
1513	=	7812	500.000	500.000

CAPITOLUL IX

CONTABILITATEA REZULTATULUI EXERCIȚIULUI

9.1. Determinarea rezultatului

Unul din motivele determinante pentru existența şi dezvoltarea oricărui agent economic îl constituie acela al organizării şi desfăşurări întregii activități pe principii de eficiență economică şi financiară. Cea mai concretă formă de manifestare a eficienței la nivelul unei unități patrimoniale o reprezintă rezultatele obținute în urma desfăşurării activității.

Din punct de vedere contabil, rezultatul exercițiului (rezultatul financiar) reprezintă diferența între totalul veniturilor realizate în cursul perioadei de gestiune şi totalul cheltuielilor efectuate. Dacă veniturile obținute sunt mai mari decât cheltuielile exercițiului, rezultatul financiar se concretizează în profit, iar în situația inversă, aceasta îmbracă forma pierderilor.

Conform art. 19 din Legea contabilității, profitul sau pierderea se stabileşte lunar.

În acest sens, conturile de cheltuieli şi conturile de venituri, în care se înregistrează în raport de natura lor cheltuielile şi respectiv veniturile, se închid prin rezultatul exercițiului.

Conform Regulamentului de aplicare a Legii contabilității, rezultatul exercițiului (profitul sau pierderea) cuprinde rezultatul curent, rezultatul excepțional şi impozitul pe profit.

Rezultatul curent reprezintă diferența dintre veniturile din operațiunile curente, adică veniturile din exploatare şi veniturile financiare şi cheltuielile curente, respectiv cheltuielile de exploatare şi cheltuielile financiare.

Rezultatul excepțional se determină prin diferența dintre veniturile şi cheltuielile excepționale, ca urmare a unor operațiuni efectuate de unitatea patrimonială care nu sunt legate de activitatea normală, curentă a acesteia.

Rezultatul exercițiului este reflectat de soldul final al contului de profit şi pierdere supus repartizării.

Contabilitatea rezultatului exercițiului urmăreşte realizarea a două obiective principale, şi anume:

– evidența procesului concret al formării rezultatelor financiare;

– repartizarea profitului obținut pe destinațiile legale sau reflectarea modului de acoperire a pierderilor.

Pentru atingerea acestor obiective, în contabilitate se utilizează conturi specifice şi anume:

Contul 121 "Profit şi pierderi" evidențiază profitul sau pierderea realizată în cursul exercițiului. Acest cont înregistrează în credit: la sfârşitul lunii sumele înregistrate în creditul conturilor de venituri; pierderile realizate în exercițiile precedente care diminuează capitalul social; pierderile realizate în exercițiile precedente care nu au fost repartizate precum şi pierderea realizată în exercițiul precedent suportată de întreprinzător. În debitul acestui cont se evidențiază: la sfârşitul lunii, cheltuielile colectate în conturile de cheltuieli; profitul realizat în exercițiile precedente, destinat măririi capitalului social; rezervele constituite din profitul realizat în exercițiul precedent; profitul realizat în exercițiul precedent, nerepartizat, precum şi pierderea rezultată din exercițiul anterior acoperită din profitul realizat în perioada

curentă; profitul realizat în exercițiul precedent cuvenit întreprinzătorului; precum şi profitul realizat în exercițiul precedent, destinat repartizării.

Soldul creditor al contului reprezintă profitul realizat, dacă veniturile depăşesc cheltuielile, iar *soldul debitor* reprezintă pierderea realizată, dacă cheltuielile depăşesc veniturile.

Contul 129 "Repartizarea profitului" evidențiază procesul concret al repartizării profitului pe destinațiile prevăzute de lege. Este un cont de activ care se debitează cu: rezervele constituite din profitul realizat în exercițiile precedente; profitul realizat în exercițiul curent, repartizat pentru constituirea fondului de dezvoltare; profitul realizat în exercițiul curent, repartizat pentru constituirea fondului de participare la profit; profitul realizat în exercițiul curent, repartizat pentru constituirea fondului de creştere a resurselor proprii de finanțare, precum şi profitul realizat, repartizat pentru plata dividendelor. În creditul contului se înregistrează profitul realizat în exercițiul precedent, destinat repartizării.

Soldul debitor al contului exprimă repartizările din profit efectuate în cursul anului.

Legat de evidența rezultatului exercițiului se mai utilizează un cont specific şi anume 107 "Rezultatul reportat" care evidențiază rezultatul sau partea din rezultatul exercițiului precedent a cărei repartizare a fost amânată de adunarea generală a acționarilor sau asociaților.

Se debitează cu pierderea realizată în exercițiile precedente care nu a fost repartizată; profitul realizat în exercițiile precedente destinat creşterii capitalului social sau virat la rezerve. În creditul contului se înregistrează: rezervele utilizate pentru acoperirea pierderilor din exercițiile anterioare; profitul realizat în exercițiile precedente nerepartizat şi pierderea reportată din exercițiul anterior, acoperită din profitul realizat în perioada curentă; precum

şi pierderile realizate în exercițiile precedente care diminuează capitalul social.

Soldul debitor al contului reflectă pierderea nerepartizată, iar *soldul creditor* reflectă profitul nerepartizat.

După închiderea conturilor de cheltuieli şi venituri se stabileşte cu ajutorul contului 121 "Profit şi pierderi" situația rezultatului exercițiului înainte de impozitare.

Plecând de la rezultatul exercițiului înainte de impozitare se determină rezultatul fiscal sau impozabil. Relația de calcul este:

Rezultatul impozabil (rezultat fiscal) = Rezultatul exercițiului înainte de impozitare + Cheltuieli nedeductibile din rezultatul fiscal – Deducerile fiscale (reducerile fiscale)

Din categoria cheltuielilor nedeductibile pot face parte: depăşiri privind cheltuielile de protocol; depăşiri la cheltuieli de transport; provizioane nedeductibile; amenzi şi penalități şi alte cheltuieli nedeductibile.

Deducerile fiscale se pot identifica cu: rezervele legale constituite din profitul brut; reducerile din profit aferente sumelor din fondul de investiții; pierderi din anii precedenți etc.

Deoarece contul de rezultate este prezentat având la bază structura activității unei întreprinderi în activități de exploatare, financiare şi excepționale, acesta permite formarea, pe baza informațiilor din acest document de sinteză contabilă, a unor mărimi valorice ce caracterizează comportamentul economic al unei unități patrimoniale numite solduri intermediare de gestiune.

De fapt, soldurile intermediare de gestiune sunt indicatori sub formă de marje ce pun în evidență etapele formării rezultatului exercițiului în strânsă

conexiune cu structura de venituri şi de cheltuieli aferente activităţilor unei întreprinderi.

Soldurile intermediare de gestiune sunt utilizate în practica contabilă europeană de dată relativ recentă şi sunt impuse îndeosebi de două cerinţe majore, cum ar fi:

– analiza economico-financiară a unităţilor patrimoniale plecând de la datele contabile, în general, şi de la documentele contabile de sinteză în special;

– funcţionarea contabilităţii naţionale.

Privite din perspectiva contabilităţii naţionale, soldurile intermediare de gestiune sunt considerate un instrument esenţial al uniformizării conţinutului informaţiei la nivel microcontabil şi puntea de legătură între acest nivel şi conturile naţionale.

În unele ţări europene stabilirea soldurilor intermediare de gestiune are un caracter obligatoriu. La noi, instituţiile de normalizare contabilă nu au prevăzut obligativitatea întocmirii unui document care să redea soldurile intermediare de gestiune.

Dar, structura contului de profit şi pierdere acceptată şi adoptată de ţara noastră permite întocmirea soldurilor intermediare de gestiune răspunzând astfel atât nevoilor unităţilor patrimoniale în analizele economico-financiare, cât şi funcţionării Sistemului Conturilor Naţionale, aceasta fiind una din finalităţile reformei contabile din ţara noastră.

Dintre soldurile intermediare de gestiune fac parte:

– marja comercială;
– producţia exerciţiului;
– valoarea adăugată;
– excedentul brut din exploatare;

– rezultatul din exploatare;
– rezultatul curent al exercițiului;
– rezultatul excepțional;
– rezultatul exercițiului.

Marja comercială este primul sold intermediar de gestiune şi se referă la activitatea comercială desfăşurată de întreprinderile de distribuție sau de partea pur comercială desfăşurată de întreprinderile producătoare. Pentru întreprinderile de distribuție (cu activitate de comerț) aceasta este un indicator esențial, pentru că se referă la activitatea de bază a unității şi devine un indicator important în activitatea de analiză şi gestionare, cu cât este mai detaliat pe produse sau pe grupe de produse.

Acest indicator mai este denumit şi marja brută şi se exprimă adesea ca un procent din cifra de afaceri (volumul vânzărilor). Se calculează astfel:

Vânzări de mărfuri – Costul mărfurilor vândute = **marja comercială**

Producția exercițiului este un indicator care permite evaluarea performanțelor anuale ale unităților patrimoniale. Nu are un caracter omogen, deoarece producția vândută este exprimată la nivelul prețului de vânzare, în timp ce producția stocată şi imobilizată este exprimată la nivelul costurilor de producție. Se calculează astfel:

Producția vândută ± variația de producție stocată (stoc final – stoc inițial) + producția imobilizată = **producția exercițiului**

Valoarea adăugată măsoară crearea de valoare, ori creşterea de valoare pe care întreprinderea o aduce bunurilor şi serviciilor provenite de la terți, în exercitarea activității sale. Acest sold intermediar de gestiune este o valoare adăugată brută care realizează legătura între microcontabilitate şi

macrocontabilitate deoarece introducerea în contabilitatea de întreprindere a acestui sold intermediar uşurează calculul acestui indicator în contabilitatea națională (obținut prin agregarea valorilor adăugate la nivel microeconomic şi numit la nivel macroeconomic Produs Intern Brut) şi conduce la îmbunătățirea calității informației economice în general.

La nivel microeconomic valoarea adăugată este un indicator ce permite măsurarea puterii economice a unităților patrimoniale şi se poate calcula prin două procedee:

a) ca *diferență* între producția globală a exercițiului şi consumurile de bunuri şi servicii furnizate de terți pentru această producție (numit şi consum intermediar);

Marja comercială + Producția exercițiului – consumul intermediar = **Valoarea adăugată**

b) prin *adiționarea* diverselor elemente ce compun valoarea adăugată cum ar fi remunerațiile tuturor factorilor de producție, inclusiv ai statului cât şi autofinanțarea întreprinderii, respectiv: cheltuielile de personal, cheltuieli financiare, impozite, taxe şi vărsăminte asimilate legate de activitatea întreprinderii, cheltuieli cu amortismentele şi provizioanele, impozitul pe profit, partea de rezultat trecută la rezerve şi alte elemente de valoare adăugată.

Impozite, taxe şi vărsăminte asimilate + Cheltuieli de personal + Alte cheltuieli ale gestiunii curente + Dotații cu amortismente şi provizioane + Cheltuieli financiare + Alte elemente de valoarea adăugată = **Valoare adăugată**

Excedentul brut din exploatare. Mărimea acestui indicator constituie resursa rezultată din exploatare pentru ca întreprinderea să-şi mențină şi să-şi

dezvolte potențialul productiv şi să remunereze capitalurile utilizate şi statul. Acest sold nu este influențat nici de sistemul de amortizare practicat şi nici de activitatea financiară a întreprinderii, fapt ce determină să fie considerat ca indicator esențial în analizele de gestiune şi în efectuarea analizelor comparative între întreprinderi. Se calculează astfel:

Valoarea adăugată produsă + Subvenții de exploatare – Impozite, taxe şi vărsăminte asimilate – Cheltuieli de personal = **Excedent brut din exploatare**

Acest indicator măsoară resursele pe care întreprinderea le atrage în exploatarea sa şi care îi vor permite reînnoirea investițiilor, remunerarea capitalurilor împrumutate şi retribuirea capitalului propriu.

Excedentul brut de exploatare facilitează compararea în timp şi spațiu, căci el neutralizează efectul modului de finanțare şi caracterul eventual parțial al anumitor calcule.

Rezultatul din exploatare evaluează rentabilitatea economică a unei întreprinderi referindu-se la activitatea curentă inclusiv operațiunile efectuate în exercițiile anterioare dar aferente exercițiului curent. Nu este luată în calcul activitatea corespunzătoare operațiilor financiare şi excepționale. Se calculează astfel:

Rezultatul din exploatare = Excedentul brut din exploatare + Alte venituri din exploatare + Venituri din provizioane privind exploatarea – Alte cheltuieli din exploatare – Cheltuieli de exploatare privind amortizările şi provizioanele

Acest rezultat este utilizat în compararea performanțelor întreprinderilor ce au politici financiare diferite.

Rezultatul curent al exercițiului este soldul intermediar de gestiune ce apare în contul de profit şi pierderi şi care decurge din activitatea curentă a întreprinderii (de exploatare şi financiară) excluzând operațiunile excepționale. Operațiunile financiare sunt incluse în operațiuni curente, indiferent de caracterul lor ordinar, obişnuit sau excepțional.

El degajă rezultatul generat de activitatea normală, curentă, obişnuită şi se calculează astfel:

Rezultatul curent al exercițiului = Rezultatul din exploatare + Venituri financiare – Cheltuieli financiare

Rezultatul excepțional reprezintă soldul intermediar de gestiune care sintetizează rezultatul activității cu caracter de excepție a întreprinderii, fie că se referă la operațiuni de gestiune, fie la operațiuni de capital. Se calculează astfel:

Rezultatul excepțional = Venituri excepționale – Cheltuieli excepționale

El permite a se aprecia influența rezultatelor excepționale în rezultatul final.

Rezultatul exercițiului (profit sau pierderi) reprezintă suma dintre rezultatul curent şi rezultatul excepțional, diminuată cu impozitul pe profit. Se calculează astfel:

Rezultatul exercițiului = Rezultatul curent al exercițiului + Rezultatul excepțional – Impozitul pe profit

Astfel, rezultatul exercițiului din contul de profit şi pierderi reprezintă soldul final al contului de profit şi pierderi supus repartizării.

Sistematic, soldurile intermediare de gestiune se prezintă astfel:

Tabelul SIG

Venituri (col. 1)	Cheltuieli (col. 2)	Solduri intermediare de gestiune col. 1 – col. 2	Exercițiul	
			N	N–1
• Vânzări de mărfuri (cont 707) Producția vândută (cont 701-707) Producția stocată (cont 711) Producția imobilizată	• Costul mărfurilor vândute (607) sau Destocaj de producție (711)	• Marja comercială Producția exercițiului		
• Producția exercițiului • Marja comercială	• Consumația exerci-țiului provenind de la terți: – materii prime şi materiale consumabile (600-601); – energie şi apă (605); – lucrări şi servicii executate de terți (61, 62); – alte cheltuieli materiale (602, 603, 604-606).	• Valoarea adăugată		
• Valoarea adăugată Subvenții de exploatare (cont 74)	• Impozite şi vărsăminte asimilate (63) • Cheltuieli cu personalul: – salarii personal (641); – asigurări şi protecție socială (645).	• Excedentul brut (sau insuficiența brută) din exploatare		
• Excedentul brut din exploatare Alte venituri din exploatare (75) Venituri din provizioane privind exploatarea (781)	• sau Insuficiența brută din exploatare Alte cheltuieli din exploatare (65) Cheltuieli din exploatare privind amortizarea şi provizioanele (681)	• Rezultatul din exploatare (profit sau pierdere)		
• Rezultatul din exploatare (profit) Venituri financiare (76+786)	• sau Rezultatul din exploatare (pierderea) Cheltuieli financiare (66+686)	• Rezultatul curent al exercițiului (profit sau pierderi)		
Venituri excepționale (77+787)	• Cheltuieli excepționale (67+687)	• Rezultatul excepțional (profit sau pierdere)		
• Rezultatul curent al exercițiului (profit) • Rezultatul excepțional (profit)	• sau Rezultatul curent al exercițiului (pierdere) • sau Rezultatul excepțional (pierdere) Impozitul pe profit (contul 691)	• Rezultatul exercițiului (profit sau pierdere)		

9.2. Întocmirea documentelor de sinteză

Din totdeauna, activitatea unităților patrimoniale s-a mişcat în cadrul relațiilor de echilibru între activ şi pasiv, respectiv între venituri şi cheltuieli. În aceste condiții, problema care s-a ridicat în fața gestionării resurselor a fost aceea a găsirii unor documente de sinteză, deci a unor modele care să permită să se cunoască şi să se dirijeze structurile proprii patrimoniului. Astfel, a apărut bilanțul ca model de armonizare şi eficientizare a relațiilor dintre activ şi pasiv, cheltuieli şi venituri.

De la prima definiție dată bilanțului, de cântar al averii în corelație cu resursele sale de dobândire, acesta a format obiectul unor preocupări permanente de sintetizare, de îmbunătățire şi de îmbogățire a conținutului său în informații economico-financiare utile atât pentru cel care îl întocmeşte, cât şi pentru cei care îl utilizează ca instrument de gestiune a patrimoniului. S-a acumulat în acest sens o bogată experiență teoretică şi practică cu privire la întocmirea bilanțului şi utilizarea sa ca instrument de gestiune şi de decizie, s-au conturat mai multe teorii cu privire la modelul de bilanț şi la modelarea bilanțieră a valorilor separate patrimonial.

În prezent, în condițiile economiei de piață, problematica bilanțului este tot mai actuală, având în vedere că aceste informații de sinteză au ca destinatari atât managerii întreprinderii, cât şi o serie de beneficiari externi cum ar fi: furnizori, clienți, investitori, bănci, administrația de stat, acționari, asociații etc.

Din punctul de vedere al analizei bilanțului, sfera informațiilor oferite s-a extins. Acest document dobândeşte atribuții economico-financiare cu caracter informațional-documentar, de control gestionar de analiză şi previziune.

Asigurând un flux informațional pertinent, sistematizat şi periodic asupra evoluției mijloacelor economice, a modului de constituire a resurselor financiare şi a utilizării acestora, precum şi a profitului sau pierderii obținute, bilanțul contabil furnizează conducerii unităților patrimoniale elementele de bază pentru selectarea direcțiilor de dezvoltare, a modelelor de optimizare a procesului de producție şi desfacere, a politicii investiționale etc. Astfel, informațiile oferite de acest calcul periodic de sinteză al contabilității fundamentează procesul decizional, iar prin urmărirea modificărilor se intervine în structura elementelor patrimoniale şi se efectuează controlul acestui proces prin compararea rezultatelor obținute cu parametrii luați în considerare la adoptarea deciziilor.

Deoarece prezintă starea şi mişcarea elementelor patrimoniale, bilanțul se instituie ca cel mai sistematizat model de control gestionar, atât în ceea ce priveşte situația patrimonială la un moment dat, cât şi sub raportul schimbărilor intervenite în volumul şi structura elementelor componente, în decursul unei perioade de timp.

Bilanțul contabil se compune din următoarele documente de sinteză:

- bilanțul propriu-zis;
- contul de Profit şi pierdere, respectiv contul de execuție în cazul instituțiilor publice;
- anexa.

La acestea se adaugă şi raportul de gestiune al administratorilor şi raportul cenzorilor.

În vederea respectării principiului de bază al contabilității, de imagine fidelă a situației patrimoniale, la întocmirea bilanțului este necesară respectarea următoarelor reguli:

– posturile înscrise în bilanț trebuie să concorde cu datele din conturi puse de acord cu situația reală a elementelor patrimoniale stabilite prin inventariere;

– nu se admit compensări între conturile ce se înscriu în bilanț şi nici între conturile de venituri şi cheltuieli din contul de profit şi pierderi;

– după întocmire, bilanțurile contabile anuale se verifică şi certifică asigurându-se astfel confirmarea autenticității, veridicității precum şi respectării normelor de întocmire a acestuia.

Activitatea de elaborare a bilanțului este deosebit de complexă fiind determinată de însăşi cerințele pe care trebuie să le îndeplinească acest document de sinteză al contabilității. De aceea, întocmirea propriu-zisă a bilanțului reprezintă doar etapa finală din activitatea desfăşurată în acest sens, fiind precedată de o serie de alte etape cu caracter pregătitor şi anume:

1. *Perfectarea şi înregistrarea în contabilitate a tuturor documentelor justificative* care privesc operațiunile desfăşurate în perioada la care se referă bilanțul. Caracterul real al bilanțului depinde, în primul rând, de reflectarea completă a operațiilor economice şi financiare în documente. Apare astfel necesitatea perfectării, valorificării şi înregistrării în contabilitate a tuturor documentelor care privesc respectivele operații sau aducerea la zi a contabilității. Corecta întocmire şi înregistrare a documentelor se apreciază pe baza corelațiilor de control dintre contabilitate şi evidența operativă, dintre evidența cronologică şi cea sistematică, dintre conturile sintetice şi cele analitice dezvoltătoare.

2. *Întocmirea balanțelor de verificare primare*. Balanțele de verificare conțin datele sistematizate şi prelucrate în conturile registrului sistematic (cartea mare). Cu acest prilej se descoperă şi se corectează eventualele erori care ar fi condus la denaturarea echilibrului la nivelul tuturor conturilor dintre debitul şi creditul acestora, precum şi a egalităților valorice dintre mărimile de

aceiaşi natură, dintre conturile analitice şi contul sintetic corespunzător. Balanțele de verificare, pe lângă faptul că reprezintă un mijloc eficient de control al exactității înregistrărilor în conturi, asigură şi informații importante pentru conducerea agentului economic pe parcursul întregului an, deoarece se întocmeşte lunar, spre deosebire de bilanț care se întocmeşte anual.

3. *Inventarierea patrimoniului*. Pe baza inventarierii se asigură cunoaşterea situației reale a elementelor patrimoniale dar şi stabilirea unor indicatori economico-financiari, altfel greu sau imposibil de determinat, cum ar fi: nivelul producției neterminate, volumul pagubelor, sursele de proveniență a capitalului, pierderi în greutate sau în volum la produsele perisabile, drepturile de creanță şi datoriile etc.

Balanța de verificare primară indică evoluția fiecărei categorii de valori în care a fost divizată materia contabilizată pe baza informațiilor oferite de documentele justificative. În măsura în care toate operațiile economico-financiare au fost consemnate în documente, acestea au fost înregistrate în totalitate şi corect prelucrate în sistemul de conturi, iar mijloacele materiale şi băneşti au fost corect gestionate, atunci datele din balanțele de verificare sunt conforme cu realitatea.

De regulă însă, între datele balanțelor de verificare şi mărimile corespunzătoare acestora din realitate apar nepotriviri. Sesizarea şi determinarea lor se face prin coroborarea cu inventarul întocmit de comisia de inventariere.

Prin constatarea faptică a mărimii elementelor patrimoniale şi compararea ei cu cea înregistrată în conturi se stabilesc plusurile şi minusurile, precum şi modul lor de regularizare.

În urma înregistrărilor de punere de acord a datelor contabile cu cele rezultate din inventariere, operație denumită şi nivelarea conturilor, rulajele

conturilor şi soldurile lor reflectă toate operațiile economico-financiare şi deci, realitatea patrimoniului.

4. *Stabilirea rezultatului exercițiului*, respectiv a profitului brut şi a celui net obținut de unitatea patrimonială în fiecare lună sau a pierderilor. Prin cumularea şi regularizarea rezultatelor financiare obținute, în fiecare lună, se determină rezultatul financiar la sfârşitul anului sau al perioadei pentru care se încheie bilanțul.

5. *Centralizarea şi sistematizarea datelor* prin balanța de verificare finală. Potrivit normelor metodologice cu privire la întocmirea şi centralizarea bilanțurilor, acestea se completează pe baza ultimei balanțe de verificare a conturilor sintetice, pusă de acord cu situația reală determinată prin inventariere şi cu soldurile conturilor analitice.

6. *Întocmirea propriu-zisă a bilanțului*. Pe baza datelor din conturi şi balanța de verificare finală se procedează la completarea formularelor de bilanț pe baza instrucțiunilor emise de Ministerul Finanțelor, în vederea asigurării caracterului unitar al bilanțurilor întocmite de diferiți agenți economici, pentru a se putea întocmi la nivel de an bilanțul general pe economia națională.

Datorită caracterului complex al lucrărilor impuse de întocmirea bilanțului, perioada de elaborare a acestuia este lungă, termenul limită de depunere fiind 15 aprilie anul următor.

Conform Legii contabilității 82/1991, bilanțul contabil, după aprobare, se publică în condițiile prevăzute de lege.

Bilanțul contabil anual se păstrează timp de 50 de ani. În caz de încetare a activității agenților economici, bilanțul contabil, precum şi registrele şi celelalte documente se predau la arhivele statului în conformitate cu prevederile legii fondului arhivistic al României.

CAPITOLUL 10

VERIFICAREA ŞI CERTIFICAREA BILANȚULUI CONTABIL

10.1 Rolul şi obiectivele controlului bilanțului contabil

Prin datele pe care le conține, bilanțul contabil poate oferi o imagine reală şi cuprinzătoare asupra situației economice şi financiare a fiecărui agent economic. Aceste date sunt la fel de utile pentru întreprinderea însăşi, precum şi pentru furnizori, clienți, bănci, investitori, concurenți şi administrația de stat.

Rolul controlului bilanțului contabil constă în controlul informației financiar-contabile având o utilitate internă în conducerea şi gestionarea întreprinderii şi o utilitate externă, de informare a terților, exercitat în scopul protejării patrimoniului şi asigurării credibilității acestor informații. Astfel, în asigurarea informării corecte şi reale, verificarea şi certificarea bilanțurilor deține un loc important. În raport cu interesele economico-financiare ale agenților economici şi ale celorlalte categorii de utilizatori de informație contabilă, certificarea bilanțurilor îndeplineşte funcția de cunoaştere şi evaluare a realității economico-financiare a rezultatelor activității. Deşi art. 130 din Legea 31/1990 privind societățile comerciale a menționat că bilanțul contabil se va întocmi în condițiile prevăzute de lege, la acel moment problema verificării şi certificării bilanțurilor nu era rezolvată juridic şi metodologic, singurele organe abilitate să verifice corectitudinea datelor înscrise în aceste documente fiind organele fiscale la care agenții economici aveau obligația depunerii lor.

DOINA MARIA ROBU

Primul act normativ care a reglementat această activitate a fost Legea contabilității[1], conform căreia bilanțurile contabile sunt supuse verificării de către cenzori sau experți contabili, după caz, în condițiile stabilite de Ministerul Finanțelor. Cu ocazia verificării bilanțului contabil se va urmări respectarea următoarelor reguli:

– posturile înscrise în bilanț să corespundă cu datele înregistrate în contabilitate, puse de acord cu situația reală a elementelor patrimoniale stabilite pe baza inventarului;

– compensările între posturile ce se înscriu în activul şi pasivul bilanțului şi respectiv între veniturile şi cheltuielile din contul de profit şi pierdere nu sunt admise.

O contribuție deosebită în domeniul verificării şi certificării bilanțurilor are Corpul Experților Contabili şi Contabililor Autorizați din România (CECCAR), organism profesional neguvernamental, non-profit şi de utilitate publică reînființat prin Ordonanța Guvernului nr. 65/1994. Acesta a elaborat în octombrie 1995 Normele nr. 1 de audit financiar şi certificare a bilanțului contabil, norme care fac o distincție riguroasă între controlul gestionar intern, care este un atribut al conducerii întreprinderilor şi auditul financiar care este un atribut al profesiei contabile libere. Aliniate standardelor internaționale de audit, aceste norme au în vedere asigurarea calității şi coerenței sistemului contabil, precum şi a certitudinii reflectării în bilanț şi în contul de profit şi pierdere, în mod corect, sincer şi complet a patrimoniului, situației financiare şi a rezultatelor exercițiului.

Astfel, bilanțul contabil trebuie să dea o imagine fidelă, clară şi completă a patrimoniului, a situației financiare şi a rezultatelor obținute, iar verificarea lui trebuie să permită asigurarea că soldurile din balanța sintetică

[1]Legea contabilității nr. 82/1991, art. 29

a conturilor sunt corect preluate în bilanțul contabil, iar întocmirea şi prezentarea bilanțului contabil şi a anexelor acestuia s-a făcut potrivit normelor metodologice ale Ministerului Finanțelor.

În acest sens, dintre obiectivele verificării bilanțului contabil pot fi menționate:

– operațiuni legate de înregistrarea sau modificarea capitalului social, legalitatea acestora, legalitatea rezervelor şi a celorlalte fonduri proprii create şi reflectarea corectă în contabilitate a operațiunilor respective;

– inventarierea patrimoniului şi evaluarea acestuia precum şi modul de valorificare a rezultatelor acestor operații în bilanțul contabil;

– organizarea gestiunilor de valori materiale precum şi a evidenței analitice şi sintetice a elementelor patrimoniale;

– ținerea corectă şi la zi a contabilității;

– preluarea corectă în balanța de verificare a datelor din conturile sintetice;

– întocmirea bilanțului contabil pe baza balanței de verificare a conturilor sintetice şi respectarea normelor metodologice cu privire la întocmirea acestuia şi a anexelor sale;

– evaluarea patrimoniului în conformitate cu reglementările legale în vigoare;

– corecta evidențiere, evaluare şi clarificare a datoriilor şi creanțelor;

– contul de profit şi pierderi este întocmit pe baza datelor din contabilitate privind perioada de raportare;

– stabilirea în conformitate cu dispozițiile legale a profitului net şi punctul de vedere referitor la destinația acestuia propus de consiliul de administrație;

– situația creditelor şi a altor împrumuturi ale societății şi garantarea acestora;

– respectarea reglementărilor de ordin fiscal şi corecta stabilire a impozitului pe profit;

– participațiile financiare ale întreprinderii la alte firme;

– respectarea normelor şi principiilor contabile.

Prin verificarea şi certificarea bilanțului contabil în sensul Hotărârii Guvernului nr. 980/1995 "se înțelege examinarea profesională sistematică a activităților financiar-contabile, în vederea exprimării unei opinii responsabile şi independente asupra:

– ansamblului măsurilor organizatorice stabilite şi aplicate de administratori pentru protecția activelor patrimoniale, administrarea şi utilizarea resurselor economico - financiare;

– imaginii fidele, clare şi complete a patrimoniului, a situației financiare şi a rezultatelor obținute de agenții economici, reflectate în bilanțul contabil".[2]

Obligația controlului conturilor anuale decurge şi din Directiva a IV-a a Uniunii Europene, care vizează:

– structura şi conținutul conturilor anuale şi a raportului de gestiune al administratorilor;

– modul de evaluare a patrimoniului;

– publicarea conturilor anuale.

În Directivă sunt definite, pentru fiecare dintre țările membre, tipurile de societăți ale căror conturi anuale sunt supuse controlului legal. Astfel, art. 51 precizează că:

a) societățile trebuie să supună controlului conturile anuale uneia sau mai multor persoane abilitate în baza legii naționale ce reglementează acest control legal;

[2] Hotărârea Guvernului nr. 980/1995 privind verificarea, certificarea bilanțului contabil şi prestarea serviciilor în domeniul contabilității, art. 1.

b) persoanele însărcinate cu controlul conturilor trebuie să verifice concordanța raportului de gestiune cu conturile anuale ale exercițiului;

c) statele membre pot să excepteze de la această obligație societățile care la data închiderii bilanțului contabil nu depăşesc, în doi ani consecutivi, limitele a două din următoarele trei criterii:

– totalul bilanțului - 1000000 ECU;

– cifra de afaceri - 2000000 ECU;

– număr mediu de personal - 50 salariați.

Certificarea bilanțului contabil trebuie să dea garanția că acesta este întocmit în conformitate cu prevederile legale şi că furnizează toate informațiile necesare utilizatorilor.

Odată cu apariția Hotărârii Guvernului nr. 980/1995 privind verificarea, certificarea bilanțului contabil şi prestarea serviciilor în domeniul contabilității, care a stipulat obligativitatea certificării bilanțului contabil al agenților economici care întrunesc anumite condiții (cifra de afaceri peste 1 miliard lei la 30 septembrie 1995), precum şi categoriile de specialişti abilitați să facă această operație (experți contabili, contabili autorizați cu studii superioare, cenzori) s-a crezut că s-a finalizat cadrul legislativ necesar desfăşurării acestei activități atât de importantă şi utilă agenților economici, precum şi organelor fiscale. Dar, H.G. nr. 483/18 iunie 1996 a adus modificări semnificative în activitatea de verificare şi certificare a bilanțurilor contabile, în sensul perfecționării acesteia. Astfel "Verificarea şi certificarea bilanțului contabil se vor efectua pe baza Normelor de audit financiar şi certificare a bilanțului contabil elaborate de Corpul Experților Contabili şi Contabililor Autorizați din România, avizate potrivit Legii contabilității nr. 82/1991 de Ministerul Finanțelor, de către:

– experţi contabili, contabili autorizaţi cu studii superioare şi societăţi comerciale de expertiză contabilă, membrii ai Corpului Experţilor Contabili şi Contabililor Autorizaţi din România;

– cenzori, potrivit obligaţiilor legale ce le revin în conformitate cu prevederile Legii nr. 31/1990 privind societăţile comerciale."[3]

Societăţile comerciale care "nu au cenzori numiţi potrivit legii şi a căror cifră de afaceri depăşeşte 10 miliarde lei la data de 31 decembrie a anului precedent pot încheia contracte de verificare şi certificare a bilanţurilor contabile cu experţi contabili, contabili autorizaţi cu studii superioare sau cu societăţi comerciale de expertiză contabilă."[4] Potrivit normelor profesionale, verificările în vederea certificării bilanţului contabil anual se efectuează, de regulă, pe tot parcursul exerciţiului financiar, astfel încât să fie respectat termenul legal de depunere a acestuia la organele în drept.

Activitatea cenzorilor este instituită prin Legea nr. 31/1990 privind societăţile comerciale. Astfel, la societăţile comerciale pe acţiuni şi în comandită pe acţiuni, se prevede alegerea unui număr de 3 cenzori şi tot atâţia supleanţi. Alegerea cenzorilor este obligatorie şi la societăţile cu răspundere limitată, dacă numărul asociaţilor depăşeşte 15 persoane. Prin contractul de societate sau statut poate fi prevăzut un număr mai mare de cenzori la societăţile menţionate, număr care trebuie să fie însă impar. Cenzorii sunt aleşi de adunarea constitutivă, iar "durata mandatului lor este de 3 ani şi cu posibilitatea de a fi realeşi."[5] Întinderea şi efectele răspunderii cenzorilor sunt determinate de regulile mandatului pe care trebuie să-l exercite personal. Cel puţin unul dintre cenzori trebuie să fie expert contabil sau contabil autorizat.

[3] H.G. nr. 483 / 18 iunie 1996, art. 6

[4] H.G. nr. 483 / 18 iunie 1996, art. 4

[5] Legea nr. 31/1990 privind societăţile comerciale, art. 111

Cenzorii care îşi exercită mandatul pe baza numirii de către adunările generale ale acționarilor sau asociaților, conform Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale, "au obligația ca în termen de 30 de zile de la numire să se înscrie la filialele teritoriale ale Corpului Experților Contabili şi Contabililor Autorizați din România, în vederea cuprinderii acestora într-un program unitar de instruire pe probleme de verificare şi certificare a bilanțului contabil."[6] De asemenea, ei sunt obligați "să supravegheze gestiunea societății, să verifice dacă bilanțul şi contul de profit şi pierdere sunt legal întocmite şi în concordanță cu registrele, dacă acestea din urmă sunt regulat ținute şi dacă evaluarea patrimoniului s-a făcut conform regulilor stabilite pentru întocmirea bilanțului."[7] Cenzorii mai au şi alte obligații, cum ar fi:

– să facă în fiecare lună şi pe neaşteptate inspecții casei şi să verifice existența titlurilor sau valorilor ce sunt proprietatea societății sau au fost primite în gaj, cauțiune ori depozit;

– să convoace adunarea ordinară sau extraordinară când n-a fost convocată de administratori;

– să ia parte la adunările ordinare şi extraordinare, putând face să se insereze în ordinea de zi propunerile pe care le vor crede necesare;

– să constate regulata depunere a garanției din partea administratorilor;

– să vegheze ca dispozițiile legii, contractului de societate sau statutului să fie îndeplinite de administratori şi lichidatori;

– să aducă la cunoştință administratorilor neregularitățile şi încălcările dispozițiilor legale şi statutare constatate, iar cazurile mai importante vor fi aduse la cunoştința adunării generale;

---

[6] H.G. nr. 483 / 18 iunie 1996, art. 11

[7] Legea nr. 31 / 1990 privind societățile comerciale, art. 114

– să obțină în fiecare lună de la administratori o situație privind mersul operațiunilor;

– să ia parte la adunările administratorilor, fără drept de vot.

Cenzorilor le este interzis să comunice în particular acționarilor sau terților datele referitoare la operațiile societății constatate cu ocazia mandatului lor. Prin întreaga lor activitate, cenzorii trebuie să asigure controlului obiectivitate şi credibilitate. În cadrul activității cenzoriale la finele exercițiului financiar, bilanțul contabil constituie un obiectiv esențial. În acest sens, comisia de cenzori are în vedere mai multe aspecte şi anume:

– verificarea lucrărilor premergătoare întocmirii bilanțului contabil;

– verificarea bazelor de calcul şi a modului de determinare a profitului impozabil;

– verificarea calculelor pentru întocmirea bilanțului fiscal;

– emiterea concluziilor rezultate din activitatea cenzorială şi întocmirea raportului comisiei de cenzori.

Astfel, "pe baza verificărilor efectuate pe tot parcursul anului, precum şi a altor elemente apreciate ca fiind necesare în vederea formulării unor concluzii corecte cu privire la certificarea bilanțurilor, cenzorii întocmesc un raport amănunțit din care trebuie să rezulte în principal următoarele:

– dacă bilanțul contabil concordă sau nu cu registrele de contabilitate;

– dacă registrele de contabilitate sunt ținute în conformitate cu reglementările în vigoare;

– dacă sunt respectate regulile privind evaluarea patrimoniului şi celelalte norme şi principii contabile."[8]

De asemenea, din raportul cenzorilor nu pot lipsi referirile concrete făcute în acest sens la punctul 29 din Precizările privind măsurile referitoare

[8] Regulamentul de aplicare a Legii contabilității, pct. 141

la încheierea exercițiului financiar-contabil pe anul 1996 la agenții economici, aprobate prin O.M.F. nr. 40/16 ianuarie 1997. Acest raport va fi prezentat adunării generale a acționarilor, iar pentru redactarea lui cenzorii vor delibera împreună. În caz de neînțelegere, ei vor putea întocmi rapoarte separate care vor fi prezentate adunării generale. Adunarea generală "nu va putea aproba bilanțul şi contul de profit şi pierdere dacă acestea nu sunt însoțite de raportul cenzorilor."[9] Bilanțul contabil anual verificat de cenzori în condițiile stabilite de lege şi însoțit de raportul acestora constituie pentru utilizatori (bănci, organe fiscale, furnizori, clienți, acționari etc.) un document pe care îşi pot baza deciziile privind unitatea patrimonială în cauză.

Bilanțurile contabile ale regiilor autonome precum şi ale societăților comerciale care potrivit legii nu au obligația să aibă cenzori, dar care realizează o cifră de afaceri mai mare de 10 miliarde lei la data de 31 decembrie a anului precedent, vor fi verificate şi certificate de experți contabili, contabili autorizați cu studii superioare sau societăți comerciale de profil care figurează în Tabloul Corpului Experților Contabili şi Contabililor Autorizați din România. "Contractarea lucrărilor de verificare şi certificare a bilanțului este o lucrare separată de ținerea sau supravegherea contabilității şi întocmirea bilanțului contabil."[10] Ca atare, experții contabili sau contabilii autorizați nu pot executa verificarea şi certificarea bilanțului contabil pentru unitatea patrimonială căreia îi țin contabilitatea şi îi întocmesc bilanțul contabil.

După perfectarea contractului, expertul contabil angajat în executarea lucrării de verificare şi certificare a bilanțului contabil foloseşte tematica

[9] Legea nr. 31 / 1990 privind societățile comerciale, art. 114

[10] O.G. nr. 65 / 1994, art. 6

cadru care orientează activitatea de verificare a conturilor anuale şi certificare a bilanţurilor contabile, compusă din:

– ghidul pentru orientarea misiunii şi de apreciere a controlului intern;

– programul de verificare a funcţionării procedurilor;

– programul de control al conturilor.

După acceptarea misiunii şi întocmirea contractului, expertul contabil (contabilul autorizat sau societatea comercială de profil) trebuie să insiste pentru o bună cunoaştere a unităţii, în vederea determinării riscurilor generale de care trebuie să ţină seama. În aceiaşi măsură el trebuie să stabilească pragul de semnificaţie, adică nivelul sumei de la care o eroare, o inexactitate sau o omisiune pot afecta regularitatea şi sinceritatea bilanţurilor anuale precum şi imaginea fidelă a patrimoniului, a situaţiei financiare şi a rezultatelor unităţii.

Încheierea contractelor de verificare şi de certificare a bilanţurilor contabile la regiile autonome şi societăţile comerciale cu capital majoritar de stat şi care, potrivit legii, nu au obligaţia să aibă cenzori se va face pe bază de licitaţii publice organizate potrivit Regulamentului privind organizarea licitaţiilor pentru achiziţiile publice de bunuri şi de servicii. La încheierea contractelor de verificare şi certificare a bilanţurilor contabile "regiile autonome vor introduce clauze distincte privind obiectivele de verificat, potrivit normelor stabilite în acest scop de către Ministerul Finanţelor."[11] Astfel, activitatea de verificare în vederea certificării bilanţului contabil se va desfăşura pe tot parcursul anului. Opinia experţilor contabili, a contabililor autorizaţi cu studii superioare sau a societăţilor comerciale de profil, în vederea certificării bilanţurilor contabile, se va baza pe efectuarea unor verificări semnificative.

[11] H.G. nr. 483 / 18 iunie 1996, art. 7

Începând cu exercițiul financiar al anului 1996, experții contabili şi contabilii autorizați care "întocmesc bilanțul contabil sau îl verifică şi îl certifică, potrivit legii, au obligația aplicării parafei eliberate de Corpul Experților Contabili şi Contabililor Autorizați din România prin care se certifică întocmirea corectă, respectiv verificarea şi certificarea bilanțului contabil de către persoane înscrise în Tabloul Corpului."[12]

Bilanțul contabil poate fi certificat fără rezerve, cu rezerve sau să se refuze certificarea. Motivele certificării cu rezerve sau refuzului de certificare se menționează în raport. Astfel, în cazul certificării cu rezerve se va preciza clar în raport natura erorilor, limitările sau incertitudinile care au condus la formularea rezervelor. Refuzul de certificare a bilanțului contabil are ca temei opinia negativă (defavorabilă sau imposibilitatea de a exprima o opinie) care este determinată de existența unui dezacord semnificativ cu conducătorii întreprinderii în ceea ce priveşte conturile anuale, fiind considerată insuficientă menționarea unei simple rezerve, sau apariția unor incertitudini ori a limitării întinderii lucrărilor de audit de asemenea natură că auditorul nu este în măsură să formuleze o opinie asupra conturilor anuale. În cazul refuzului de certificare se va indica faptul potrivit căruia conturile anuale nu sunt sincere şi corect întocmite şi nu dau imaginea fidelă a situației patrimoniale şi rezultatelor financiare ale unității. Imposibilitatea de a face o apreciere, de a exprima o opinie asupra sincerității şi fidelității conturilor anuale se exprimă clar şi documentat.

[12] H.G. nr. 483 / 18 iunie 1996, art. 9

10.2. Conceptul de audit financiar contabil

Cuvântul audit îşi are originea în limba latină, audire semnificând a asculta. Mai târziu termenul de audit a fost preluat şi în limba engleză, utilizat cu sensul de verificare, revizie contabilă. Pe continentul european cuvântul audit a fost popularizat în anii 1960 de către cabinetele anglo-saxone de expertiză contabilă. Inițial, auditul era exercitat la cererea proprietarilor de întreprinderi pentru a se asigura că lucrările contabile sunt corect ținute şi că toate activele lichide sunt corect contabilizate. Marile întreprinderi create în urma revoluției industriale necesitau finanțări exterioare care să completeze capitalurile proprietarilor şi să permită achiziționarea maşinilor costisitoare care apăreau pe piață. Acesta este momentul în care a crescut importanța auditului şi în care terții au luat locul proprietarilor de întreprinderi ca principali deținători ai serviciilor auditului.

După anii 1990 cuvântul audit şi-a făcut intrarea în România din dorința de a armoniza reglementările româneşti ale economiei de piață cu reglementările similare pe plan european şi internațional. A apărut astfel: auditul calității exercitat de experți în domeniul asigurării calității, auditul financiar etc.

În general, prin audit se înțelege "examinarea profesională a unei informații în vederea exprimării unei opinii responsabile şi independente, prin raportarea la un criteriu (standard) de calitate. Obiectivul auditului îl reprezintă îmbunătățirea utilizării informației".[13] Prin audit financiar se înțelege "examinarea efectuată de un profesionist competent şi independent (cenzor, expert contabil sau contabil autorizat cu studii superioare) în vederea exprimării unei opinii motivate asupra:

[13] Normele nr. 1 ale C.E.C.C.A.R. de audit financiar şi certificare a bilanțului contabil, 1995, p. 7

– validității şi corectei aplicări a procedurilor interne stabilite de conducerea întreprinderii (auditul intern);

– imaginii fidele, clare şi complete a patrimoniului, a situației financiare şi a rezultatelor obținute de întreprindere (auditul legal sau auditul contractual)".[14]

Astfel, auditul financiar se defineşte ca fiind "activitatea pe care o desfăşoară un profesionist competent şi independent prin examinarea conturilor unei unități patrimoniale în vederea exprimării unei opinii motivate cu privire la imaginea fidelă pe care acestea le exprimă."[15] Acesta îşi concentrează atenția asupra examinării profesionale a informației contabile în vederea formulării unor opinii care să asigure obiectivitate şi credibilitate atât pentru uzul intern cât şi pentru utilizatorii interesați de datele cuprinse în conturile anuale. Noțiunea de imagine fidelă este un concept ce nu poate fi disociat de regularitatea şi sinceritatea contabilității.

Auditorul, în cadrul unei misiuni legale sau contractuale, trebuie să confirme regularitatea şi sinceritatea conturilor în vederea luării unei decizii de certificare ori refuz de certificare.

Regularitatea presupune respectarea regulile şi procedurile contabile pentru a da o imagine fidelă patrimoniului, situației financiare şi rezultatelor obținute, cum sunt: principiul prudenței; principiul permanenței metodelor; principiul continuității activității; principiul independenței exercițiilor; principiul intangibilității bilanțului de deschidere; principiul necompensării.

Principiul prudenței presupune o apreciere rezonabilă a faptelor în scopul evitării riscului de a transfera în viitor incertitudini prezente susceptibile de a greva patrimoniul şi rezultatele financiare ale întreprinderii.

[14] Normele nr. 1 ale C.E.C.C.A.R. de audit financiar şi certificare a bilanțului contabil, 1995, p. 7

[15] E. Drehuță, ş.a. - Manualul expertului contabil şi al contabilului autorizat, Editura AGORA, Bacău, 1995, p. 361

Potrivit acestui principiu nu este admisă supraevaluarea elementelor de activ şi a veniturilor, respectiv subevaluarea elementelor de pasiv şi a cheltuielilor, ținând cont de deprecierile, riscurile şi pierderile posibile generate de desfăşurarea activității exercițiului curent sau anterior.

Principiul permanenței metodelor presupune continuitatea aplicării regulilor şi normelor privind evaluarea, înregistrarea în contabilitate şi prezentarea elementelor patrimoniale şi a rezultatelor, asigurând comparabilitatea în timp a informațiilor contabile.

Principiul continuității activității presupune că unitatea patrimonială îşi continuă în mod normal funcționarea într-un viitor previzibil, fără a intra în stare de lichidare sau de reducere sensibilă a activității.

Principiul independenței exercițiilor presupune delimitarea în timp a veniturilor şi cheltuielilor aferente activității unității patrimoniale pe măsura angajării acestora şi trecerii lor la rezultatul exercițiului la care se referă.

Principiul intangibilității bilanțului de deschidere presupune ca bilanțul de deschidere al unui exercițiu să corespundă cu bilanțul de închidere al exercițiului precedent.

Principiul necompensării presupune ca elementele de activ şi de pasiv să fie evaluate şi înregistrate în contabilitate separat, nefiind admisă compensarea între posturile de activ şi cele de pasiv ale bilanțului, precum şi între veniturile şi cheltuielile din contul de rezultate.

În funcție de activitatea întreprinderii, regularitatea asigură contabilității satisfacerea unor cerințe legate de gestiunea patrimoniului, de necesitățile de informare a tuturor terților interesați, precum şi de necesitățile de control de gestiune şi auditare.

Sinceritatea presupune aplicarea cu bună credință a regulilor şi procedurilor contabile privind evaluarea patrimoniului şi celelalte norme şi principii contabile.

Regularitatea şi sinceritatea este obligatorie conform Legii contabilității şi auditorul apreciază "regularitatea contabilității în raport cu prescripțiile fixate de lege, de jurisprudență şi de normele C.E.C.C.A.R., iar sinceritatea prin constatarea aplicării cu bună credință a acestor reguli şi proceduri, în funcție de cunoştințele pe care cei ce țin contabilitatea trebuie să le aibă despre realitatea şi importanța operațiilor, evenimentelor şi situațiilor pe care le înregistrează."[16]

Pentru a putea să se pronunțe cu privire la imaginea fidelă, expertul contabil sau cenzorul trebuie să se asigure că următoarele criterii sau obiective sunt respectate:

– exhaustivitatea (integralitatea): toate operațiile care privesc întreprinderea sunt înregistrate în contabilitate;

– realitatea: toate elementele materiale din scripte corespund cu cele identificabile fizic şi toate elementele de activ, de pasiv, de venituri sau de cheltuieli reflectă valori reale şi nu fictive sau care nu privesc întreprinderea în cauză;

– corecta înregistrare în contabilitate şi prezentare în conturile anuale a operațiilor, care presupune că aceste operații trebuie să fie: a) contabilizate în perioada corespunzătoare (criteriul perioadei corecte); b) corect evaluate (criteriul corectei evaluări); c) înregistrate în conturile corespunzătoare conform planului contabil (criteriul corectei imputări); d) corect totalizate şi centralizate astfel încât să se asigure o prezentare în conturile anuale conformă cu regulile în vigoare (criteriul corectei prezentări în conturile anuale).

Schematic, aceste obiective pot fi prezentate astfel (vezi figura nr. 2)[17]:

[16] M. Toma, M. Chivulescu, **Audit financiar şi certificare a conturilor anuale,** Editat de Fundația pentru Management Financiar-Contabil şi Audit "Grigore Trancu" Iaşi, Bucureşti, 1997, p. 17

[17] Idem 16, p. 10

Figura nr. 2 Criteriile ce trebuie îndeplinite de conturile anuale

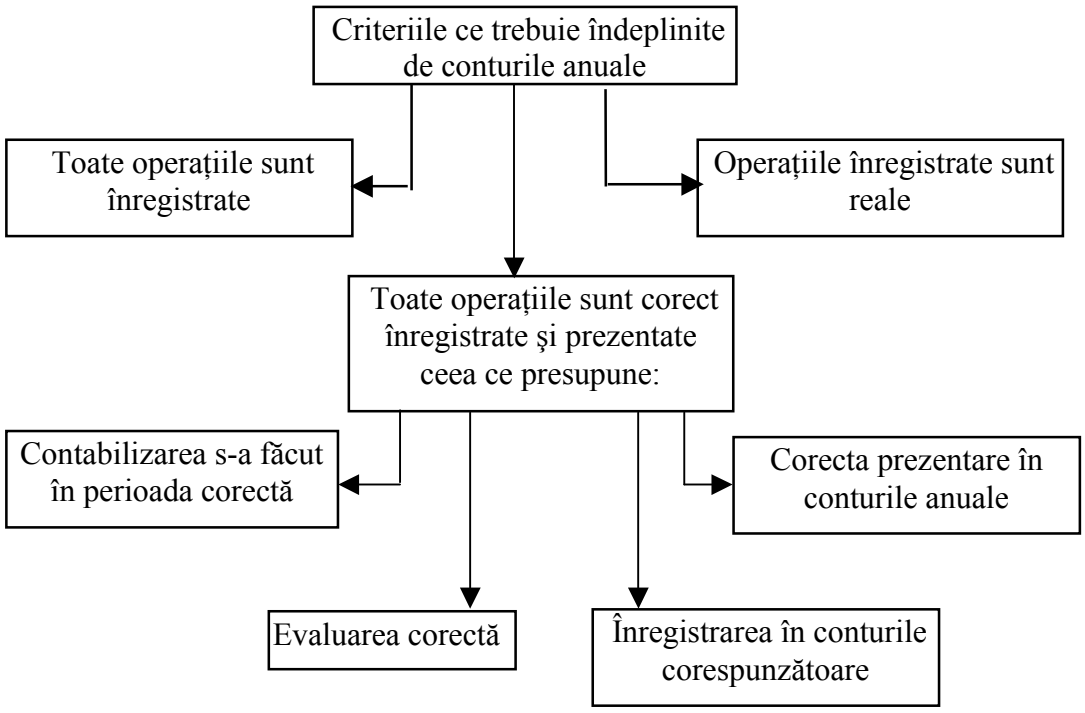
Criteriile ce trebuie îndeplinite de conturile anuale
Toate operațiile sunt înregistrate
Operațiile înregistrate sunt reale
Toate operațiile sunt corect înregistrate şi prezentate ceea ce presupune:
Contabilizarea s-a făcut în perioada corectă
Corecta prezentare în conturile anuale
Evaluarea corectă
Înregistrarea în conturile corespunzătoare

Auditul reprezintă un aport de credibilitate asupra informațiilor contabile publicate de unitatea patrimonială. Informația contabilă este un bun public cu o puternică determinare socială adresată în mod egal şi sincer tuturor utilizatorilor ei: proprietari, salariați şi terți. La acest sfârşit de secol, informația contabilă este sursa esențială în gestionarea întreprinderilor. Informația contabilă este produsul unui sistem contabil care poate fi definit ca un ansamblu de funcțiuni destinat să prelucreze operațiile unei entități, pentru a ține la zi registrele contabile. Conform recomandărilor Federației internaționale a experților contabili (IFAC), un asemenea sistem contabil trebuie să fie în măsură să identifice, să calculeze, să clasifice, să repartizeze, să sintetizeze şi să prezinte operațiile efectuate. Procesul de audit al conturilor anuale are ca obiect cercetarea şi verificarea informației contabile şi financiare care cuprinde informația destinată organelor de conducere ale

întreprinderii, informația care se comunică organelor de supraveghere şi control şi informația care figurează în documentele destinate publicității.

Pentru terți, avizul sau opinia unui profesionist contabil independent asupra documentelor financiare ale unității patrimoniale constituie cea mai bună informație asupra gradului de încredere pe care poate să-l acorde acestor documente. Acest aviz presupune o examinare foarte completă a documentelor financiare şi pieselor justificative corespunzătoare şi are scopul de a arăta dacă documentele respective prezintă satisfăcător sau nu situația financiară şi rezultatul operațiunilor privind perioada menționată. Profesionistul contabil independent care posedă cunoştințele necesare pentru a proceda corect la examinarea documentelor financiare (audit) în vederea atestării lor se numeşte auditor.

În funcție de destinația sa, auditul financiar poate fi:

– audit financiar extern care se exercită asupra informațiilor cuprinse în conturile anuale şi a cărui rezultat se materializează într-un raport asupra fidelității imaginii cuprinse în bilanț şi contul de profit şi pierdere, fiind destinat acționarilor, clienților, furnizorilor, băncilor, investitorilor, administrației de stat etc.;

– audit financiar intern care se execută la cererea conducerii unității pe diferite domenii, urmărind adoptarea măsurilor pentru protejarea integrității patrimoniului, promovarea eficacității exploatării şi creşterea performanțelor activității, al cărui rezultat se consemnează într-un raport ce cuprinde constatările şi recomandările adresate conducerii unității.

Privite prin prisma controlului de gestiune, obiectivele pe termen lung ale auditului trebuie să constituie un îndrumar pentru deciziile viitoare ale celui ce gestionează patrimoniul. Scopul acestor obiective îl constituie îmbunătățirea rezultatelor activității desfăşurate.

La executarea auditului, specialistul autorizat care îl efectuează trebuie să aibă în vedere un ansamblu de reguli şi norme de lucru cuprinse la noi în Normele nr. 1/1995 ale C.E.C.C.A.R.. În acest sens, normele auditului au în vedere reguli contabile (reguli privind evaluarea patrimoniului şi celelalte norme şi principii contabile) care sunt comune tuturor celor care stabilesc, controlează şi utilizează conturile, precum şi reguli specifice celor care execută controlul.

Normele auditului financiar cuprind:

– norme generale de comportament profesional;

– norme de lucru;

– norme de raport.

Pentru fundamentarea opiniei sale, auditorul trebuie să examineze documentele financiare în acord cu normele generale de comportament profesional şi să includă toate procedurile considerate necesare.

Regulile de etică ale Corpului Experților Contabili şi Contabililor Autorizați din România care trebuie să-l ghideze pe fiecare membru în relațiile cu terții se întemeiază pe următoarele principii fundamentale: integritate, obiectivitate, independență, competență profesională, secret profesional şi comportament deontologic.

Integritatea presupune că auditorul trebuie să fie drept, cinstit şi sincer în executarea lucrărilor sale.

Obiectivitatea presupune că auditorul trebuie să fie corect, să nu se lase influențat de prejudecăți sau idei preconcepute şi să aibă o comportare imparțială când întocmeşte rapoartele de audit.

Independența presupune că auditorul trebuie să fie şi să se manifeste liber față de orice interes sau influență care ar constitui o amenințare pentru obiectivitatea sa.

Competența profesională presupune că auditorul trebuie să-şi mențină nivelul de competență de-a lungul carierei sale profesionale. El nu trebuie să întreprindă decât lucrările pe care el însuşi, cabinetul sau societatea din care face parte le poate realiza cu competență profesională. Competența profesională a auditorului cuprinde două etape distincte şi anume: obținerea unei competențe profesionale şi menținerea ei.

Secretul profesional presupune că auditorul trebuie să respecte caracterul confidențial al informațiilor obținute cu ocazia executării lucrărilor sale şi nu trebuie să divulge nici una din aceste informații, către terți, cu excepția cazurilor când a fost autorizat în mod expres în acest scop, sau dacă are obligația legală sau profesională să facă această divulgare. De asemenea, auditorul are obligația de a se asigura că principiul secretului profesional este respectat şi de colaboratorii săi.

Comportarea deontologică presupune că auditorul trebuie să se comporte într-un mod compatibil cu buna reputație a profesiunii şi trebuie să se abțină de la orice conduită de natură să aducă atingere acestei reputații.

Normele de lucru ale auditului obligă pe executanți să parcurgă următoarele etape:

– orientarea şi programarea activităților;

– analiza şi aprecierea controlului intern;

– dobândirea elementelor edificatoare din unitatea unde se desfăşoară auditul;

– documentarea lucrărilor efectuate.

Normele de raport se referă la elementele de care trebuie să țină seama auditorii la întocmirea raportului prin care îşi exprimă opiniile ca urmare a activității desfăşurate.

Auditul financiar trebuie să facă un studiu amănunțit asupra controlului intern pentru a se putea sprijini pe acesta în activitatea şi concluziile sale.

"Existența unui sistem de control intern rațional conceput şi corect aplicat constituie o serioasă prezumție asupra fiabilității conturilor şi a concordanței dintre datele contabilității şi realitate".[18] Prin control intern nu trebuie înțeles numai controlul post operativ asupra gestiunilor, ci "ansamblul măsurilor organizatorice stabilite şi aplicate de administratori pentru protejarea activelor patrimoniale, administrarea şi utilizarea resurselor economico-financiare."[19] Eficacitatea controlului intern poare rezulta din analiza următorilor factori:

– sistemul de organizare al unității;
– sistemul de documentare şi informare;
– sistemul de verificare care corespunde în principal cu controlul preventiv şi controlul de gestiune;
– sistemul de protejare a integrității patrimoniale;
– calificarea personalului;
– sistemul de supervizare.

Verificarea controlului intern trebuie să țină seama de dimensiunea întreprinderii şi costul controlului. Pentru aprecierea controlului intern auditorul trebuie să-şi întocmească un program de acțiune prin care să culeagă informații pentru înțelegerea modului de organizare a controalelor interne şi formularea de concluzii privind funcționarea acestora în concordanță cu obiectivele ce i-au fost stabilite. Constatând calitatea controlului intern auditorul apreciază posibilitatea de a se sprijini pe controalele acestuia şi în funcție de evaluarea finală a controlului intern îşi definitivează programul de control al conturilor.

Lucrările necesare realizării auditului financiar se împart în etape distincte care au ca obiectiv efectuarea de verificări specifice. Activitatea de audit din cursul anului trebuie cuprinsă într-un program întocmit după o

[18] Normele nr. 1 ale C.E.C.C.A.R. de audit financiar şi certificare a bilanțului contabil, 1995, p. 20.
[19] H.G. nr. 483/ 18.06.1996, art. 5

cunoaştere globală a unității patrimoniale pentru a-şi orienta misiunea în domeniile şi sistemele semnificative, care determină în cea mai mare măsură rezultatul obținut. Astfel, după acceptarea mandatului de către auditor, acesta parcurge primele trei faze care constau în:

– cunoaşterea generală a unității patrimoniale;

– identificarea domeniilor semnificative;

– redactarea unui plan de misiune.

În faza de cunoaştere generală a unității auditorul trebuie să determine riscurile generale ale sectorului şi ale activității supuse auditului şi să identifice domeniile şi sistemele semnificative. Informațiile analizate în această etapă se referă la natura activității, problemele specifice sectorului de activitate, structura unității patrimoniale şi definirea principalelor funcții, politicile unității (comercială, financiară, socială, de dezvoltare), organizarea administrativă şi contabilă, existența controalelor interne, etc. În această fază auditorul nu încearcă să-şi formeze o opinie ci urmăreşte să colecteze cât mai multe informații pentru a-şi orienta misiunea. Aceste informații se obțin prin:

– contacte cu predecesorii în funcția de auditor;

– contacte directe cu conducerea unității;

– studierea bilanțurilor anuale şi a documentelor previzionale;

– informații de la terții care au realizat activități în contul societății;

– diverse publicații interne;

– legislația aplicabilă unității;

– presa financiară şi publicațiile organismelor profesionale;

– vizitarea secțiilor şi sectoarelor în care se desfăşoară activitatea unității;

– analizarea mediului informatic al unității.

De asemenea, în vederea cunoaşterii generale a unității auditorul mai procedează la:

– compararea datelor absolute în raport cu perioadele anterioare, cu bugetul de venituri şi cheltuieli şi cu unități din acelaşi sector;

– compararea datelor relative în raport cu statisticile;

– analiza tendințelor pe baza datelor previzionate pe perioade mai lungi.

Schematic, faza de cunoaştere generală a întreprinderii poate fi reprezentată astfel (vezi figura nr. 3)[20]

Figura nr. 3 Cunoaşterea generală a întreprinderii

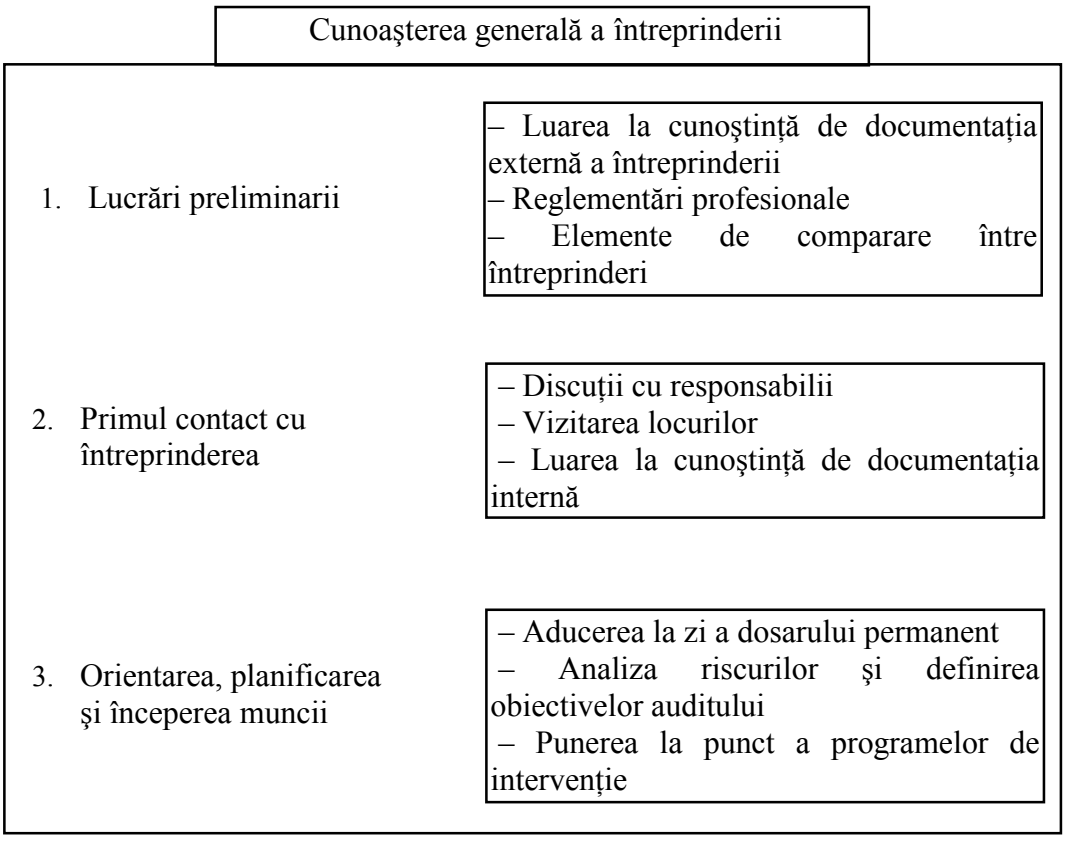
Cunoaşterea generală a întreprinderii
1. Lucrări preliminarii
– Luarea la cunoştință de documentația externă a întreprinderii
– Reglementări profesionale
– Elemente de comparare între întreprinderi
2. Primul contact cu întreprinderea
– Discuții cu responsabilii
– Vizitarea locurilor
– Luarea la cunoştință de documentația internă
3. Orientarea, planificarea şi începerea muncii
– Aducerea la zi a dosarului permanent
– Analiza riscurilor şi definirea obiectivelor auditului
– Punerea la punct a programelor de intervenție

Identificarea domeniilor şi sistemelor semnificative constă din activitatea de punere în evidență a elementelor cu pondere importantă în

[20] Jean Raffegeau, Pierre Dufils, Claude Lopater, Fouad Arfaoui, **Mémento Pratique Francis Lefebvre - Comptable 1997**, Editions Francis Lefebvre, Paris, 1996, p. 133

activitatea unității supuse riscului, cărora auditul trebuie să le confere prioritate.

Redactarea unui plan al misiunii trebuie să sintetizeze informația obținută pe parcursul documentării preliminare. Prin planul misiunii se programează activitatea auditorului. Astfel, prin plan auditorul realizează alegerea colaboratorilor în funcție de experiența acestora raportată la specificul unității la care se realizează auditul, recurgerea la specialişti în alte domenii, utilizarea lucrărilor anterioare precum şi repartizarea atribuțiilor în timp, în spațiu şi pe oameni. Datele conținute în planul misiunii evidențiază lucrările de realizat, mijloacele de utilizat, datele de intervenție în teren, rapoarte şi relații de stabilit, bugetul de timp şi de onorariu.

Din cele prezentate rezultă că obiectivele auditului financiar sunt:

– obținerea unor recomandări obiective privind evaluarea rezultatelor exploatării şi a respectării politicii administrației întreprinderii pe de o parte, iar pe de altă parte privind asigurarea credibilității informațiilor;

– verificarea şi certificarea bilanțului contabil anual, obiectiv ce constituie de fapt rolul final al auditului financiar.

10.3. Demersul general în auditul financiar contabil

Relația între unitatea patrimonială care are nevoie de audit financiar şi executantul acestei lucrări, care poate fi societate comercială de profil sau expert contabil, se organizează pe bază de contract. "Contractul de verificare şi de certificare a bilanțului contabil între experții contabili, contabilii autorizați cu studii superioare şi societățile comerciale de expertiză contabilă, pe de o parte, şi regiile autonome, societățile comerciale şi alte unități economice patrimoniale cu personalitate juridică, pe de altă parte, se încheie,

de regulă, pe o perioadă de 3 ani, cu drept de reînnoire".[21] Astfel, contractul audit financiar extern trebuie să conțină:

– părțile contractante;

– obiectul contractului;

– obligația părților, inclusiv onorariul;

– durata contractului şi condițiile în care acesta se poate rezilia.

În toate cazurile în care un profesionist contabil este solicitat să efectueze lucrări de audit financiar pentru o întreprindere, executarea acestora este necesar a fi făcută cunoscând în prealabil caracteristicile, domeniile şi sistemele semnificative ale unității patrimoniale solicitante.

Aceste informații determină profesionistul fie să refuze lucrarea, fie să o accepte redactând planul de acțiune care va sta la baza contractului de prestări de servicii. Demersul general în auditul financiar contabil poate fi delimitat în următoarele faze:

- preliminară;
- intermediară;
- de fond (propriu-zisă);
- finală.

În faza preliminară, auditorul parcurge două etape şi anume:

E 1 – Acceptarea mandatului şi contractarea lucrărilor de audit

E 2 – Orientarea şi planificarea auditului financiar

În faza intermediară are loc:

E 3 – Aprecierea controlului intern

– Analiza datelor excepționale

Faza de fond corespunde controlului conturilor şi cuprinde etapele:

E 4 – Controlul conturilor curente

[21] Hotărârea Guvernului nr. 980/1995 privind verificarea, certificarea bilanțului contabil şi prestarea serviciilor în domeniul contabilității, art. 3.

E 5 – Controlul conturilor anuale

În faza finală, auditorul efectuează lucrările de sfârşit de misiune care cuprind mai multe etape:

E 6 – Evenimente posterioare închiderii exercițiului financiar

E 7 – Chestionarul de sfârşit de misiune

E 8 – Scrisoarea de afirmare

E 9 – Nota de sinteză

E 10 – Raportul de audit

E 1. Acceptarea mandatului şi contractarea lucrărilor de audit. Înainte de a accepta mandatul, auditorul trebuie să aprecieze posibilitatea de a îndeplini această misiune, ținând seama de unele reguli deontologice şi profesionale. Pentru a-şi fundamenta decizia de acceptare a misiunii, auditorul trebuie să întreprindă în această etapă o serie de acțiuni care privesc: cunoaşterea globală a întreprinderii; aprecieri cu privire la independența sa şi la absența incompatibilităților; examenul de competență corespunzătoare specificului întreprinderii; contactul cu auditorul anterior; respectarea altor obligații profesionale; întocmirea unei fişe de acceptare a mandatului.

În cunoaşterea globală a întreprinderii, auditorul caută să obțină, pe lângă elementele de identificare, acele elemente care să-i permită aprecierea celor mai importante riscuri existente, reținând observații cum ar fi:

– "control intern insuficient sau cu carențe notabile;

– contabilitate neținută corect şi la timp;

– atitudinea conducătorilor față de respectarea legii şi a organelor publice şi administrative;

– personal incompetent;

– rotația cadrelor prea mare şi anormală;

– dezechilibre financiare, pierderi mari, activități în declin, ceea ce compromite viitorul exploatării;

– riscuri fiscale;

– conflicte sociale;

– riscuri juridice;

– nerespectarea independenței exercițiilor;

– situații conflictuale între conducători, acționari etc.;

– cazuri de limitare a controlului;

– onorarii insuficiente;

– alte constatări care ar putea influența decizia de acceptare a mandatului."[22]

Existența riscurilor nu presupune că auditorul refuză mandatul, însă decizia sa de a accepta este luată în cunoştință de cauză, urmând să ia toate măsurile necesare în consecință.

Referitor la independența auditorului şi la absența incompatibilităților, orice nou mandat trebuie examinat în raport cu regulile de independență şi de incompatibilitate fixate prin normele interne ale profesiei. În acest sens, auditorul trebuie să examineze lista clienților săi sau a societății de expertiză în care lucrează pentru a se asigura că nu există deja o activitate remunerată din partea întreprinderii respective, precum şi situația sa şi a membrilor de familie în legătură cu eventualele interese în întreprinderea în cauză.

În funcție de specificul întreprinderii, auditorul trebuie să se asigure că propriile competențe, precum şi ale colaboratorilor folosiți, sunt suficiente pentru executarea misiunii de audit.

De asemenea, auditorul trebuie să se informeze în legătură cu motivele unei eventuale demisii sau refuz de reînnoire a mandatului din partea fostului auditor şi, mai ales, dacă nu cumva au fost dezacorduri în ce priveşte

[22] Normele nr. 1 ale C.E.C.C.A.R. de audit financiar şi certificare a bilanțului contabil, 1995, punctul 32

respectarea normelor legale, aplicarea măsurilor stabilite, stabilirea onorariilor etc.

Atunci când misiunea de audit financiar urmează a se desfăşura la o întreprindere care se găseşte pe raza teritorială a altei filiale decât aceea din tabloul căreia face parte auditorul, acesta este obligat să anunțe această filială.

Fişa de acceptare a mandatului este actul justificativ al deciziei de acceptare a misiunii de audit. Întocmirea acestei fişe oferă posibilitatea: de a colecta informațiile de bază pentru identificarea întreprinderii, a conducerii sale, a obiectului de activitate şi a mărimii sale; de a materializa lucrările efectuate înaintea acceptării mandatului, cu privire la analiza situației întreprinderii şi a riscurilor sale, contactele cu predecesorul în profesie, precum şi vizitarea întreprinderii şi contacte cu conducerea; de a arăta bugetul necesar; de a formaliza procedurile de acceptare; de a asigura îndeplinirea obligațiilor profesionale care decurg dintr-o astfel de acceptare, constând în scrisoarea către conducerea unității, scrisoare către predecesor (dacă este cazul) şi scrisoarea de acceptare.

Actualizarea fişei de acceptare a mandatului la începutul fiecărui an permite asigurarea că noile evenimente din viața întreprinderii nu pun în discuție menținerea deciziei de acceptare a mandatului.

Legislația în vigoare prevede ca activitatea de audit să se desfăşoare pe bază de contract de prestări servicii în care se vor menționa normele de lucru, termenele, calendarul intervențiilor şi onorariile.

E 2. Orientarea şi planificarea misiunii. În această etapă auditorul obține informații cu privire la particularitățile întreprinderii, zonele sale de risc, domeniile şi sistemele semnificative care să-i permită orientarea şi planificarea controalelor, astfel încât să fie prevenite lucrări inutile sau care nu vor servi realizării obiectivelor misiunii de audit. După o cunoaştere

globală a întreprinderii, auditorul are posibilitatea să-şi orienteze misiunea în funcție de domeniile şi sistemele semnificative. Această orientare are ca obiectiv identificarea riscurilor care pot avea o incidență semnificativă asupra conturilor şi deci asupra programării şi planificării misiunii, permițând determinarea naturii şi întinderii controalelor în raport cu pragul de semnificație ales, precum şi organizarea execuției misiunii astfel încât să fie atins obiectivul de a certifica în mod rațional, cu maximum de eficacitate şi în cadrul termenelor stabilite. Etapa de orientare şi planificare a misiunii presupune realizarea următoarelor lucrări importante: cunoaşterea generală a întreprinderii; identificarea domeniilor şi sistemelor semnificative şi stabilirea unui plan de misiune.

Cunoaşterea generală a întreprinderii are ca scop obținerea de către auditor a unei înțelegeri suficiente a particularităților întreprinderii şi mediului în care aceasta funcționează în vederea determinării riscurilor generale şi identificării domeniilor şi sistemelor semnificative. În faza de cunoaştere generală a întreprinderii se analizează informații privind:

– natura activității;

– probleme specifice sectorului de activitate;

– structura întreprinderii;

– organizarea administrativă şi contabilă;

– politicile întreprinderii (comercială, financiară, socială, investițională etc.);

– poziția față de concurență;

– existența controalelor interne;

– perspective etc.

În această fază auditorul nu încearcă să-şi formeze o opinie ci urmăreşte să colecteze cât mai multe informații pentru a-şi orienta misiunea.

Identificarea domeniilor şi sistemelor semnificative are ca obiectiv scoaterea în evidență a elementelor cu pondere importantă în activitatea unității supuse riscului, cărora auditul trebuie să le confere prioritate. Sistemele semnificative reprezintă pentru auditor orice sistem contabil manual sau informatizat care tratează date ce pot avea o incidență semnificativă asupra conturilor anuale. Identificarea acestor sisteme este necesară pentru a decide care dintre ele trebuie să facă obiectul unei evaluări a controlului intern şi de a putea astfel să-şi planifice executarea lucrărilor apelând, dacă este necesar, la specialişti în informatică.

Stabilirea unui plan de misiune are scopul de a sintetiza informațiile obținute pe parcursul documentării şi în funcție de acestea să fie orientată şi planificată misiunea. Acest document va servi ca instrument de bază de-a lungul întregii misiuni. Redactarea unui plan de misiune sau program de muncă presupune:

– alegerea membrilor echipei în funcție de experiența şi de cunoştințele lor în sectorul de activitate al întreprinderii;

– repartizarea pe oameni, în timp şi în spațiu;

– utilizarea lucrărilor realizate de controlul intern de gestiune, de alți auditori interni sau externi;

– solicitarea de specialişti pentru studierea datelor informatizate în orice alte domenii;

– datele şedințelor Consiliului de Administrație şi Adunării Generale a Acționarilor şi, în funcție de acestea, termenul de depunere a raportului.

Planul de misiune permite deci luarea de decizii cu privire la lucrările de efectuat, mijloacele necesare, datele intervențiilor în teren, rapoarte şi relații de stabilit, orele şi costurile angajate. El trebuie să conțină informații cu privire la întreprindere, conturi, sisteme şi domenii semnificative, organizarea misiunii şi bugetul misiunii.

E 3. Aprecierea controlului intern. Deoarece este imposibilă efectuarea unui control total asupra unității auditate, din cauza volumului mare de operațiuni şi a timpului limitat, de mare importanță pentru auditor este examinarea controlului intern. Este necesar să precizăm că din punctul de vedere al auditorului, controlul intern nu se limitează la verificările gestionare executate de către revizorii contabili din interiorul unității, ci are în vedere întreaga organizare a unității care vizează integritatea şi securitatea patrimoniului. Pornind de la orientările rezultate din programul general de muncă sau plan de misiune, auditorul efectuează un studiu şi o evaluare a sistemelor semnificative în scopul identificării, pe de o parte, a controalelor interne pe care doreşte să se sprijine, iar pe de altă parte, a riscurilor de eroare în tratarea datelor şi informațiilor în scopul stabilirii unui program corespunzător de control al conturilor.

Obiectivul urmărit prin aprecierea controlului intern este de a determina în ce măsură auditorul se poate sprijini pe acest control pentru a-şi putea defini natura, întinderea şi calendarul lucrărilor şi intervențiilor sale. Controlul intern reprezintă planul de organizare şi ansamblul coordonat al tuturor măsurilor adoptate în interiorul întreprinderii pentru a proteja integritatea patrimoniului, a promova eficacitatea exploatării, a asigura respectarea dispozițiilor administrației, a asigura fidelitatea şi exactitatea informațiilor contabile. El cuprinde controlul administrativ intern, verificarea internă a operațiilor, autocontrolul salariaților şi controlul contabil intern.

Existența unui sistem de control intern (audit intern) rațional conceput şi corect aplicat constituie o serioasă prezumție asupra fiabilității conturilor şi a concordanței dintre datele contabilității şi realitate. Insuficiența controlului intern poate conduce la neasigurarea transmiterii corecte a informațiilor către compartimentul contabilității şi în acest caz, valoarea probantă a contabilității

poate fi pusă la îndoială. De asemenea, absența auditului intern poate constitui pentru auditori o limitare a controlului lor, respectiv o justificare a certificării cu rezerve sau chiar a refuzului de certificare a bilanțului.

În analiza controlului intern auditorul urmăreşte înțelegerea circulației informației, identificarea punctelor din circuit unde se pot produce nereguli, evitarea de a se verifica toate operațiunile, identificarea controalelor necesare pentru certificarea bilanțurilor, identificarea riscurilor de erori şi formarea pentru auditor a convingerii că prin controlul intern se asigură faptul că operațiile sunt reale, înregistrate în totalitate şi corect. Auditorii nu trebuie să verifice ansamblul controlului intern, ci numai acele elemente ale acestuia pe care vor să se sprijine, alcătuind în acest sens un program de verificare care cuprinde: înțelegerea procedurilor, teste de conformitate, evaluarea preliminară, teste de permanență, evaluarea definitivă şi documentul de sinteză.

Înțelegerea procedurilor presupune cunoaşterea procedurilor utilizate pentru elaborarea documentelor justificative, pentru a se asigura că ceea ce este scris corespunde cu realitatea.

Testele de conformitate au rolul de a verifica dacă descrierea procedurilor a fost corect înțeleasă şi corespunde cu procedurile aplicate în întreprindere. Aceste teste permit, pe de o parte, verificarea dacă procedurile controlate există şi nu asigurarea dacă sunt bine aplicate, iar pe de altă parte, detectarea procedurilor de care auditorul nu a luat încă la cunoştință.

Evaluarea preliminară a controlului intern presupune punerea în evidență a punctelor tari, a celor slabe şi a controalelor repetitive cu scopul de a se asigura că punctele tari sunt efective şi permanente, precum şi a se discuta despre slăbiciunile sistemului pentru a întreprinde măsuri corective.

Evaluarea preliminară a controlului intern determină întinderea sa.

Schematic, aprecierea controlului intern poate fi reprezentată astfel (vezi figura nr. 4):[23]

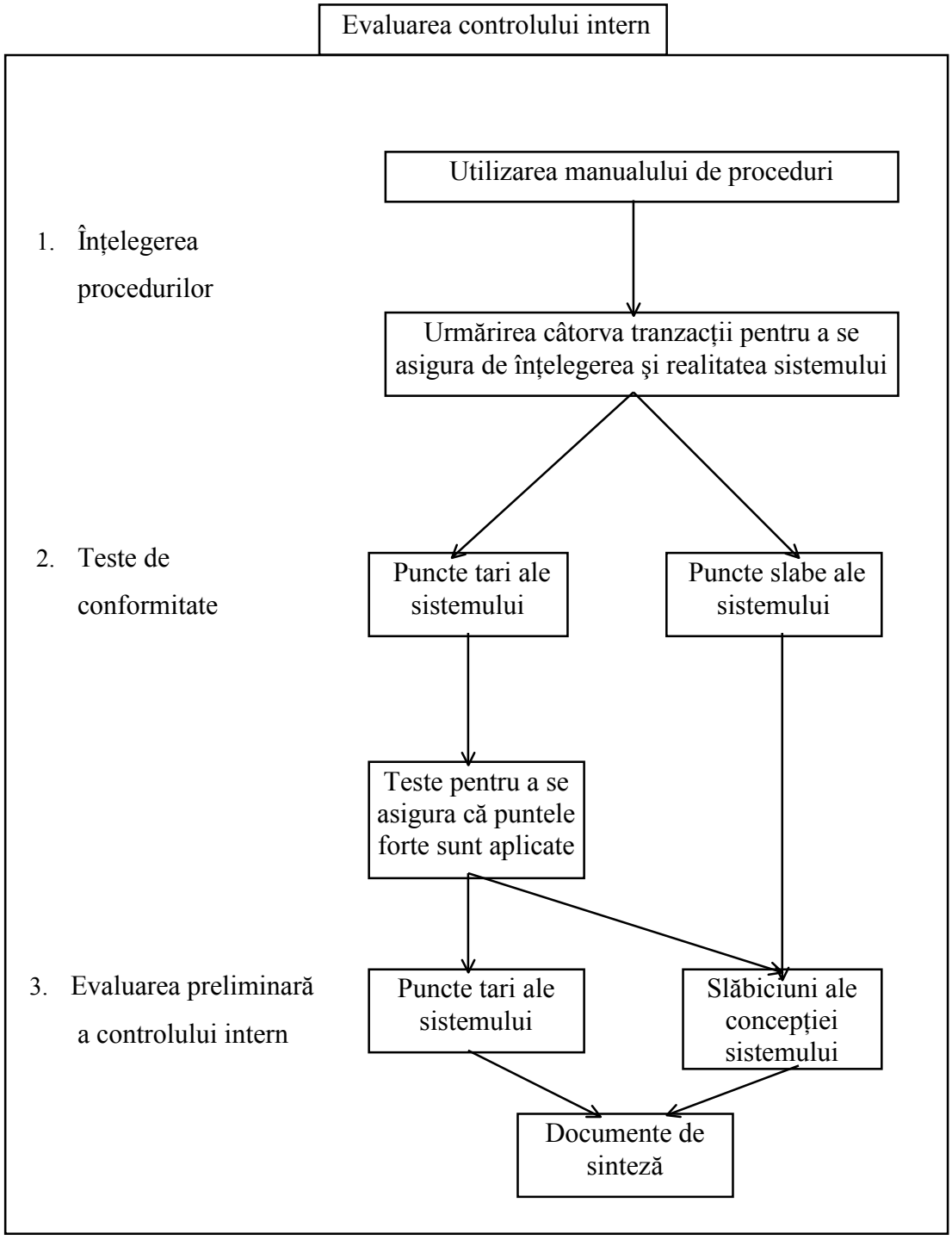
Evaluarea controlului intern
Utilizarea manualului de proceduri
1. Înțelegerea procedurilor
Urmărirea câtorva tranzacții pentru a se asigura de înțelegerea şi realitatea sistemului
2. Teste de conformitate
Puncte tari ale sistemului
Puncte slabe ale sistemului
Teste pentru a se asigura că puntele forte sunt aplicate
3. Evaluarea preliminară a controlului intern
Puncte tari ale sistemului
Slăbiciuni ale concepției sistemului
Documente de sinteză

Figura nr. 4 – Evaluarea controlului intern

[23] Jean Raffegeau, Pierre Dufils, Claude Lopater, Fouad Arfaoui, **Mémento Pratique Francis Lefebvre - Comptable 1997**, Editions Francis Lefebvre, Paris, 1996, p. 1339

Evaluarea preliminară a controlului intern determină întinderea sa.

Testele de permanență au rolul de a verifica dacă procedurile care constituie punctele tari ale sistemului contabil fac obiectul unei aplicări efective şi constante.

Aprecierea definitivă a controlului intern are rolul de a evidenția raționamentul auditorului asupra acestuia, pentru stabilirea programului de control al conturilor. În situația în care controlul intern este considerat util pentru fundamentarea opiniei, auditorul poate reduce întinderea propriilor controale asupra conturilor, mai ales atunci când obține o încredere mai mare în acesta indiferent de amploarea sondajelor pe care le-ar efectua. Când controlul intern lipseşte, există probabilitatea de a nu fi detectate erorile care afectează conturile, iar în acest caz auditorul poate să-şi organizeze propriile controale pentru a evalua posibilele incidențe asupra fiabilității conturilor. Riscurile identificate pot fi recapitulate pe o foaie de lucru specială, intitulată "Sinteza aprecierii controlului intern". Această foaie de lucru indică slăbiciunile sistemului care antrenează riscuri de eroare, incidențele posibile asupra conturilor anuale şi incidențele asupra programului de lucru.

Opiniile asupra calității controlului intern se pot fonda prin sondaje care se fac asupra funcționalității acestuia. Sondajele asupra funcționării sistemelor sunt organizate urmărindu-se două tipuri de controale interne şi anume: controale de prevenire şi controale de detectare. Controalele de prevenire sunt realizate în timpul derulării operațiunilor înainte de a se trece la faza următoare şi înaintea înregistrării, materializându-se prin acordarea unei vize. Controalele de detectare sunt efectuate asupra unui grup de operații de aceiaşi natură, în scopul asigurării că nu există anomalii sau pentru descoperirea acestora.

Tehnicile de care dispune auditorul în realizarea sondajelor de verificare a funcționării sistemelor sunt examenul evidenței controlului,

repetarea controalelor şi observarea executării unui control. Dacă se constată defecțiuni în organizarea şi funcționarea controlului intern, auditorul este obligat să le semnaleze, iar dacă defecțiunile sunt grave ele pot conduce la refuzul certificării bilanțului sau la rezerve bine motivate. Observațiile pe care le are auditorul asupra controlului intern pot fi comunicate printr-un "Raport asupra controlului intern", care trebuie să conțină informații cu privire la punctele slabe constatate, consecințele şi incidențele asupra conturilor anuale, precum şi sfaturile şi măsurile care permit ameliorarea situației.

Toate lucrările şi acțiunile întreprinse de auditor în cadrul aprecierii controlului intern au ca obiective alegerea şi decizia în legătură cu etapa următoare, fundamentală, aceea de control al conturilor. Aprecierea controlului intern este deci pentru auditor un mijloc şi nu un scop. Ca urmare, în funcție de calitatea controlului intern, auditorul îşi definitivează programul de control al conturilor.

E 4. Controlul conturilor curente. Printr-un control riguros asupra conturilor, auditorul trebuie să obțină elemente probante suficiente pentru a se asigura că unitatea patrimonială supusă auditului a respectat dispozițiile legale. Nu există un program standard de control al conturilor, deoarece acest program depinde exclusiv de rezultatele etapelor precedente şi de caracteristicile fiecărei întreprinderi.

Programul de control al conturilor curente poate fi restrâns sau extins, în funcție de eficacitatea controlului intern. Când controlul intern permite un grad rezonabil de asigurare că înregistrările contabile ale operațiilor sunt fiabile, auditorul efectuează un control restrâns al conturilor curente, putându-se limita volumul sondajelor asupra soldurilor conturilor. Controlul rulajelor, a căror situație detaliată a fost testată în timpul verificării funcționării sistemului, va fi completat printr-un examen analitic în scopul asigurării

coerenței cu informațiile culese în etapele precedente. Când auditorul nu se poate sprijini pe controlul intern, acesta efectuează un control extins asupra conturilor curente. În acest caz volumul sondajelor va fi mai mare şi acestea trebuie să se facă atât asupra soldurilor, cât şi asupra rulajelor. Natura şi volumul sondajelor vor fi determinate în funcție de riscurile identificate în etapa cunoaşterii.

Pe tot parcursul misiunii sale, auditorul urmăreşte obținerea elementelor probante care să îi permită să dea certificarea asupra conturilor anuale, utilizând procedee şi tehnici diverse.

Tehnicile de control folosite pentru obținerea elementelor probante pot fi: inspecția fizică şi observația, confirmarea directă, examenul documentelor primite de către întreprindere, examenul documentelor emise de către întreprindere, controlul aritmetic, analize, estimări şi confruntări între informații şi documente, examenul analitic şi informațiile verbale obținute de la conducere şi alte cadre din întreprindere. Alegerea tehnicilor folosite de auditor trebuie să aibă în vedere eficacitatea şi uşurința în aplicare, pe de o parte, şi folosirea informațiilor obținute în etapele precedente, cunoaşterea aprofundată a unității, a domeniilor semnificative şi a zonelor de riscuri, pe de altă parte.

Datorită numărului mare de operații efectuate de întreprindere, auditorul nu poate verifica integral rulajele sau soldurile unui cont şi va căuta elementele probante pe un eşantion adecvat, utilizând tehnica sondajului. Sondajul este definit ca "o tehnică ce constă în selecționarea unui anumit număr sau părți dintr-o mulțime, aplicarea la acestea a tehnicilor de obținere a elementelor probante şi extrapolarea rezultatelor obținute asupra eşantionului la întreaga masă sau mulțime."[24] Sondajele pe care le realizează auditorul în

[24] Normele nr. 1 ale C.E.C.C.A.R. de audit financiar şi certificare a bilanțului contabil, 1995, punctul 65

cursul misiunii sale sunt de două naturi diferite: sondaje asupra atribuțiilor şi sondaje asupra valorilor. Eficacitatea unui sondaj este determinată de definirea precisă a obiectivelor sale.

Din moment ce procedează la sondaje, auditorul este supus riscului de a ajunge la concluzii diferite de cele la care s-ar fi ajuns printr-un control exhaustiv. Acest risc poate fi însă redus printr-o organizare riguroasă a acțiunii de audit şi prin alegerea celor mai adecvate tehnici de control.

E 5. Controlul conturilor anuale. Conturile anuale constituie documente de sinteză ale contabilității asupra cărora auditorul îşi exprimă opinia. Practic, examinarea conturilor anuale are ca obiect verificarea dacă bilanțul contabil şi contul de profit şi pierdere sunt coerente şi corespund cu datele rezultate din cunoaşterea generală a unității, verificarea concordanței bilanțului cu datele din contabilitate, precum şi verificarea respectării actelor normative privind distribuirea rezultatelor. Pentru stabilirea programului de control, auditorul va utiliza planul de misiune şi foaia de sinteză a aprecierii controlului intern, documente ce asigură legătura cu etapele precedente ale auditului. Programul de control poate fi stabilit pe o foaie de lucru specială, care va conține lista controalelor de efectuat, întinderea eşantionului, indicarea datei la care a fost efectuat controlul, o referință pentru foaia de lucru, precum şi problemele întâlnite. Controalele efectuate asupra conturilor curente îi permit auditorului să obțină unele elemente probante pe baza cărora să tragă concluzii cu privire la diferite posturi din conturile anuale. Pentru a-şi putea exprima opinia, auditorul trebuie să confirme că, conturile anuale sunt în acord cu concluziile sale, că ele reflectă corect deciziile conducerii întreprinderii, dau o imagine fidelă, clară şi completă a patrimoniului, a situației financiare şi a rezultatelor obținute de întreprindere. În examinarea conturilor anuale, auditorul se va sprijini pe comparațiile între datele reieşite din acestea şi datele anterioare,

posterioare ori previziunile întreprinderii sau ale altor întreprinderi similare, precum şi pe indicatorii financiari rezultați din analiza financiară şi controlul de gestiune, prin compararea lor cu cei din exercițiile precedente şi cu datele previzionale.

Controlul conturilor anuale trebuie să-i permită auditorului să obțină elemente probante, suficiente calitativ şi cantitativ, pentru a se asigura că informațiile furnizate sunt sincere, clare şi complete.

Etapa examinării conturilor anuale permite controlarea şi actualizarea concluziilor trase în etapele precedente.

E6. Evenimente posterioare închiderii exercițiului financiar. Cercetarea evenimentelor posterioare întocmirii bilanțului vine în sprijinul auditorului care îşi întocmeşte raportul la 2-3 luni după sfârşitul anului având astfel posibilitatea să-şi formuleze concluziile în concordanță cu realitățile etapei postbilanțiere. Cu acest prilej se verifică şi corectitudinea preluării soldurilor din anul precedent precum şi măsurile aplicate pentru asigurarea independenței exercițiilor. Cercetarea evenimentelor posterioare trebuie să fie efectuată la o dată cât mai apropiată posibil de cea a raportului auditorului şi cuprinde, în general, următoarele proceduri:

a) cereri de informații de la consilierul juridic asupra litigiilor şi reclamațiilor privind întreprinderea sau confirmarea unor informații obținute anterior de la el, verbal sau scris;

b) examinarea procedurilor folosite de conducători pentru a se asigura că evenimentele posterioare semnificative sunt bine identificate şi convorbiri cu conducătorii pentru a stabili dacă s-au redus aceste evenimente ce ar putea avea incidențe asupra bilanțului contabil.

Dacă aceste proceduri pun în evidență evenimente care pot avea o influență asupra bilanțului contabil, auditorul trebuie să pună în aplicare

proceduri complementare care să permită aprecierea dacă aceste evenimente sunt corect înscrise în bilanțul contabil. Auditorul nu poate fi considerat responsabil pentru evenimentele posterioare nerelevate, dacă acestea i-au fost ascunse voluntar sau involuntar şi dacă el a folosit mijloacele corespunzătoare.

Evenimentele posterioare semnificative pentru perioada în care se prezintă raportul de gestiune care trebuie să influențeze deciziile conducerii sau ale acționarilor urmează să fie cuprinse în raportul auditorilor.

E7. Chestionarul de sfârşit de misiune. Întocmirea chestionarului pentru sfârşit de misiune are ca scop redactarea corectă a raportului de auditare a conturilor anuale şi certificarea bilanțului, preîntâmpinând omisiuni privind cuprinderea în control a obiectivelor programate. Chestionarul de sfârşit de misiune permite asigurarea că toate elementele necesare formulării opiniei asupra bilanțului contabil au fost reunite, că normele au fost respectate şi că dosarele de lucru sunt complete. Acest chestionar este întocmit de coordonatorul de audit financiar, în cazul în care la audit iau parte mai multe persoane şi cuprinde întrebări despre întinderea lucrărilor, delegarea lucrărilor către membrii echipei şi supervizarea activității lor, conținutul bilanțului contabil, raportările, comunicările cu conducerea întreprinderii şi latura administrativă.

În situația în care există un răspuns negativ la întrebările din chestionar, problema respectivă va fi reluată în nota de sinteză şi supusă în continuare controlului.

E8. Scrisoarea de afirmare. Recomandările internaționale IFAC nr. 22/1985 menționează că scrisoarea de afirmare nu este considerată un model

normativ, deoarece afirmațiile primite de la conducători variază de la o întreprindere la alta şi de la un exercițiu financiar la altul.

Astfel, în cursul unui audit, conducătorii formulează numeroase afirmații pentru auditor, atât spontan cât şi ca răspuns la întrebări precise. Dacă aceste afirmații se referă la puncte semnificative ale bilanțului contabil, auditorul trebuie să caute elemente probante pe baza surselor interne sau externe întreprinderii, care să le confirme şi să aprecieze dacă autorii acestor afirmații pot fi considerați bine informați asupra punctelor în cauză. Când o afirmație primită de la un conducător este contrazisă de un alt element probant, auditorul trebuie să caute explicația pentru aceasta şi dacă este cazul, să repună în discuție fiabilitatea ansamblului afirmațiilor primite. Afirmațiile primite de la conducători nu se pot substitui altor elemente probante pe care auditorul le poate obține. În unele cazuri, o afirmație primită de la conducători poate constitui singurul element probant pe care auditorul îl poate obține în mod rezonabil.

Proba afirmațiilor primite de la conducători va fi consemnată de auditor în foile sale de lucru, efectuând o sinteză a convorbirilor sale sau obținând o *scrisoare de afirmare*, care poate îmbrăca fie forma unei scrisori emanând de la conducători, fie a unei scrisori a auditorilor menționând termenii afirmărilor verbale primite de la conducători, recunoscute şi confirmate de aceştia.

Scrisoarea de afirmare este un instrument de comunicare de natură să amelioreze raportul cost-eficacitate a auditului. Prin scrisoarea de afirmare se recapitulează sau se completează anumite declarații făcute de conducerea unității patrimoniale, pentru care auditorul nu poate obține elemente suficient de probante. Când este cerută conducătorilor, scrisoarea de afirmare trebuie să fie adresată auditorului, să cuprindă informațiile cerute şi să fie regulamentar datată şi semnată. Dacă conducătorii refuză să ateste printr-o scrisoare de

afirmare, afirmațiile pe care auditorul le consideră necesare, acest refuz va constitui o limitare a întinderii lucrărilor sale. Într-un asemenea caz, auditorul va trebui să repună în discuție încrederea acordată celorlalte afirmări primite de la conducători şi să se întrebe dacă acest refuz poate avea o altă incidență asupra raportului său.

E9. Nota de sinteză. Sinteza misiunii presupune o clasare pe dosare de lucru a informațiilor colectate şi lucrărilor efectuate pe perioada controlului asupra conturilor şi în final recapitularea acestora într-o notă de sinteză, pe o foaie de lucru. Dosarele de lucru ale auditorilor servesc pentru a conserva informațiile cuprinzând tot ce este util pentru acțiunile ulterioare şi pot servi pentru perioade de mai mulți ani cu condiția aducerii la zi a elementelor variabile. În afara dosarului permanent se deschide dosar pentru exercițiul controlat care pune în evidență buna organizare şi executare a acțiunii, documentarea lucrărilor efectuate, justificarea opiniilor formulate şi facilitarea lucrului în echipă.

Foile de lucru, ca suport al informațiilor în baza cărora se va elabora raportul trebuie aşezate în dosar într-o formă logică care să faciliteze sinteza şi să permită supervizarea operațiunilor. Ordonarea foilor de lucru la dosar trebuie să înlesnească trecerea de la foile analizate la sinteză şi invers.

E10. Raportul de audit. Certificarea bilanțului contabil are ca obiect prezentarea unor garanții de credibilitate acționarilor şi terților că o persoană calificată, după ce s-a conformat cerințelor profesionale, a dobândit certitudinea corectitudinii bilanțului, contului de profit şi pierdere şi celorlalte informații financiare, că aceste documente au fost elaborate cu respectarea principiilor contabile şi reglementărilor legale în vigoare şi exprimă imaginea fidelă a patrimoniului, a profitului repartizat sau pierderii rezultate. Ceea ce

caracterizează auditul este recurgerea permanentă la criterii şi norme ori standarde. Această atitudine este de altfel "mai mult sistematică pentru că însuşi auditul se aplică sub formă de norme profesionale."[25]

Activitatea de audit se încheie după examinarea conturilor anuale printr-un raport în care auditorul îşi exprimă opinia, care poate îmbrăca următoarele variante:

a) opinie fără rezerve, prin care se atestă faptul că bilanţul anual şi contul de profit şi pierdere dau o imagine fidelă a patrimoniului, a situaţiei financiare şi a rezultatelor unităţii la sfârşitul anului;

b) opinie cu rezerve, prin care se atestă faptul că bilanţul şi contul de profit şi pierdere dau o imagine fidelă a patrimoniului, a situaţiei financiare şi a rezultatelor obţinute la sfârşitul anului dar se exprimă rezerve faţă de unele date care nu au putut fi verificate din motive obiective;

c) imposibilitatea exprimării unei opinii din cauza limitării întinderii lucrărilor;

d) opinie cu rezerve, ca urmare a dezacordului asupra principiilor contabile aplicate;

e) opinie nefavorabilă, ca urmare a faptului că din lucrările efectuate de auditori rezultă că bilanţul contabil şi contul de profit şi pierdere nu dau o imagine fidelă, clară şi completă a patrimoniului, a situaţiei financiare şi a rezultatelor obţinute de întreprindere.

În funcţie de opinia exprimată în raport, certificarea conturilor anuale poate fi fără rezerve, cu rezerve sau refuz de certificare.

Ca regulă generală, certificarea bilanţului contabil trebuie să facă obiectul unui raport. În conformitate cu opinia stabilită, raportul de audit şi certificare a bilanţului contabil se întocmeşte în două forme, în funcţie de

[25] Yves Simon, Patrick Joffre, **Encyclopédie de gestion**, Economica, Paris, 1997, p. 207

destinația sa. Dacă raportul de audit financiar şi certificare a bilanțului contabil este destinat adunării generale a acționarilor societății pe acțiuni sau consiliului de administrație al regiei autonome va fi întocmit amănunțit, iar dacă este destinat utilizatorilor externi va avea o formă sintetică de prezentare a opiniei.

Raportul de audit trebuie să fie însoțit în anexă de bilanțul contabil al întreprinderii auditate. Elementele de bază ale unui raport de audit trebuie să fie: titlul destinatarul, paragraful introductiv, paragraful întinderii lucrărilor, paragraful opiniei, data raportului, adresa şi semnătura auditorului.

Titlul raportului trebuie să fie cât mai apropiat de conținutul său permițând utilizatorilor să-l identifice cu uşurință față de rapoartele elaborate de alte persoane care pot să nu se conformeze aceloraşi reguli ca auditorul independent. De regulă, este utilizat titlul "Raport de audit şi certificare a bilanțului contabil" sau "Raport de auditor independent".

Raportul de audit trebuie să aibă un destinatar precis pentru că în funcție de acesta va îmbrăca o formă amănunțită sau sintetică. În mod obişnuit, raportul se adresează fie acționarilor societății pe acțiuni, fie consiliului de administrație al regiei autonome ale cărei conturi anuale au fost auditate.

Paragraful introductiv cuprinde identificarea conturilor anuale auditate, data şi perioada la care acestea se referă, precum şi o mențiune a responsabilităților conducerii unității patrimoniale şi auditorului. Raportul trebuie să menționeze că, conturile anuale sunt stabilite sub responsabilitatea conducerii şi că responsabilitatea auditorului este, pe baza auditului efectuat, să exprime o opinie asupra acestor conturi anuale.

Paragraful întinderii lucrărilor de audit indică faptul că acestea au fost îndeplinite conform normelor internaționale de audit sau conform normelor şi

practicilor naţionale, asigurând astfel cititorul că auditul a fost făcut cu respectarea normelor şi practicilor în materie.

Paragraful opiniei trebuie să conţină clar opinia auditorului asupra faptului dacă bilanţul contabil şi contul de profit şi pierdere dau o imagine fidelă a patrimoniului, a situaţiei financiare şi a rezultatelor întreprinderii auditate.

Data raportului trebuie să fie cea de la sfârşitul lucrărilor de audit. Cititorul este astfel informat că auditorul a apreciat efectele asupra conturilor anuale şi asupra raportului său, a evenimentelor posterioare şi tranzacţiilor intervenite, de care el a avut cunoştinţă până la această dată. Întrucât responsabilitatea auditorului constă în emiterea unui raport asupra conturilor anuale pregătite sau prezentate de conducerea societăţii, raportul său nu trebuie să poarte o dată anterioară celei la care conturile anuale au fost închise şi aprobate de către conducere.

Adresa din raportul de audit trebuie să menţioneze localitatea în care se află biroul auditorului care are responsabilitatea auditului.

Raportul de audit trebuie să poarte semnătura societăţii de expertiză contabilă, dacă auditarea s-a făcut de o persoană juridică, sau a auditorului persoană fizică, sau pe amândouă. În general, raportul auditorului poartă semnătura societăţii de audit căci aceasta îşi asumă responsabilitatea auditului.

Respectarea unui demers în efectuarea auditului financiar-contabil este de importanţă majoră, atât pentru auditor cât şi pentru unitatea patrimonială auditată a cărei gestiune poate fi definită ca un ansamblu de decizii ce pun în aplicare strategia sa, nelimitând controlul de gestiune la un rol pur contabil. Se poate considera că atunci când auditul financiar se sprijină pe controlul intern apare ca audit operaţional, iar când determină aplicarea strategiei apare ca audit al controlului de gestiune.

Între strategie, audit şi control există o strânsă legătură care poate fi reprezentată astfel:

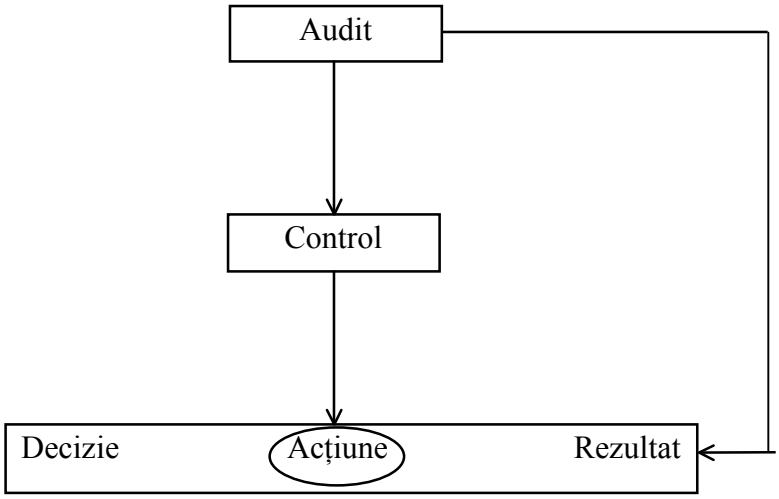

Auditul operațional a devenit domeniul principal de activitate al auditorilor interni, dar acum tinde să fie exersat de auditori externi.

Misiunea de audit începe prin culegerea datelor, urmează o fază de analiză şi diagnostic, apoi desprinderea concluziilor sub formă de recomandări. Scopul auditului este de a declanşa măsuri preventive fondate pe un demers riguros. El constituie deci, un complement important al dispozitivelor obişnuite de control.

10.4. Riscurile auditului financiar şi controlul de calitate în audit

10.4.1. Riscurile auditului financiar

Procedurile folosite de auditor în formarea opiniei sale cu privire la bilanțul contabil îi permit să obțină un grad rezonabil de certitudine că acesta este corect întocmit şi că oferă o imagine fidelă, clară şi completă a patrimoniului, a situației financiare şi a rezultatelor unității.

Riscurile auditului sunt datorate faptului că un auditor poate să exprime o opinie necorespunzătoare cu privire la conturile anuale, datorită existenței unor informații financiare care comportă inexactități semnificative. Deşi există numeroase riscuri de erori, nu toate se concretizează, distingându-se astfel riscuri potențiale şi riscuri posibile.

Riscurile potențiale, comune tuturor întreprinderilor, sunt "riscurile susceptibile a se produce dacă nu are loc nici un control pentru a le împiedica, a le cunoaşte şi a corecta erorile care pot să apară".[26] Riscurile posibile sunt acele riscuri potențiale împotriva cărora întreprinderea nu şi-a prevăzut mijloacele pentru a le detecta, mijloace care dacă nu sunt puse în aplicare există o mare probabilitate de producere a unor erori care să nu fie nici descoperite şi nici corectate de întreprindere.

Pe parcursul desfăşurării lucrărilor sale, auditorul încearcă să descopere erorile posibile pentru a putea stabili influența lor asupra bilanțului contabil.

Riscurile de audit pot fi grupate în următoarele categorii:

- riscuri generale legate de întreprindere;
- riscuri legate de natura operațiilor efectuate;
- riscuri legate de concepția şi funcționarea sistemelor;
- riscuri de nedetectare prin control.

Riscurile generale legate de întreprindere sunt acele riscuri care pot influența ansamblul operațiilor întreprinderii. În funcție de sectorul de activitate şi modul său de organizare, fiecare întreprindere prezintă anumite caracteristici proprii care fac mai mult sau mai puțin probabilă producerea anumitor erori. Pentru a se putea aprecia riscurile generale legate de activitatea întreprinderii este necesară cunoaşterea acestor caracteristici proprii. În acest sens sunt cercetate şi analizate informații cu privire la

[26] M. Toma, M. Chivulescu - Ghid practic pentru audit financiar şi certificarea bilanțurilor contabile, Editat de C.E.C.C.A.R., Bucureşti, 1995, p. 102.

activitatea întreprinderii şi sectorul din care face parte, organizarea şi structura, politicile generale (financiare, comerciale şi sociale), perspectivele de dezvoltare, organizarea administrativă şi contabilă şi politicile contabile ale întreprinderii. Aceste informaţii permit aprecieri cu privire la următoarele riscuri generale:

– "riscuri legate de activitatea economică a întreprinderii (elemente susceptibile de a pune în discuţie continuitatea activităţii);

– riscuri legate de organizarea generală (absenţa unor proceduri sau excesul de proceduri);

– riscuri legate de atitudinea conducerii (auditorul va acorda o anumită atenţie în control atunci când conducerea manifestă preocupări cu predilecţie pentru producţie şi comercializare şi altă atenţie când conducerea este preocupată de problemele de control intern şi de calitatea informaţiei financiare)."[27]

Riscurile legate de natura operaţiilor efectuate sunt acele riscuri care pot influenţa datele înregistrate în contabilitate. Datele înregistrate în contabilitate se pot grupa în date repetitive, date la termene fixe şi date excepţionale, iar fiecare dintre ele sunt purtătoare de riscuri diferite. Datele repetitive sunt cele care rezultă din activitatea obişnuită a întreprinderii şi se tratează în mod uniform, în funcţie de sistemul ales. Datele la termene fixe sunt complementare celor repetitive şi sunt puse în evidenţă la intervale de timp mai mult sau mai puţin regulate. Acestea sunt purtătoare de riscuri semnificative atunci când descoperirea lor nu este făcută la timp şi deci este necesar ca auditorul să le cunoască din timp pentru a-şi organiza controalele care se impun. Datele excepţionale rezultă din operaţii sau decizii care nu

[27] Marin Toma, Marius Chivulescu, **Audit financiar şi certificare a conturilor anuale**, Editat de Fundaţia pentru Management Financiar-Contabil şi Audit "Grigore Trancu - Iaşi", Bucureşti, 1997, p. 31

derivă din activități curente. În acest caz, deoarece întreprinderea nu dispune de criterii prealabile, de elemente comparative şi de personal experimentat pentru astfel de operații, riscurile de producere a erorilor şi de detectare a acestora sunt foarte importante. Cu cât valoarea individuală sau cumulată a unei categorii de operații repetabile, la termene fixe sau excepționale este mai importantă, cu atât erorile sunt susceptibile de a avea o influență mai mare asupra conturilor anuale.

Riscurile legate de concepția şi funcționarea sistemelor sunt acele riscuri care pot influența modul de culegere şi de prelucrare a datelor. Concepția sistemelor de culegere şi prelucrare a datelor trebuie să dea posibilitatea prevenirii erorilor sau a detectării celor care se produc, pentru a le corecta. Atunci când concepția sistemelor este fiabilă riscurile pot fi limitate. Deseori însă, chiar dacă sistemul conceput este fiabil, dacă controalele interne prevăzute nu se efectuează, el poate funcționa defectuos.

Riscul de nedetectare prin control se datorează faptului că orice procedură folosită de auditor, întinderea sa, precum şi data stabilită pentru intervențiile sale presupune un anumit risc. Riscul de control este riscul ca în bilanțurile contabile să existe erori semnificative, iar auditorul care nu le-a depistat să formuleze o opinie fără rezerve. În acest sens, programul de lucru al auditorului trebuie astfel conceput încât să se obțină o siguranță rezonabilă că nu există erori semnificative în bilanțurile contabile şi să se reducă pe cât posibil riscul de control.

Auditorul trebuie să aibă suficiente cunoştințe asupra factorilor de risc potențial şi să analizeze în fiecare întreprindere controlată riscurile posibile ce rezultă din particularitățile sale, din specificul organizării, din sistemele şi operațiile efectuate.

Cunoaşterea acestor riscuri îi va permite auditorului să-şi formuleze o opinie bine fundamentată asupra bilanțurilor contabile, fiind în măsură să dea

avize şi sfaturi mai utile întreprinderii pentru a îmbunătăți fiabilitatea organizării sale contabile şi a informației financiare.

10.4.2. Controlul de calitate în audit

Controlul de calitate în audit reprezintă ansamblul principiilor şi procedurilor adoptate de un cabinet sau societate de expertiză contabilă, în scopul stabilirii unui grad rezonabil de certitudine că auditul s-a efectuat conform principiilor de bază care îl guvernează. Aceste principii au în vedere atât obiectivele controlului de calitate în audit, cât şi scopurile, iar procedurile controlului de calitate se referă la măsurile ce trebuie luate pentru a satisface principiile adoptate.

Realizarea obiectivelor controlului de calitate în audit are în vedere următoarele aspecte:

– "calitățile personale;

– aptitudinile şi competența;

– repartizarea lucrărilor;

– instrucțiunile şi supervizarea;

– acceptarea şi menținerea contractului de audit."[28]

În ceea ce priveşte calitățile personale, personalul cabinetului de expertiză contabilă sau al societății de audit trebuie să respecte "principiile de integritate, de obiectivitate, de independență şi de secret profesional, aşa cum sunt ele enunțate în Codul privind conduita etică şi profesională a membrilor Corpului Experților Contabili şi Contabililor Autorizați din România."[29]

---

[28] Marin Toma, Marius Chivulescu,**Audit financiar şi certificare a conturilor anuale**, Editat de Fundația pentru Management Financiar-Contabil şi Audit "Grigore Trancu" Iaşi, Bucureşti, 1997, p. 249

[29] idem 28

Personalul de care dispune cabinetul de expertiză trebuie să aibă şi să-şi întreţină competenţa şi aptitudinile necesare care să-i permită îndeplinirea responsabilităţilor sale. Atribuirea lucrărilor de audit trebuie să se facă ţinând seama de nivelul de formare şi de competenţa personalului. Lucrările efectuate trebuie să facă obiectul unor instrucţiuni şi unei supervizări suficiente, pentru a da cabinetului de expertiză un grad rezonabil de certitudine că lucrările realizate satisfac cerinţele corespunzătoare controlului intern de calitate. Înainte de a accepta o lucrare de audit, cabinetul de expertiză trebuie să efectueze o evaluare a fiecărui client potenţial, precum şi reexaminarea în permanenţă a relaţiilor cu clienţii existenţi, având în vedere independenţa şi capacitatea de a se achita corect de obligaţiile faţă de aceştia.

Cabinetul de expertiză sau societatea de audit are posibilitatea de a-şi organiza modalităţi de aplicare a principiilor şi procedurilor controlului de calitate prevăzând programe suficiente pentru a satisface nevoile cabinetului în ceea ce priveşte personalul specializat în domenii şi în sectoare speciale, asigurând o formare continuă în cursul executării lucrărilor de audit, precum şi ţinând seama de anumiţi factori necesari pentru a ajunge la un echilibru între nevoile de personal de audit, aptitudinile personale, dezvoltarea individuală a fiecăruia şi utilizarea eficientă a personalului.

În ţara noastră, controlul de calitate asupra lucrărilor de audit realizate de experţii contabili sau contabilii autorizaţi cu studii superioare care îşi desfăşoară activitatea individual sau în societăţi de audit se poate organiza şi exercita numai de Corpul Experţilor Contabili şi Contabililor Autorizaţi din România, prin departamentul său de control general, care utilizează auditori înscrişi şi în lista naţională şi în listele filialelor, potrivit normelor emise de acesta şi aprobate de Conferinţa naţională.

DOINA MARIA ROBU

CAPITOLUL XI

ANALIZA PE BAZĂ DE BILANȚ

11.1. Rolul analizei financiare

Necesitatea şi utilitatea analizei financiare ca instrument de supraveghere a activității şi performanțelor întreprinderii se concretizează prin impactul complex şi permanent asupra deciziilor privind opțiunile în alocarea resurselor, dimensiunea alocării, respectiv investirii şi eficiența utilizării lor în vederea asigurării marjei concurențiale şi a viabilității.

Există opinii diferite cu privire la definiția analizei financiare. Astfel, analiza financiară este definită ca fiind "activitatea de diagnosticare a stării de performanță financiară a întreprinderii la încheierea exercițiului. Ea îşi propune să stabilească punctele tari şi punctele slabe ale gestiunii financiare în vederea fundamentării unei noi strategii de menținere şi de dezvoltare într-un mediu concurențial."[30] Analiza financiară este "un instrument deosebit de prețios de care dispun factorii de decizie pentru a cerceta şi evalua o stare de fapt din domeniul financiar contabil"[31] "Analiza financiară conduce la un diagnostic al întreprinderii."[32]

Rezultatele analizei financiare se adresează administratorilor, acționarilor actuali sau potențiali, analiştilor financiari, participanților la viața

[30] I. Stancu , **Gestiunea financiară a agenților economici**, Editura Economica, Bucureşti, 1994, p. 26

[31] M.D. Paraschivescu, W. Păvăloaia, **Modele de contabilitate şi analiză financiară**, Editura Neuron, Focşani, 1994, p. 419

[32] J.Peyrard, **Analyse financiere**, Vuibert gestion, Paris, 1986, p. 19

întreprinderii, persoanelor juridice finanțatoare (bănci, organisme financiare, societăți-mamă, alte întreprinderi), statului, precum şi altor întreprinderi susceptibile de a participa la o absorbție sau de a face o ofertă publică de cumpărare.

Aceşti utilizatori sunt hotărâtori în luarea diverselor decizii, cum ar fi:

– decizii de gestiune a unei întreprinderi;
– decizii de cumpărare sau vânzare de titluri;
– decizii de acordare sau refuz al unui credit;
– decizii de achiziționare totală sau parțială a întreprinderii.

Studiul financiar efectuat în întreprinderi se numeşte analiză financiară internă, care se diferențiază de analiza financiară externă efectuată de analişti externi. Aceste analize, atât analiza financiară internă cât şi analiza financiară externă, au mai multe obiective:

– permit la intervale regulate să se facă o analiză asupra gestionării trecute, asupra realizării echilibrelor financiare, asupra rentabilității, solvabilității, lichidității şi riscului financiar al întreprinderii;

– stau la baza deciziilor luate atât de direcția generală cât şi direcția financiară cu privire la investiții, finanțare, distribuția dividendelor etc.;

– constituie baza previziunilor financiare;

– servesc ca instrument de control de gestiune.

Pentru administratori, importanța diagnosticului dat prin analiza financiară este fundamentală, deoarece aduce clarificări necesare luării deciziilor, nu numai în politica financiară ci şi în politica generală a întreprinderii. Acționarii, persoane fizice sau juridice, sunt direct interesați de calculul valorii întreprinderii pentru că ei furnizează capitalul de risc. Analiza financiară are un rol deosebit în determinarea valorii economice, a forțelor şi slăbiciunilor întreprinderii, cu scopul de a evita expunerea sa la dificultățile ce decurg din relațiile cu alte întreprinderi mai puțin viabile.

Instrumentele analizei financiare reprezintă o metodă sau o tehnică care serveşte la:

– măsurarea eficacității pe plan financiar a acțiunilor trecute;

– aprecierea performanțelor financiare;

– luarea deciziilor şi evaluarea consecințelor deciziilor asupra viitorului întreprinderii;

– evaluarea situației financiare.

Instrumentele analizei financiare sunt orientate spre viitor, în timp ce instrumentele analizei contabile vizează cunoaşterea trecutului. Sursa de date pentru analiza financiară o constituie documentele contabile de sinteză: bilanțul, contul de profit şi pierdere şi anexa la bilanț.

În cadrul analizei financiare un rol deosebit ocupă şi informatica, deoarece cu ajutorul calculatoarelor se poate realiza o bună evidență a stocurilor, calculul indicatorilor, calculul echilibrelor financiare, efectuarea previziunilor financiare plecând de la anumite ipoteze, realizarea de analize de sensibilitate şi simulări, analiza şi calculul soldurilor intermediare de gestiune.

Pentru realizarea analizei financiare pot fi utilizate numeroase instrumente. Ele vor contribui la descoperirea simptomelor financiare care indică existența unor probleme. Deci, analistul financiar va căuta să descopere anumite simptome în momentul analizei financiare şi apoi modul de determinare a cauzelor care le-au produs.

11.2. Analiza structurii bilanțului

Bilanțul constituie "un calcul de sinteză care prezintă situația patrimonială a întreprinderii la un moment dat".[33]Ca reflectare a stării patrimoniale "bilanțul stabilit la sfârşitul perioadei de gestiune descrie separat elementele de activ şi cele de pasiv ale întreprinderii."[34] La un moment dat "bilanțul contabil indică starea resurselor şi mijloacelor unei întreprinderi, exprimând echilibrul său financiar."[35] Bilanțul este considerat documentul esențial în analiza financiară care permite efectuarea studiilor privind evoluția patrimoniului întreprinderii şi a situației financiare.

În vederea analizei bilanțului este necesară studierea succesivă a activului care grupează mijloacele şi a pasivului care indică resursele de care dispune întreprinderea. Activul grupează în ordinea lichidității crescătoare (indicând rapiditatea cu care se pot transforma în bani) următoarele elemente:

– active imobilizate ce reprezintă elemente importante din patrimoniul întreprinderii, respectiv o parte a capitalului economic şi care, în mod indirect, prin amortizare contribuie la formarea şi asigurarea capacității de autofinanțare;

– active circulante ce reprezintă acele elemente care nu sunt destinate să rămână durabil în întreprindere;

– active de regularizare şi asimilate care cuprind atât cheltuielile constante în avans ce urmează a se include eşalonat pe cheltuieli în perioadele

[33]M.D. Paraschivescu, W. Păvăloaia, **Modele de contabilitate şi analiză financiară**, Editura Neuron, 1994, p. 428

[34]J.Y. Eglem, A. Mikol, H. Stolowy, **Les mecanismes financiers de l'entreprise**, Editions Montchretien, Paris, 1988, p. 6

[35]J. Peyrard, **Analyse financiere**, Vuibert gestion, Paris, 1986, p. 75

următoare de gestiune, cât şi diferenţele de conversie - activ, adică diferenţele nefavorabile aferente creanţelor şi datoriilor în devize, stabilite între valoarea lor de intrare şi valoarea acestora la cursul ultimei zile a exerciţiului financiar;

– prime privind rambursarea obligaţiunilor care reprezintă diferenţa dintre valoarea de rambursare a obligaţiunilor şi valoarea de emisiune; aceste prime sunt cheltuieli financiare care trebuie să fie amortizate pe durata utilizării împrumutului.

Schematic, structura activului bilanţului se prezintă ca în figura nr. 5:

Active imobilizate	Imobilizări necorporale Imobilizări corporale Imobilizări financiare
Active circulante	Stocuri Creanţe Disponibilităţi
Active de regularizare şi asimilate	
Prime privind rambursarea obligaţiunilor	

Figura nr. 5 – Reprezentarea schematică a activului bilanţului contabil

Pasivul bilanţului grupează în ordinea crescătoare a exigibilităţii resursele de care dispune întreprinderea pentru a finanţa funcţiile sale. Astfel, în mod concret pasivul bilanţului cuprinde:

– capitalurile proprii, adică acele fonduri care sunt în mod permanent la dispoziţia întreprinderii, finanţând în mare parte activele imobilizate şi asigurând o garanţie pentru terţi (gajul exclusiv al creditorilor întreprinderii);

– provizioane pentru riscuri şi cheltuieli care au rolul de a acoperi un eventual risc ce poate afecta elemente de activ; ele pot fi asimilate pe plan financiar cu datorii a căror scadenţă este incertă; sunt constituite înaintea determinării rezultatului şi reduc profitul contabil înainte ca acel risc să se

realizeze; atâta timp cât riscurile sunt previzibile, provizioanele pentru riscuri şi cheltuieli rămân la dispoziția întreprinderii;

– datoriile care nu sunt clasificate conform termenului lor de scadență ci numai după natura lor; informațiile asupra exigibilității datoriilor sunt foarte importante în studiul echilibrului financiar al întreprinderii;

– pasive de regularizare şi asimilate care regrupează veniturile înregistrate în avans şi diferențele de conversie-pasiv, adică diferențele favorabile de curs valutar între data de intrare a creanțelor şi datoriilor exprimate în devize şi data închiderii exercițiului.

Rezultatul exercițiului influențează pasivul bilanțului contabil, ceea ce face să apară o distincție între bilanțul înaintea repartizării rezultatului exercițiului şi bilanțul după repartizarea rezultatului exercițiului. Schematic, structura pasivului bilanțului înaintea repartizării rezultatului exercițiului se prezintă ca în figura nr. 6:

Capitaluri proprii	Capital social Prime legate de capital Diferențe din reevaluare Rezerve Rezultatul reportat Rezultatul exercițiului Fonduri Subvenții Provizioane reglementate
Provizioane pentru riscuri şi cheltuieli	Provizioane pentru litigii Provizioane pentru garanții acordate clienților Provizioane pentru cheltuieli de repartizat pe mai multe exerciții Provizioane pentru pierderi din schimb valutar Alte provizioane
Datorii	Împrumuturi şi datorii asimilate Furnizori şi conturi asimilate Alte datorii
Pasive de regularizare şi asimilate	

Fig. 6. Reprezentarea schematică a pasivului bilanțului contabil înaintea repartizării rezultatului exercițiului

În urma repartizării rezultatului exercițiului se modifică structura pasivului bilanțului contabil deoarece o parte din acesta se regăseşte în alte posturi, astfel postul de rezerve se modifică cu sumele alocate pentru constituirea lor, iar postul alte datorii se modifică cu totalul dividendelor datorate acționarilor.

Pentru exemplificare vom prezenta bilanțul contabil al societății comerciale "Obcina" SA, care este o unitate specializată în turism, activitatea turistică fiind determinată de produsul turistic care se vinde la cerere sau programat (vezi anexa 1, ataşată la finele lucrării).

Bilanțul contabil răspunde unor multiple cerințe de ordin juridic, contabil şi fiscal, dar nu răspunde exact la exigențele analizei financiare. De aceea este necesar ca plecând de la bilanțul contabil să se efectueze o serie de regrupări a datelor pentru a se obține bilanțul financiar. Bilanțul financiar grupează datele contabile după criterii financiar-contabile de lichiditate şi exigibilitate. În construcția bilanțului financiar "clasamentul posturilor de activ şi de pasiv se face exclusiv după criteriile de lichiditate şi exigibilitate"[36]. Se procedează în acest scop la o serie de corecții atât în activul cât şi în pasivul bilanțului, obținând mărimi semnificative în analiza financiară. Corecțiile care se aduc activului bilanțului au ca scop obținerea unor mărimi financiare semnificative pentru analiza financiară, şi anume:

- Imobilizări nete;
- Stocuri şi producție în curs;
- Alte active circulante.

Imobilizările nete cuprind:

- imobilizări necorporale;

[36] P. Conso, **La gestion financiere de l'entreprise**, Editure Dunod, Paris, 1985, p. 167

- imobilizări corporale;
- imobilizări financiare mai mari de un an;
- creanțe mai mari de un an;
- cheltuieli constatate în avans ce afectează o perioadă mai mare de un an;
- prime de rambursare a obligațiunilor.

Corecțiile care se aduc pasivului bilanțului, plecând de la situația după repartizarea rezultatelor, au ca scop constituirea a trei mărimi financiare semnificative pentru analiza financiară şi anume:

- capitalurile proprii;
- datoriile pe termen lung şi mediu;
- datorii pe termen scurt.

Pentru a stabili datoriile pe termen lung şi mediu şi datoriile pe termen scurt, posturile de provizioane pentru riscuri şi cheltuieli, datorii şi conturi de regularizare şi asimilate se vor separa în funcție de perioada de timp la care se referă şi anume, mai mare de un an sau mai mică de un an. Datoriile pe termen lung şi mediu astfel determinate şi suma capitalurilor proprii constituie capitalurile permanente.

Astfel, structura bilanțului financiar va fi următoarea (vezi figura nr. 7):

Activ Bilanț financiar Pasiv

Imobilizări nete	Capitaluri proprii
Stocuri şi producția în curs	Datorii pe termen mediu şi lung
Alte active circulante	Datorii pe termen scurt

Figura nr. 7 Structura bilanțului financiar

Cu ajutorul datelor conţinute în anexa 1 şi efectuând corecţiile menţionate, bilanţul financiar al întreprinderii studiate va avea următoarea structură (vezi figura nr. 8):

Activ — Bilanţ financiar — Pasiv

	Anul 1995	Anul 1996		Anul 1995	Anul 1996
Imobilizări Nete	125.263	253.511	Capitaluri proprii	35.795	48.886
Stocuri şi producţie în curs	173.072	297.936	Datorii pe termen mediu şi lung	117.800	182.700
Alte active Circulante	344.188	289.759	Datorii pe termen scurt	488.928	609.620
TOTAL	642.523	841.206	TOTAL	642.523	841.206

Figura nr. 8 – Bilanţul financiar al S.C. "Obcina" S.A. pe anul 1996

Plecând de la bilanţul financiar se pot calcula indicatorii de structură ai activului şi ai pasivului astfel:

a) ponderea imobilizărilor în totalul activului (g_i) în anul de bază faţă de anul anterior

$$g_{1995} = \frac{\text{Imobilizări}}{\text{Activ}} x100 = \frac{125.263}{642.523} x100 = 19{,}54\%$$

$$g_{1996} = \frac{\text{Imobilizări}}{\text{Activ}} \text{x}100 = \frac{253.511}{841.206} \text{x}100 = 30{,}13\%$$

b) ponderea stocurilor şi producţiei în curs în totalul activului (g_s)

$$g_{s1995} = \frac{\text{Stocuri şi producţie în curs}}{\text{Activ}} \text{x}100 = \frac{173.072}{642.523} \text{x}100 = 26{,}93\%$$

$$g_{s1996} = \frac{\text{Stocuri şi producţie în curs}}{\text{Activ}} \text{x}100 = \frac{297.936}{841.206} \text{x}100 = 35{,}41\%$$

c) ponderea altor active circulante în totalul activului (g_a)

$$g_{a1995} = \frac{\text{Alte active circulante}}{\text{Activ}} x100 = \frac{344.188}{642.523} x100 = 53,56\%$$

$$g_{a1996} = \frac{\text{Alte active circulante}}{\text{Activ}} x100 = \frac{289.759}{841.206} x100 = 34,44\%$$

d) ponderea capitalurilor proprii în total pasiv (g_c)

$$g_{c1995} = \frac{\text{Capitaluri proprii}}{\text{Pasiv}} x100 = \frac{35.795}{642.523} x100 = 5,57\%$$

$$g_{c1996} = \frac{\text{Capitaluri proprii}}{\text{Pasiv}} x100 = \frac{48.886}{841.206} x100 = 5,81\%$$

e) ponderea datoriilor pe termen mediu şi lung în total pasiv (g_{dl})

$$g_{dl1995} = \frac{\text{Datorii pe termen mediu şi lung}}{\text{Pasiv}} x100 = \frac{117.800}{642.523} x100 = 18,33\%$$

$$g_{dl1996} = \frac{\text{Datorii pe termen mediu şi lung}}{\text{Pasiv}} x100 = \frac{182.700}{841.206} x100 = 21,71\%$$

f) ponderea datoriilor pe termen scurt în total pasiv (g_{ds})

$$g_{ds1995} = \frac{\text{Datorii pe termen scurt}}{\text{Pasiv}} x100 = \frac{488.928}{642.523} x100 = 76,09\%$$

$$g_{ds1996} = \frac{\text{Datorii pe termen scurt}}{\text{Pasiv}} x100 = \frac{609.620}{841.206} x100 = 72,46\%$$

Evoluția indicatorilor de structură ai activului şi ai pasivului în perioada studiată (anul 1996 comparativ cu 1995) evidențiază faptul că în activ

imobilizările au crescut semnificativ, a crescut ponderea stocurilor şi producției în curs de execuție, iar alte active circulante au scăzut. În pasiv ponderea capitalurilor proprii şi a datoriilor pe termen mediu şi lung a crescut, în timp ce ponderea datoriilor pe termen scurt a înregistrat o scădere. Se poate aprecia că, deoarece întreprinderea are un grad mare de îndatorare îi va fi destul de dificil să suporte o încadrare riguroasă în achitarea creditelor angajate.

11.3. Analiza rezultatelor

În contextul economiei de piață, unul dintre obiectivele întreprinderilor îl constituie obținerea profitului care reprezintă rațiunea existenței lor.

Dacă bilanțul contabil descrie situația patrimonială a unei întreprinderi la un moment dat, indicând şi mărimea rezultatului "este necesară prezența unui alt instrument care să explice modul de constituire a rezultatului şi să permită desprinderea unor concluzii legate de performanțele activității întreprinderii".[37] Acest instrument este contul de profit şi pierdere sau contul de rezultate. El grupează fluxurile reale şi financiare şi pune în evidență operațiunile realizate de întreprindere în cursul exercițiului. Contul de profit şi pierdere, prin conținutul său, oferă informații asupra activității industriale, comerciale sau financiare a întreprinderii şi despre modul cum aceasta îşi gestionează afacerile prin dimensiunea veniturilor, cheltuielilor şi rezultatelor pe care le generează.

Rezultatul poate fi o mărime valorică pozitivă, denumită profit, atunci când veniturile sunt mai mari decât cheltuielile, sau o mărime valorică negativă, denumită pierdere, atunci când veniturile sunt mai mici decât

[37]N. Feleagă, I. Ionaşcu , **Contabilitate financiară**, vol. 1, Editura Economica, Bucureşti, 1993, p. 104

cheltuielile. Contul de profit şi pierdere este divizat în trei mari grupe, care delimitează activitățile generatoare:

- cheltuieli şi venituri de exploatare;
- cheltuieli şi venituri financiare;
- cheltuieli şi venituri excepționale.

Ca regulă generală, diferența dintre venituri şi cheltuieli reprezintă rezultatul. Având în vedere faptul că cheltuielile rezultă din remunerarea factorilor de producție, impozitul pe profit apare şi el ca o cheltuială generată de participarea întreprinderilor la remunerarea statului.

Pentru exemplificarea analizei rezultatelor vom utiliza contul de profit şi pierdere al societății "Obcina" SA, încheiat la data de 31 XII 1996, prezentat în anexa 2, ataşată la finele lucrării.

Analiza rezultatelor activității întreprinderilor presupune analiza formării rezultatului şi analiza repartizării lui. În analiza formării rezultatului vom calcula soldurile intermediare de gestiune care au fost deja prezentate.

Pentru creşterea şi dezvoltarea activității sale, întreprinderea trebuie să-şi sporească resursele de finanțare. În acest sens, o principală resursă este capacitatea de autofinanțare. Capacitatea de autofinanțare reprezintă ansamblul resurselor obținute de întreprindere din operațiunile sale curente. Ea reprezintă de fapt "surplusul de mijloace băneşti degajat, sau rezultat, din exploatare pe parcursul unei perioade de gestiune"[38] .

Acest surplus monetar nu trebuie să fie considerat ca lichiditate disponibilă în cursul exercițiului financiar, deoarece capacitatea de autofinanțare nu reprezintă decât un potențial de autofinanțare. Capacitatea de autofinanțare "reflectă potențialul financiar de creştere economică a întreprinderii, respectiv resursa financiară generată de activitatea acesteia

[38]M.D. Paraschivescu, W. Păvăloaia , **Modele de contabilitate şi analiză financiară,** Editura Neuuron, Focşani, 1994, p. 476

după scăderea tuturor cheltuielilor plătite la o anumită scadență"[39]. Deoarece caracterizează capacitatea întreprinderii de a finanța creşterea sa economică, capacitatea de autofinanțare mai poartă şi denumirea de marjă brută de autofinanțare.

Determinarea capacității de autofinanțare (CAF) se poate realiza în două moduri distincte:

– pornind de la excedentul brut al exploatării (EBE) la care se adaugă veniturile compuse din alte venituri de exploatare, venituri financiare şi venituri excepționale şi se diminuează cu cheltuielile compuse din alte cheltuieli de exploatare, cheltuieli financiare, cheltuieli excepționale şi impozitul pe profit;

CAF = EBE + Venituri – Cheltuieli

– pornind de la rezultatul net contabil la care se adaugă suma amortizărilor şi provizioanelor.

Pe baza datelor din anexa nr. 2 vom prezenta în continuare calculul soldurilor intermediare de gestiune şi a capacității de autofinanțare, astfel:

a) Marja comercială (M_a)

M_a = Vânzări de mărfuri - Costul mărfurilor vândute

M_a = 1.779.511 - 907.529 = 871.982 mii lei

b) Producția exercițiului (P_e)

P_e = Producția vândută + Producția stocată + Producția imobilizată

P_e = 1.404.706 + 0 + 0 = 1.404.706 mii lei

c) Valoarea adăugată (V_a)

[39] I. Stancu , **Gestiunea financiară a agenților economici**, Editura Economica, Bucureşti, 1994, pag. 55

V_a = Marja comercială + Producția exercițiului – Consum intermediar (C_i) = = Materii prime + materiale consumabile + energie şi apă + lucrări şi servicii executate de terți + alte cheltuieli materiale

C_i = 41.515 + 164.880 + 548.908 + 891.424 + 19.901 = 1.666.628 mii lei

V_a = 871.982 + 1.404.706 - 1.666.628 = 610.060 mii lei

d) Excedentul brut din exploatare (EBE)

EBE = Valoarea adăugată + Subvenții de exploatare - Impozite, taxe şi vărsăminte asimilate - Cheltuieli de personal

EBE = 610.060 - 196.105 - 228.037 = 185.918 mii lei

e) Rezultatul de exploatare (R_e)

R_e = Excedentul brut de exploatare + Alte venituri din exploatare + Venituri din provizioane privind exploatarea – Alte cheltuieli de exploatare – Cheltuieli de exploatare privind amortizările şi provizioanele

R_e = 185.918 + 153 - 45.500 = 140.571 mii lei

f) Rezultatul curent al exercițiului (R_c)

R_c = Rezultatul din exploatare + Venituri financiare – Cheltuieli financiare

R_c = 140.571 + 67.861 - 12.515 = 195.917 mii lei

g) Rezultatul excepțional (R_{ex})

R_{ex}= Venituri excepționale - Cheltuieli excepționale

R_{ex}= 21.988 - 1.881 = 20.107 mii lei

h) Rezultatul net al exercițiului (R_n)

R_n= Rezultatul curent al exercițiului+Rezultatul excepțional-Impozitul pe profit

R_n= 195.917 + 20.107 - 85.109 = 130.915 mii lei

i) Capacitatea de autofinanțare (CAF)

CAF = Rezultatul net al exercițiului + Amortizări şi provizioane

CAF = 135.915 + 45.500 = 176.415 mii lei

Pentru societatea "Obcina" SA, analizând soldurile intermediare de gestiune se observă că rezultatul net al exercițiului a fost influențat pozitiv atât de activitatea financiară cât şi de activitatea excepțională desfăşurată de întreprindere, iar capacitatea de autofinanțare, în valoare de 176.415 mii lei, reprezintă potențialul financiar de creştere economică a întreprinderii generat de activitatea desfăşurată în perioada studiată.

11.4. Analiza echilibrelor financiare ale bilanțului

Analiza financiară evidențiază modalitățile de realizare a echilibrelor financiare pe termen lung şi pe termen scurt ca obiectiv al analizei pe bază de bilanț. Din punct de vedere financiar bilanțul este analizat ca o descriere a resurselor investite (pasiv) şi alocarea acestor resurse (activ), permițând astfel un început de interpretare a situației financiare a unei întreprinderi. Interpretarea financiară permite punerea în evidență a finanțărilor de care a beneficiat un titular de patrimoniu, cât şi nevoile de finanțare. Echilibrele financiare sunt calculate plecând de la bilanțul financiar al întreprinderii, concretizându-se în special în 3 indicatori, pe care ne permitem să-i analizăm în continuare:

- fondul de rulment;
- necesarul de fond de rulment;
- trezoreria.

Fondul de rulment

"Fondul de rulment exprimă excedentul capitalurilor permanente (capitaluri proprii + datorii pe termen mediu şi lung) asupra activului

imobilizat. Altfel spus, el reprezintă acea parte din capitalurile permanente ce este afectată finanțării ciclului de exploatare"[40].

O întreprindere, pentru a funcționa normal, trebuie să-şi finanțeze atât imobilizările, cât şi activele circulante. Astfel, ea are nevoie de un stoc minim de materii prime şi materiale, de un stoc minim de producție în curs de execuție, de produse finite sau de mărfuri. Nivelul acestor stocuri se stabileşte în funcție de durata ciclului de aprovizionare, producție şi de stocaj al produselor finite.

Plecând de la aceste considerente, există două modalități de determinare a fondului de rulment şi anume:

a) Metoda de calcul pe baza datelor din partea superioară a bilanțului financiar unde activele au o lichiditate scăzută, iar pasivele o exigibilitate redusă. Fondul de rulment reprezintă în acest caz diferența dintre capitalurile permanente şi imobilizările nete.

Fondul de rulment = Capitaluri permanente - Imobilizări nete

"Acest mod de calcul pune accentul pe originea fondului de rulment şi pe variabilele determinante ale acestuia, reprezentând aşa numita analiză externă a fondului de rulment"[41] .

Schematic acest calcul se poate prezenta astfel (vezi figura nr. 9):

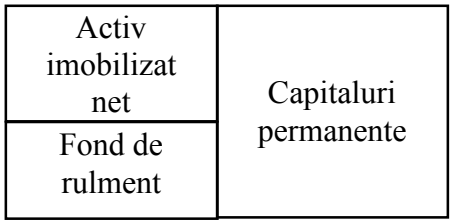

Figura nr. 9 – Calculul fondului de rulment

[40] Josette Peyrard , **Analyse financiere**, Vuibert gestion, Paris, 1986, p. 113
[41] Josette Peyrard , **Analyse financiere**, Vuibert gestion, Paris, 1986, p. 114

b) Metoda de calcul pe baza datelor din partea inferioară a bilanțului financiar. Conform acestei metode, fondul de rulment reprezintă excedentul activelor circulante față de datoriile pe termen scurt, adică:

Fond de rulment = Active circulante – Datorii pe termen scurt

"Această metodă de calcul evidențiază mai bine utilizarea fondului de rulment, punând accentul pe finalitatea sa, care este finanțarea activului circulant"[42]. Aceasta reprezintă analiza internă a fondului de rulment. Schematic acest calcul se prezintă ca în figura nr. 10:

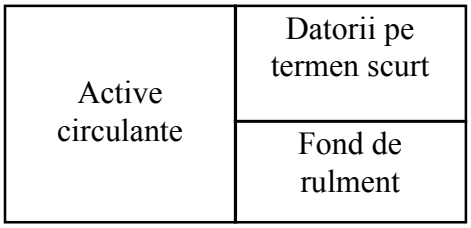

Figura nr. 10 Calculul fondului de rulment

Dacă activele circulante sunt inferioare datoriilor pe termen scurt, fondul de rulment este negativ, prezentând o situație financiară dificilă a întreprinderii, iar dacă activele circulante sunt excedentare față de datoriile pe termen scurt, fondul de rulment este pozitiv şi prezintă o situație normală a întreprinderii.

Astfel, pe baza bilanțului financiar prezentat în figura nr. 8, după prima metodă de calcul, fondul de rulment va fi:

$FR = C_p – I_n$

FR = 231.586 – 253.511 = –21.925 mii lei

După cea de-a doua metodă de calcul fondul de rulment este:

$FR = A_c – D_s$

FR = 587.695 – 609.620 = –21.925 mii lei

Se consideră că un fond de rulment negativ înseamnă dificultăți financiare previzibile pe linia solvabilității, ceea ce necesită o îmbunătățire a

[42] Josette Peyrard , **Analiyse financiere**, Vuibert gestion, Paris, 1986, p. 115

finanțării. Această concluzie este valabilă în condițiile în care viteza de rotație a activelor este identică sau foarte apropiată de cea a pasivelor şi când aceste anticipări rămân nemodificate. Dacă activele circulante se rotesc mai repede decât datoriile pe termen scurt, aşa cum este cazul societăților de turism, întreprinderea realizează lichidități mai repede decât ritmul datoriilor pe termen scurt rezultând că este posibilă realizarea unui echilibru financiar chiar în condițiile unui fond de rulment negativ.

Mărimea fondului de rulment este influențată de o serie de factori, dintre care o importanță remarcabilă prezintă politica de amortizare. Astfel, dacă se utilizează amortizarea degresivă, fondul de rulment este mai mare decât în cazul amortizării liniare. Pe lângă analiza statică, se poate realiza şi o analiză a dinamicii fondului de rulment în timp, putându-se constata o creştere a fondului de rulment, o diminuare a fondului de rulment sau un fond de rulment neschimbat.

Creşterea fondului de rulment semnifică o situație pozitivă, dar trebuie studiat dacă această creştere a fondului de rulment nu este determinată de creşterea gradului de îndatorare a întreprinderii, ceea ce ar fi în detrimentul autonomiei sale financiare. Diminuarea fondului de rulment semnifică o marjă de siguranță mai redusă, dar dacă această diminuare se datorează finanțării de noi investiții rentabile, pe termen lung aceste investiții vor contribui la creşterea fondului de rulment. În cazul în care fondul de rulment rămâne neschimbat se apreciază că întreprinderea a stagnat creşterea sa din diverse cauze şi se impune efectuarea unui studiu al rentabilității.

Necesarul de fond de rulment

Comparând resursele pe termen scurt cu activele investite pe termen scurt, în afara trezoreriei, se obține dimensiunea valorică a necesarului de fond de rulment. Astfel, necesarul de fond de rulment "reprezintă diferența

dintre necesitățile de finanțare a ciclului de exploatare şi datoriile de exploatare"[43].

Ciclul de exploatare este definit prin ansamblul operațiunilor efectuate de întreprindere în vederea realizării obiectivului său, obiectiv care constă în producerea de bunuri şi servicii cu scopul de a le vinde. Operațiunile efectuate de întreprindere pot fi grupate în trei faze succesive, astfel:

– faza aprovizionării (faza A) care se referă la achiziționarea de bunuri şi servicii ce intră în procesul de producție;

– faza de producție (faza B) prin care se transformă bunurile şi serviciile achiziționate în vederea obținerii produselor finite;

– faza comercializării (faza C) care se referă la vânzarea produselor sau serviciilor.

Funcționarea regulată a ciclului de exploatare (fig. nr. 11)[44] este asigurată prin deținerea de stocuri în vederea producției şi desfacerii continue a bunurilor.

În timpul ciclului de exploatare există totdeauna un decalaj între operațiile de aprovizionare, producție şi vânzare, precum şi transformarea în bani a acestora. Astfel, în momentul achiziționării de materii prime, întreprinderea poate să obțină un credit de la furnizorii săi, iar acest credit comercial constituie pentru ea o resursă atrasă de finanțare pe termen scurt.

Înainte de a intra în procesul de fabricație, materiile prime pot fi stocate o anumită perioadă de timp, iar în cadrul acestei perioade o anumită parte din disponibilitățile băneşti sunt imobilizate în stocuri. În procesul de transformare a materiilor prime în produse finite sunt angajate cheltuieli de

[43] Ion Stancu, **Gestiunea financiară a agenților economici**, Editura Economică, Bucureşti, 1994, p. 32

[44]Pierre Conso, **La gestion financiere de l'entreprise**, tomme 1, Dunod, 6 edition, Paris, 1981, p. 21

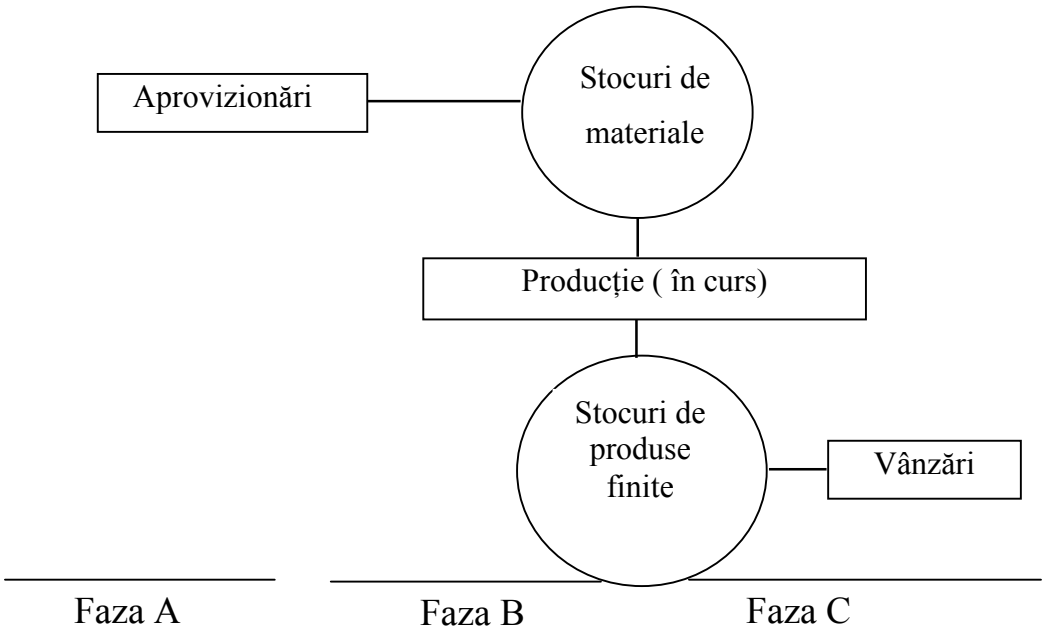

Figura nr. 11 – Ciclul de exploatare al întreprinderii

producție, cum sunt salarii, energie, etc. care determină o investire de disponibilități băneşti şi în faza de producție.

La rândul lor, produsele finite sunt stocate un anumit timp înainte de a fi vândute clienților, imobilizându-se disponibilități băneşti şi în această fază de stocare. În momentul vânzării produselor finite, cumpărătorilor li se acordă un anumit termen de plată şi abia la scadență creanțele comerciale sunt acoperite şi întreprinderea încasează disponibilități băneşti.

Existența acestor decalaje impune existența unui anumit necesar de fond de rulment. Operațiunile ciclului de exploatare (aprovizionare, producție, vânzare) şi cele în afara exploatării dau naştere la fluxuri reale (de materii prime, produse finite, mărfuri) care au drept corespondent fluxurile monetare. Necesarul de fond de rulment cuprinde atât necesarul de fond de rulment legat de exploatarea întreprinderii (activitatea de producție) cât şi necesarul de fond de rulment în afara exploatării. Decalajele în timp care există între fluxurile reale şi fluxurile monetare explică existența de creanțe şi de datorii.

Operațiunile de exploatare şi cele din afara lor generează simultan:

– active circulante de exploatare şi în afara exploatării care constituie utilizări sau altfel spus sunt *expresia necesarului de finanţat*;

– datorii de exploatare şi în afara exploatării care constituie *resurse de finanţare* din care se acoperă activele circulante. Schematic (vezi figura nr. 12)[45], acest mecanism se prezintă astfel:

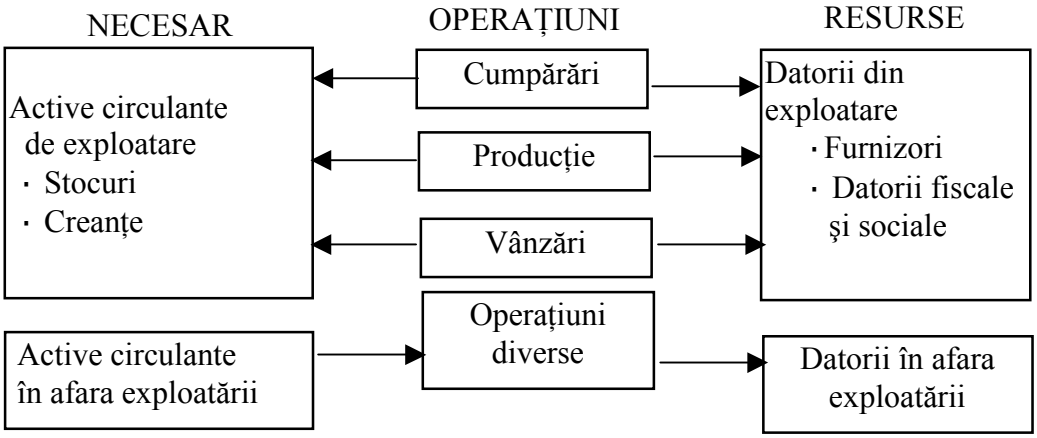

Figura 12. – Operaţiunile ciclului de exploatare

Deci, ciclul de exploatare generează necesar de finanţat şi resurse de finanţare. În general însă necesarul depăşeşte resursele, astfel că diferenţa dintre ele reprezintă un necesar de finanţat care solicită o resursă de acoperire.

"Necesarul financiar al exploatării mai poate fi exprimat ca diferenţă între banii blocaţi pentru constituirea stocurilor şi formarea creanţelor clienţi şi asimilatele acestora, pe de o parte şi finanţarea înglobată în datoriile neachitate furnizorilor şi asimilatelor acestora, pe de altă parte"[46]. Necesarul fondului de rulment al ciclului de exploatare diferă în funcţie de specificul activităţii, nivelul de activitate (cifra de afaceri), mărimea întreprinderii şi politica sa comercială. Schematic, necesarul de fond de rulment poate fi reprezentat ca în figura nr. 13:

[45] Jean Barreau, Jaqueline Delabaye , **Gestion financiere**, Dunod, Paris, 1991, p. 28

[46] Nicolae Antoniu, ş.a. , **Finanţele întreprinderilor**, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1993, p. 79

<table>
<tr><td rowspan="2">Active circulante de exploatare</td><td>Datorii de exploatare</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Datorii în afara exploatării</td></tr>
<tr><td>Active circulante în afara exploatării</td><td>Necesar de fond de rulment</td></tr>
</table>

Figura nr. 13 – Calculul necesarului de fond de rulment

Necesarul de fond de rulment poate fi pozitiv şi o asemenea situație poate fi considerată ca fiind normală dacă este rezultatul unei politici de investiții privind creşterea nevoii de finanțare a ciclului de exploatare, iar în caz contrar, necesarul de fond de rulment poate evidenția un decalaj nefavorabil între lichiditatea stocurilor şi creanțelor şi exigibilitatea datoriilor de exploatare.

Dacă necesarul de fond de rulment este negativ, poate semnifica un surplus de resurse în raport cu necesitățile de active circulante. O asemenea situație este considerată pozitivă dacă este rezultatul accelerării vitezei de rotație a activelor circulante, iar în caz contrar este consecința unei întreruperi temporare în aprovizionarea şi reînnoirea stocurilor

Având în vedere ansamblul operațiunilor desfăşurate de o întreprindere care sunt grupate în operațiuni de exploatare şi operațiuni în afara exploatării, necesarul de fond de rulment poate fi analizat ca:

– necesar de fond de rulment din exploatare (NFRE);

– necesar de fond de rulment din afara exploatării (NFRA).

Plecând de la bilanț, atât activele circulante cât şi datoriile pot fi grupate în funcție de apartenența lor la ciclul de exploatare sau în afara exploatării, astfel:

Activele circulante de exploatare (ACE) sunt reprezentate de:

– stocuri de materii prime şi materiale consumabile;

– stocuri de produse în curs şi produse finite;

– avansuri acordate furnizorilor;

– clienți şi conturi asimilate;

– cheltuieli efectuate în avans privind activitatea de exploatare.

Datoriile de exploatare (DE) sunt reprezentate de:

– furnizori şi conturi asimilate;

– avansuri clienți;

– datorii fiscale şi sociale;

– venituri înregistrate în avans ce privesc activitatea de exploatare.

Ținând cont de aceste elemente, necesarul de fond de rulment din exploatare se calculează astfel:

$$NFRE = ACE - DE$$

Folosind datele din anexa 1, pentru unitatea luată în studiu vom obține următoarea situație:

NFRE = 373.748 - 439.099= -65.351 mii lei

La rândul lor, activele circulante din afara exploatării (ACA) sunt reprezentate de:

– alte creanțe;

– decontări cu asociații privind capitalul.

Datoriile din afara exploatării (DA) sunt reprezentate de:

– datorii fiscale (impozitul asupra societății);

– datorii asupra imobilizărilor.

Necesarul de fond de rulment din afara exploatării se calculează astfel:

$$NFRA = ACA - DA$$

$$NFRA = 195.723 - 139.290 = 56.433 \text{ mii lei,}$$

iar necesarul de fond de rulment (NFR) va fi:

$$NFR = NFRE + NFRA = -65.351 + 56.433 = –8.918 \text{ mii lei}$$

O asemenea situație poate fi considerată favorabilă dacă necesarul de fond de rulment negativ (reprezentat ca un surplus de resurse în raport cu

nevoile de active circulante) este rezultatul accelerării vitezei de rotație a activelor circulante.

Variația necesarului de fond de rulment, privit în ansamblul său, depinde în mare parte de modificările necesarului de fond de rulment din exploatare şi într-o măsură mai mică de modificările necesarului de fond de rulment din afara exploatării.

Necesarul de fond de rulment din exploatare este influențat de o serie de factori, cum ar fi: mărimea valorii adăugate, mărimea cifrei de afaceri şi modul de gestionare a stocurilor. Astfel, necesarul de fond de rulment din exploatare este foarte mic pentru acele întreprinderi care au un cuantum mic al valorii adăugate şi un ciclu de exploatare scurt. În cazul întreprinderilor care obțin un volum mare al valorii adăugate, iar ciclul de fabricație este mai lung, ele au nevoie de un necesar substanțial de fond de rulment pentru activitatea de exploatare.

Pe de altă parte, cifra de afaceri se modifică de la o perioadă la alta ca urmare a evoluției volumului desfacerilor şi prețurilor. Drept urmare, o încetinire a desfacerilor corelată cu tendința de creştere a stocurilor, conduce la majorarea necesarului de fond de rulment aferent activității de exploatare. La fel, modul de gestionare a stocurilor, prin viteza de rotație a lor, influențează nivelul necesarului de fond de rulment aferent activității de exploatare. Este evident faptul că, accelerarea vitezei de rotație a stocurilor are ca efect diminuarea necesarului de fond de rulment aferent exploatării iar încetinirea vitezei de rotație a stocurilor determină o creştere a cuantumului necesarului de fond de rulment.

Previziunea necesarului de fond de rulment are un rol important în activitatea unei întreprinderi. Calculul previzional al necesarului de fond de rulment se realizează pe baza următoarelor elemente:

– durata de rotație a stocurilor;

– durata creditului acordat clienților (decalajul în timp între momentul livrării-facturării şi cel al încasării facturilor);

– durata creditului acordat de furnizori (decalajul în timp între momentul livrării-facturării şi cel al plății).

Trezoreria

Fondul de rulment este destinat finanțării necesarului de fond de rulment. Comparând fondul de rulment (FR) cu necesarul de fond de rulment (NFR) se obține trezoreria (T)

$$T = FR – NFR$$

În cazul nostru, T = –21.925 – (–8.918) = –13.007 mii lei

Deoarece fondul de rulment este mai mic decât necesarul de fond de rulment, trezoreria este negativă, iar întreprinderea este obligată să apeleze la credite bancare în vederea acoperirii nevoii de finanțare.

Trezoreria are un rol fundamental într-o întreprindere deoarece caracterizează mărimea disponibilităților băneşti de care dispune aceasta la un moment dat. În general, "trezoreria este masa de disponibilități făcută disponibilă din jocul plăților şi încasărilor şi care trebuie să facă față permanent scadențelor"[47]. Prin urmare, trebuie evaluate necesitățile în fluxuri monetare de ieşire (–) şi mijloacele furnizate de fluxurile monetare de intrare (+). Suma algebrică a necesităților şi mijloacelor trebuie să fie pozitive pentru a face față situațiilor neprevăzute.

Trezoreria poate fi cu atât mai mică cu cât fluxurile de intrare şi cele de ieşire sunt mai coordonate şi se apropie de o regularitate perfectă. Toate operațiile efectuate de o întreprindere (cum ar fi: operațiile de exploatare, de repartiție, de investiții sau de finanțare) se realizează prin intrări şi ieşiri de

[47] N. Feleagă, I. Ionaşcu , **Contabilitate financiară**, vol. 3, Editura Economică, Bucureşti, 1993, p. 240

trezorerie. Schematic fluxurile de intrări şi ieşiri de trezorerie[48], sunt reprezentate ca în figura 14.

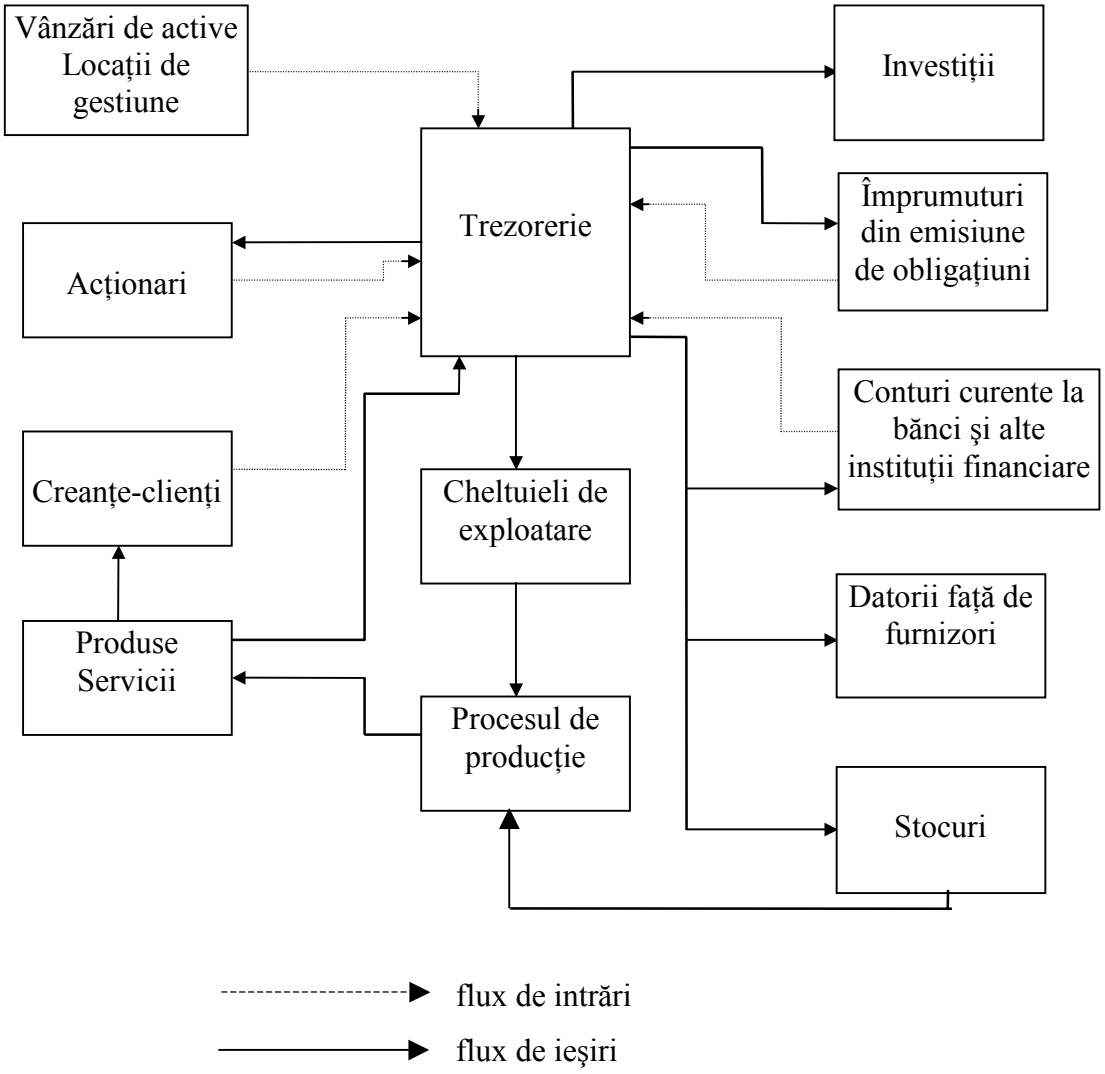

Figura nr. 14 – Flux de intrări şi ieşiri de trezorerie

Rolul trezoreriei în gestiunea financiară a întreprinderii capătă o importanță şi mai mare ca urmare a accentuării proceselor inflaționiste, creşterii dobânzilor, insuficienței fondurilor proprii etc. Starea trezoreriei întreprinderii reflectă sănătatea sa financiară şi poate fi pusă în evidență cu

[48] Josette Peyrard , **Analyse financiere**, Vuibert gestion, Paris, 1986, p. 134

ajutorul următorilor indicatori: trezoreria la scadență, trezoreria la vedere şi trezoreria previzională.

a) *Trezoreria la scadență* constă în compararea mijloacelor de plată disponibile pe termen scurt (disponibilități şi creanțele sub forma clienților, debitorilor diverşi şi efectelor de primit) cu exigibilitățile pe termen scurt (furnizori, creditori diverşi şi efecte de plătit). Astfel,

$$\text{Trezoreria la scadență} = \frac{\text{Valorile realizabile pe termen scurt + Disponibilități}}{\text{Exigibilități pe termen scurt}}$$

Pentru a fi favorabil, acest indicator trebuie să fie mai mare sau egal cu 1. În caz contrar, într-un termen scurt, întreprinderea se va confrunta cu un gol de trezorerie.

b) *Trezoreria la vedere* se exprimă prin raportul între disponibilitățile şi exigibilitățile pe termen scurt. Se consideră că o valoare de 0,2-0,3 a acestui raport ar exprima raționalitatea unei întreprinderi bine gestionată din punct de vedere financiar.

c)*Trezoreria previzională* compară la începutul unei perioade de timp (de obicei o lună), fluxul monetar previzional de intrare şi fluxul monetar previzional de ieşire, astfel:

$$\textit{Trezoreria previzională} = \frac{\textit{Valori realizabile pe} \text{ termen scurt} + \textit{Disponibilitătă}+ \text{Alte încasăn prevărevă ale perioadei} - \text{Valori realizabile după expirarea perioadei}}{\text{Exigibilități pe termen scurt} + \text{Alte plălăprevărevă ale perioadei} - \textit{Exigibilități} \text{ dupa expirarea perioadei}}$$

Pentru a nu se produce un gol de trezorerie, acest raport trebuie să fie cel puțin egal cu 1.

11.5. Analiza rentabilității

Rentabilitatea reprezintă capacitatea întreprinderii de a realiza profit, care este necesar atât reproducției şi dezvoltării cât şi remunerării capitalurilor. Deoarece prin intermediul rentabilității se apreciază performanțele întreprinderilor, ea reprezintă o informație indispensabilă băncilor, creditorilor şi partenerilor de afaceri, fiind definită ca un raport între rezultatul obținut şi mijloacele utilizate.

Îndeosebi, "rentabilitatea reprezintă un surplus monetar, respectiv soldul dintre încasările totale şi cheltuielile totale. Această noțiune de rentabilitate este bazată exclusiv pe fluxurile financiare ca bază a calculului economic."[49]

Fiind considerată un modul semnificativ în analiza financiară "rentabilitatea unei întreprinderi reprezintă conceptul cel mai frecvent utilizat şi în general poate fi exprimată prin *rata rentabilității*, ca raport între *un venit* obținut în cursul unei perioade determinate de timp şi *masa capitalurilor* investite în aceeaşi perioadă."[50]

Rentabilitatea poate fi apreciată în trei moduri diferite: rentabilitatea activității; rentabilitatea economică şi rentabilitatea financiară.

În analiza rentabilității activității se utilizează indicatori exprimați în mărimi absolute şi în mărimi relative prin intermediul cărora se apreciază performanțele întreprinderilor.

[49] M.D.Paraschivescu, W, Păvăloaia, **Modele de contabilitate şi analiză financiară**, Editura Neuron, Focşani, 1994, p. 502

[50] S. Petrescu, **De la clasic la modern în analiza economică**, în vol. File din cronica permanențelor învățământului şi culturii economice la Iaşi, Editura Policromia, Piatra-Neamț, 1995, p. 279

Dintre indicatorii exprimați în mărimi absolute menționăm profitul, care se calculează ca diferență între veniturile totale şi cheltuielile totale

$$P = V - Ch$$

sau

$$P_n = V - (Ch + I_p)$$

în care: V – venituri totale

Ch – cheltuieli totale

I_p – impozitul pe profit

Astfel, profitul net al întreprinderii studiate, stabilit pe baza datelor din anexa 2 este:

$P_n = 3.274.219 - (3.058.195 + 85.109) = 130.915$ mii lei

Scopul urmărit de întreprindere, în desfăşurarea oricărei activități, este de a realiza un profit suficient pentru a remunera convenabil capitalurile de care dispune, de a menține potențialul său tehnic şi economic, de a asigura o creştere rațională ținând seama de evoluția pieței şi tendințele conjuncturale.

În concordanță cu structura veniturilor şi cheltuielilor din contul de profit şi pierdere în analiza rentabilității activității întreprinderii se calculează următorii indicatori:

– rezultatul exploatării (profitul exploatării) care reprezintă diferența dintre veniturile din exploatare şi totalul cheltuielilor aferente exploatării;

– rezultatul financiar care reprezintă diferența dintre veniturile financiare şi cheltuielile financiare;

– rezultatul curent al exercițiului care reprezintă diferența dintre veniturile curente (din exploatare plus cele financiare) şi cheltuielile curente (de exploatare şi cele financiare);

– rezultatul excepțional care reprezintă diferența dintre veniturile excepționale şi cheltuielile excepționale;

– rezultatul exercițiului înaintea impozitării stabilit prin însumarea rezultatului curent şi a rezultatului excepțional.

Dintre indicatorii exprimați în mărimi relative, cu rol important în reflectarea performanțelor întreprinderilor, menționăm rata profitului ca parte integrantă a unui larg sistem de rate economico-financiare.

$$R = \frac{P}{CA} \cdot 100, \text{ unde:}$$

– P - suma profitului aferent cifrei de afaceri

– CA - cifra de afaceri

Pentru întreprinderea studiată, rata profitului este:

$$R = \frac{130.915}{3.184.217} \cdot 100 = 4{,}11\%$$

Prin rate se examinează stări şi echilibre ale unei dezvoltări, iar sistemul de rate ale profitului se poate calcula la nivel de produse, grupe de produse, sectoare de activitate şi la nivel de întreprindere, atât static cât şi dinamic.

Rentabilitatea economică reprezintă eficiența utilizării activului total sau a unei părți a acestuia, exprimată prin rata rentabilității economice, care trebuie să fie superioară ratei de inflație pentru ca întreprinderea să-şi poată menține substanța sa economică. Rata rentabilității economice trebuie să permită întreprinderii reînnoirea şi creşterea activelor sale într-o perioadă cât mai scurtă. Calculul ratei rentabilității economice (R_e), în general, se bazează pe profitul exercițiului şi activul total, astfel:

$$R_e = \frac{\text{Rezultatul (proftul) execriției înaintea impozitării}}{\text{Activ total}} \times 100$$

În cazul nostru,

$$R_e = \frac{216.024}{841.206} x100 = 25,68\%$$

Rata rentabilității economice a exploatării (R_{eex}) se calculează ca raport între rezultatul exploatării şi activele de exploatare care sunt formate din active imobilizate corporale (exclusiv imobilizările în curs de execuție) şi active circulante de exploatare.

$$R_{eex} = \frac{\text{Rezultatul exploatării (profitul exploatării)}}{\text{Active de exploatare}} \times 100$$

$$R_{eex} = \frac{140.571}{841.206} \times 100 = 16,71\%.$$

Rata rentabilității activității curente de exploatare şi financiare (R_{ec}) se calculează ca raport între rezultatul curent şi activul imobilizat plus necesarul de fond de rulment.

$$R_{ec} = \frac{\text{Rezultatul curent (Profitul curent)}}{\text{Activ imobilizat} + \text{Necesarul de fond de rulment}} \times 100$$

$$R_{es} = \frac{195.917}{253.511 + (-8.918)} \times 100 = \frac{195.917}{244.593} \times 100 = 80,09\%$$

Examinarea nivelului ratelor de rentabilitate ale activelor pune în evidență necesitatea de sporire a activelor pentru a se obține o creştere viitoare a profitului.

Rentabilitatea financiară se apreciază şi prin intermediul ratei rentabilității financiare a capitalului permanent şi ratei rentabilității financiare a capitalului propriu, indicatori semnificativi în aprecierea performanțelor economico-financiare a întreprinderii, atât în cadrul diagnosticului intern cât

şi în analizele efectuate de diferiți parteneri. De exemplu, rata rentabilității financiare a capitalului permanent (R_f) se poate calcula astfel:

$$R_f = \frac{\text{Profitul (Rezultatul exercițiului înaintea impozitării)}}{\text{Capital permanent}} \times 100$$

unde capitalul permanent este egal cu capitalul propriu plus împrumuturile pe termen mediu şi lung.

În cazul nostru, $R_f \frac{216.024}{231.586} \times 100 = 93,28\%$.

Dacă se ia în calcul profitul net se obține rata rentabilității financiare a capitalului permanent, astfel:

$$R_f = \frac{\text{Profit net}}{\text{Capital permanent}} \times 100 = \frac{130.915}{231.586} = 56,52\%$$

Rata rentabilității financiare a capitalului propriu (R_{fcp}) se calculează ca raport între profitul net şi capitalul propriu.

$$R_{fcp} = \frac{\text{Profit net}}{\text{Capital propriu}} \times 100 = \frac{130.915}{48.886} \times 100 = 267,79\%$$

Un nivel ridicat al ratei rentabilității capitalului propriu permite întreprinderii să-şi găsească noi capitaluri pe piața financiară pentru a finanța creşterea sa.

11.6. Analiza riscurilor

Analiza financiară permite ca, prin sistemul ratelor de rentabilitate şi de echilibre financiare, să se evidențieze punctele tari şi punctele slabe ale gestiunii financiare, dar concluziile sunt adesea incomplete dacă nu se ia în considerare şi un alt aspect al analizei financiare şi anume riscul. Într-o

accepțiune sintetică, " riscul inerent oricărei activități semnifică variabilitatea rezultatului sub presiunea mediului"[51].

Rezultatul unei întreprinderi este influențat de factorii care intervin în activitatea de aprovizionare, producție şi desfacere. Astfel, "variabilitatea rezultatului este cu atât mai stăpânită de întreprinderi, cu cât se manifestă un grad mai mare de flexibilitate"[52]. Noțiunea de risc este substituită cel mai adesea cu noțiunea de flexibilitate, definită prin capacitatea întreprinderii de a se adapta şi a răspunde eficient la schimbările de mediu. Delimitarea analizei riscului de analiza rentabilității conduce la concluzia că cele două aspecte nu sunt independente. Rentabilitatea trebuie apreciată în funcție de riscul suportat şi invers, deoarece întreprinderile nu-şi asumă un risc decât în funcție de rentabilitatea pe care ele o speră. De altfel, "în teoria economică este tot mai frecvent acreditată ideea că echilibrul financiar este respectat dacă rentabilitatea unei întreprinderi compensează riscul asumat, risc dependent în mod egal de factori economici şi de politica financiară a firmei"[53]. În funcție de formele pe care le îmbracă riscul, problematica analizei şi controlului de gestiune poate fi structurată astfel:

- analiza riscului activității economice (de exploatare);
- analiza riscului financiar;
- analiza riscului de faliment.

a) <u>Analiza riscului activității economice (de exploatare)</u>

[51] D. Mărgulescu, M. Niculesu, V. Robu, **Diagnostic economico-financiar,** Editura Romcart, Bucureşti, 1994, p. 239

[52] M.D. Paraschivescu, W. Păvăloaia, **Modele de contabilitate şi analiză financiară,** Editura Neuron, Focşani, 1994, p. 534

[53] D. Măgulescu, M Niculescu, V. Robu, **Diagnostic economico-financiar**, Editura Romcart, Bucureşti, 1994, p. 239

Riscul de exploatare "reprezintă incapacitatea întreprinderii de a se adapta la timp şi cu cel mai mic cost la variațiile mediului"[54]. Rezultatele întreprinderii sunt influențate de o serie de factori cum ar fi cantitățile vândute, costul şi prețul de vânzare. Riscul nu depinde numai de aceşti factori generali, ci şi de structura costurilor, respectiv de comportamentul lor față de volumul de activitate. Riscul activității economice sau riscul de exploatare "prezintă de fapt riscul legat de încetinirea randamentelor de exploatare (de producție). El depinde în mod esențial de gruparea cheltuielilor de producție în cheltuieli fixe şi variabile şi corecta lor determinare"[55].

În acest context, în analiza financiară s-a impus ca o modalitate operațională şi eficientă de evaluare a riscului analiza pragului de rentabilitate. Pragul de rentabilitate, ca măsură a flexibilității întreprinderii în raport cu fluctuațiile sale, este punctul la care cifra de afaceri acoperă cheltuielile de exploatare, iar rezultatul este nul. Dincolo de acest prag activitatea întreprinderii devine rentabilă. Altfel spus, dacă întreprinderea nu a atins pragul de rentabilitate înregistrează pierderi, dacă cifra de afaceri corespunde pragului de rentabilitate profitul este nul, iar dacă cifra de afaceri depăşeşte pragul de rentabilitate se obține profit.

Determinarea pragului de rentabilitate se poate face în unități fizice sau valorice, pentru un singur produs sau pentru întreaga activitate a întreprinderii. Etapa prealabilă calculării pragului de rentabilitate constă în gruparea costurilor în fixe şi variabile.

Astfel, volumul fizic al producției pentru care rezultatul exploatării este nul se calculează după relația:

---

[54] D. Măgulescu, M Niculescu, V. Robu, **Diagnostic economico-financiar,** Editura Romcart, Bucureşti, 1994, p. 239

[55] M.D. Paraschivescu, W. Păvăloaia, **Modele de contabilitate şi analiză financiară**, Editura Neuron, Focşani, 1994, p. 535

$q_{PR} = \frac{Ch_F}{p - v}$, în care:

Ch_F = cheltuieli fixe totale

p = preț de vânzare unitar

v = costul variabil unitar

Pentru determinarea pragului de rentabilitate în unități valorice se consideră cifra de afaceri (CA) compusă din cheltuieli fixe (Ch_F) şi cheltuieli variabile (Ch_V).

$CA = Ch_V + Ch_F$

$CA = CA \cdot N_V + Ch_F$

$CA\ (1-N_v) = Ch_F$

N_v - reprezintă nivelul cheltuielilor variabile

$(1- N_V) = m$ - reprezintă rata marjei cheltuielilor variabile

În acest caz, cifra de afaceri aferentă pragului de rentabilitate se calculează după relația:

$$CA_{PR} = \frac{Ch_F}{1 - N_V} \text{ sau } CA_{PR} = \frac{Ch_F}{m}$$

Literatura de specialitate[56] menționează că în funcție de poziția cifrei de afaceri față de pragul de rentabilitate, întreprinderile se găsesc în una din următoarele situații:

– instabilă, când cifra de afaceri se situează cu până la 10% peste pragul de rentabilitate;

– relativ stabilă, când cifra de afaceri este cu 20% mai mare decât cea corespunzătoare pragului de rentabilitate;

[56] P. Vernimmen, **Finance d'entreprise, analyse et gestion**, Dalloz, Paris, 1988, p. 212

– confortabilă, când cifra de afaceri depăşeşte pragul de rentabilitate cu peste 20%.

De asemenea, pragul de rentabilitate este un indicator important în analiza eficienței economice a proiectelor de investiții. La obiectivele de investiții care au capacitate mare de producție "se impune o analiză privind stabilirea gradului minim de folosire a capacităților de producție proiectate astfel încât să se asigure un profit minim sau unitatea să nu lucreze în pierderi"[57]. Astfel, pragul de rentabilitate al capacității de producție (Cp_{PR}) se calculează după relația:

$$Cp_{PR} = \frac{Ch_F}{PM - Ch_V} \times 100$$

în care:

Ch_F - cheltuieli fixe

Ch_v - cheltuieli variabile

PM - valoarea producției marfă

Deci, cu ajutorul acestui indicator se poate stabili care este nivelul minim de folosire a capacităților de producție astfel încât întreprinderea să nu lucreze în pierderi, ci să recupereze fondurile de investiții cheltuite şi să realizeze un profit.

b) Analiza riscului financiar pune în evidență variabilitatea indicatorilor de rezultate sub incidența structurii financiare a întreprinderii. Capitalul unei întreprinderi este format din două componente (capital propriu şi împrumuturi) care se deosebesc între ele prin costul pe care îl generează. Riscul financiar decurge din utilizarea îndatorărilor. O întreprindere care recurge la împrumuturi trebuie să suporte sistematic şi cheltuielile financiare

[57] I. Românu, I. Vasilescu, **Eficiența economică a investițiilor şi a capitalului fix,** E.D.P., Bucureşti, 1993, p. 131

aferente. De aceea, îndatorarea, prin mărimea şi costul ei, modifică riscul financiar.

Analiza riscului financiar se poate face după o metodologie similară celei prezentate la analiza riscului de exploatare, dar luându-se în calcul cheltuielile financiare (dobânzi) care la un nivel dat de activitate sunt considerate cheltuieli fixe. Astfel se calculează un prag de rentabilitate după relația:

$$CA_{PR} = \frac{Ch_F + Dob}{1 - N_V} \text{ sau } CA_{PR} = \frac{Ch_F + Dob}{m}$$

în care:

Ch_F – cheltuieli fixe

Dob – dobânzi (cheltuieli financiare)

(1– Nv) = m – rata marjei cheltuielilor variabile

Analiza variabilității capitalului propriu sub incidența politicii financiare a întreprinderii este un aspect fundamental al riscului financiar, care preocupă în mod deosebit pe acționari.

Măsurarea influenței politicii financiare asupra performanțelor întreprinderii se realizează cu ajutorul unui indicator cunoscut în literatura de specialitate [58] sub denumirea de "efect de levier" financiar.

Levierul financiar exprimă incidența îndatorării întreprinderii asupra rentabilității capitalului propriu. Efectul de levier va fi favorabil dacă rentabilitatea financiară va fi mai mare decât rentabilitatea economică. Astfel, efectul de levier permite explicarea nivelului şi evoluției rentabilității

[58] P. Vizzavona , **Gestion financiere**, Atol Editions, Paris, 1990, p. 82

financiare în funcție de doi factori principali şi anume, îndatorarea întreprinderii şi rentabilitatea economică.

c) Analiza riscului de faliment (de insolvabilitate)

Solvabilitatea reprezintă capacitatea întreprinderii de a face față obligațiilor scadente care rezultă fie din angajamente anterioare contractate, fie din operații curente a căror realizare condiționează continuarea activității, fie din prelevări obligatorii. Analiza aptitudinii întreprinderii de a fi solvabilă şi de a învinge riscul de faliment ocupă un loc central în cadrul analizei financiare şi controlului de gestiune. Menținerea solvabilității este o restricție ce se impune întreprinderii în mod curent, fiind un imperativ permanent. Orice dereglare privind achitarea obligațiilor generează prejudicii. În practică, o întreprindere care cunoaşte o perioadă mai dificilă poate să renunțe provizoriu la unele obiective de creştere, dar nu poate renunța la asigurarea obiectivului de solvabilitate care constituie condiția financiară de supraviețuire.

Întreprinderea poate cunoaşte dificultăți financiare periodice, ca de exemplu întârzierea plăților în anumite momente ale anului sau în perioade de accelerare a creşterii. Chiar dacă viabilitatea întreprinderii nu este pusă în pericol, imaginea sa se poate degrada datorită perturbărilor periodice. Astfel, o reputație de rău platnic sau o anumită suspiciune asupra solidității sale financiare poate genera cel puțin două efecte. Pe de o parte, anumiți furnizori pot refuza continuitatea livrărilor, iar pe de altă parte, întreprinderea este nevoită să solicite credite de urgență şi să accepte condiții neavantajoase de creditare.

Permanența unor dificultăți în achitarea obligațiilor este expresia unei fragilități economice şi financiare. Ele pot genera restrângerea activității, reducerea efectivului de salariați, restructurarea sistemului de gestiune sau, în cazuri foarte grave, falimentul întreprinderii.

În vederea evaluării riscului de faliment se pot utiliza ratele de solvabilitate care realizează o raportare a activelor realizabile la datoriile exigibile. Ratele de solvabilitate cel mai frecvent utilizate sunt:

a) *Rata solvabilității generale* (R_{SG}) care compară ansamblul lichidităților potențiale asociate activelor circulante cu ansamblul datoriilor scadente în termen de sub un an. Se calculează astfel:

$$R_{SG} = \frac{\text{Activ circulant}}{\text{Datorii pe termen scurt}}.$$

Acest indicator permite aprecierea gradului de acoperire a datoriilor pe termen scurt de către activul circulant. O valoare unitară arată o corespondență deplină între activele circulante şi resursele corespunzătoare, iar o valoare supraunitară indică existența unor active circulante mai mari decât datoriile pe termen scurt.

b) *Rata solvabilității parțiale* (R_{SP}) care exclude stocurile din activele circulante deoarece acestea constituie elementul cel mai incert din punct de vedere al valorii şi lichidității lor. Se calculează astfel:

$$R_{SP} = \frac{\text{Activ circulant} - \text{Stocuri}}{\text{Datorii pe termen scurt}}$$

sau

$$R_{SP} = \frac{\text{Creanțe} + \text{Plasamente} + \text{Disponibilități}}{\text{Datorii pe termen scurt}}.$$

Acest indicator exprimă capacitatea întreprinderii de a-şi onora datoriile pe termen scurt din creanțe şi disponibilități. Analizarea şi interpretarea acestui indicator trebuie făcută prin luarea în calcul a unor aspecte de detaliu privind structura creanțelor cum ar fi numărul de clienți, ponderea lor în totalul creanțelor, etc. Se consideră că o rată cuprinsă între 0,8 şi 1 ar reprezenta o situație optimă în ceea ce priveşte solvabilitatea.

c) *Rata solvabilității imediate* (R_{SI}) care pune în corespondență elementele cele mai lichide ale activului cu datoriile pe termen scurt. Se calculează astfel:

$$R_{SI} = \frac{\text{Plasamente} + \text{Disponibilități}}{\text{Datorii pe termen scurt}}.$$

Se apreciază că valoarea acestei rate trebuie să fie mai mare de 0,3. Deşi, în mod teoretic, o valoare ridicată a acestei rate indică o solvabilitate ridicată, în mod practic poate avea şi alte semnificații cum ar fi o folosire mai puțin performantă a resurselor disponibile.

d) *Rata autonomiei financiare* (R_{AF}) care, în vederea evaluării riscului financiar, pune în corespondență datoriile pe termen mediu şi lung cu capitalul propriu. Se calculează astfel:

$$R_{AF} = \frac{\text{Datorii pe termen mediu şi lung}}{\text{Capital propriu}}.$$

Creditorii impun ca această rată să fie subunitară.

Pentru societatea "Obcina" SA, ratele de solvabilitate din perioada studiată (anul 1996) au înregistrat următoarele valori:

a) Rata solvabilității generale (R_{SG})

$$R_{SG} = \frac{\text{Activ circulant}}{\text{Datorii pe termen scurt}} = \frac{587.695}{609.620} = 0{,}96$$

b) Rata solvabilității parțiale (R_{SP})

$$R_{SP} = \frac{\text{Activ circulant} - \text{Stocuri}}{\text{Datorii pe termen scurt}} = \frac{587.695 - 297.936}{609.620} = 0{,}47$$

c) Rata solvabilității imediate (R_{SI})

$$R_{SI} = \frac{\text{Plasamente} + \text{Disponibilități}}{\text{Datorii pe termen scurt}} = \frac{17.072}{609.620} = 0,02$$

d) Rata autonomiei financiare (R_{AF})

$$R_{AF} = \frac{\text{Datorii pe termen mediu şi lung}}{\text{Capital propriu}} = \frac{182.700}{48.886} = 3,37 .$$

Deoarece nu există rate de referință în acest sens, concluziile unei astfel de analize sunt mai semnificative în cazul unei comparații între întreprinderi din acelaşi sector de activitate sau între ratele cronologice realizate de aceeaşi întreprindere.

11.7. Decizii pe bază de bilanț

11.7.1. Decizii ale politicii de investiții

Problema metodelor de luare a deciziilor eficiente în activitatea economică, ştiințifică, pedagogică şi în alte activități sociale importante constituie o preocupare majoră, după cum o atestă numeroasele discipline, metode şi tehnici recente consacrate procesului decizional. În viziunea profesorului Gheorghe Boldur-Lățescu "metodele normative moderne de luare a deciziilor nu pot fi decât raționale şi logice"[59].

Procesul decizional poate fi definit ca un ansamblu de activități pe care le desfăşoară un individ sau un grup de indivizi confruntați cu un eveniment

[59] Gheorghe Boldur-Lățescu, **Logica decizională şi conducerea sistemelor**, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1992, p. 11

care generează mai multe variante de a acționa, obiectivul activității fiind alegerea unei variante care să corespundă sistemului de valori al individului sau al grupului de indivizi. Din punct de vedere al organizării activităților procesului decizional şi al numărului de participanți vom distinge:

- decizii individuale;
- decizii de grup sau decizii colective.

Majoritatea deciziilor importante care se iau în practica social-economică sunt decizii colective. În condițiile creşterii complexității şi dificultății proceselor decizionale este imperios necesar să se folosească specializarea decidenților şi efectul de sinergie care se obține prin utilizarea rațională a mecanismului deciziilor colective.

O influență importantă asupra diversității proceselor decizionale o are comportamentul decidenților. Norbert Simon, laureat al premiului Nobel pentru Economie (1978) explică acest comportament cu ajutorul conceptului de "raționalitate limitată"[60]. Fără a nega rolul rațiunii în procesul decizional, Norbert Simon consideră că acest rol este limitat de capacitatea creierului uman de a sesiza şi de a prelucra informațiile aferente unui proces decizional. În practică, decizia va fi deci influențată de o serie de factori, unul dintre cei mai importanți fiind contextul cultural. "Cultura diferită de la grup la grup, va determina comportamentul decizional al membrilor grupului, impactul ei asupra diversității proceselor decizionale fiind deloc neglijabil."[61]

Decizia de investire este parte integrantă a politicii generale a întreprinderii. Ea reprezintă nu numai o imobilizare de capital, ci şi o activitate utilă plasată într-un anumit segment al pieței, angajarea unei cantități de resurse naturale şi umane, inițierea şi întreținerea unor relații cu

---

[60] N.Simon, J.March, **Les organisations**, Dunod, Paris, 1964, p. 7

[61] Gheorghe Boldur-Lățescu, **Logica decizională şi conducerea sistemelor**, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1992, p. 31

întreprinderi din ramuri de activitate diferite, a căror cifră de afaceri este influențată pozitiv. Deoarece costul investițiilor este cel mai adesea ridicat, o problemă importantă o reprezintă găsirea şi alegerea resurselor necesare pentru finanțare, precum şi evaluarea rentabilității acestora, comparând costurile de finanțare cu rezultatele financiare previzibile.

Din punct de vedere financiar, investiția provoacă o mare cheltuială inițială, care trebuie să fie urmată în perspectivă de intrări de fonduri, respectiv de fluxuri de numerar generate de obiectivul finanțat, eşalonate pe întreaga durată de viață economică sau durată normată de funcționare. Dacă cheltuielile inițiale ocazionate de proiectul de investire, denumite şi fluxuri negative sau de imobilizare, se cunosc din devizul general, fluxurile de numerar viitoare, denumite şi fluxuri pozitive (care constau din amortizările şi beneficiile anuale de realizat de pe urma exploatării obiectivului), trebuie cuantificate. Stabilirea fluxurilor de numerar pozitive este o operație relativ dificilă de realizat, atât pentru că totdeauna există o anumită incertitudine a previziunilor, cât şi datorită greutății separării contribuției investiției la fluxurile totale pozitive ale întreprinderii. După stabilirea fluxurilor financiare pozitive şi negative, urmează compararea lor în vederea stabilirii oportunității investiției.

Rentabilitatea unui proiect de investiții se stabileşte nu numai în funcție de durata normată de funcționare a imobilizărilor obținute, ci şi în funcție de durata lor de viață economică, adică de perioada în care obiectivul generează o rentabilitate optimă. Prin urmare, decizia de investire conduce la o imobilizare de capital făcută în prezent, în speranța unei rentabilități viitoare şi care urmează să se realizeze pe mai multe exerciții financiare. Astfel, decizia de investiții constituie o problemă de opțiune între alternative, în funcție de anumite considerente, cum sunt:

– pe termen lung, investiția constituie suportul creşterii şi chiar a supraviețuirii întreprinderii;

– investițiile consumă o parte substanțială a resurselor materiale, financiare şi umane ale întreprinderii;

– decizia de investiții implică în mod frecvent şi ireversibil, pentru o durată medie sau lungă de timp, resursele întreprinderii;

– decizia de investiții este influențată de situația mediului financiar privind întreprinderea; dezvoltarea întreprinderilor nu este un proces autonom, deoarece în marea majoritate a cazurilor intervin variabile exogene cum ar fi accesul pe piața capitalului, posibilitatea de angajare a creditului bancar, posibilitatea de creştere a capitalului propriu prin emisiunea de acțiuni, evoluția generală a mediului economic, politica managerială, politica financiară etc.;

– complexitatea deciziei de investiții ține de amploarea fluxurilor informaționale necesare, precum şi de dificultatea aplicării unor concepte ale teoriei financiare, cum ar fi costurile capitalurilor permanente, structura finanțării, politica opțională a dividendelor, evaluarea întreprinderii etc.

Decizia de investiții se elaborează în contextul strategiei întreprinderii, ceea ce determină luarea în considerare a proiectelor ce vor influența favorabil atât valoarea de piață a întreprinderii, cât şi piața produselor sau serviciilor acesteia. Astfel, un proiect de investiții este acceptabil dacă adaugă o anumită mărime la valoarea de piață a întreprinderii, deci dacă potențează randamentele capitalului global investit, pe de o parte şi dividendele aşteptate în viitor, pe de altă parte. Etapele deciziei de investiții au în vedere dimensiunea investițională, dimensiunea strategică şi dimensiunea financiară.

Dimensiunea investiţională cuprinde următoarele etape:

– gruparea tuturor dosarelor de proiecte pe care întreprinderea le are în vedere, pe termen mediu, cu privire la formularea proiectelor şi estimarea primară a fluxurilor de lichidităţi;

– evaluarea individuală a proiectelor privind calculul valorii nete actualizate, indicele de profitabilitate, durata de rambursare actualizată, anuitatea echivalentă, rata de rentabilitate financiară internă şi rata de rentabilitate globală;

– luarea în considerare a riscului, având în vedere aprecierea riscului aferent fiecărui proiect, precum şi adoptarea criteriului de evaluare;

– selecţia proiectelor ţinând seama de diferitele restricţii privind rezultatele obţinute prin programare matematică, simulare şi aproximări succesive.

Dimensiunea strategică are în vedere atât stabilirea sau actualizarea strategiei pe termen mediu şi lung, cât şi compararea proiectelor de investiţii cu această strategie. Astfel, dimensiunea strategică cuprinde următoarele etape:

– stabilirea obiectivelor generale ale întreprinderii şi ale mijloacelor de realizare sau politicilor care să pună în funcţiune angrenajul întreprinderii în vederea îndeplinirii misiunii cu privire la structura formală, sistemul de gestiune, sistemul şi stilul de conducere, precum şi programele pe domenii;

– alegerea definitivă a proiectelor de investiţii şi a programelor de finanţare.

Alegerea definitivă a proiectelor de investiţii şi a programelor de finanţare reprezintă etapa finală a procesului decizional, fiind o rezultantă a analizei dimensiunii investiţionale şi financiare. Componentele acestei etape decizionale sunt: elaborarea planului de finanţare anual, elaborarea bugetului sau tabloului de finanţare multianual care vizează echilibrarea necesarului de

investiții cu resursele de finanțare, precum şi elaborarea planului de trezorerie şi aprecierea riscului incapacității de plată în structura financiară adoptată.

Dimensiunea financiară prezintă o importanță deosebită în strategia decizională a investițiilor, incluzând următoarele aspecte:

– inventarierea resurselor de finanțare potențial disponibile, cum ar fi, de exemplu: capitalurile proprii, capitalurile împrumutate şi capacitatea de autofinanțare a întreprinderii, precum şi costul lor;

– determinarea structurii capitalurilor permanente şi estimarea costului lor.

Deoarece decizia de investiții este complexă, luându-se într-un context restrictiv al mediului economic (concurența, resursele, etc.), ea trebuie să fie bine fundamentată, adesea fiind de preferat să se opteze pentru decizia care satisface cel mai bine un minimum de criterii.

11.7.2. Decizii cu privire la structura financiară şi costul capitalului

Structura financiară a unei întreprinderi reflectă compoziția capitalului acesteia, iar structura capitalului unei întreprinderi reflectă proporția relativă a capitalului propriu în totalul capitalurilor. În mod concret sunt foarte rare cazurile când întreprinderile se finanțează în totalitate din resursele proprii, de aceea recurgerea la resursele externe constituie o practică foarte răspândită.

Deciziile cu privire la structura capitalului implică o opțiune între risc şi profit. Utilizând într-o proporție mai mare resursele externe pentru finanțare, cresc riscurile legate de profitul întreprinderii, dar un indice ridicat al datoriilor conduce, în general, la o rată ridicată a rentabilității. Riscul ridicat asociat cu datorii mari tind să scadă prețul acțiunilor, dar în schimb rata aşteptată a rentabilității acestora creşte. Structura optimă a capitalului este

acea structură care asigură un echilibru optim între risc şi profit, maximizându-se valoarea acţiunilor întreprinderii. Astfel, structura capitalului este o variabilă care nu depinde numai de întreprindere, ci şi de anumiți factori externi cum ar fi situația pieței financiare, conjunctura economico-financiară, oscilațiile ratei dobânzii etc.

Deciziile luate de întreprinderi în privința structurii capitalului sunt influențate de riscul afacerilor, situația impozitării şi flexibilitatea financiară. Alegerea unei anumite structuri financiare reprezintă o decizie importantă de politică financiară. Atât capitalul propriu cât şi cel împrumutat comportă costuri. Diferența fundamentală dintre costul capitalului propriu şi cel al capitalului împrumutat constă în faptul că fondurile proprii nu sunt remunerate decât în cazul în care întreprinderea obține profit, în timp ce capitalul împrumutat trebuie remunerat oricare ar fi rentabilitatea întreprinderii.

O întreprindere puternic îndatorată va avea sistematic cheltuieli financiare mari, ceea ce micşorează posibilitățile de autofinanțare. Prin urmare, întreprinderea respectivă va trebui să recurgă la noi credite pentru a-şi acoperi nevoile de finanțare care, la rândul lor, vor contribui la creşterea cheltuielilor financiare. În aceste condiții criteriul rentabilității este hotărâtor. Dacă întreprinderea este rentabilă (adică dacă rata rentabilității este superioară ratei dobânzii), este posibilă apelarea la noi credite şi de dorit, în opoziție cu alternativa de a aştepta formarea treptată a fondurilor proprii.

Costul capitalului este un subiect major ce trebuie abordat din mai multe motive principale, cum ar fi:

- pentru maximizarea valorii întreprinderii;
- pentru a putea lua decizii corecte privind alocarea capitalului;
- pentru fundamentarea altor tipuri de decizii.

Utilizarea oricăror resurse implică deci anumite costuri proporționale cu prețul lor. Capitalul propriu (acțiunile) trebuie remunerat prin plata dividendelor, iar ceea ce constituie venit pentru acționari, constituie cost pentru întreprindere. Datoriile întreprinderii legate de procurarea de capitaluri se concretizează, în principal, în credite bancare şi împrumuturi obligatare. Ambele forme ale datoriilor trebuie compensate de către întreprindere prin plata de dobânzi deținătorilor. Ca urmare, datoriile sunt însoțite de un cost concretizat în rata dobânzii la împrumuturi bancare sau obligatare.

Din punct de vedere al controlului de gestiune, costul capitalului trebuie privit, în primul rând, prin prisma luării deciziilor.

11.7.3. Decizii cu privire la distribuirea dividendelor

Politica dividendelor se referă la decizia de a distribui profitul sub forma dividendelor acționarilor sau ca acesta să fie reținut de întreprindere pentru a fi reinvestit. Factorii principali care influențează politica dividendelor sunt situația financiară a întreprinderii şi preferințele investitorilor (acționarilor). Dividendele pot fi distribuite sub mai multe forme: în natură, dacă întreprinderea realizează produse care interesează pe acționari; în acțiuni (dacă aceştia doresc); dar forma cea mai obişnuită este cea a plății în numerar. O decizie importantă pe care poate să o ia întreprinderea este aceea a utilizării fondurilor pentru răscumpărarea acțiunilor sale.

De asemenea, impactul inflației asupra fluxului de numerar are o influență directă asupra capacității întreprinderii de a plăti dividende. În general, cu cât rata inflației creşte, capacitatea întreprinderii de a plăti dividende în numerar scade.

Există mai multe metode de determinare a dividendului de plată, în funcție de politica urmată:

– politica dividendului rezidual;

– dividende constante sau stabile;

– rata constantă de plată;

– dividendul scăzut, plus un supradividend.

Conform politicii dividendului rezidual, întreprinderea trebuie să urmeze patru etape când decide să plătească dividende şi anume:

– determinarea bugetului optim al capitalului întreprinderii;

– determinarea sumei de capital propriu necesară finanțării bugetului;

– utilizarea fondurilor interne ale întreprinderii la furnizarea necesarului de capital propriu;

– plata dividendelor numai dacă profitul disponibil este mai mare decât nevoile de acoperire a bugetului optim pentru investiții.

Politica reziduală a dividendelor constă în "repartizarea drept dividend a unei sume care rămâne disponibilă după acoperirea altor nevoi"[62] şi se bazează pe faptul că investitorii preferă ca întreprinderea să rețină şi să reinvestească profiturile, decât să le plătească acestora ca dividende, dacă rata rentabilității obținută de întreprindere pentru profiturile reinvestite depăşeşte rata rentabilității pe care ar obține-o investitorii înşişi investind dividendele în alte investiții cu acelaşi grad de risc.

Politica dividendului stabil presupune menținerea dividendelor la nivelul anterior. Chiar dacă dividendul optim, aşa cum este prescris de politica reziduală, poate varia de la un an la altul, decizii cum ar fi întârzierea unor proiecte de investiții, îndepărtarea de structura optimă a capitalului într-un anumit an, sau chiar emiterea unor noi acțiuni, fac posibilă evitarea de către întreprindere a problemelor legate de dividende instabile.

---

[62] Toma Mihai, **Finanțe şi gestiune financiară**, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1994, p. 69

O politică de plată a unui dividend scăzut plus, la finele anului, a unui supradividend este un compromis între un dividend stabil şi o rată constantă de plată. O astfel de politică dă flexibilitate întreprinderii şi investitorii pot conta pe primirea cel puțin a unui dividend minim. În cazul în care profiturile şi fluxurile de numerar ale întreprinderii sunt foarte fluctuante, această politică poate fi cea mai bună soluție.

Alegerea uneia sau alteia dintre alternative, ori a unei combinații între ele, este guvernată de aceiaşi cerință majoră şi anume maximizarea valorii întreprinderii.

Fiscalitatea poate avea o influență majoră în alegerea unei politici de dividend (reinvestire sau distribuire). Dacă rata de impozitare este aceiaşi, atunci politica de dividend poate fi considerată neutră. În cazul în care ratele de impozitare sunt diferite, impactul politicii de dividend asupra valorii devine evident. În principiu, o rată redusă de impozitare a câştigurilor de capital, în raport cu rata impozitului pe dividend, încurajează reinvestirea profitului.

Sistemele fiscale din țările cu economie de piață consolidată sunt mai diferențiate, pentru favorizarea creşterii economice şi pentru evitarea dublei impuneri. În aceste condiții se poate stabili un prag de impozitare reală a dividendelor investitorului de capital, în funcție de care să se decidă asupra alternativelor politicii de dividend. Din păcate, în sistemul nostru fiscal nu s-a adoptat încă evitarea dublei impuneri (a profitului şi a dividendului) şi nici diferențierea impozitării dividendelor de cea a creşterilor de capital şi de cea a dobânzilor încasate. Drept urmare, nu se poate stabili un prag de impozitare real al dividendelor care să dea indicii asupra celei mai bune politici de dividend.

ANEXE

ANEXA 1

JUDEŢUL SUCEAVA
UNITATEA S.C. "OBCINA" S.A.
ADRESA: VATRA DORNEI
TELEFON
NUMĂRUL DIN REGISTRUL COMERŢULUI J/33/350/1992

FORMA DE PROPRIETATE
RAMURA (cod Min. Finanţelor)
ACTIVITATEA (cod diviziune CAEN)
COD FISCAL 742417

B I L A N Ţ
încheiat la 31.12.1996

– mii lei –

	A C T I V	Nr. rând	Sold la: începutul anului	Sold la: sfârşitul anului
	A	**B**	**1**	**2**
A C T I V E I M O B I L I Z A T E	**IMOBILIZĂRI NECORPORALE** Cheltuieli de constituire şi de cercetare-dezvoltare(ct. 201+203-2801-2803-290)*	01	-	-
	Alte imobilizări(ct.205+207+208-2805-2807-2808-290)*	02	-	-
	Imobilizări în curs(ct. 230-293)*	03	-	-
	TOTAL (rd. 01 la 03)	04	-	-
	IMOBILIZĂRI CORPORALE Terenuri (ct. 211-2810-291)*	05	-	-
	Clădiri (ct. 2121-2811-291)*	06	-	-
	Construcţii speciale(ct. 2122-2812-291)*	07	833	40.829
	Maşini, utilaje şi mijloace de transport (ct. 2123+2125-2813-2815-291)*	08	48.302	100.694
	Alte imobilizări corporale (ct. 2124+2126+2127+2128-2814-2816-2817-2818-291)*	09	76.128	109.988
	Imobilizări în curs (ct. 231-293)*	10	_	_
	TOTAL (rd. 05 la 10)	11	125.263	251.511
	IMOBILIZĂRI FINANCIARE TOTAL (ct.261+262+263+267-269*-296*)	12	134.965	3.152
	ACTIVE IMOBILIZATE - TOTAL (rd. 04+11+12)	13	260.228	254.663
	STOCURI Stocuri de materii prime, materiale consumabile, obiecte de inventar, baracamente(ct. 300+301±308+321+323-322±328-390-391-392)	14	36.219	50.820
	Stocuri aflate la terţi (ct. 351+352+354+356+357+358-359)	15	-	-
	Producţie în curs de execuţie (ct. 331+332-393)	16	-	-

– mii lei –

	A	B	1	2
	Semifabricate, produse finite, produse reziduale (ct. 341+345+346±348-394)	17	-	-
	Animale (ct.361±368-396)	18	-	-
	Mărfuri(ct. 371±378-4428***-397)	19	133.113	242.602
	Ambalaje(ct.381±388-398)	20	3.740	4.514
	TOTAL (rd. 14 la 20)	21	173.072	297.936
A	**ALTE ACTIVE CIRCULANTE** Furnizori - debitori (ct. 409)	22	-	-
C	Clienţi şi conturi asimilate (ct. 414+413+416+418-491)	23	56.300	74.878
T	Alte creanţe (ct. 425+431** + 437** + 4282+4382 + 441** +4424+4428** + 444** +445+446** +447** +4482+4484+451** +4581+461 - 495+496)	24	84.166	195.723
I	Decontări cu asociaţii privind capitalul (ct. 456)	25	-	-
V	Titluri de plasament (ct. 502+503+505++506+508-590)	26	-	-
E	Conturi la bănci în lei (ct. 5121)	27	1.399	1.866
C	Conturi la bănci în devize, în ţară (din ct. 5124)	28	60.153	8.140
I	Conturi la bănci în devize în străinătate (din ct. 5124)	29	-	-
R	Casa în lei (ct. 5311)	30	2.422	3.178
C	Casa în devize (ct. 5314)	31	-	2862
U	Acreditive în lei (ct. 5411)	32	-	-
L	Acreditive în devize (ct. 5412)	33	-	-
A	Valori de încasat (ct. 511)	34	3.000	-
N	Alte valori (ct. 5125+5126+5187+532+542)	35	1.783	1.026
T	TOTAL (rd. 22 la 35)	36	209.223	287.673
E	**ACTIVE CIRCULANTE TOTAL** (rd. 21+36)	37	382.295	585.609
	CONTURI DE REGULARIZARE ŞI ASIMILATE Cheltuieli înregistrate în avans (ct. 471)	38	-	934
	Decontări din operaţii în curs de clarificare (ct. 473**)	39	-	-
	Diferenţe de conversie - activ (ct. 476)	40	-	-

A		B	1	2
III.	**CONTURI DE REGULARIZARE ŞI ASIMILATE - TOTAL** (rd. 38 la 40)	41	-	934
IV.	**PRIME PRIVIND RAMBURSAREA OBLIGAŢIUNILOR** (ct. 169)	42	-	-
	TOTAL ACTIV(rd.13+37+41+42)	43	642.523	841.206

– mii lei –

P A S I V		**Nr. rând**	**Sold la: începutul anului**	**sfârşitul anului**
	A	**B**	**1**	**2**
C A P I T A L U R I	Capital social (ct. 101), din care:	52	1.000	1.000
	- capital subscris vărsat (ct. 1012)	53	1.000	1.000
	- patrimoniul regiei (ct. 1015)	54	-	-
	Contul întreprinzătorului individual (ct. 108)	55	-	-
	Prime legate de capital (ct. 104)	56	-	-
	Diferenţe din reevaluare (ct. 105)	57	-	-
	Rezerve (ct. 106)	58	1.756	1.756
	REZULTATUL REPORTAT Profitul nerepartizat (ct. 107)	59	-	-
	Pierderea neacoperită (ct. 107)	60	-	-
	REZULTATUL EXERCIŢIULUI Profit (ct. 121)	61	337.976	130.915
	Pierdere (ct.121)	62	-	-
	Repartizarea profitului (ct. 129)	63	337.976	130.915
	Fonduri (ct. 111+112+118)	64	33.039	40.130
	Repartizări la fondul de dezvoltare (ct. 119)	65	-	-
	Subvenţii pentru investiţii (ct. 131)	66	-	-
	Provizioane reglementate	67	-	-
I.	**CAPITALURI PROPRII - TOTAL** (rd. 52+55 la 59-60+61-62-63+64-65+66+67)	68	35.795	48.886
II.	**PROVIZIOANE PENTRU RISCURI ŞI CHELTUIELI** (ct. 151)	69	-	-
D A T O R I I	Împrumuturi şi datorii asimilate (ct. 161+162+166+167+168+512*** + 5186+ 519)	70	40.000	167.500
	Furnizori şi conturi asimilate(ct. 401+403+404+405+408)	71	249.306	293.818
	Clienţi - creditori (ct. 419)	72	101.437	145.281
	Alte datorii(ct. 421+423+424+426+427+4281 +431+437+4381+441*** + 4423+4428*** +444*** + 446*** +447*** +4481+4483+ 451*** +455+457+4582+462+509)	73	198.315	185.721
III.	**DATORII - TOTAL** (rd. 70 la 73)	74	589.058	792.320

– mii lei –

	A	B	1	2
	CONTURI DE REGULARIZARE ŞI ASIMILATE Venituri înregistrate în avans (ct. 472)	75	-	-
	Decontări din operații în curs de clarificare (ct. 473***)	76	-	-
	Diferențe de conversie - pasiv (ct. 477)	77	17.670	-
IV.	**CONTURI DE REGULARIZARE ŞI ASIMILATE - TOTAL**(rd. 75 la 77)	78	17.670	-
	TOTAL PASIV (rd. 68+69+74+78)	79	642.523	841.206

*) Conturi de repartizat după natura elementelor respective

**) Solduri debitoare ale conturilor respective

***) Solduri creditoare ale conturilor respective

****) Conturile respective se utilizează numai de cooperativele de credit

ADMINISTRATOR,
Numele, prenumele şi semnătura

ÎNTOCMIT,
Numele, prenumele şi semnătura

ANEXA 2
CONTUL DE PROFIT ŞI PIERDERE
încheiat la 31 decembrie 1996
(se completează cumulat de la începutul anului)

– mii lei –

Denumirea indicatorilor			Nr. rd.	Exercițiul financiar	
				precedent	încheiat
A			B	1	2
	Venituri din vânzări de mărfuri (ct. 707)		01	1.957.208	1.779.511
	Producția vândută (ct. 701+702+703+704+705+706+708)		02	1.485.321	1.404.706
	Cifra de afaceri (rd. 01+02, col 2)		03	3.442.529	3.184.217
	Venituri din producția stocată(ct. 711)	Solduri creditoare	04	-	-
		Solduri debitoare	05	-	-
	Venituri din producția de imobilizări (ct. 721+722)		06	-	-
	Producția exercițiului (rd. 02+04-05+06)		07	1.485.321	1.404.706
	Venituri din subvenții de exploatare (ct. 741)		08	-	-
	Alte venituri din exploatare (ct. 754+758)		09	30	153
	Venituri din provizioane privind activitatea de exploatare (ct. 781)		10	-	-
I.	**VENITURI DIN EPLOATARE-TOTAL** (rd. 03+04-05+06+08 la 10)		11	3.442.559	3.184.370
	Cheltuieli privind mărfurile (ct. 607)		12	1.036.438	907.529
	Cheltuieli cu materii prime (ct. 600)		13	38.174	41.515
	Cheltuieli cu materiale consumabile (ct. 601)		14	108.064	164.880
	Cheltuieli cu energie şi apă (ct. 605)		15	478.963	548.908
	Alte cheltuieli materiale (ct. 602+603+604+606+608)		16	80.546	19.901
	Cheltuieli materiale total (rd. 13 la 16)		17	705.747	775.204
	Cheltuieli cu lucrări şi servicii executate de terți (ct. 611+ 612+ 613+614+ 621+ 622+623 + 624+625+626+627+628)		18	687.668	891.424
	Cheltuieli cu impozite, taxe şi vărsăminte asimilate (ct. 631+635)		19	107.626	196.105
	Cheltuieli cu remunerațiile personalului (ct. 641)		20	287.471	175.907
	Cheltuieli privind asigurările şi protecția socială (ct. 645)		21	88.098	52.130

– mii lei –

	A	B	1	2
	Cheltuieli cu personalul - total (rd. 20+21)	22	375.569	228.037
	Alte cheltuieli de exploatare(ct. 654+658)	23	-	-
	Cheltuieli cu amortizările şi provizioanele (ct. 681)	24	13.395	45.500
II.	**CHELTUIELI PENTRU EXPLOATARE - TOTAL (rd. 12+17+18+19+22+23+24)**	25	2.926.443	3.043.799
A.	**REZULTATUL DIN EXPLOATARE** Profit (rd. 11 - 25)	26	516.116	140.571
	Pierdere (rd. 25 - 11)	27	-	-
	Venituri din participaţii, alte imobilizări financiare şi creanţe imobilizate (ct. 761+762+763)	28	-	37.637
	Venituri din titluri de plasament (ct. 764)	29	-	-
	Venituri din diferenţe de curs valutar (ct. 765)	30	20.710	20.361
	Venituri din dobânzi (ct. 766)	31	18.820	9.863
	Alte venituri financiare(ct. 767+768)	32	-	-
	Venituri din provizioane (ct. 786)	33	-	-
III	**VENITURI FINANCIARE - TOTAL** (rd. 28 la 33)	34	39.530	67.861
	Pierderi din creanţe legate de participaţii (ct.663)	35	-	-
	Cheltuieli privind titlurile de plasament cedate (ct. 664)	36	-	-
	Cheltuieli din diferenţe de curs valutar (ct. 665)	37	-	-
	Cheltuieli privind dobânzile (ct. 666)	38	59	12.515
	Alte cheltuieli financiare(ct. 667+668)	39	-	-
	Cheltuieli cu amortizări şi provizioane (ct. 686)	40	-	-
IV.	**CHELTUIELI FINANCIARE TOTAL** (rd. 35 la 40)	41	59	12.515
B	**REZULTATUL FINANCIAR** Profit (rd.34-41)	42	39.471	55.346
	Pierdere (rd.41-34)	43	-	-
C	**REZULTATUL CURENT AL EXERCIŢIULUI** Profit (rd. 11+34-25-41)	44	555.587	195.917
	Pierdere (rd. 25+41-11-34)	45	-	-
V	**VENITURI EXCEPŢIONALE TOTAL** (ct. 771+772+787)	46	68.260	21.988

– mii lei –

	A	B	1	2
VI	**CHELTUIELI EXCEPȚIONALE TOTAL** (ct. 671+672+687)	47	66.152	1.881
D	**REZULTATUL EXCEPȚIONAL** Profit (rd. 46 - 47)	48	2.108	20.107
	Pierdere (rd. 47-46)	49	-	-
	VENITURI TOTALE (rd. 11+34+46)	50	3.550.349	3.274.219
	CHELTUIELI TOTALE (rd. 25+41+47)	51	2.992.654	3.058.195
E	**REZULTATUL BRUT AL EXERCIȚIULUI** Profit (rd. 50-51)	52	557.695	216.024
	Pierdere (rd. 51-50)	53	-	-
	Impozitul pe profit (ct. 691)	54	219.719	85.109
F	**REZULTATUL NET AL EXERCIȚIULUI** Profit (rd. 52-54, col. 1 şi 2)	55	337.976	130.915
	Pierdere (rd. 53+54, col. 1 şi 2); (rd. 54-52, col. 1 şi 2)	56	-	-

ADMINISTRATOR, **ÎNTOCMT,**

Numele, prenumele şisemnătura ***Numele, prenumele şi semnătura***

BIBLIOGRAFIE

1. Antoniu Nicolae, ş.a., **Finanţele întreprinderilor**, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1993
2. Barreau Jean, Delabaye Jaqueline, **Gestion financiere**, Dunod, Paris, 1991
3. Bécour, J.C., Bouquin, H., **Audit opérationel**, 2e édition, Economica, Paris, 1996
4. Boldur-Lăţescu Gheorghe, **Logica decizională şi conducerea sistemelor**, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1992
5. Bouquin, Henri, **Comptabilité de gestion**, Editions Dalloz, Paris, 1993
6. Capet, Marcel, Total-Jaquot, Claire, **Comptabilité, diagnostic et décision**, P.U.F., Paris, 1976
7. Carpon, Michel, **Contabilitatea în perspectivă**, Editura Humanitas, Bucureşti, 1994
8. Christine, Collette, Janques, Richard, **Comptabilité générale. Une optique internationale**, Dunod, Paris, 1996
9. Colasse, Bernard, **Contabilitate generală**, Editura Moldova, Iaşi, 1995
10. Collins, L., Valin, G., **Audit et contrôle intern. Principes, objectifs et pratiques**, 3e édition, Dalloz, Paris, 1996
11. Conso P., **La gestion financiere de l'entreprise**, Editure Dunod, Paris, 1985
12. Conso Pierre, **La gestion financiere de l'entreprise**, tomme 1, Dunod, 6 edition, Paris, 1981
13. Drehuţă, E., ş.a. - Manualul expertului contabil şi al contabilului autorizat, Editura AGORA, Bacău, 1995
14. Dumalanede, E., **Comptabilité general**, Les Editions Foucher, Paris, 1992
15. Dumitrean, E., **Contabilitatea gestiunii patrimoniului**, Editura "Gh. Asachi", Iaşi, 1994

16. Eglem J.Y., Mikol A., Stolowy H., **Les mecanismes financiers de l'entreprise**, Editions Montchretien, Paris, 1988
17. Eglem, J.Y., Philipps, André, Raulet, Christian, **Analyse comptable et financiere**, Dunod, Paris, 1993
18. Epuran, M., Bădăiță, V., **Bazele contabilității**, Editura de Vest, Timişoara, 1994
19. Esnault, Bernard, Hoarau, Christian, **Comptabilité financiere**, Presses Universitaires de France, Paris, 1994
20. Feleagă, N., Ionaşcu, I., **Contabilitate financiară**, vol. 1-4, Editura Economică, Bucureşti, 1993
21. Friedrich, Jean-Jacques, **Comptabilité générale et gestion des entreprises**, Hachette Livre, Paris, 1995
22. Măgulescu D., Niculescu M, Robu V., **Diagnostic economico-financiar**, Editura Romcart, Bucureşti, 1994
23. Mévellec, Pierre, Rochery, **Eléments fondaentaux de comptabilité**, Vuibert gestion, Paris, 1990
24. Morgat, Pierre, **Audit et gestion stratégique de l'information**, Les Editions d'Organisation, Paris, 1995
25. Obert, Robert, **Pratique internationale de la comptabilité et de l'audit**, Dunod, Paris, 1994
26. Pântea, I.P., **Managementul contabilității româneşti**, vol. I-II, Editura Intelcredo, Deva, 1998
27. Pântea, I.P., ş.a., **Contabilitatea generală a economiei de piață**, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1992
28. Paraschivescu M.D., Păvăloaia W, , **Modele de contabilitate şi analiză financiară**, Editura Neuron, Focşani, 1994

29. Petrescu S., **De la clasic la modern în analiza economică**, în vol. File din cronica permanențelor învățământului şi culturii economice la Iaşi, Editura Policromia, Piatra-Neamț, 1995, p. 279
30. Petriş, Rusalim, **Contabilitate generală**, vol. I-II, Iaşi, 1988
31. Peyrard, J., **Analyse financiere**, Vuibert gestion, Paris, 1986
32. Raffegeau Jean, Dufils Pierre, Lopater Claude, Arfaoui Fouad, **Mémento Pratique Francis Lefebvre - Comptable 1997**, Editions Francis Lefebvre, Paris, 1996
33. Ristea, M., **Bazele contabilității**, Bucureşti, 1992
34. Ristea, M., **Contabilitatea societăților comerciale**, vol. I, Editura C.E.C.C.A.R., Bucureşti, 1995
35. Ristea, M., ş.a., **Contabilitatea societăților comerciale**, vol. II, Editura C.E.C.C.A.R., Bucureşti, 1996
36. Românu I., Vasilescu I., **Eficiența economică a investițiilor şi a capitalului fix,** E.D.P., Bucureşti, 1993
37. Simon N., March J., **Les organisations**, Dunod, Paris, 1964
38. Stancu I., **Gestiunea financiară a agenților economici**, Editura Economica, Bucureşti, 1994
39. Toma M., Chivulescu M., **Ghid practic pentru audit financiar şi certificarea bilanțurilor contabile**, Editat de C.E.C.C.A.R., Bucureşti, 1995
40. Toma Mihai, **Finanțe şi gestiune financiară**, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1994
41. Vernimmen P., **Finance d'entreprise, analyse et gestion**, Dalloz, Paris, 1988
42. Vizzavona P., **Gestion financiere**, Atol Editions, Paris, 1990
43. Yves Simon, Patrick Joffre, **Encyclopédie de gestion**, Economica, Paris, 1997

44. Hotărârea Guvernului nr. 980/1995 privind verificarea, certificarea bilanțului contabil şi prestarea serviciilor în domeniul contabilității
45. Hotărârea Guvernului nr. 483/18 iunie 1996
46. Legea contabilității nr. 82/1991
47. Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale
48. Normele nr. 1 ale C.E.C.C.A.R. de audit financiar şi certificare a bilanțului contabil, 1995
49. Ordonanța Guvernului nr. 65/1994
50. Ordinul 33/1996 pentru aprobarea Precizărilor privind măsurile referitoare la încheierea exercițiului financiar pe anul 1995 la agenții economici
51. Ordinul 40/1997 pentru aprobarea Precizărilor privind măsurile referitoare la încheierea exercițiului financiar pe anul 1996 la agenții economici
52. Regulamentul de aplicare a Legii contabilității
53. Revista "**Finanțe, credit şi contabilitate**", Bucureşti, 1994-1997
54. Revista "Expertiza contabilă", Bucureşti, 1994-1997
55. Revista "Tribuna Economică", Bucureşti, 1994-1997.